

รายงานการวิจัยฉบับร่างสมบูรณ์

เรื่อง

การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธ

อย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

Enhancing of People's Participation in Life Quality's Development

According to Sustainable Buddhist Way of Kanchana Sub-District,

Mueang Phrae District, Phrae Province

โดย

พระครูโสภณกิตติบัณฑิต, ผศ.ดร.

ผศ.ดร.สายัณห์ อินันใจ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

พ.ศ. ๒๕๖๖

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากกองทุนวิจัยและวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ

ราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

MCU RS 800766157

รายงานการวิจัยฉบับร่างสมบูรณ์

เรื่อง

การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธ
อย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

Enhancing of People's Participation in Life Quality's Development
According to Sustainable Buddhist Way of Kanchana Sub-District,
Mueang Phrae District, Phrae Province

โดย

พระครูโสภณกิตติบัณฑิต, ผศ.ดร.

ผศ.ดร.สายัณห์ อินันใจ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

พ.ศ. ๒๕๖๖

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากกองทุนวิจัยและวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

MCU RS 800766157

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

Research Report

Enhancing of People's Participation in Life Quality's Development
According to Sustainable Buddhist Way of Kanchana Sub-District,
Mueang Phrae District, Phrae Province

By

PhrakruSoponkittibundit, Asst. Prof. Dr.

Asst. Prof. Dr.Sayan Innanjai

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Phrae Campus

B.E. 2566

Research Project Funded by

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Phrae Campus

MCURS 800766157

(Copyright Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

ชื่อรายงานการวิจัย:	การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่
ผู้วิจัย:	พระครูโสภณกิตติบัณฑิต, ผศ.ดร., ผศ.ดร.สายัณห์ อินันใจ
ส่วนงาน:	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่
ปีงบประมาณ:	๒๕๖๖
ทุนอุดหนุนการวิจัย:	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ๒) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ๓) เพื่อพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ และ ๔) เพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ของชุมชนตำบลกาญจนา จำนวน ๓๖๘ คน จากกลุ่มประชากรทั้งหมด ๔,๕๒๙ ราย ได้จากการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของทาโร่ ยามาเน่ โดยใช้วิธีสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้คือสถิติเชิงพรรณนา และสถิติถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรง (Multiple Linear Regression Analysis) และการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) คือ ผู้นำองค์การบริหารส่วนตำบลกาญจนา ผู้นำปกครองท้องที่ ผู้นำชุมชน พระสงฆ์ และประชาชน จำนวน ๒๕ รูป/คน และการสนทนาเฉพาะกลุ่มกับผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๑๓ รูป/คน และการวิจัยเชิงปฏิบัติการ จำนวน ๑๘ คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการพรรณนาความ

ผลการวิจัยพบว่า

๑. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย (\bar{X})=๓.๕๓, S.D.=๐.๔๓) ซึ่งแสดงถึงองค์การบริหารส่วนตำบลกาญจนาได้เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิต

๒. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ พบว่า มีจำนวน ๕ ตัวแปร ได้แก่ ด้านการให้อำนาจแก่ประชาชน ด้านการสร้างความร่วมมือ ด้านการเข้ามามีบทบาท ด้านการปรึกษาหารือ ด้านการสื่อสาร ตัว

แปรอิสระทั้งหมดสามารถอธิบายตัวแปรตามได้ร้อยละ ๗๑.๘ และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ สามารถเขียนอธิบายสมการที่ใช้ในการทำนาย ดังนี้

สมการถดถอยในรูปคะแนนดิบ

$$\hat{y} = a + b_1(X_1) + b_2(X_2) + b_3(X_3) + b_4(X_4) + b_5(X_5)$$

สมการถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน คือ

$$\hat{Z} = B_1Z_1 + B_2Z_2 + B_3Z_3 + B_4Z_4 + B_5Z_5$$

๓. ผลการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร่ จังหวัดแพร่ พบว่า มีรูปแบบที่ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ทั้งในด้านสังคมสงเคราะห์ผู้ด้อยโอกาส ด้านการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพให้แก่ประชาชน และด้านการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ส่วนกระบวนการความร่วมมือการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนส่วนมากเป็นรูปแบบที่เกิดจากทางองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการให้ ส่วนด้านบทบาทของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนมีทั้งบทบาทในการประชุม ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินกิจกรรม ร่วมรับผลประโยชน์ ส่วนผลลัพธ์ของการความร่วมมือการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนประชาชนในชุมชนได้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตค่อนข้างดีและมีความสุข

๔. ผลการเสริมสร้างมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = ๔.๓๕$, S.D.=๐.๑๑)

Research Title: Enhancing of People's Participation in Life Quality's Development According to Sustainable Buddhist Way of Kanchana Sub-District, Mueang Phrae District, Phrae Province

Researcher: Phrakrusoponkittibundit, Assist. Prof. Dr.
Assist. Prof. Dr. Sayan Innanjai

Department: Mahachulalongkornrajavidyalaya University,
Phrae Campus

Fiscal Year: 2566/2023

Research Scholarship Sponsor: Mahachulalongkornrajavidyalaya University,
Phrae Campus

ABSTRACT

The objectives of this research were: 1) to study the level of people's participation in developing the quality of life of Kanchana Sub-district, 2) to study the factors affecting people's participation in developing the quality of life of Kanchana Sub-district, 3) to develop a model for strengthening people's participation in developing the quality of life according to the sustainable Buddhist way of Kanchana Sub-district, and 4) to enhance people's participation in developing the quality of life according to the sustainable Buddhist way of Kanchana Sub-district, Mueang Phrae District, Phrae Province. It was mixed methods research by using the quantitative methods used 368 samples who lived in area of Kanchana Sub-district from all population concluded 4,529 persons by using the formula of Taro Yamane and were conducted by cluster random sampling. The data were collected by using the questionnaire and analyzed by using computer program in the Social Science search for finding descriptive statistics and multiple linear regression analysis. The qualitative research used in-depth interview from the key informants about 25 persons as leader of Kanjana Sub-district local administrative organization, leader of area governor, Buddhist monk, and people and focus group discussion with knowledgeable people were 13 persons and descriptive analysis. It also used action research from grand people about 18 persons. Data were analyzed using descriptions.

The finding of this research was as follows:

1. The level of people's participation in developing the quality of life of Kanchana Sub-district found that it was at much level ($\bar{X}=3.53$, S.D.=0.43). It showed that the Kanchana sub-district local administrative organization sub-district had provided opportunities for people to take part in participating in developing the quality of life.

2. The factors affecting people's participation in developing the quality of life of Kanchana Sub-district found that there were 5 variables, including the aspect of giving power to the people, In terms of creating cooperation, In terms of coming into play consultation communication. All independent variables can explain the dependent variable 71.8 percent and there are statistically significant at the .01 level. The equation of T-score was presented as follows;

T-score

$$\hat{Y} = a + b_1(X_1) + b_2(X_2) + b_3(X_3) + b_4(X_4) + b_5(X_5)$$

The equation of z-score was presented as follows;

$$\hat{Z} = B_1Z_1 + B_2Z_2 + B_3Z_3 + B_4Z_4 + B_5Z_5$$

3. The result of develop a model for strengthening people's participation in developing the quality of life according to the sustainable Buddhist way of Kanchana Sub-district found that there was a model in which people can participate in developing the quality of life both in terms of social welfare for the underprivileged In terms of developing and promoting careers for the people and strengthening the community and safety of life and property. As for the process of cooperation and participation of the people in developing the quality of life according to the sustainable Buddhist way, most of them were in the form of local government organizations that carried out the work. As for the role of people's participation in developing the quality of life according to the sustainable Buddhist way, they included roles in meeting, jointly planning and jointly carrying out activities and Join in the benefits. As for the results of the cooperation and participation of the people in developing the quality of life according to the sustainable Buddhist way, the people in the community had developed a relatively good quality of life and there were happy.

4. The results of strengthening public participation in the sustainable development of quality of life in Kanchana Subdistrict, Mueang Phrae District, Phrae Province, overall was at a high level.

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเรื่อง การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้เป็นอย่างดี เนื่องจากได้รับคำแนะนำจากพระครูสุนทรธรรมนิทัศน์,ผศ.ดร. ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์แพร่ และอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาเขตแพร่ ที่ได้ความอนุเคราะห์เป็นที่ปรึกษาในการทำวิจัยในครั้งนี้

คณะผู้วิจัยขออนุโมทนาขอบคุณพระครูสุธีกิตติบัณฑิต,รศ.ดร. ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เจ้าหน้าที่ของสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ทุกท่าน ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการให้คำปรึกษาในการทำงานวิจัยครั้งนี้จนสำเร็จไปด้วยดี

นอกจากนี้ คณะผู้วิจัยขออนุโมทนาขอบคุณคณะสงฆ์ ประชาชน องค์กรบริหารส่วนตำบลกาญจนา ปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน รักษาความปลอดภัยของหมู่บ้าน พัฒนาชุมชน ทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลในการทำวิจัย อีกทั้งผู้บริหารของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ทุกท่านที่ให้การสนับสนุนทุนในการทำวิจัยครั้งนี้ และขออนุโมทนาขอบพระคุณคณะผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่ให้การสนับสนุนดำเนินการตามกระบวนการของสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์จนสำเร็จในการทำวิจัยครั้งนี้

พระครูโสภณกิตติบัณฑิต,ผศ.ดร. และคณะ

๒๐ พฤษภาคม ๒๕๖๗

สารบัญ

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ง
สารบัญ.....	จ
สารบัญตาราง.....	ฉ
สารบัญภาพประกอบ.....	ฎ
สารบัญแผนภูมิ.....	ฏ
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ.....	ฑ
บทที่ ๑ บทนำ.....	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	๖
๑.๓ ปัญหาการวิจัย.....	๖
๑.๔ ขอบเขตการวิจัย.....	๖
๑.๕ นิยามศัพท์ใช้ในการวิจัย.....	๑๐
๑.๖ สมมติฐานการวิจัย.....	๑๒
๑.๗ กรอบแนวคิดการวิจัย.....	๑๒
๑.๘ ประโยชน์ที่ได้จากการวิจัย.....	๑๔
บทที่ ๒ ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	๑๕
๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับเครือข่ายและการสร้างเครือข่าย.....	๑๕
๒.๑.๑ ความหมายของเครือข่าย.....	๑๕
๒.๑.๒ ลักษณะเครือข่าย.....	๑๖
๒.๑.๓ องค์ประกอบสำคัญของการก่อเกิดเครือข่าย.....	๑๗
๒.๑.๔ กระบวนการสร้างเครือข่าย.....	๑๘
๒.๑.๕ รูปแบบของเครือข่าย.....	๒๑
๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม.....	๒๒
๒.๒.๑ ความหมายของการมีส่วนร่วม.....	๒๒
๒.๒.๒ ความสำคัญของการมีส่วนร่วม.....	๒๔
๒.๒.๓ ขั้นตอนการมีส่วนร่วม.....	๒๕
๒.๒.๔ รูปแบบการมีส่วนร่วม.....	๒๗
๒.๒.๕ ประโยชน์การมีส่วนร่วม.....	๒๘

๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต.....	๓๑
๒.๓.๑ ความหมายของการพัฒนา.....	๓๑
๒.๓.๒ ความหมายของคุณภาพชีวิต.....	๓๒
๒.๓.๓ ความสำคัญของคุณภาพชีวิต.....	๓๔
๒.๓.๔ องค์ประกอบของคุณภาพชีวิต.....	๓๕
๒.๓.๕ การประเมินคุณภาพชีวิต.....	๓๗
๒.๓.๖ ความหมายของการพัฒนาคุณภาพชีวิต.....	๓๗
๒.๓.๗ องค์ประกอบการพัฒนาคุณภาพชีวิต.....	๓๘
๒.๓.๘ แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิต.....	๓๙
๒.๔ ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิต.....	๔๐
๒.๕ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวพระพุทธศาสนา.....	๔๒
๒.๕.๑ ความหมายของการพัฒนาในพระพุทธศาสนา.....	๔๒
๒.๕.๒ การพัฒนาคนให้มีคุณภาพชีวิต.....	๔๔
๒.๕.๓ การพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักไตรสิกขา.....	๔๕
๒.๕.๔ หลักพุทธธรรมในการพัฒนาคุณภาพชีวิต.....	๔๘
๒.๖ ข้อมูลเกี่ยวกับบริบทชุมชนตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร่.....	๖๑
๒.๗ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	๖๔
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย.....	๗๓
๓.๑ รูปแบบการวิจัย.....	๗๓
๓.๒ พื้นที่และองค์กรในการศึกษา.....	๗๕
๓.๓ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ.....	๗๕
๓.๔ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	๗๙
๓.๕ การเก็บรวบรวมข้อมูลและการปฏิบัติการศึกษาวิจัย.....	๘๖
๓.๖ การวิเคราะห์ข้อมูล.....	๘๘
๓.๗ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	๙๒
๓.๘ สรุประบวนการวิจัย.....	๙๓
๓.๙ การนำเสนอผลการศึกษาวิจัย.....	๙๓
บทที่ ๔ ผลการวิจัย.....	๙๕
๔.๑ ผลการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของ ตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร่.....	๙๖
๔.๒ ผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา คุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร่.....	๑๐๕

๔.๓ ผลการพัฒนารูปแบบเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา คุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่.....	๑๒๔
๔.๔ ผลการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่าง ยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่.....	๑๓๒
๔.๕ องค์ความรู้จากการวิจัย.....	๑๔๐
บทที่ ๕ สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	๑๔๒
๕.๑ สรุปผล.....	๑๔๔
๕.๒ อภิปรายผล.....	๑๔๙
๕.๓ ข้อเสนอแนะ.....	๑๕๕
บรรณานุกรม.....	๑๕๗
ภาคผนวก.....	๑๖๖
ผนวก ก เครื่องมือวิจัย.....	๑๖๗
ผนวก ข ภาพถ่ายการลงพื้นที่ทำวิจัย.....	๑๘๕
ผนวก ค การรับรองการนำไปใช้ประโยชน์.....	๑๙๐
ผนวก ง ผลผลิต(Output)ผลลัพธ์(Outcome)และผลกระทบจากงานวิจัย(Impact)	๑๙๓
ประวัติผู้วิจัย.....	๑๙๗

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๒.๑	จำนวนประชากรในเขตปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่.....	๖๒
๓.๑	กลุ่มตัวอย่างประชากรในการศึกษาจำแนกตามหมู่บ้าน.....	๗๖
๓.๒	รายชื่อผู้ให้ข้อมูลหลักในการสัมภาษณ์.....	๗๗
๓.๓	รายชื่อผู้ให้ข้อมูลหลักในการสนทนาเฉพาะกลุ่ม.....	๗๘
๓.๔	ตารางการเก็บรวบรวมข้อมูลและการปฏิบัติการวิจัย.....	๘๗
๔.๑	จำนวน และค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	๙๖
๔.๒	ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ตามความคิดเห็นของประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ โดยภาพรวมเป็นรายด้าน.....	๙๘
๔.๓	ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับความคิดเห็นของประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา.....	๙๙
๔.๔	ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับความคิดเห็นของประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม.....	๑๐๐
๔.๕	ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับความคิดเห็นของประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ด้านการมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน.....	๑๐๑
๔.๖	ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับความคิดเห็นของประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน.....	๑๐๒
๔.๗	ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับความคิดเห็นของประชาชนในตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ต่อปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน	๑๐๕

	ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร์ โดยภาพรวมเป็นรายด้าน.....	
๔.๘	ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับความคิดเห็นของประชาชนในตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ต่อระดับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร์ ด้านการสื่อสาร.....	๑๐๖
๔.๙	ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับความคิดเห็นของประชาชนในตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ต่อระดับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร์ ด้านการปรึกษาหารือ.....	๑๐๗
๔.๑๐	ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับความคิดเห็นของประชาชนในตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ต่อระดับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร์ ด้านการเข้ามามีบทบาท.....	๑๐๘
๔.๑๑	ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับความคิดเห็นของประชาชนในตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ต่อระดับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร์ ด้านการสร้างความร่วมมือ.....	๑๐๙
๔.๑๒	ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับความคิดเห็นของประชาชนในตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ต่อระดับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร์ ด้านการให้อำนาจแก่ประชาชน.....	๑๑๐
๔.๑๓	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม.....	๑๑๓
๔.๑๔	วิเคราะห์ข้อมูลค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปร.....	๑๑๔
๔.๑๕	ตัวแปรที่จะใช้ในการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรง.....	๑๑๕
๔.๑๖	ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณ ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน ค่าสถิติ t และระดับนัยสำคัญทางสถิติ.....	๑๑๕
๔.๑๗	จำนวน และค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	๑๓๓
๔.๑๘	ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ตามความคิดเห็นของประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ต่อระดับผลการประเมินกิจกรรมการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร์ โดยภาพรวมเป็นรายด้าน.....	๑๓๔

- ๔.๑๙ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับความคิดเห็นของประชาชน
 ที่อาศัยอยู่ในตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ต่อระดับผลการประเมินกิจกรรมการ
 มีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา
 อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ด้านบริบท..... ๑๓๕
- ๔.๒๐ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับความคิดเห็นของประชาชน
 ที่อาศัยอยู่ในตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ต่อระดับผลการประเมินกิจกรรมการ
 มีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา
 อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ด้านปัจจัยนำเข้า..... ๑๓๕
- ๔.๒๑ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับความคิดเห็นของประชาชน
 ที่อาศัยอยู่ในตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ต่อระดับผลการประเมินกิจกรรมการ
 มีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา
 อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ด้านกระบวนการ..... ๑๓๖
- ๔.๒๒ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับความคิดเห็นของประชาชน
 ที่อาศัยอยู่ในตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ต่อระดับผลการประเมินกิจกรรมการ
 มีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา
 อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ด้านผลผลิต..... ๑๓๘

สารบัญญภาพประกอบ

ภาพประกอบที่	หน้า
๔.๑ การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก.....	๑๑๙
๔.๒ การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก.....	๑๒๐
๔.๓ การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก.....	๑๒๒
๔.๔ การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก.....	๑๒๓
๔.๕ การอบรมโครงการส่งเสริมการออกกำลังกายในชุมชนลดความเสี่ยงโรคเรื้อรัง....	๑๒๖
๔.๖ กิจกรรมสร้างสรรค์เพื่อผู้สูงอายุตำบลกาญจนา โรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบ.....	๑๒๗
๔.๗ การฝึกอาชีพหลักสูตรระยะสั้น (การปักลายผ้า) กลุ่มสตรีในเขตองค์การบริหาร ส่วนตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่.....	๑๒๗
๔.๘ การร่วมโครงการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า ในเขตพื้นที่ตำบลกาญจนา.....	๑๒๘
๔.๙ การสนทนาเฉพาะกลุ่ม.....	๑๒๙
๔.๑๐ การสนทนาเฉพาะกลุ่ม.....	๑๓๑
๔.๑๑ การลงพื้นที่ปฏิบัติการอบรม.....	๑๓๒

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่	หน้า
๑.๑	สรุปกรอบแนวคิดกระบวนการวิจัย..... ๑๓
๔.๑	องค์ความรู้การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่..... ๑๔๑

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

คำย่อชื่อคัมภีร์พระไตรปิฎก

วิทยานิพนธ์เล่มนี้อ้างอิงพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๙ เป็นหลัก โดยใช้ระบบคำย่อ ซึ่งการอ้างอิงจะระบุ เล่ม/ชื่อ/หน้า หลังอักษรย่อชื่อคัมภีร์ เช่น ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๓๗๙/๒๙๐. หมายความว่า ระบุถึง พระสุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย ปาฎิกวรรค ฉบับภาษาไทย เล่มที่ ๑๑ ชื่อที่ ๓๗๙ หน้า ๒๙๐ เป็นต้น

พระสุตตันตปิฎก

ที.ม.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	มหาวิคค	(ภาษาไทย)
อง.จตุกก	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	จตุกกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.ปญจก.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	ปัญจกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.อฎฐก	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	อฎฐกนิบาต	(ภาษาไทย)

พระอภิธรรมปิฎก

อภ.วิ.	(ไทย)	=	อภิธรรมปิฎก	วิภังค์	(ภาษาไทย)
--------	-------	---	-------------	---------	-----------

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของการวิจัย

องค์การสหประชาชาติได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals [SDGs]) ซึ่งประชาคมโลกได้ตกลงร่วมกัน และใช้เป็นกรอบในการดำเนินงานด้านการพัฒนา โดยมีเป้าหมาย ๑๗ ข้อ หรือสรุปได้ ๕ มิติความยั่งยืน เรียกว่า ๕Ps ได้แก่ ๑. มิติสังคม (people) ๒. มิติเศรษฐกิจ (Prosperity) ๓. มิติสิ่งแวดล้อม (Planet) ๔. มิติสันติภาพและสถาบัน (Peace) และ ๕. มิติเรื่องหุ้นส่วนการพัฒนา (Partnership)^๑ ในปี ค.ศ.๑๙๗๓ (พ.ศ. ๒๕๑๖) สหประชาชาติได้ให้คำนิยามใน ๓ มิติใหม่ คือ ความสามารถในการกระทำการรับรู้และลักษณะอาการต่าง ๆ ซึ่งแยกออกเป็นประเด็นย่อย คือ ภารกิจประจำวัน การปฏิบัติกิจกรรมทางด้านสังคม การใช้สติปัญญา อารมณ์ และความรู้สึก สถานภาพทางเศรษฐกิจ สถานภาพทางด้านสุขภาพ ความเป็นอยู่ที่ดี ความพึงพอใจในชีวิต โรคภัยต่าง ๆ^๒ นอกจากนี้ การพัฒนาคุณภาพชีวิตนั้น องค์การยูเนสโก (UNESCO) ได้ให้ความหมายคุณภาพชีวิตไว้ว่าเป็นความรู้สึกของการอยู่อย่างพอใจต่อองค์ประกอบต่าง ๆ ของชีวิต ที่มีส่วนสำคัญมากที่สุดของบุคคลหรือหมายถึงการดำรงชีวิตอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี มีความสุข มีความสมบูรณ์ ทั้งร่างกายและจิตใจ สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและสังคมที่ตนอยู่ได้อย่างดี ขณะเดียวกันก็สามารถเผชิญปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งสามารถใช้ศักยภาพส่วนบุคคลสร้างสรรค์พัฒนาตนเองและสังคมให้อยู่ร่วมกันได้อย่างมีสันติสุข^๓ อีกทั้งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔ ยังได้ให้ความหมายของคุณภาพชีวิต หมายถึง การที่บุคคลได้รับความสมบูรณ์จากปัจจัยต่าง ๆ รอบตัว การมีคุณธรรม การมีค่านิยมที่ดี การมีจิตสาธารณะ การมีความสุข การมีความรู้ ความสามารถในการ

^๑อรศิริ ไม้ทอง, พระสุธีรัตนบัณฑิต และพระเทพวชิราจารย์, “กระบวนการเสริมสร้างจิตอาสาและความรับผิดชอบต่อสังคมของเยาวชนนานาชาติ”,วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์, ปีที่ ๑๗, ฉบับที่ ๓ (กันยายน-ธันวาคม ๒๕๖๔): หน้า ๑-๑๘.

^๒พระมหาสุทิตย์ อากาศโร และเชมณัญญ์ อินทสุวรรณ, **ตัวชี้วัดความสุข : กลยุทธ์การสร้างและการใช้เพื่อชุมชนเป็นสุข**, (กรุงเทพมหานคร: สถาบันเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข, ๒๕๕๓), หน้า ๓๖-๔๒.

^๓UNESCO, Indicator of Environment Quality and Quality of Life. Research and Social Science, No 38, Paris: UNESCO, 1381.

พัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต การมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม การได้รับความเป็นธรรมและการเข้าถึงการบริการทางสังคมที่มีคุณภาพ ตลอดจนความสามารถในการพึ่งพาตนเองได้ทั้งระดับบุคคล และชุมชน^๔

การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นหลักหัวใจที่สำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชนเป็นอย่างยิ่งเพราะประเทศที่เจริญก้าวหน้าในยุคปัจจุบันต่างให้โอกาสประชาชนในประเทศได้เข้ามามีส่วนร่วมในการคิด การวางแผน การดำเนินการ การรับผลประโยชน์ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและแก้ไขปัญหาของตนเองได้อย่างทันท่วงที ซึ่งมีหลักที่สำคัญประกอบด้วย คือ ๑) การมีส่วนร่วมเป็นสิทธิและเป็นเอกสิทธิของบุคคลที่ต้องให้ความเคารพและให้เกียรติ บุคคลต้องไม่ถูกบังคับและครอบงำ ๒) การมีส่วนร่วม คือการทำงานเป็นกลุ่ม เป็นผลรวมของข้อผูกมัดของแต่ละบุคคลซึ่งแสดงออกในรูปของพฤติกรรมร่วม และผลประโยชน์ร่วม บนพื้นฐานความเชื่อที่ว่าโครงการเป็นของพวกเขา เพื่อพวกเขา ๓) การมีส่วนร่วม คือส่วนสำคัญของกระบวนการบริหารการพัฒนาชนบท การมีส่วนร่วมถูกดำเนินการใน ๒ บริบท คือ ประการแรก นักบริหารจะต้องทำในสิ่งที่ประชาชนมุ่งหวัง และต้องให้ประชาชนแสดงความคิดเห็น ประการที่สอง โครงการพัฒนาต้องให้ประชาชนรับรู้เข้าใจในโครงการ และรู้ถึงทรัพยากรที่จำเป็น รวมทั้งประเด็นต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากผลโครงการ และ ๔) การมีส่วนร่วมคือการชี้วัดการพัฒนาชนบท ยิ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับพื้นฐานมากขึ้นเท่าใดก็แสดงว่าผลประโยชน์จะตกเป็นของประชาชนมากขึ้นเท่านั้น^๕ และนอกจากนี้เครือข่ายทางสังคมก็เป็นสิ่งที่สำคัญอันหนึ่งในการการพัฒนาพื้นที่สร้างสรรค์ที่เปิดโอกาสให้หน่วยงาน องค์กร ชุมชน และประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน เพื่อการแลกเปลี่ยน การสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และการร่วมกันทำงาน ที่สำคัญจนเกิดในรูปแบบของเครือข่ายหรือการสร้างเครือข่ายเป็นการสนองความต้องการที่หลากหลาย คือ ๑) ต้องการมีพวกในการทำงาน ๒) ต้องการมีหมู่ ๓) ต้องการทรัพยากรในการทำงานเพิ่มขึ้น ๔) ต้องการรับภาระความเสี่ยงในกิจกรรมร่วมกัน ๕) ต้องการความชำนาญเฉพาะด้านในการแก้ไขปัญหา โดยเฉพาะเมื่อปัญหาในปัจจุบันมีหลายมิติ ความชำนาญเฉพาะด้านของแต่ละบุคคลหรือองค์กร ช่วยให้การมองปัญหาชัดเจนยิ่งขึ้น และ ๖) ต้องการประหยัด^๖ ซึ่งจากการศึกษาทบทวนวรรณกรรมเบื้องต้นพบว่า การพัฒนาการมีส่วนร่วมและการพัฒนาเครือข่ายชุมชนสัมพันธ์วิถีพุทธต้องดำเนินการในลักษณะความร่วมมือของชุมชนกับส่วนงานหรือองค์กรที่จะเข้าดำเนินงาน และจะต้องประสานการมีส่วนร่วม ระหว่างชุมชนกับส่วน

^๔สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, แผนฯ ๑๒ ฉบับประชาชน นวัตกรรมคือหัวใจของการพัฒนา ๒๕๖๑, จาก <http://planning.dld.go.th/>.๑๕ มีนาคม ๒๕๖๕.

^๕สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ศูนย์ศึกษาเศรษฐกิจพอเพียง, **ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการบริหารการพัฒนา**, (กรุงเทพฯ: ศูนย์ศึกษาเศรษฐกิจพอเพียง สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๕๑), มปน.

^๖พระครูวาทีวรัฒน์, ดร.และคณะ, “การพัฒนาเครือข่ายจิตอาสาอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมชุมชนในตลาดน้ำในจังหวัดเพชรบุรี”, รายงานการวิจัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๓, หน้า ๑.

งานภาครัฐในพื้นที่ซึ่งเป็นเครือข่ายในเชิงโครงสร้างและองค์กรภาคเอกชนที่ให้การสนับสนุน รวมถึงกลุ่มหรือเครือข่ายการพัฒนาชุมชนอื่นที่มีลักษณะการดำเนินงานคล้ายกันเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบความสำเร็จ และประสบการณ์ซึ่งกันและกัน” และที่สำคัญเมื่อคนในชุมชนหรือในพื้นที่ได้มีความตระหนักและได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา ก็จะเกิดการมีส่วนร่วมในการร่วมแรงร่วมใจในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ล่วงประสบความสำเร็จ ดังนั้น ควรที่จะเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธโดยการทำงานบูรณาการร่วมกับทุกภาคส่วนเพื่อแก้ไขปัญหาคุณภาพชีวิตในระดับชุมชนให้เกิดการพัฒนาชุมชนอย่างสร้างสรรค์ และมีความเจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืนต่อไป

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่และอำนาจดูแลและจัดทำ “บริการสาธารณะ” และ “กิจกรรมสาธารณะ” เพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุน “การจัดการศึกษา” ให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น อำนาจหน้าที่ดังกล่าวนี้ รัฐธรรมนูญกำหนดให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติซึ่งต้องสอดคล้องกับรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหากสามารถร่วมดำเนินการกับเอกชนหรือหน่วยงานของรัฐหรือการมอบหมายให้เอกชนหรือหน่วยงานของรัฐดำเนินการ จะเป็นประโยชน์แก่ประชาชนในท้องถิ่นมากกว่าการที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะดำเนินการเอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะร่วมหรือมอบหมายให้เอกชนหรือหน่วยงานของรัฐดำเนินการนั้นก็ได้อ (มาตรา ๒๕๐)

หน้าที่ของรัฐที่ต้องดำเนินการโดยเมืององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ปฏิบัติ มีดังต่อไปนี้

๑) ด้านการศึกษา : รัฐต้องดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนา ก่อนเข้ารับการศึกษาตามวรรคหนึ่ง เพื่อพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัย โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนเข้ามีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย (มาตรา ๕๔ วรรคสอง)

๒) ด้านการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และจารีตประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นและของชาติ และจัดให้มีพื้นที่สาธารณะสำหรับกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ใช้สิทธิ

^๓สุทธิพันธ์ อรัญญาวาส, “การพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนและการสร้างเครือข่ายชุมชนสัมพันธ์วิถีพุทธ”, วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์, ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๑ (มกราคม - มีนาคม ๒๕๖๔): หน้า ๒๐๒-๒๑๖.

^๔สถาบันพระปกเกล้า, การปกครองส่วนท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐, http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=การปกครองส่วนท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย_พุทธศักราช_๒๕๖๐, ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๕.

และมีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย (มาตรา ๕๗(๑)^๙ นอกจากนี้จากยุทธศาสตร์ที่ ๑ ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔) ว่าด้วยการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุน โดยการยึด “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” มุ่งสร้างคุณภาพชีวิตและสุขภาวะที่ดีที่สุดสำหรับคนไทย พัฒนาคอนให้มีความเป็นคนที่สมบูรณ์มีวินัย ใฝ่รู้ มีความรู้ มีทักษะ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทัศนคติที่ดี รับผิดชอบต่อสังคม มีจริยธรรมและคุณธรรม พัฒนาคอนทุกช่วงวัยและเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพ รวมถึงการสร้างคนให้ใช้ประโยชน์และอยู่กับสิ่งแวดล้อมอย่างเกื้อกูล นำไปสู่การวางเป้าหมายอนาคตประเทศไทย ปี พ.ศ. ๒๕๗๙^{๑๐} นอกจากนี้ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ. ๒๕๖๕-๒๕๗๐) ได้กำหนดเป้าหมายหลักของการพัฒนาหนึ่งในั้นเร่งรัดพัฒนาประชาชนในข้อ ๓.๑.๓ การมุ่งสู่สังคมแห่งโอกาสและความเป็นธรรม มุ่งลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคมทั้งในเชิงรายได้พื้นที่ ความมั่งคั่ง และการแข่งขันของภาคธุรกิจ ด้วยการสนับสนุนช่วยเหลือกลุ่มเปราะบางและผู้ด้อยโอกาสให้มีโอกาสในการเลื่อนสถานะทางเศรษฐกิจและสังคม กระจายโอกาสทางเศรษฐกิจและจัดให้มีบริการสาธารณะที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมในทุกพื้นที่ พร้อมทั้งเพิ่มโอกาสในการแข่งขันของภาคธุรกิจให้เปิดกว้างและเป็นธรรม^{๑๑}

ข้อมูลสถานการณ์คุณภาพชีวิตของประชาชนไทยในปัจจุบัน พบว่า ๑) ด้านการศึกษา การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยยกระดับชีวิตและความเป็นอยู่ของประชากรให้สูงขึ้น ส่วนความรู้หรือการขาดการศึกษาเป็นการตัดโอกาสในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ขาดสุขภาพอนามัยที่ดี ปัญหาต่าง ๆ จะเกิดขึ้นตามมาและการมีชีวิตไม่ยืนยาว ๒) ด้านสุขภาพอนามัยประชากรในประเทศไทย โดยเฉพาะประชากรในชนบท มีปัญหาด้านสุขภาพอนามัยเนื่องจากบริโภคอาหารได้ไม่เพียงพอหรือไม่ถูกตามหลักโภชนาการ นอกจากปัญหาทางด้านโภชนาการแล้ว ยังมีปัญหาในด้านการแพทย์และสาธารณสุข ซึ่งประชาชนในชนบทมีโอกาสได้รับการบริการทางการแพทย์และสาธารณสุขน้อยมาก เพราะอยู่ห่างไกลและมีฐานะยากจน การขาดสุขนิสัยที่ดี ไม่ระมัดระวังตนในการป้องกันโรคภัยไข้เจ็บต่างๆ ที่เป็นสาเหตุสำคัญอีกอย่างหนึ่ง ที่ทำให้ประชากรป่วยเป็น โรคต่างๆ ได้ง่าย ๓) ด้านการประกอบอาชีพ ปัจจุบันอัตราการว่างงานสูงขึ้นเรื่อย ๆ ๔) ด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหรือการจัดการ

^๙“อ้างแล้ว, ถาบันพระปกเกล้า, การปกครองส่วนท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐, http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=การปกครองส่วนท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย_พุทธศักราช_๒๕๖๐, ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๕.

^{๑๐}อนัญพรรณ ไชยพิริยะกุล และชุลีรัตน์ เจริญพร, “แนวทางการจัดการความรู้ต้นแบบการเป็นผู้นำจิตอาสากรณีศึกษา เทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอมืองลำพูน จังหวัดลำพูน”, วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๓ (กันยายน-ธันวาคม ๒๕๖๔): มปน.

^{๑๑}“แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐)”, ราชกิจจานุเบกษา ๑๓๙, ตอนพิเศษ ๒๕๘ ง (พฤศจิกายน ๒๕๖๕), หน้า ๒๐.

ท้องถิ่นหรือบ้านเมือง คนไทยส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในอัตราที่ต่ำ ไม่ว่าจะเป็ระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด หรือระดับชาติ^{๑๒} นอกจากนี้ ภาคประชาสังคมส่วนใหญ่ยังไม่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐอย่างเพียงพอและขาดการเชื่อมโยงการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบเท่าที่ควร และด้วยความผันแปรของพลวัตทางสังคมที่ความเป็นปัจเจกมีแนวโน้มสูงขึ้น ค่านิยมในสังคมที่เปลี่ยนไป และความก้าวหน้าของโลกออนไลน์ที่เติบโตแพร่หลายและสื่อสังคมออนไลน์ที่เน้นความรวดเร็วในการแพร่กระจายข่าวสารจนมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของคนในสังคมอย่างกว้างขวางในปัจจุบัน นำไปสู่ความเคลื่อนไหวทางสังคมที่เรียกร้องให้ภาครัฐพัฒนาการดำเนินงานให้โปร่งใสและมีประสิทธิภาพซึ่งอาจส่งผลให้เกิดความไม่สงบในสังคมขึ้นได้ง่ายหากเกิดกระแสสังคมที่ขาดความเชื่อมั่นในรัฐ เกิดเป็นแรงผลักดันให้ภาครัฐต้องยิ่งตระหนักถึงความจำเป็นในการปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารจัดการให้สามารถเชื่อมโยงและเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามาเป็นภาคีการพัฒนาขับเคลื่อนประเทศอย่างมีส่วนร่วมและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เพื่อฟื้นฟูความเชื่อมั่นในรัฐให้กลับคืนมา^{๑๓} จากข้อมูลดังกล่าวเบื้องต้นสะท้อนให้เห็นถึงการปกครองที่เน้นนโยบายจากข้างบนลงสู่เบื้องล่างคือภาคประชาชนโดยที่ภาคประชาชนไม่ได้มีส่วนร่วมคิดจากตนเองซึ่งเป็นปัญหาที่อยู่กับต้นตอโดยตรงไม่อาจแก้ไขปัญหาคคุณภาพชีวิตของประชาชนได้ตามความต้องการอย่างแท้จริงได้ หากภาครัฐได้เปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในกำหนดนโยบายการพัฒนาคุณภาพชีวิตไปสู่ภาครัฐมากยิ่งขึ้นก็จะส่งผลให้การแก้ปัญหาได้ตรงตามความต้องการของประชาชนและจะมีคุณภาพชีวิตที่ดีทั้งทางด้านความต้องการพื้นฐาน ด้านศึกษา ด้านการประกอบอาชีพ ด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม ด้านสุขภาพ และด้านประเพณี และวัฒนธรรมและสามารถแก้ไขปัญหาคคุณภาพชีวิตของประชาชนได้อย่างยั่งยืน

จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของหน่วยงานภายในจังหวัดแพร่พบว่า แต่ละหน่วยงานมีแนวทางการปฏิบัติตามนโยบายของต้นสังกัดที่แตกต่างกัน การติดตามหรือประเมินก็แยกส่วนกัน ดำเนินการ จึงขาดการดำเนินงานที่เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน ดังนั้น หากแต่ละหน่วยงานมีการบูรณาการการดำเนินงานร่วมกันและให้ภาคประชาชน หรือภาคเอกชน เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ก็จะส่งผลให้คุณภาพชีวิตประชาชนจังหวัดแพร่ดีขึ้นและผ่านเกณฑ์การประเมินตัวชี้วัดของข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.)^{๑๔}

^{๑๒} พงศ์รัตน์ ภิรมย์รัตน์, ฤเดช เกิดวิชัย และ ญัฐพงษ์ เตชะรัตนเสถียร, “รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนจังหวัดแพร่”, วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร, ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๔ (กรกฎาคม-สิงหาคม ๒๕๖๓): หน้า ๑๔๓๒-๑๕๐๕.

^{๑๓} อ่างแล้ว, สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎมนตรี, ร่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่สิบสาม พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐.

^{๑๔} อ่างแล้ว, พงศ์รัตน์ ภิรมย์รัตน์, ฤเดช เกิดวิชัย และ ญัฐพงษ์ เตชะรัตนเสถียร, “รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนจังหวัดแพร่”, หน้า ๑๔๓๒-๑๕๐๕.

องค์การบริหารส่วนตำบลกาญจนา มีการพัฒนาให้เป็นองค์การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล และเป็นหน่วยบริหารสังคมที่ดีมีมาตรฐานส่งเสริมหรือสร้างความร่วมมือ ประสานงานกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องสร้างกระบวนการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาศักยภาพและยกระดับแก่สมาชิกสภาท้องถิ่น ข้าราชการ พนักงานและลูกจ้าง ซึ่งเป็นทรัพยากรบุคคลอันสำคัญของตำบลกาญจนา พร้อมทั้งสร้างเสริมกระบวนการพัฒนาระบบการบริการสาธารณะที่ดีมีมาตรฐาน สร้างความสะดวกลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน สร้างบุคคลให้มีคุณภาพและมีจิตสำนึกในการให้บริการ เพื่อรองรับการบริการแต่ละด้านให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชนเป็นลำดับมาในหลาย ๆ โครงการ^{๑๕} แต่อย่างไรก็ตามการพัฒนาคุณภาพชีวิตในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลกาญจนาก็ยังมีปัญหาหลายประการที่จำเป็นต้องรีบแก้ไขอย่างเร่งด่วน จากการสรุปรายงานของแผนพัฒนาจังหวัดแพร่ พ.ศ.๒๕๖๑-๒๕๖๕ ฉบับทบทวน พ.ศ. ๒๕๖๔ (เล่มที่ ๑) ในพื้นที่ทั้ง ๘ อำเภอ โดยเฉพาะตำบลกาญจนาซึ่งเป็นหนึ่งในพื้นที่ ๆ ยังมีปัญหาในหลาย ๆ ด้านที่จำเป็นต้องมีการพัฒนาแก้ไขอย่างเร่งด่วน ได้แก่ ปัญหาความต้องการด้านแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร ปัญหาและความต้องการด้านเส้นทางคมนาคมเพื่อการสัญจร และถนนเพื่อการเกษตร ปัญหาด้านรายได้น้อย ราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ และความต้องการด้านการส่งเสริมพัฒนาอาชีพ^{๑๖} ปัญหาแหล่งน้ำเพื่อใช้ในการเกษตรในห้วงฤดูแล้ง ปัญหาเรื่องรายได้และอาชีพของประชาชน ราคาสินค้าทางการเกษตรไม่แน่นอน หรือมีราคาตกต่ำ ขาดอำนาจในการต่อรอง ถนนในหมู่บ้านชำรุดเสียหาย^{๑๗} ดังนั้น วิธีการที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนของตำบลกาญจนาให้ประสบผลสำเร็จบรรลุตามเป้าหมายของการพัฒนา จึงควรที่จะทำการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนให้กับคนในพื้นที่ชุมชนโดยนำเอาหลักพุทธธรรมมาบูรณาการในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของผู้คนในพื้นที่ได้มีความอยู่ดีกินดี และพัฒนาตนเองได้อย่างยั่งยืน

ดังนั้น จากความสำคัญและความจำเป็นดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่ศึกษาการวิจัยเรื่องการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของชุมชนในการเรียนรู้ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสามารถนำเอาหลักพุทธธรรมมาปรับใช้ในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนนำมาซึ่งการพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชนได้นำเอา

^{๑๕}รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี พ.ศ.๒๕๖๓, <https://www.kanjana.go.th/home>, ๒๗ มกราคม ๒๕๖๕, หน้า ๔.

^{๑๖}สำนักงานจังหวัดแพร่ กลุ่มงานยุทธศาสตร์ และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด, แผนพัฒนาจังหวัดแพร่ พ.ศ.๒๕๖๑-๒๕๖๕ ฉบับทบทวน พ.ศ.๒๕๖๔ (เล่มที่ ๑), http://phrae.go.th/file_strategic/61-65plan64-1.pdf, ๒๘ มกราคม ๒๕๖๕, หน้า ๓๔-๓๖.

^{๑๗}แผนพัฒนาอำเภอ ๕ ปี (พ.ศ.๒๕๖๑ - ๒๕๖๕) อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๕, http://phrae.go.th/file_strategic/B๕/maeng๖๔.pdf, หน้า ๓๓.

ความรู้ไปใช้ในการพัฒนาเกิดการเปลี่ยนแปลงและจัดการปัญหาในชุมชนโดยชุมชนที่อาศัยความร่วมมือ
แรงร่วมใจแบบมีส่วนร่วมของประชาชน และของหน่วยงานต่าง ๆ ได้เข้ามาพัฒนาทั้งทางกายภาพ
ทางสังคม ได้เกิดการพัฒนาคูณภาพชีวิตในชุมชนที่เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนได้อย่างยั่งยืน

๑.๒ วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคูณภาพชีวิตของตำบล
กาญจนนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร่

๑.๒.๒ เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคูณภาพชีวิต
ของตำบลกาญจนนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร่

๑.๒.๓ เพื่อพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคูณภาพ
ชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร่

๑.๒.๔ เพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคูณภาพชีวิตตามแนววิถี
พุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร่

๑.๓ ปัญหาการวิจัย

๑.๓.๑ ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคูณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของตำบล
กาญจนนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร่ เป็นอย่างไรบ้าง

๑.๓.๒ ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคูณภาพชีวิตอย่างยั่งยืน
ของตำบลกาญจนนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร่ มีปัจจัยอะไรบ้าง

๑.๓.๓ ผลของการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา
คูณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของชุมชนตำบลกาญจนนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร่ มี
รูปแบบอย่างไร

๑.๓.๔ ผลการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคูณภาพชีวิตตามแนว
วิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร่ เป็นอย่างไร

๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา/ประเด็นการวิจัย มุ่งการศึกษาการมีส่วนร่วมของ
ประชาชนในการพัฒนาคูณภาพชีวิตในมิติต่าง ๆ คือ

๑) ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคูณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของ
ชุมชนตำบลกาญจนนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร่ ได้แก่ การมีส่วนร่วมด้านปัญหาและสาเหตุของ

ปัญหา การมีส่วนร่วมด้านการวางแผนดำเนินกิจกรรม การมีส่วนร่วมด้านการลงทุนและการปฏิบัติงาน และการมีส่วนร่วมด้านการติดตามและการประเมินผลงาน

๒) ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร่ ได้แก่ ด้านการสื่อสาร ด้านการปรึกษาหารือ ด้านเข้ามาจับบทบาท ด้านสร้างความร่วมมือ และด้านการให้อำนาจแก่ประชาชน

๓) การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของชุมชนตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร่

๔) การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของชุมชนตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร่

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านพื้นที่/องค์กร

ศึกษาพื้นที่ของอำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร่ โดยเป็นการศึกษาแบบเจาะจงกับกลุ่มเป้าหมายจากชุมชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืน ได้แก่ ชุมชนตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร่

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านประชากร และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) โดยเป็นการศึกษาวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) มุ่งเน้นการทั้งการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณและการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ดังนี้

๑. การวิจัยในเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ประชากรประกอบด้วยกลุ่มประชาชนในพื้นที่การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร่ ที่มีอายุตั้งแต่ ๑๘ ปี ขึ้นไปในพื้นที่อาศัยอยู่ในตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร่ โดยมีประชากรทั้งหมด ๔,๕๒๙ ราย^{๑๘} โดยคำนวณจากการใช้สูตรของทาโรยามาเน โดยได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน ๓๖๘ ราย

๒. การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์ จำนวน ๒๕ รูปหรือคน ประกอบด้วย

๑) พระสงฆ์ ผู้เชี่ยวชาญการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนในตำบลกาญจนา จำนวน ๔ รูป

๒) ผู้นำชุมชนและองค์กรที่เกี่ยวข้องในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร่ จำนวน ๘ ราย

^{๑๘}ข้อมูลพื้นฐาน, องค์กรบริหารส่วนตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร่, <https://www.kanjana.go.th/home>, ๑๐ เมษายน ๒๕๖๕.

๓) ผู้บริหารระดับสูงองค์กรในระดับนโยบายที่เกี่ยวข้องในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร์ จำนวน ๔ ราย

๔) ประชาชนและองค์กรที่ทำงานด้านการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืน จำนวน ๙ ราย และการสนทนาเฉพาะกลุ่ม จำนวน ๑๓ รูปหรือคน ประกอบด้วย

๑) พระสงฆ์ ผู้เชี่ยวชาญการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนในตำบลกาญจนา จำนวน ๒ รูป

๒) ผู้นำชุมชนและองค์กรที่เกี่ยวข้องในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร์ จำนวน ๓ คน

๓) ผู้บริหารระดับสูงองค์กรในระดับนโยบายที่เกี่ยวข้องในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร์ จำนวน ๔ คน

๔) ประชาชนและองค์กรที่ทำงานด้านการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืน จำนวน ๔ คน

๓. กลุ่มตัวแทนประชาชนแกนนำต้นแบบในเชิงปฏิบัติการ ได้แก่ ผู้แทนประชาชนแกนนำเพื่อเข้ามามีส่วนร่วมกับคณะสงฆ์และภาครัฐในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร์ ซึ่งเป็นตัวแทนประชาชน จำนวน ๙ ชุมชน จำนวน ๑๘ คน ในการเข้าอบรมให้ความรู้ และกระบวนการในพื้นที่เพื่อการเสริมสร้างมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร์ รวมประชากร/กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น ๔๐๔ รูป/คน

เกณฑ์ในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างการคัดเลือกเข้าศึกษา (Inclusion criteria) ดังนี้

๑) อายุตั้งแต่ ๓๐ ปีขึ้นไปและอายุไม่เกิน ๗๕ ปี ไม่มีภาวะสมองเสื่อม ไม่มีภาวะหลงผิด หรือออลาเวด ก้าวร้าว สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้

๒) ผู้ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตพื้นที่ตำบลกาญจนา อ.เมืองแพร์ จ.แพร์

๓) ผู้ที่สามารถสื่อสารโดยใช้ภาษาไทยได้

๔) ยินยอมให้ข้อมูลในการวิจัย

เกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างออกจากการศึกษา (Exclusion criteria) ดังนี้

๑) ผู้ที่มีโรคประจำตัวที่มีการใช้ยาประจำ

เกณฑ์ให้เลิกจากการศึกษา

๑) เมื่อสิ้นสุดการอบรมแล้วถือว่าสิ้นสุดการศึกษา

ความเสี่ยงหรือความไม่สบายที่อาจจะเกิดขึ้นแก่อาสาสมัครจากการเข้าร่วมโครงการ

- การเข้าร่วมในการวิจัยอาจมีความเสี่ยงที่ไม่ได้คาดการณ์ไว้เกิดขึ้นได้

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านระยะเวลาในการศึกษา ตั้งแต่ มกราคม ๒๕๖๖ – กันยายน ๒๕๖๗

๑.๕ นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

การเสริมสร้าง หมายถึง การเพิ่มศักยภาพในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของชุมชนตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ให้ได้กระบวนการการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของชุมชนตำบลกาญจนา โดยใช้กิจกรรม การให้ความรู้ การใช้หลักพุทธธรรม

การมีส่วนร่วม หมายถึง การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาที่เป็น ประโยชน์ต่อชุมชนและสังคมในการทำงานทั้งในด้านปัญหาและสาเหตุของปัญหา การมีส่วนร่วมด้านการวางแผนดำเนินกิจกรรม การมีส่วนร่วมด้านการลงทุนและการปฏิบัติงาน และการมีส่วนร่วมด้านการติดตามและการประเมินผล เพื่อแก้ไขปัญหาและนำมาซึ่งสภาพความเป็นอยู่ทางด้านคุณภาพชีวิตของประชาชนที่ดีขึ้น

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิต หมายถึง การที่ประชาชนได้เข้ามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การเลือกวิธีเพื่อแก้ไขปัญหา การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล และการมีส่วนร่วมในการขยายผลในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของชุมชนตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ประกอบด้วย

๑. การมีส่วนร่วมด้านปัญหาและสาเหตุของปัญหา หมายถึง การที่ประชาชนได้เข้ามีส่วนร่วมในการสำรวจปัญหา การวิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหา การให้ความสำคัญกับปัญหาและสาเหตุของปัญหา และการให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับปัญหาและสาเหตุในการพัฒนาคุณภาพชีวิตมีอย่างต่อเนื่อง

๒. การมีส่วนร่วมด้านการวางแผนดำเนินกิจกรรม หมายถึง การที่ประชาชนได้เข้ามีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม การรับรู้ หรือเข้าใจ ในกระบวนการวางแผนการดำเนินกิจกรรม ประชุมหรือรวมตัวกันเพื่อหาแนวทางในการวางแผนดำเนินกิจกรรม การเสนอแผนงานการดำเนินกิจกรรม การรับผิดชอบหรือเป็นผู้ประสานงานหลักระหว่างภาครัฐกับประชาชนในการวางแผนงานและการดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชน

๓. การมีส่วนร่วมด้านการลงทุนและการปฏิบัติงาน หมายถึง การที่ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณากิจกรรม ด้านร่างกาย การปฏิบัติกิจกรรม การรับผลประโยชน์ และกระบวนการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมจากการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างใกล้ชิด

๔. การมีส่วนร่วมด้านการติดตามและการประเมินผล หมายถึง การที่ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน การประชาสัมพันธ์ขั้นตอนหรือช่องทางให้ประชาชน การรับรู้หรือเข้าใจในกระบวนการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน การเข้าใจหลักเกณฑ์ที่ชัดเจน และการได้รับข้อมูลที่แท้จริงในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง ปัจจัยสำคัญที่จะผลักดันให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร์ ประกอบด้วย ด้านการสื่อสาร ด้านการปรึกษาหารือ ด้านเข้ามามีบทบาท ด้านสร้างความร่วมมือ และด้านการให้อำนาจแก่ประชาชน

ด้านการสื่อสาร หมายถึง การให้ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับความจำเป็น การได้รับข้อมูลจากหน่วยงานภาครัฐในประเด็นปัญหา การได้รับความรู้ในการหาทางเลือก และแก้ไข การได้รับแจกแผ่นพับเพื่อประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร และการได้รับเสียงตามสายในชุมชนเพื่อประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต

ด้านการปรึกษาหารือ หมายถึง การให้ประชาชนได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาในการพัฒนาคุณภาพชีวิตในพื้นที่ การแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการ ได้เข้าประชุมหรือรวมตัวกันเพื่อหาแนวทางในการดำเนินงาน ได้แสดงความคิดเห็นในการดำเนินงาน และได้ร่วมสนทนากับภาครัฐ ภาคประชาชน และภาคอื่น ๆ ในการตัดสินใจประกอบการพิจารณาในการพัฒนาคุณภาพชีวิตในพื้นที่

ด้านการเข้ามามีบทบาท หมายถึง การให้ประชาชนได้ร่วมในกระบวนการพิจารณาเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต การได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น การได้เสนอข้อมูลข่าวสารระหว่างรัฐและประชาชนอย่างจริงจัง การได้ร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการ และการได้แสดงความคิดเห็นในกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างสม่ำเสมอ

ด้านการสร้างความร่วมมือ หมายถึง การให้ประชาชนได้ระบุปัญหา การได้พัฒนาทางเลือกและแนวทางแก้ไขการดำเนินงานภาครัฐ การได้เข้าร่วมเป็นคณะที่ปรึกษาฝ่ายประชาชนในกระบวนการดำเนินงาน การได้สร้างฉันทามติ และการได้ตัดสินใจแบบมีส่วนร่วมในการดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต

ด้านการให้อำนาจแก่ประชาชน หมายถึง การให้ประชาชนได้สร้างการเรียนรู้ร่วมกันเกี่ยวกับขั้นตอนหรือช่องทางในการดำเนินงานภาครัฐ การรับรู้หรือเข้าใจในกระบวนการดำเนินงาน การสร้างความตระหนักให้ประชาชนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกันในการดำเนินงาน การได้ทำประชามติทุกครั้ง และการได้ลงประชามติในการดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตทุกครั้ง

ประชาชน หมายถึง ประชาชนที่มีภูมิลำเนาอยู่ในพื้นที่ของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพะ จังหวัดแพะที่มีอายุตั้งแต่ ๑๘ ปี ขึ้นไป

การพัฒนาคุณภาพชีวิต หมายถึง การเพิ่มศักยภาพคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพะ จังหวัดแพะ ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ด้านสังคมสงเคราะห์ผู้ด้อยโอกาส ด้านการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพให้แก่ประชาชน ด้านการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

วิถิปุทธ หมายถึง การนำเอาหลักพุทธธรรมทางพระพุทธศาสนามาบูรณาการในด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพะ จังหวัดแพะ เช่น หลักเบญจศีล เบญจธรรม หลักภาวนา ๔ หลักสังคหัตถ์ ๔ หลักอิทธิบาท หลักพรหมวิหาร และอริยสัจ ๔ อันเป็นหลักพุทธธรรมพื้นฐานที่จะนำไปสู่การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนตำบลกาญจนาให้มีประสิทธิภาพ และอย่างยั่งยืน

๑.๖ สมมติฐานการวิจัย

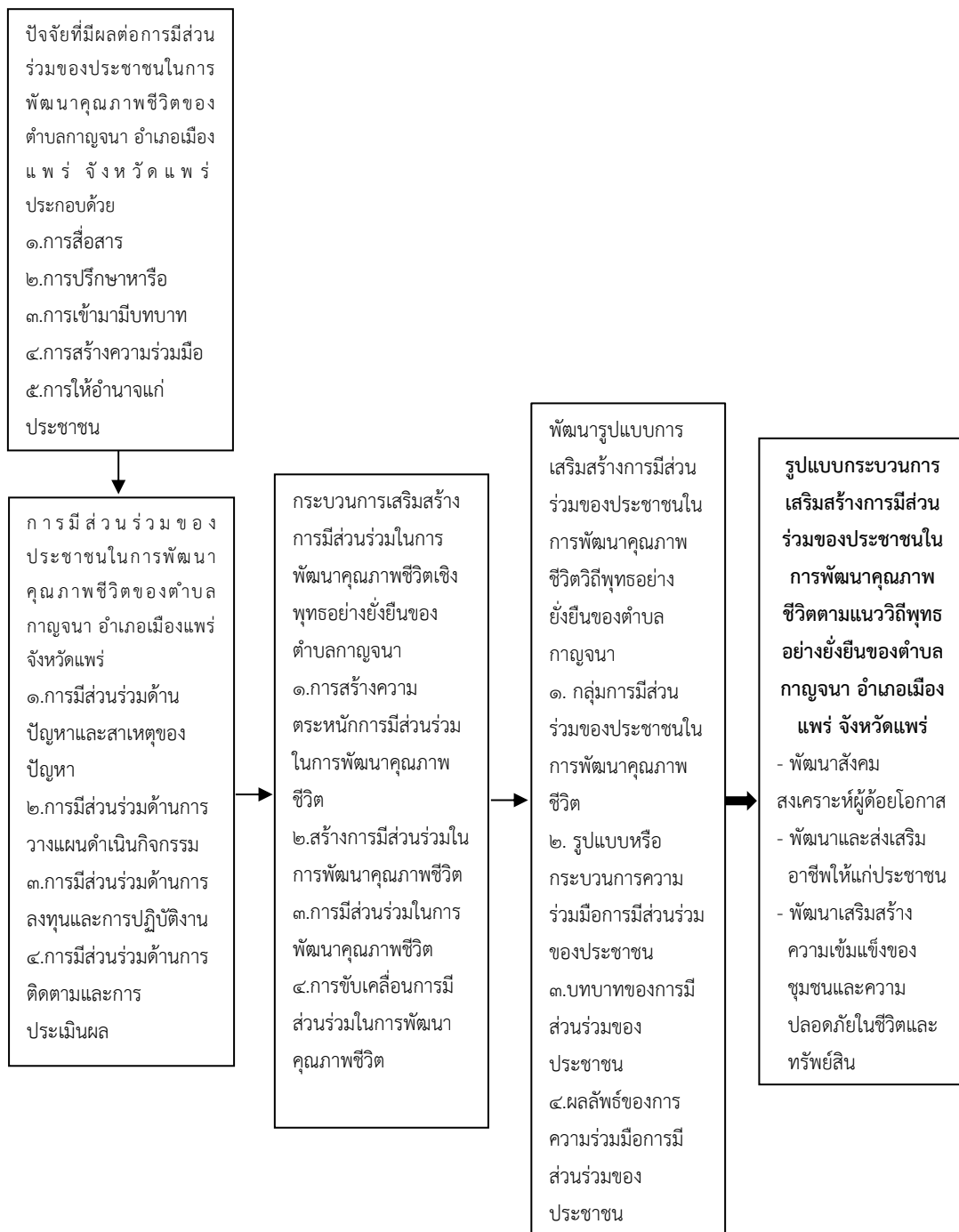
๑.๖.๑ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพะ จังหวัดแพะ โดยรวมอยู่ในระดับน้อย

๑.๖.๒ ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพะ จังหวัดแพะ ได้แก่ การสื่อสาร การปรึกษาหารือ เข้ามามีบทบาทสร้างความร่วมมือ และการให้อำนาจแก่ประชาชน

๑.๗ กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีกรอบแนวคิดในการดำเนินการ ดังนี้

การศึกษาวิจัย เรื่อง “การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถิปุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพะ จังหวัดแพะ” คณะผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework) ดังนี้

แผนภูมิที่ ๑.๑ สรุปรอบแนวคิดการวิจัย

๑.๘ ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษาวิจัย

๑) ได้ผลการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวพระพุทธศาสนาอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

๒) ได้ผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวพระพุทธศาสนาอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

๓) ได้ผลการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวพระพุทธศาสนาอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

๔) ได้ผลการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวพระพุทธศาสนาอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

๕) ได้ชุดความรู้เกี่ยวกับการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวพระพุทธศาสนาอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

๖) ได้มีการนำรูปแบบการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวพระพุทธศาสนาอย่างยั่งยืนไปสู่การเผยแพร่ และการใช้ในระดับต่าง ๆ ของชุมชนอื่น ๆ

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่” คณะผู้วิจัยได้ศึกษาจากข้อมูลจากหนังสือ ตำรา เอกสาร บทความวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยกำหนดประเด็นในการศึกษาและทำการทบทวนเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเด็นดังต่อไปนี้

- ๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับเครือข่าย และการสร้างเครือข่าย
- ๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
- ๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต
- ๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต
- ๒.๕ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวพระพุทธศาสนา
- ๒.๖ ข้อมูลบริบทชุมชนตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่
- ๒.๗ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับเครือข่าย และการสร้างเครือข่าย

การดำเนินกิจกรรมทางสังคมที่ประสบผลสำเร็จได้ตามเป้าหมายนั้นจำเป็นต้องอาศัยเครือข่ายในการร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ปัจจุบันเรื่องเครือข่ายจึงได้รับความนิยมนและเป็นที่ยอมรับในการการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการเมือง เป็นต้น

๒.๑.๑ ความหมายของของเครือข่าย

การดำเนินกิจการใด ๆ ในปัจจุบันให้ประสบผลสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนนั้น สิ่งที่สำคัญประการหนึ่งก็คือ เครือข่าย ซึ่งเป็นสิ่งที่ช่วยให้การดำเนินกิจการเป็นไปอย่างต่อเนื่องและเน้นการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจการนั้น ๆ จากการศึกษาเรื่องเครือข่าย ได้มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของเครือข่ายไว้หลากหลาย ซึ่งพอสรุปได้ดังต่อไปนี้

เครือข่าย หมายถึง การเชื่อมโยงต่อกันทั้งบุคคลหรือกลุ่ม โดยมีความสัมพันธ์ที่บุคคลหรือกลุ่มต่าง ๆ มีต่อกัน^๑ หรือกลุ่มของคนหรือองค์กรที่สมัครใจ แลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลระหว่างกัน หรือทำกิจกรรมร่วมกัน โดยมีการจัดรูป หรือจัดระเบียบ โครงสร้างที่คนหรือองค์กรสมาชิกยังคงมีความเป็นอิสระกิจกรรมที่ทำในเครือข่าย^๒ เป็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล กลุ่ม องค์กร สถาบัน โดยมีเป้าหมาย วัตถุประสงค์และความ ต้องการบางอย่างร่วมกัน ร่วมกันดำเนินกิจกรรมบางอย่าง โดยที่สมาชิกของเครือข่ายยังคงความเป็นเอกเทศไม่ขึ้นต่อกัน^๓ อีกทั้งเป็นการจัดรูปแบบความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างของการทำงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ตั้งแต่สองหน่วยงานขึ้นไป ซึ่งอาจเป็นหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานเอกชนหรือองค์กรระหว่างประเทศ เพื่อร่วมมือร่วมใจกันดำเนินภารกิจของสาธารณะบางประการ โดยมีองค์กรภาครัฐเป็นแนวหลักของเครือข่าย^๔

กล่าวโดยสรุป เครือข่ายจึงหมายถึงบุคคล กลุ่มของบุคคล ที่มีความสัมพันธ์กันต่อกัน ทั้งความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล กลุ่ม องค์กร สถาบัน โดยมีเป้าหมาย วัตถุประสงค์ และความต้องการบางอย่างในการดำเนินการบางอย่าง หรือการการจัดรูปแบบความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างของการทำงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ตั้งแต่สองหน่วยงานขึ้นไป ซึ่งอาจเป็นหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานเอกชนหรือองค์กรระหว่างประเทศ เพื่อร่วมมือร่วมใจกันดำเนินภารกิจของสาธารณะบางประการ โดยมีองค์กรภาครัฐเป็นแนวหลักของเครือข่าย

๒.๑.๒ ลักษณะของเครือข่าย

ลักษณะที่สำคัญของเครือข่ายได้มีนักวิชาการได้กล่าวไว้หลายประการที่สามารถดำเนินกิจกรรมในการประสานรับกันอย่างน่าสนใจ ปัจจุบันหากองค์กรหรือหน่วยงานไหนมีการบริหารจัดการที่จะประสบผลสำเร็จได้นั้น ต้องมีเครือข่ายที่หลากหลายเพื่อดำเนินกิจการต่าง ๆ ให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่ได้กำหนดเอาไว้ ดังจะได้กล่าวลักษณะของเครือข่ายที่สำคัญดังนี้

ลักษณะของเครือข่ายมีลักษณะเป็นโครงสร้างเครือข่ายทางความคิด ไม่ว่าจะพัฒนาไปถึงระดับใด องค์กรเครือข่ายมีลำดับขั้น องค์กรเครือข่ายมีการแบ่งงานกันทำ ความเข้มแข็งขององค์กรการร่วมกันเป็นเครือข่ายจะนำไปสู่ความเข้มแข็ง โดยรวมของเครือข่าย องค์กรเครือข่าย

^๑น ฤมล นิราทร, การสร้างเครือข่ายการทำงาน: ข้อควรพิจารณา, (กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๓), หน้า ๖.

^๒ขนิษฐา กาญจนรังสีนนท์, การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนโดยองค์กรเครือข่าย, วารสารพัฒนาชุมชน, ปีที่ ๓๘ ฉบับที่ ๙ (กันยายน), ๒๕๔๒, หน้า ๒๖-๓๐.

^๓เสรี พงศพิศ เครือข่าย, (กรุงเทพฯ: เจริญวิทย์การพิมพ์, ๒๕๔๘), หน้า ๘.

^๔วีระศักดิ์ เครือเทพ, เครือข่าย: นวัตกรรมการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, ๒๕๕๐).

กำหนดการบริหารจัดการกันเอง อาศัยระยะเวลาในการบ่มเพาะความสัมพันธ์ ศรัทธา และความไว้วางใจ ตลอดจนการสร้างกรอบทางความคิด^๕ นอกจากนี้ยังมีลักษณะร่วมกันเป็นกลุ่มองค์กรหรือบุคคลที่มาร่วมกัน เป็นเวทีเพื่อกิจกรรมทางสังคม ดำรงอยู่ได้ยาวนาน สมาชิกมีความรู้สึกผูกพันกับโครงสร้าง มีฐานอยู่ที่ความเป็นเจ้าของร่วมกันและความมุ่งมั่นที่จะทำตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ร่วมกัน^๖

สรุปได้ว่า ลักษณะของเครือข่ายมีลักษณะเป็นโครงสร้างเครือข่ายทางความคิด มีลำดับขั้น มีการแบ่งงานกันทำ ขึ้นอยู่กับความเข้มแข็ง ขององค์กร อาศัยระยะเวลาในการสร้างความสัมพันธ์ ศรัทธา และความไว้วางใจ เป็นเวทีเพื่อกิจกรรมทางสังคม ความมุ่งมั่นที่จะทำตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

๒.๑.๓ องค์ประกอบสำคัญของการก่อเกิดเครือข่าย

เครือข่ายนั้นเป็นสิ่งที่สำคัญหากจะทำให้ดำเนินการประสบผลสำเร็จได้นั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยองค์ประกอบที่สำคัญหลายประการ ดังได้มีนักวิชาการได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่สำคัญของการก่อเกิดเครือข่ายไว้ดังนี้

องค์ประกอบที่สำคัญของเครือข่ายนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมียุทธศาสตร์คือการมีสมาชิก หรือหน่วยชีวิตเป็นเบื้องต้นในการขับเคลื่อนเครือข่าย มีการสร้างระบบปฏิสัมพันธ์โดยหน่วยชีวิตและแต่ละปัจเจกบุคคล ดำเนินการเชื่อมประสานเพื่อหาแนวร่วมในการสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการดำรงอยู่ร่วมกัน มีเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ และกระบวนการเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายนั้น ทำหน้าที่ต่อกันและกระทำอย่างมีจิตสำนึก ร่วม เน้นการมีส่วนร่วมและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน มีระบบความสัมพันธ์และการสื่อสารระหว่างกลุ่มเครือข่ายอย่างชัดเจน^๗ นอกจากนี้ยังมี การรับรู้มุมมองร่วมกัน การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน การเกิดผลประโยชน์และความสนใจร่วมกัน การมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่ายอย่างกว้างขวาง มีกระบวนการเสริมสร้างซึ่งกันและกัน และการพึ่งพิงร่วมกัน การปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน^๘

^๕Aler, Cathrin and Hage, Jerald, *Organization Working Together*, (California: Sage, 1993), p 238.

^๖อ้างแล้ว, เสรี พงศพิศ, หน้า ๑๐.

^๗พระมหาสุทนต์ อากาศโร, *เครือข่ายธรรมชาติความรู้และการจัดการ*, (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เดือน, ๒๕๔๗), หน้า ๑๘-๕๐.

^๘เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, *การจัดการเครือข่าย: กลยุทธ์สำคัญสู่ความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษา*, (กรุงเทพมหานคร: ชัคเซสมิเดีย, ๒๕๔๓), หน้า ๖๓.

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของการก่อเกิดของเครือข่ายนั้น ประกอบด้วยการมีสมาชิก การมีปฏิสัมพันธ์กัน การประสานงานร่วมกัน มีเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน ทำหน้าที่ต่อกันและกระทำอย่างมีจิตสำนึกร่วม เน้นการมีส่วนร่วมและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน การเกิดผลประโยชน์และความสนใจร่วมกัน

๒.๑.๔ กระบวนการสร้างเครือข่าย

สำนักบริหารกองทุนพัฒนาชุมชน^๔ ได้ให้ความหมาย การสร้างเครือข่ายไว้ว่า การสร้างเครือข่าย คือ การทำให้มีการติดต่อ และการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร และการร่วมมือกันด้วยความสมัครใจ การสร้างเครือข่ายควรสนับสนุนและอำนวยความสะดวกให้สมาชิกในเครือข่ายมีความสัมพันธ์กันฉันท์เพื่อนที่ต่างก็มีความเป็นอิสระมากกว่าสร้างการคบค้าสมาคมแบบฟุ้งฟิง นอกจากนี้ การสร้างเครือข่ายต้องไม่ใช่การสร้างระบบการติดต่อเผยแพร่ข่าวสารแบบทางเดียว จะต้องมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกันด้วย

การดำเนินกิจกรรมทางสังคมที่ประสบผลสำเร็จได้ตามเป้าหมายนั้นจำเป็นต้องอาศัยเครือข่ายในการร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ปัจจุบันเรื่องเครือข่ายจึงได้รับความนิยมและเป็นที่ยอมรับในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการเมือง เป็นต้น ซึ่งจะต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ

๑) หน่วยชีวิตหรือสมาชิก หน่วยชีวิตและสมาชิกเป็นองค์ประกอบเบื้องต้นของความเป็นเครือข่ายที่สร้างระบบปฏิสัมพันธ์โดยหน่วยชีวิตและแต่ละปัจเจกบุคคล จะดำเนินการสานต่อเพื่อหาแนวร่วมในการสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการดำรงอยู่ร่วมกันตามหลักของธรรมชาติที่ทุกสรรพสิ่งจะต้องพึ่งพาอาศัยและสร้างกระบวนการที่สืบเนื่อง เพื่อรักษาความเป็นไปของชีวิต ดังนั้น หน่วยชีวิต หรือสมาชิกในองค์กรนั้น จะเป็นองค์ประกอบหลักที่จะก่อให้เกิดความเป็นเครือข่าย

๒) จุดมุ่งหมายเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอีกประการหนึ่งเพราะหากว่าบุคคลกลุ่ม องค์กร มารวมกันเพียงเพื่อทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยไร้ความมุ่งมั่นหรือจุดมุ่งหมายร่วมกัน ความสัมพันธ์ดังกล่าวมีอาจกล่าวได้ว่าเป็นเครือข่าย เพราะความเป็นเครือข่ายจะต้องมี ความหมายถึง “การรวมกันอย่างมีจุดหมาย” เพื่อทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งโดยมีวัตถุประสงค์ และกระบวนการเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายนั้น

๓) การทำหน้าที่อย่างมีจิตสำนึกการที่แต่ละหน่วยชีวิตหรือการที่แต่ละบุคคลมารวมกันสิ่งที่ยึดโยงสิ่งต่าง ๆ เข้าด้วยกัน คือ การทำหน้าที่ต่อกันและกระทำอย่างมีจิตสำนึก เพราะ

^๔สำนักบริหารกองทุนพัฒนาชุมชน, “ทำได้ หายจน” เรื่องราวการต่อสู้ชีวิตกับรวมอาชีพครัวเรือน กข.คจ.ตีเด่น, (กรุงเทพฯ ๖: ผู้แต่ง, ๒๕๕๔), หน้า ๔.

หากขาดจิตสำนึกต่อส่วนรวมที่มาจากส่วนลึกภายในจิตใจของตนแล้ว กระบวนการนั้นจะเป็นเพียงการจัดตั้งและเรียกร้องหาผลประโยชน์ตอบแทนเท่านั้น

๔) การมีส่วนร่วมและการแลกเปลี่ยน โดยองค์ประกอบของความเป็นเครือข่าย สิ่งหนึ่งที่ขาดมิได้ คือการมีส่วนร่วม การพึ่งพาอาศัยและการแลกเปลี่ยนความรู้ การมีส่วนร่วมในกิจกรรม ต่าง ๆ ของสมาชิกจะเป็นปัจจัยที่หนุนเสริมให้เครือข่ายนั้นมีพลังมากขึ้น เพราะการมีส่วนร่วมจะทำให้สมาชิกมีความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของเครือข่าย ซึ่งจะช่วยให้ทุกฝ่ายหันหน้าเข้าหากันมากขึ้น นอกจากนี้ในระบบความสัมพันธ์ของเครือข่าย การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ก็มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งเพราะจะนำไปสู่การให้และการรับ รวมถึงการระดมทรัพยากรเพื่อให้ ภารกิจที่เครือข่าย ดำเนินการนั้นบรรลุเป้าหมายการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จึงเป็นแนวคิดกระบวนการ และวิธีการของการจัดการเครือข่าย

๕) ระบบความสัมพันธ์และการสื่อสาร ถ้ากล่าวถึงเครือข่ายว่าเป็นความสัมพันธ์ที่โยงใยกันแล้ว สิ่งที่มีความสำคัญต่อเครือข่ายคือข้อมูลและการสื่อสารระหว่างกัน นับตั้งแต่การสื่อสารระหว่างปัจเจกบุคคล กลุ่มกับกลุ่ม และระหว่างเครือข่ายกับเครือข่าย รวมทั้งระบบความสัมพันธ์ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยกระบวนการสื่อสารนั้นจะช่วยให้สมาชิกในเครือข่าย เกิดการเรียนรู้ เกิดการยอมรับในกระบวนการทำงานและช่วยรักษาสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกัน^{๑๐}

การสร้างเครือข่าย คือ การทำให้มีการติดต่อ และการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร และการร่วมมือกันด้วยความสมัครใจ การสร้างเครือข่ายควรสนับสนุนและอำนวยความสะดวกให้สมาชิกในเครือข่ายมีความสัมพันธ์กันฉันท์เพื่อนที่ต่างก็มีความเป็นอิสระมากกว่าสร้างการคบค้าสมาคมแบบพึ่งพิง นอกจากนี้ การสร้างเครือข่ายต้องไม่ใช่การสร้างระบบการติดต่อเผยแพร่ข่าวสารแบบทางเดียว จะต้องมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกันด้วย^{๑๑} ซึ่งการเสริมสร้างเครือข่ายที่ประสบผลสำเร็จมีขั้นตอนที่สำคัญ คือ

๑. ขั้นตระหนักถึงความจำเป็นในการจำเป็นในการสร้างเครือข่าย เป็นขั้นตอนที่ผู้ปฏิบัติงานหรือฝ่ายจัดการ ตระหนักถึงความจำเป็นในการสร้างเครือข่าย เพื่อที่จะทำงานให้บรรลุเป้าหมายรวมทั้งพิจารณาองค์กรต่าง ๆ ที่เห็นว่าเหมาะสมเข้าเป็นเครือข่ายทำงาน

๒. ขั้นติดต่อกับองค์กรที่จะเป็นเครือข่ายจะเกิดขึ้นเมื่อองค์กรมีความต้องการเหมือนกันและต้องการกระทำกิจกรรมตอบสนองความต้องการที่เหมือน ๆ กัน

^{๑๐} อ่างแล้ว, พระมหาสุทนต์ อากาศโร, เครือข่ายธรรมชาติความรู้และการจัดการ, หน้า ๑๘-๕๐.

^{๑๑} สำนักบริหารกองทุนพัฒนาชุมชน, “ทำได้ หายจน” เรื่องราวการต่อสู้ชีวิตกับรวมอาชีพครัวเรือน กข.คจ.ตีเด่น, (กรุงเทพฯ ฯ: มปก. ๒๕๕๔), มปน.

๓. ขั้นตอนการสร้างพันธมิตรร่วมกันเป็นขั้นตอนการสร้างความผูกพันซึ่งหมายถึงการตกลงในความสัมพันธ์ต่อกันในขั้นตอนนี้องค์กรเข้าสู่การทำงานร่วมกันทำกิจกรรมร่วมกัน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ หรือการไปเสาะแสวงหาความรู้ร่วมกัน

๔. ขั้นตอนพัฒนาความสัมพันธ์ เป็นขั้นตอนที่เครือข่ายปรากฏเป็นรูปธรรม เริ่มตกลงกันในเรื่องการบริหารจัดการ โดยมีการกำหนดวัตถุประสงค์ จัดวางข้อตกลงในการทำงาน กำหนดบทบาทของสมาชิก รวมทั้งสิทธิหน้าที่ต่าง ๆ

๕. ขั้นตอนการทำกิจกรรมร่วมกันในเมื่อเครือข่ายรู้สึกว่าคุณค่าที่ได้รับประโยชน์จากการเป็นเครือข่าย ความสัมพันธ์ของเครือข่ายจะแน่นแฟ้นยิ่งขึ้น อาจนำไปสู่การขยายตัว ขยายกิจกรรม หรืออาจจะเกิดการลงทุนเพื่อดำเนินการจัดตั้งองค์กรใหม่ร่วมกัน^{๑๒}

นอกจากนี้ นฤมล นิราทร^{๑๓} ยังได้กล่าวว่า ในการที่จะสร้างเครือข่าย จำเป็นต้องมีเทคนิคและวิธีการในการสร้างเครือข่ายด้วยการหาเหตุผลสนับสนุน การที่บุคคล องค์กร มารวมตัวกันเป็นกลุ่ม เพราะมีความสนใจร่วมกัน ยังไม่สามารถที่จะเรียกว่าเครือข่ายได้อย่างสมบูรณ์ ดังนั้นจึงได้จำแนกกระบวนการสร้างเครือข่ายออกเป็นขั้นตอน ดังนี้

๑. ขั้นตระหนักถึงความจำเป็นในการจำเป็นในการสร้างเครือข่าย เป็นขั้นตอนที่ผู้ปฏิบัติงานหรือฝ่ายจัดการ ตระหนักถึงความจำเป็นในการสร้างเครือข่าย เพื่อที่จะทำงานให้บรรลุเป้าหมายรวมทั้งพิจารณาองค์กรต่าง ๆ ที่เห็นว่าเหมาะสมเข้าเป็นเครือข่ายทำงาน

๒. ขั้นติดต่อกับองค์กรที่จะเป็นเครือข่ายจะเกิดขึ้นเมื่อองค์กรมีความต้องการเหมือนกันและต้องการกระทำกิจกรรมตอบสนองความต้องการที่เหมือนกัน

๓. ขั้นตอนการสร้างพันธมิตรร่วมกันเป็นขั้นตอนการสร้างความผูกพันซึ่งหมายถึงการตกลงในความสัมพันธ์ต่อกันในขั้นตอนนี้องค์กรเข้าสู่การทำงานร่วมกันทำกิจกรรมร่วมกัน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ หรือการไปเสาะแสวงหาความรู้ร่วมกัน

๔. ขั้นตอนพัฒนาความสัมพันธ์เป็นขั้นตอนที่เครือข่ายปรากฏเป็นรูปธรรม เริ่มตกลงกันในเรื่องการบริหารจัดการ โดยมีการกำหนดวัตถุประสงค์ จัดวางข้อตกลงในการทำงาน กำหนดบทบาทของสมาชิก รวมทั้งสิทธิหน้าที่ต่าง ๆ

๕. ขั้นตอนการทำกิจกรรมร่วมกันในเมื่อเครือข่ายรู้สึกว่าคุณค่าที่ได้รับประโยชน์จากการเป็นเครือข่าย ความสัมพันธ์ของเครือข่ายจะแน่นแฟ้นยิ่งขึ้น อาจนำไปสู่การขยายตัว ขยายกิจกรรม หรืออาจจะเกิดการลงทุนเพื่อดำเนินการจัดตั้งองค์กรใหม่ร่วมกัน

^{๑๒} อ่างแล้ว, นฤมล นิราทร, การสร้างเครือข่ายการทำงาน: ข้อควรพิจารณา, มปน.

^{๑๓} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๑.

สรุปได้ว่า กระบวนการสร้างเครือข่ายเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้การขับเคลื่อนองค์กรหรือกิจกรรมนั้น ๆ ประสบผลสำเร็จได้ ซึ่งประกอบไปด้วยขั้นตอนการตระหนักรู้ ขั้นตอนการติดต่อกับองค์กร ขั้นตอนการสร้างข้อตกลงร่วมกัน ขั้นตอนการสร้างความสัมพันธ์ร่วมกัน ตลอดจนขั้นตอนการร่วมกิจกรรมร่วมกันจนนำไปสู่ประสบผลสำเร็จ

๒.๑.๕ รูปแบบเครือข่าย

การเกิดขึ้นหรือการรวมตัวเป็นเครือข่าย สัมพันธ์ เตชะอธิก และคณะ^{๑๔} ได้อธิบายรูปแบบของเครือข่ายที่พอสรุปได้ว่า

๑.๑ เครือข่ายที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ การเกิดเครือข่ายที่เป็นสายใยของความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ในอดีตนั้น เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ ซึ่งความสัมพันธ์นี้อาจเนื่องมาจากมีสายสัมพันธ์ทางเครือญาติกัน หรือมีความเชื่อถืออย่างเดียวกัน เป็นครูเป็นศิษย์กัน หรือเคยแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างกัน

๑.๒ เครือข่ายที่เกิดขึ้นโดยการจัดตั้ง การเกิดขึ้นของเครือข่าย อาจเกิดขึ้นจากการขาดความพร้อมและความต้องการของผู้นำและเครือข่าย ในบางกรณีก็เกิดจากการต่อรองขององค์กรภายนอกที่เข้าไปจัดตั้งกลุ่มเพื่อให้เกิดเครือข่าย

อรทัย อาจอ่ำ และสมศักดิ์ นัคลาจารย์^{๑๕} ได้จัดแบ่งรูปแบบของเครือข่ายไว้ ๒ รูปแบบ คือ

๑. เครือข่ายแบบที่ไม่เป็นทางการ เป็นเครือข่ายที่สร้างผ่านตัวผู้นำโดยการเชิญชวนให้คนที่รู้จัก คนใกล้ชิด ให้เข้ามาร่วมกิจกรรมหรือดำเนินงานต่าง ๆ และขยายต่อไปในละแวกที่อยู่อาศัย เป็นการสร้างรูปแบบเครือข่ายอย่างไม่เป็นทางการ หรือใช้ช่องทางแบบไม่เป็นทางการ

๒. เครือข่ายแบบเป็นทางการ เป็นการเลือกองค์กรหรือหน่วยงานที่มีคุณภาพสูง มีบุคคลหรือสมาชิกอยู่ในองค์กรหรือหน่วยงานเป็นจำนวนมาก รวมทั้งเป็นสถาบันหน่วยงานที่มีองค์กรหรือหน่วยงานที่มีความสามารถเผยแพร่แนวคิดของโครงการสู่บุคคลที่ต่างวัย ต่างอาชีพ ต่างสถานะทางสังคมและเศรษฐกิจ

สรุปได้ว่า รูปแบบเครือข่ายการเกิดขึ้นของเครือข่ายนั้นมีหลายประการได้แก่ เกิดขึ้นโดยธรรมชาติหรือแบบที่ไม่เป็นทางการ ซึ่งเป็นการเชิญชวนให้เข้าร่วมกิจกรรมหรือการดำเนินงานโดยใช้ช่องทางที่ไม่เป็นทางการ และเกิดขึ้นโดยการจัดตั้งหรือแบบเป็นทางการซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นองค์กร

^{๑๔}สัมพันธ์ เตชะอธิก และคณะ,การพัฒนาความเข้มแข็งขององค์กรชาวบ้าน,(กรุงเทพ ฯ: เจริญวิทย์การพิมพ์, ๒๕๓๗), หน้า ๗๘-๘๑.

^{๑๕}อรทัย อาจอ่ำ และสมศักดิ์ นัคลาจารย์,รายงานการวิจัยเชิงปฏิบัติการเรื่อง เครือข่ายอาสาสมัครเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมแอตส์,มหาวิทยาลัยมหิดล สถาบันวิจัยประชากรและสังคม, ๒๕๔๐, หน้า ๕๓.

หรือหน่วยงาน สถาบันที่มีคุณภาพสูง หรือมีบุคลากรจำนวนมากที่หลากหลายมาร่วมกันกัน
ดำเนินงานจนทำให้บรรลุเป้าหมายที่วางเอาไว้

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

ในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมาหลักการมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation) ในการบริหารจัดการหรือการดำเนินงานโครงการของรัฐ รวมถึงการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทั้งในระดับชาติและระดับสากล การมีส่วนร่วมของประชาชนถือเป็นคุณค่าที่สำคัญที่มีต่อการพัฒนาประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participation Democracy) และเป็นหลักสำคัญของธรรมาภิบาลในการบริหาร ซึ่งจะนำไปสู่การบริหารจัดการและการตัดสินใจในทุกนโยบายสาธารณะ เพื่อที่จะก่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่ส่วนรวมและก่อให้เกิดการพัฒนาสร้างสรรค์ในรูปแบบการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยเฉพาะการพัฒนาและการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ในชุมชนท้องถิ่น การมีส่วนร่วมถือเป็นแนวคิดที่มีการแพร่หลายในวงการพัฒนาโดยมีฐานแนวคิดมาจากโลกตะวันตกโดยและถูกนำมาใช้ในทางสังคมวิทยา ปัจจุบันการมีส่วนร่วมถือเป็นฐานแนวคิดที่ได้ถูกนำมาใช้ในทุวงการ โดยเฉพาะในระบบการบริหารราชการแผ่นดินยุคใหม่ที่เรียกว่าการบริหารราชการแผ่นดินเปิด (Open Governance) ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ และได้มีแผนปฏิบัติการเกิดขึ้นตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๕๖ ซึ่งในการบริหารราชการแบบนี้รัฐจะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนภาคประชาสังคมและผู้มีส่วนได้เสียหรือมีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย แผนงาน โครงการ หรือกฎหมายต่าง ๆ รวมถึงประชาชนจะต้องมีสิทธิในการได้รับรู้ข้อมูล ข่าวสาร ประโยชน์ และสามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม รวมถึงมีสิทธิในการตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐ^{๑๖} ดังรายละเอียดดังนี้

๒.๒.๑ ความหมายของการมีส่วนร่วม

ภายใต้กรอบความคิดที่จะสร้างความทันสมัยให้เกิดขึ้นตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๙๖๐ หลายประเทศต้องการที่จะปรับเปลี่ยนชาวบ้านในพื้นที่ต่าง ๆ ให้เปิดรับเอาเทคโนโลยีใหม่ ๆ และให้ความสำคัญต่อความรู้พื้นถิ่นในฐานะความรู้ที่เหมาะสมกับสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นในภูมิภาคนั้น ๆ ที่

^{๑๖} อัครเดช พรหมกัลป์ และคณะ, “การพัฒนาองค์ความรู้และองค์ประกอบชุมชนสร้างสรรค์ “Smart Community” ของชุมชนในสังคมไทย”, รายงานการวิจัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๓, หน้า ๒๘ - ๒๙.

จำเป็นจะต้องรับเอาเทคโนโลยีเข้าไปทดแทนในบางกรณีโดยอาศัยการแทรกซึม การกดดัน หรือที่ร้ายแรงที่สุดคือการครอบงำโดยภาครัฐหรืออำนาจเบ็ดเสร็จ ผลที่ตามมาทำให้นักพัฒนา นักวิชาการ หรือนักเคลื่อนไหวภาคประชาชน (Non-Government Organizations = NGOs) ได้ฝึกกำลังผลักดันกรอบความคิดในการพัฒนาที่ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมให้เกิดขึ้น ทั้งนี้การมีส่วนร่วมที่ว่านั้น ไม่ใช่แค่การร่วมรับฟังนโยบายจากทางภาครัฐเท่านั้น หากแต่จะต้องสร้างการมีส่วนร่วมในลักษณะการเสริมสร้างพลัง (Empowerment ให้เกิดขึ้นกับประชาชนหรือชาวบ้านและเป็นที่มาของการนิยามความหมายที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมเกิดขึ้นอย่างหลากหลายมิติ^{๑๗} ดังมีนักวิชาการได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ดังนี้

การมีส่วนร่วม หมายถึง การทำงานร่วมกับกลุ่มเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ด้วยความตั้งใจ (ความร่วมมือร่วมใจ) โดยกระทำการดังกล่าวในห้วงเวลาและลำดับเหตุการณ์ที่มีประสิทธิภาพคือถูกจังหวะและเหมาะสม (การประสานงาน) กับทั้งกระทำการดังกล่าวด้วยความรู้สึกผูกพันให้ประจักษ์ว่าเชื่อถือไว้ใจได้ (ความรับผิดชอบ) ในการมีส่วนร่วมทั่ว ยังหมายถึง การที่บุคคล กลุ่มคน ประชาชน หรือองค์กรได้ร่วมพิจารณาแก้ไขปัญหาอุปสรรคในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน โดยร่วมกันวางแผนโครงการร่วมกันปฏิบัติงาน ประเมินผลงานพิจารณาตัดสินใจและร่วมกันรับผิดชอบด้วยความสมัครใจ^{๑๘} อีกทั้ง เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม การพิจารณาตัดสินใจ การร่วมกันปฏิบัติและร่วมกันรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ อันมีผลกระทบต่อประชาชน^{๑๙,๒๐} การแสดงความคิดเห็น ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมเสียสละเวลาแรงงาน วัสดุอุปกรณ์ เป็นเรื่องของจิตใจ อารมณ์ของบุคคลในสถานการณ์ที่มีเหตุเร้าใจในการกระทำ เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่บุคคลอยากรวมทำกิจกรรมด้วยความสมัครใจ โดยมีการนำทรัพยากรที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์^{๒๑}

สรุปได้ว่าการมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการในการทำงานร่วมกันอย่างมีเป้าหมายโดยการให้โอกาสในการมีส่วนร่วมคิดพิจารณาในการการวางแผน กำหนดนโยบาย การดำเนินการ การประเมินผล และการรับผลประโยชน์ โดยมุ่งหมายให้งานสำเร็จตามที่ได้ตั้งเป้าหมายเอาไว้

^{๑๗} อ่างแล้ว, อัครเดช พรหมกัลป์ และคณะ, “การพัฒนาองค์ความรู้และองค์ประกอบชุมชนสร้างสรรค์ “Smart Community” ของชุมชนในสังคมไทย”, รายงานการวิจัย, หน้า ๒๘ - ๒๙.

^{๑๘} อเนก เหล่าธรรมทัศน์, “ประชาสังคมพัฒนาการและนัยยะแห่งอนาคต”, วารสารนิเวศวิทยา, ฉบับที่ ๒๓, ๒๕๕๗, หน้า ๓๔.

^{๑๙} ยูวัฒน์ วุฒิเมธี, **หลักการพัฒนาชุมชนและหลักการพัฒนาชนบท**, (กรุงเทพฯ: ไทยอนุเคราะห์ไทย, ๒๕๕๖), หน้า ๒๕.

^{๒๐} นงเยาว์ หลีพันธ์, **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำโครงการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กในจังหวัดจันทบุรี**, (กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๗), หน้า ๑๐.

^{๒๑} ประสงค์ เอี่ยมอนันต์, “การพัฒนาเขตบริเวณในเขตเมืองเก่า”, **เมืองโบราณ**, ปีที่ ๒๑ ฉบับที่ ๑-๔ มกราคม-ธันวาคม ๒๕๕๓, หน้า ๓๐.

๒.๒.๒ ความสำคัญของการมีส่วนร่วม

มีนักวิชาการได้อธิบายความสำคัญของการมีส่วนร่วมดังนี้

การมีส่วนร่วมเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งสำหรับการบริหารงานในยุคสมัยใหม่ซึ่งความสำคัญของการมีส่วนร่วมนั้นมีขั้นตอนการกำหนดนโยบาย มีความสำคัญ ๕ ประการ ดังนี้^{๒๒}

๑. การมีส่วนร่วมเป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหาข้อขัดแย้ง โดยการทำให้ความไม่พอใจของประชาชนต่อโครงการหรือนโยบายของรัฐ แทนที่จะแสดงออกในรูปของการทำลาย หรือการใช้ความรุนแรง ก็ให้มีทางระบายออกได้โดยการยื่นหนังสือ การเจรจาอย่างสันติ ที่ยืนอยู่บนความไว้วางใจเชื่อใจต่อกัน มีการใช้ข้อมูลในการประกอบการเจรจา ใช้หลักการของความมีเหตุผลและการประนีประนอม เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องและแก่ประเทศชาติอย่างแท้จริง

๒. การเปิดให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะในนโยบาย ยังทำให้ผู้บริหารประเทศสามารถเข้าถึงข้อมูลจากแหล่งที่มาอันหลากหลายผู้มีอำนาจตัดสินใจในนโยบายก็มีทางเลือกได้มากขึ้น ซึ่งจะทำให้การตัดสินใจนโยบาย สามารถกระทำได้อย่างรอบคอบและรอบด้านมากขึ้นด้วย ในกรณีนี้ยังเป็นการช่วยลดผลกระทบด้านลบที่อาจเกิดขึ้นโดยไม่ได้คาดการณ์ไว้ล่วงหน้าอีกด้วย

๓. ในการกำหนดนโยบาย หรือดำเนินโครงการของรัฐ หากเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมโดยผ่านกระบวนการที่ถูกต้องและเป็นที่ยอมรับของทุก ๆ ฝ่ายแล้ว ไม่ว่าจะมีส่วนร่วมโดยผ่านรูปแบบใด ๆ ก็ตาม จะทำให้โครงการดังกล่าวนั้น ได้รับการสนับสนุนจากประชาชนและมีความชอบธรรมมากขึ้น เนื่องจากเป็นโครงการที่หลาย ๆ ฝ่ายได้ร่วมกันกำหนดและมีส่วนร่วมในการสร้างขึ้นมา นอกจากนี้ ประชาชนก็จะเกิดการยอมรับและอาจทำให้เกิดความรู้สึกมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของโครงการร่วมกันอีกด้วย

๔. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการก่อรูปโครงการของรัฐนั้น ถือว่าเป็นกลไกอันสำคัญกลไกหนึ่งในการที่ประชาชนจะสามารถตรวจสอบการใช้ดุลยพินิจสำหรับตัดสินใจของรัฐอันทำให้การกำหนดโครงการสามารถกระทำได้อย่างโปร่งใส ลดการทุจริตและข้อผิดพลาดต่าง ๆ ลงได้ ด้วยเหตุนี้เองที่ทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นมิติอันสำคัญของระบบการปกครองการบริหารที่เรียกว่า “ธรรมาภิบาล”

นอกจากนี้ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนยังเป็นเครื่องชี้วัดการตัดสินใจของรัฐบาลมาจากความต้องการของประชาชน เป็นการเพิ่มความรับผิดชอบและเพิ่มความสามารถในการ

^{๒๒}สมศักดิ์ สามัคคีธรรม, การพัฒนา การจัดการความขัดแย้ง การมีส่วนร่วม และสังคมเข้มแข็ง, (กรุงเทพฯ: สุภชินัญญ์ พรินติ้งกรุ๊ป, ๒๕๕๑), หน้า ๑๑๖.

ตรวจสอบได้ของรัฐที่มีต่อประชาชน อีกทั้งช่วยในการสร้างแผนต่าง ๆ ที่ดีกว่าเดิม เพิ่มความสำเร็จในการปฏิบัติงาน และสร้างการสนับสนุนให้แก่หน่วยงานวางแผน^{๒๓}

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมมีความสำคัญต่อการดำเนินงานให้ประสบผลสำเร็จ เนื่องจากทำให้ผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินการเกิดความผูกพันในการดำเนินงาน ตระหนักและเห็นคุณค่าของผลงานที่ดำเนินงานและทำให้เกิดรักในองค์กรนำมาซึ่งการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ

๒.๒.๓ ขั้นตอนการมีส่วนร่วม

นักวิชาการได้ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับขั้นตอนการมีส่วนร่วมไว้ดังนี้

การมีส่วนร่วมที่จะประสบผลสำเร็จได้นั้นขั้นตอนการทำงานหรือการมีส่วนร่วมก็เป็นที่สำคัญในการขับเคลื่อนงานหรือกิจกรรมต่าง ๆ ให้บรรลุเป้าหมายในรูปแบบของกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนนั้นมี ๕ รูปแบบ ดังนี้^{๒๔} ๑. การรวบรวมข้อมูลรายละเอียดของโครงการต่าง ๆ ๒. การวิเคราะห์หรือสรุปปัญหา ๓. การจัดลำดับความสำคัญของปัญหา ๔. ดำเนินการแก้ไขปัญหา ๕. ติดตามและประเมินผลความสำเร็จของโครงการเพื่อนำไปสู่การพัฒนาและปรับปรุงการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้เครื่องวัดหรือขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชนว่าจะมีมากหรือน้อยเพียงใดก็จะขึ้นอยู่กับระดับการเข้ามามีส่วนร่วมจากต่ำสุดไปสูงสุด ได้แก่^{๒๕}

๑. ระดับการให้ข้อมูล เป็นระดับที่ต่ำที่สุดและเป็นวิธีการที่ง่ายที่สุดของการดำเนินการเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม เป็นการให้ข้อมูลกับประชาชนเพื่อประกอบการตัดสินใจ แต่ไม่ได้มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นสะท้อนกลับมา แนวทางในระดับนี้มีหลายวิธี เช่น การแถลงข่าว การแจกข่าว การจัดนิทรรศการ เป็นต้น

๒. ระดับเปิดรับฟังความคิดเห็นของประชาชน เป็นระดับขั้นที่สูงกว่าระดับแรก กล่าวคือ มีการเริ่มรับข้อมูลสะท้อนกลับจากประชาชน เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามาแสดงความคิดเห็น แนวทางในการดำเนินการในระดับนี้ ส่วนใหญ่ จะเป็นการสำรวจความคิดเห็น และการบรรยายให้ความรู้ โดยมีการซักถามได้ในประเด็นที่มีความสงสัย

๓. ระดับของการให้คำปรึกษาหารือ เป็นระดับการมีส่วนร่วมที่สูงขึ้น เป็นการเปิดรับฟังความคิดเห็นของประชาชน และการเจรจาอย่างเป็นทางการ เพื่อประเมินความก้าวหน้า

^{๒๓}Ramos L.A.A. and L.B. Fletcher, *Planning for Rural Development: Rural Development with Popular Participation* Iowa: Department of Economics, (Lowa State University, 1982), p.13.

^{๒๔}Ibid, p.13.

^{๒๕}ถวิลวดี บุรีกุล, *การมีส่วนร่วมแนวคิด ทฤษฎี และกระบวนการ*, (กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า), ๒๕๔๘, หน้า ๒.

และระบุประเด็นหรือข้อสงสัยต่าง ๆ สำหรับแนวทางในการดำเนินการในระดับนี้ เช่น การจัดประชุม การจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เป็นต้น

๔. ระดับการวางแผนร่วมกัน เป็นระดับการมีส่วนร่วมที่สูงขึ้นจากระดับของการให้คำปรึกษาหารือ ซึ่งมีขอบเขตไปถึงการร่วมกันวางแผนการดำเนินงาน และการรับผิดชอบผลการดำเนินงานร่วมกัน ซึ่งจะพบว่ามีประเด็นความซับซ้อนและมีข้อโต้แย้งมากมาย สำหรับแนวทางในการดำเนินการในระดับนี้ เช่น การใช้กลุ่มที่ปรึกษาซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาข้อขัดแย้งร่วมกัน เป็นต้น

๕. ระดับการร่วมปฏิบัติ เป็นระดับที่สูงกว่าระดับการวางแผนร่วมกัน กล่าวคือ เป็นระดับที่ผู้ดำเนินการกับประชาชนร่วมกันดำเนินโครงการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้

๖. ระดับการร่วมติดตามตรวจสอบ ประเมินผล เป็นระดับที่มีประชาชนเข้าร่วมน้อย แต่มีประโยชน์ต่อการดำเนินงานเป็นอย่างมาก แนวทางในการดำเนินการในระดับนี้ คือ การจัดตั้งคณะกรรมการติดตามและประเมินผลที่มาจากหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

๗. ระดับการควบคุมโดยประชาชน เป็นระดับสูงสุดของการมีส่วนร่วมโดยประชาชน เพื่อแก้ไขปัญหาข้อขัดแย้งที่มีอยู่ทั้งหมด เช่น การลงประชามติ เป็นต้น

นอกจากนี้รูปแบบ หรือระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนยังสามารถแบบออกเป็น ๖ ระดับ^{๒๖} คือ ระดับที่ ๑ ร่วมรับรู้ ระดับที่ ๒ ร่วมคิด ร่วมแสดงความคิดเห็น ระดับที่ ๓ ร่วมพิจารณา ร่วมตัดสินใจ ระดับที่ ๔ ร่วมดำเนินการ ระดับที่ ๕ ร่วมติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลและระดับที่ ๖ ร่วมรับผล

ในด้านการมีส่วนร่วมที่แท้จริงของประชาชนในการพัฒนามี ๔ ขั้นตอน^{๒๗} คือ

๑) การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาของแต่ละท้องถิ่น กล่าวคือถ้าหากชาวบ้านยังไม่สามารถทราบถึงปัญหาและเข้าใจถึงสาเหตุของปัญหาในท้องถิ่นของตนเป็นอย่างดีแล้ว การดำเนินงานต่าง ๆ เพื่อแก้ปัญหาของท้องถิ่นย่อมไร้ประโยชน์ เพราะชาวบ้านจะไม่เข้าใจและมองไม่เห็นถึงความสำคัญของการดำเนินงานเหล่านั้น

๒) การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม เพราะการวางแผนดำเนินงานเป็นขั้นตอนที่จะช่วยให้ชาวบ้านรู้จักวิธีการคิด การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล รู้จักการนำเอาปัจจัยข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผน

^{๒๖} สุณีย์ มัลลิกะมาลย์, รัฐธรรมนูญกับการมีส่วนร่วมของประชาชน, กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕, มปน.

^{๒๗} ไกวิทย์ พวงงาม, มิติใหม่การปกครองท้องถิ่น วิสัยทัศน์กระจายอำนาจและการบริหารท้องถิ่น, (กรุงเทพฯ: เสมาธรรม, ๒๕๕๐), หน้า ๒๔.

๓) การมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน แม้ชาวชนบทส่วนใหญ่จะมีฐานะยากจน แต่ก็มีแรงงานของตนเองที่สามารถใช้เข้าร่วมได้ การร่วมลงทุนและปฏิบัติงานจะทำให้ชาวชนบทสามารถคิดค้นต้นทุนดำเนินงานได้ด้วยตนเอง ทำให้ได้เรียนรู้การดำเนินกิจกรรมอย่างใกล้ชิด

๔) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน ถ้าหากการติดตามงานและประเมินผลงานขาดการมีส่วนร่วมแล้ว ชาวชนบทย่อมจะไม่ทราบด้วยตนเองว่างานที่ทำไปนั้นได้รับผลดี ได้รับประโยชน์หรือไม่อย่างไร การดำเนินกิจกรรมอย่างเดียวกันในโอกาสต่อไปจึงอาจจะประสบความยากลำบาก

สรุปได้ว่า การที่ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเองในกระบวนการพัฒนาตั้งแต่การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม การมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน ในการพัฒนาท้องถิ่นด้วยตนเอง

๒.๒.๔ รูปแบบการมีส่วนร่วม

ในการดำเนินการกิจกรรมในด้านต่าง ๆ นั้นการมีส่วนร่วมถือได้ว่าเป็นหัวใจที่สำคัญในการทำให้บรรลุเป้าหมายที่ได้วางไว้โดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนซึ่งมีหลายช่องทางในการทำให้กิจกรรมต่าง ๆ ประสบผลสำเร็จ ดังนั้น ช่องทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ได้แก่^{๒๘}

๑. การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา ทั้งแผนพัฒนา ๕ ปี และแผนพัฒนาประจำปี โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการคิดและกำหนดการจัดทำแผนพัฒนา โดยการร่วมเสนอโครงการ/กิจกรรมเพื่อการพัฒนาในรูปแบบของกระบวนการทำประชาคมที่มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อแผนพัฒนาในภาพรวม ร่วมกำหนดทิศทางการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๒. การมีส่วนร่วมในการจัดซื้อจัดจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามระเบียบของกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. ๒๕๓๗ กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่งตั้งผู้แทนประชาชนร่วมเป็นกรรมการในการจัดซื้อ จัดจ้าง เพื่อให้เกิดความถูกต้องโปร่งใสและเป็นธรรม

๓. การให้ประชาชนมีสิทธิในการเข้าร่วมประชุมสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องแจ้งวาระการประชุมให้ประชาชนทราบทุกครั้งและอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนที่เข้าร่วมสังเกตการณ์การประชุมสภาด้วย

^{๒๘} โกวิท พวงงาม, มิติใหม่การปกครองท้องถิ่น วิสัยทัศน์กระจายอำนาจและการบริหารท้องถิ่น, (กรุงเทพฯ: เสมาธรรม, ๒๕๕๐), หน้า ๒๔.

๔. การให้ประชาชนมีสิทธิในการเสนอข้อบัญญัติ เพื่อให้สภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พิจารณาออกข้อบังคับตำบล ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒

๕. ประชาชนมีสิทธิถอดถอนผู้บริหารและสมาชิกสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความประพฤติเสื่อมเสียตาม พ.ร.บ. ว่าด้วยการลงคะแนนเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒

นอกจากนี้ ลักษณะหรือมิติของการมีส่วนร่วมว่ายังประกอบด้วย ๑) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ๒) การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ (Implementation) ๓) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) และ ๔) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)^{๒๙} ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ขั้นที่ ๑ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในกระบวนการของการตัดสินใจนั้น ประการแรกที่สุดที่จะต้องกระทำก็คือ การกำหนดความต้องการ และการจัดลำดับความสำคัญ ต่อจากนั้นก็เลือกนโยบายและประชากรที่เกี่ยวข้อง การตัดสินใจในช่วงเริ่มต้น การตัดสินใจช่วงดำเนินการวางแผน และการตัดสินใจในช่วงการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้

ขั้นที่ ๒ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ในส่วนที่เป็นองค์ประกอบของการดำเนินงานโครงการนั้น จะได้มาจากคำถามที่ว่าใครทำประโยชน์ให้แก่โครงการได้บ้าง และจะทำประโยชน์ได้โดยวิธีใด เช่น การช่วยเหลือด้านทรัพยากร การบริหารงาน และการขอความช่วยเหลือ เป็นต้น

ขั้นที่ ๓ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ในส่วนที่เกี่ยวกับผลประโยชน์นั้น นอกจากความสำคัญของผลประโยชน์ในเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพแล้ว ยังต้องพิจารณาถึงการกระจายผลประโยชน์ภายในกลุ่มด้วย ผลประโยชน์ของโครงการนี้ รวมทั้งผลที่เป็นประโยชน์ ในทางบวกและผลที่เกิดขึ้นในทางลบที่เป็นผลเสียของโครงการซึ่งจะเป็นประโยชน์และเป็นโทษต่อบุคคลและสังคมด้วย

ขั้นที่ ๔ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล การมีส่วนร่วมในการประเมินผลนั้น สิ่งที่ต้องสังเกตก็คือ ความเห็น (Views) ความชอบ (Preferences) และความคาดหวัง (Expectations) จะมีอิทธิพลสามารถแปรเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่มต่าง ๆ ได้โดยสามารถแสดงเป็นแผนภาพได้ดังนี้

^{๒๙}Cohen J.M. and Uphoff N.T., Participation's Place in Rural Development: Seeking Clarity Through Specific, World Development, (1980, February, 01), pp. 213-235.

จึงสรุปได้ว่า รูปแบบการของการมีส่วนร่วมโดยการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วม ในองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นให้มากขึ้นตั้งแต่การจัดทำแผนพัฒนา การร่วมดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง การ ร่วมประชุม ร่วมเสนอข้อบัญญัติ ร่วมถอดถอนผู้บริหารและสมาชิกองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น อีกทั้งร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินงาน ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมในการประเมินผลเพื่อให้ประสบผลสำเร็จในการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

๒.๒.๕ ประโยชน์การมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมปัจจุบันถือได้ว่าเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ โดยเน้นให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งจะส่งผลดีต่อการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานใดก็ตามเป็นสิ่งที่พึงปรารถนา เพราะการมีส่วนร่วมมีคุณประโยชน์หลากหลาย ประการอย่างไรก็ตาม ประโยชน์ที่จะได้จากการมีส่วนร่วมของประชาชนขึ้นอยู่กับความจริงใจและความจริงใจในการดำเนินการด้วย ประโยชน์โดยทั่วไป คือ^{๓๐}

๑) เพิ่มคุณภาพการตัดสินใจ: การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลข่าวสาร และความคิดเห็นต่าง ๆ จะช่วยให้ได้ข้อมูลประกอบการตัดสินใจที่ครบถ้วนรอบคอบมากขึ้น นอกจากนี้ยังช่วยให้เกิดทางเลือกใหม่ทำให้การตัดสินใจรอบคอบและได้รับการยอมรับมากขึ้น โดยเฉพาะการตัดสินใจที่กระทบกับประชาชนโดยตรง

๒) ลดค่าใช้จ่ายและการสูญเสียเวลา: เมื่อการตัดสินใจนั้นได้รับการยอมรับ ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ต้น รับทราบข้อมูลคำอธิบายต่าง ๆ เห็นประโยชน์ส่วนรวมที่จะได้รับ จะช่วยลดความขัดแย้งระหว่างการนำไปปฏิบัติ แนนอนวาระกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนมีค่าใช้จ่ายและใช้ระยะเวลาแต่เมื่อประชาชนยอมรับ การนำโครงการไปสู่การปฏิบัติจะรวดเร็วขึ้นซึ่งในประเด็นนี้จะเห็นว่าโครงการของภาครัฐที่เร่งการตัดสินใจหรือปกปิด เมื่อประชาชนทราบภายหลังและต่อต้านบางโครงการนำไปสู่การปฏิบัติไม่ได้ล่าช้าเป็นปี ๆ บางโครงการสามารถก่อสร้างได้เสร็จและประชาชนไม่ยอมให้เข้าไปดำเนินการกลายเป็นอนุสาวรีย์ร้าง ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าเสียดายงบประมาณดังกล่าวสามารถนำไปสร้างคุณประโยชน์ได้มากมาย

๓) การสร้างฉันทามติ: สำหรับสถานการณ์ปัจจุบันการสร้างฉันทามติอาจเป็นเรื่องยาก สังคมเรากลายร่างเป็นพหุลักษณะและต้องยอมรับความหลากหลายแตกต่างทางความคิด กลไกที่ช่วยให้ความแตกต่างนั้นได้มีการแลกเปลี่ยน คือกลไกการมีส่วนร่วมของประชาชน ในทางหลักการเราเชื่อว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนอาจช่วยป้องกันความขัดแย้งได้ แต่ในสังคมไทยที่ผ่านมา ภาครัฐมักดำเนินการตัดสินใจไปก่อน เมื่อประชาชนต่อต้านจึงจัดกระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งเข้าไปแล้วหากเกิดเป็นความขัดแย้งขึ้น จำเป็นต้องใช้หลักการจัดการความขัดแย้งเข้ามาแทน ดังนั้น

^{๓๐}อรทัย ก๊กผล, **คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน สำหรับนักบริหารท้องถิ่น**, (กรุงเทพฯ: จรัณ สนิทวงศ์การพิมพ์, ๒๕๒๒), หน้า ๒๖ - ๒๘.

การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงสามารถช่วยลดความขัดแย้งทางการเมืองและเกิดความชอบธรรมในการตัดสินใจของรัฐ

๔) ร่วมมือในการนำไปปฏิบัติ: การมีส่วนร่วมของประชาชนเมื่อประสบความสำเร็จจะทำให้ประชาชนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและมีความกระตือรือร้นในการช่วยให้เกิดผลในทางปฏิบัติ

๕) ช่วยทำให้ผู้บริหารท้องถิ่นมีความใกล้ชิดกับประชาชน : การมีส่วนร่วมของประชาชนช่วยให้ผู้บริหารและผู้บริหารงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกิดความใกล้ชิด สร้างความสัมพันธ์ที่ดี สร้างความรู้สึกว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นของประชาชนไม่ใช่เป็นของนักการเมืองเท่านั้น นอกจากนี้ด้วยความใกล้ชิด ผู้บริหารท้องถิ่นจะไวต่อความรู้สึกห่วงกังวลของประชาชน และเกิดความตระหนักในการตอบสนองต่อความกังวลของประชาชน

๖) ช่วยพัฒนาความเชี่ยวชาญและความคิดสร้างสรรค์ของสาธารณชน: การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นการให้การศึกษาแก่ประชาชน เพื่อเรียนรู้กระบวนการตัดสินใจและเป็นเวทีฝึกผู้นำชุมชน

๗) ช่วยทำให้ประชาชนสนใจประเด็นสาธารณะมากขึ้น: การมีส่วนร่วมเป็นการเพิ่มทุนทางสังคม และช่วยเสริมสร้างให้ประชาชนเป็นพลเมืองที่กระตือรือร้นสอดคล้องกับการปกครองตามหลักประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม

นอกจากนี้การมีส่วนร่วมของประชาชนยังมีประโยชน์ในด้านการเพิ่มคุณภาพการตัดสินใจ ช่วยให้เกิดการพิจารณาทางเลือกใหม่ ทำให้การตัดสินใจรอบคอบขึ้น ช่วยลดค่าใช้จ่ายและการสูญเสียเวลา เมื่อการตัดสินใจนั้นได้รับการยอมรับจะช่วยให้ลดความขัดแย้งระหว่างการนำไปปฏิบัติ อีกทั้งการเพิ่มความง่ายในการนำไปปฏิบัติ สร้างให้ประชาชนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและมีความกระตือรือร้นในการช่วยให้เกิดผลในทางปฏิบัติ ช่วยทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีความใกล้ชิดกับประชาชน และไวต่อความรู้สึกห่วงกังวลของประชาชน และเกิดความตระหนักในการตอบสนองต่อความกังวลของประชาชน การพัฒนาความเชี่ยวชาญและความคิดสร้างสรรค์ของสาธารณชน ถือว่าเป็นการให้การศึกษาชุมชน เพื่อเรียนรู้กระบวนการตัดสินใจ และเป็นเวทีฝึกผู้นำชุมชน ช่วยทำให้ประชาชนสนใจประเด็นสาธารณะมากขึ้น เป็นการเพิ่มทุนทางสังคม และช่วยเสริมสร้างให้ประชาชนเป็นพลเมืองที่กระตือรือร้นสอดคล้องกับการปกครองตามหลักประชาธิปไตย^{๓๐}

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาได้แก่ การมีส่วนร่วมด้านปัญหาและสาเหตุของปัญหา การมีส่วนร่วมด้านการวางแผนดำเนินกิจกรรม การมีส่วนร่วมด้านการลงทุนและการปฏิบัติงาน และการมีส่วนร่วมด้านการติดตามและการประเมินผลงาน เกิดความเชี่ยวชาญและเกิดการยอมรับในการเข้าร่วมพัฒนาสาธารณะประโยชน์มากขึ้น

^{๓๐}อรทัย ก๊กผล,การมีส่วนร่วมของประชาชนกับการพัฒนานโยบายสาธารณะระดับท้องถิ่น, (เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๘), หน้า ๑๗-๑๘.

๒.๓ แนวคิดการพัฒนาคุณภาพชีวิต

จากการศึกษาเอกสาร ตำรา หนังสือ และแนวคิดทฤษฎีการพัฒนาคุณภาพชีวิตแล้วได้มีนักวิชาการได้ให้ทรรศนะไว้หลาย ๆ ท่าน ดังสรุปได้ต่อไปนี้

๒.๓.๑ ความหมายของการพัฒนา

ได้มีผู้ให้ความหมายของการพัฒนาไว้หลายท่าน ดังนี้

ในปัจจุบันการพัฒนาสังคม หรือชุมชนโดยอาศัยความร่วมมือของทุกภาคส่วนโดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาที่จะก่อให้เกิดประสพผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งเอาไว้เพื่อให้เกิดความเจริญก้าวหน้า เติบโตได้อย่างยั่งยืน ฉะนั้น การพัฒนาจึงหมายถึง ความเจริญ เติบโต หรือก้าวหน้า^{๓๒} สอดคล้องกันกับคำภาษาบาลีว่า วัฒนะ แปลว่า เจริญ ซึ่งแบ่งออกเป็น ๒ ส่วน คือ การพัฒนาคน เรียกว่า ภาวนา กับการพัฒนาสิ่งอื่น ๆ ที่ไม่ใช่คน เช่น วัตถุและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่เรียกว่า พัฒนา หรือ วัฒนา เช่น การสร้างถนน บ่อน้ำ อ่างเก็บน้ำ เป็นต้น^{๓๓} อีกทั้งยังหมายถึง การที่คนในชุมชนและสังคมโดยส่วนรวม ได้ร่วมกันดำเนินกิจกรรมเพื่อปรับปรุงความรู้ความสามารถของตนเอง ได้ร่วมกันเปลี่ยนแปลงคุณภาพชีวิตของตน ชุมชน และสังคมให้ดีขึ้น^{๓๔} หรือเป็นการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของสังคม ซึ่งได้แก่ คน กลุ่มคน การจัดระเบียบความสัมพันธ์ทางสังคม ด้วยการจัดสรรทรัพยากรของสังคมอย่างยุติธรรม และมีประสิทธิภาพ^{๓๕} นอกจากนี้การพัฒนานี้ น่าจะส่งผลต่อคนส่วนใหญ่ใน ๓ ลักษณะด้วยกัน คือความก้าวหน้า ความมั่นคง ความเป็นธรรม ทั้งทางเศรษฐกิจ ทางสังคม ทางการเมือง และทางวัฒนธรรมประเพณี ในลักษณะที่ว่าประชาชนทุกคนที่เป็นสมาชิกของสังคมได้เข้ามีส่วนร่วม และได้รับผลตอบแทนจากการที่มีส่วนในการพัฒนาตามควร^{๓๖}

^{๓๒}ราชบัณฑิตยสถาน,พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๓๒,(กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๓๙), หน้า ๓๔๕.

^{๓๓}พระราชวรมณี (ป.อ. ปยุตโต,ทางสายกลางของการศึกษาไทย,พิมพ์ครั้งที่ ๒,(กรุงเทพมหานคร:คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๒๗), หน้า ๑๖-๑๘.

^{๓๔}สมศักดิ์ ศรีสันติสุข,สังคมไทย: แนวทางวิจัยและการพัฒนา,(กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์, ๒๕๒๕), หน้า ๑๗๙.

^{๓๕}จิตยา สุวรรณชฎ,สังคมวิทยา,(กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๗), หน้า ๓๕๔.

^{๓๖}โฆสิต ปั้นเปี่ยมรัษฎ์,การพัฒนาประเทศไทย,(กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและการศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๓๒), หน้า ๒๕.

สรุปได้ว่า การพัฒนาหมายถึง วิธีการที่เป็นแบบแผน กระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบในการดำเนินงานนั้น ๆ ให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งเอาไว้ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งในระดับบุคคล สังคม ชุมชน องค์กร และระดับสถาบันที่เกี่ยวกับการกำเนิด การดำเนินการ การส่งต่อจากรุ่นหนึ่งไปอีกรุ่นหนึ่ง

๒.๓.๒ ความหมายของคุณภาพชีวิต

ได้มีผู้ให้ความหมายของคุณภาพชีวิตไว้หลากหลาย ดังนี้

คุณภาพชีวิตเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับการดำเนินชีวิตสำหรับมนุษย์เรา หากมีคุณภาพชีวิตที่ดีก็จะทำให้ชีวิตมีความสุข ความเจริญก้าวหน้า และประสบผลสำเร็จในการประกอบอาชีพ ดังนั้น คุณภาพชีวิตจึงหมายถึงเป็นความรู้สึกของการอยู่อย่างพอใจต่อองค์ประกอบต่าง ๆ ของชีวิต ที่มีส่วนสำคัญมากที่สุดของบุคคลหรือหมายถึงการดำรงชีวิตอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี มีความสุข มีความสมบูรณ์ ทั้งร่างกายและจิตใจ สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและสังคมที่ตนอยู่ได้อย่างดี ขณะเดียวกันก็สามารถเผชิญปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งสามารถใช้ศักยภาพส่วนบุคคลสร้างสรรค์พัฒนาตนเองและสังคมให้อยู่ร่วมกันได้อย่างมีสันติสุข^{๓๗} นอกจากนี้ในการวัดคุณภาพชีวิตหรือความอยู่ดีมีสุขว่า ไม่ควรเน้นในการให้ความสำคัญในเชิงปริมาณเพียงอย่างเดียว เช่น รายได้หรือผลผลิต เป็นต้น แต่ควรวัดด้วยตัวชี้วัดทางสังคม ที่เป็นปัจจัยพื้นฐานในการพัฒนามนุษย์ที่ควรประกอบด้วย ๓ ด้าน ได้แก่ การมีชีวิตที่ยืนยาวความรู้ และมาตรฐานความเป็นอยู่^{๓๘} นอกจากนี้คุณภาพชีวิตควรประกอบด้วย ๔ มิติ ดังนี้ ๑) มิติด้านสุขภาพกาย (Physical) ๒) มิติด้านสุขภาพจิต (Psychological) ๓) มิติด้านความสัมพันธ์ทางสังคม (Social relationships) และ ๔) มิติด้านสภาพแวดล้อม (Environmental)^{๓๙} อีกทั้งหมายถึงการที่บุคคลได้รับความสมบูรณ์จากปัจจัยต่าง ๆ รอบตัว การมีคุณธรรม การมีค่านิยมที่ดี การมีจิตสาธารณะ การมีความสุข การมีความรู้ความสามารถในการพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต การมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม การได้รับความเป็นธรรมและการเข้าถึงการบริการทางสังคมที่มีคุณภาพ ตลอดจน

^{๓๗}UNESCO,Indicator of Environment Quality and Quality of Life, Research and Social Science, No 38,(Paris: UNESCO, 1381), No. p.

^{๓๘}UNDP,The Quality of Work Life: what is the focus of the European Commission, (New York: United Nations, Human Development Report, 2009), pp. 401-415.

^{๓๙}WHOQOL GROUP,“The World Health Organization Quality of Life Assessment (WHOQOL): Position Paper from the World Health Organization”,Social Sciences Medicine, 1995, pp. 41-10.

ความสามารถในการพึ่งพาตนเองได้ทั้งระดับบุคคล และชุมชน^{๔๐} อีกทั้งคุณภาพชีวิตยังเป็นการบ่งบอกถึงลักษณะต่าง ๆ ที่แสดงถึงสภาพของชีวิตที่ดำรงอยู่ด้วยดีเป็นส่วนร่วมที่เกื้อกูลซึ่งกันและกัน สังคมและธรรมชาติมีความพร้อม และสามารถที่จะพัฒนาตัวเองให้เจริญงอกงามสู่ความสันติสุขและอิสรภาพสมบูรณ์^{๔๑} นอกจากนี้ยังเป็นความพึงพอใจของบุคคลในการดำรงชีวิตอยู่ในสิ่งแวดล้อมอย่างสร้างสรรค์ และได้รับการสนองตอบความต้องการของตนเองในด้านต่าง ๆ ซึ่งได้แก่ ความต้องการพื้นฐานในการดำรงชีวิต ความต้องการทางด้านสังคม^{๔๒} ความเป็นอยู่ที่ดี ความอยู่ดีมีสุขประกอบด้วย ความรู้สึกพึงพอใจต่อชีวิตโดยทั่วไปของบุคคล ความสามารถด้านจิตใจในการประเมินชีวิตตนว่าพอใจหรือไม่หรือเป็นสุขหรือไม่ การยอมรับสภาพทางกาย จิตใจ สังคมและอารมณ์ของบุคคล การประเมินโดยบุคคลอื่น^{๔๓}

นอกจากนี้คุณภาพชีวิตยังครอบคลุมถึงความเป็นอยู่ของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับสถานภาพทางการศึกษา อนามัย และเศรษฐกิจ ตามลักษณะของสิ่งแวดล้อมทางชีวกายภาพ เชื้อชาติ วัฒนธรรม และวิธีการเลี้ยงดู^{๔๔} การมีร่างกายปกติมีจิตใจปกติ มีความสำเร็จในหน้าที่การงานและมีความสำเร็จในสังคม^{๔๕} การดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างเหมาะสม ไม่เป็นภาระ และไม่ก่อให้เกิดปัญหา กับสังคม เป็นชีวิตที่มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจสามารถดำรงชีวิตที่ขอบธรรม สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม ค่านิยมของสังคม สามารถแก้ไขปัญหา ตลอดจนการแสวงหาสิ่งที่ตนปรารถนาให้ได้มาอย่างถูกต้องภายใต้ทรัพยากรที่มีอยู่^{๔๖} อีกทั้งยังเป็นสภาวะความพร้อมของบุคคลทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ และด้านอื่น ๆ เช่น อาหาร ที่อยู่อาศัย รายได้ และจำนวนบุตรที่มีความ

^{๔๐}สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, แผนฯ ๑๒ ฉบับประชาชน นวัตกรรมคือหัวใจของการพัฒนา ๒๕๖๑,สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๖๔, จาก <http://planning.dld.go.th/>.

^{๔๑}พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต),บทธาบทของพระสงฆ์ในสังคมไทยปัจจุบัน: พุทธศาสนากับสังคมไทย, (กรุงเทพมหานคร: รุ่งแสงการพิมพ์, ๒๕๔๓), หน้า ๑.

^{๔๒}ชาญชัย อินทรประวัติ,การพัฒนาคุณภาพชีวิต,(นครราชสีมา: เอเชียสาส์น, ๒๕๔๗), หน้า ๗.

^{๔๓}ดุชนี สุทธิปริยาศรี,ทักษะชีวิตการค้นพบตนเองด้านสุขภาพ,(กรุงเทพมหานคร: คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๒), หน้า ๒๙.

^{๔๔}เกษม จันทร์แก้ว,สิ่งแวดล้อมเทคโนโลยีและชีวิต,(กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์,๒๕๔๒), หน้า ๒๘-๒๙.

^{๔๕}อัมพร สุคันธวิช,มนุษย์สังคม,(กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๘), หน้า ๗.

^{๔๖}ศิริ ฮามสุโพธิ์,ประชากรกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต,(กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พรีนติ้ง เฮาส์), ๒๕๔๓, หน้า

เหมาะสมและเพียงพอที่จะดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข^{๔๗} ที่สำคัญยังหมายถึงการมีคุณภาพชีวิตที่ดีทั้งทางด้านร่างกาย ทางด้านจิตใจ ทางด้านสังคม^{๔๘} เป็นชีวิตที่ทำประโยชน์ให้ผู้อื่นในสังคม^{๔๙} เป็นชีวิตที่สามารถเรียนรู้ธรรมชาติจนปรับตนเองและธรรมชาติให้เข้ากันได้โดยไม่เบียดเบียนกัน^{๕๐}

สรุปได้ว่า คุณภาพชีวิต หมายถึง การดำรงชีพของมนุษย์เราที่มีลักษณะที่ดี อยู่อย่างปกติสุขด้วยปัจจัยสี่ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย ทางสังคม ทางอารมณ์ ทางจิตใจ และทางสติปัญญาอันสมบูรณ์แบบ เป็นการดำรงชีวิตที่มีคุณภาพในทุก ๆ ด้านตามธรรมชาติโดยไม่มีการเบียดเบียนซึ่งกันและกัน และมีชีวิตอย่างมีความสุข

๒.๓.๓ ความสำคัญของคุณภาพชีวิต

คุณภาพชีวิตปัจจุบันนับว่าเป็นสิ่งที่สำคัญเป็นอย่างยิ่งสำหรับการดำรงชีพทั้งทางด้านกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา หากการดำรงชีวิตของมนุษย์มีคุณภาพชีวิตที่ดีก็จะทำให้การดำเนินชีวิตเป็นไปอย่างปกติสุข สังคมและประเทศชาติก็เจริญรุ่งเรืองก้าวหน้า สามารถพัฒนาประเทศชาติได้อย่างตลอดรอดฝั่ง ก็เพราะประชากรในประเทศนั้นมีคุณภาพชีวิตที่ดีครบสมบูรณ์ อีกทั้งยังได้เป็นที่พึ่งของเพื่อนมนุษย์ด้วยกันทั้งในยามคับขันหรือยามเดือดร้อน ด้วยการดำเนินชีวิตที่ปราศจากปัญหาและอุปสรรค มีความรอบคอบในการดำเนินชีวิต ไม่ประมาทในการใช้ชีวิต และพึงตระหนักและสังวรณอยู่เสมอว่าการดำเนินชีวิตต้องค่อยเป็นค่อยไปอย่างไม่ย่อท้อ ดังนั้น คุณภาพชีวิตจึงมีความสำคัญ คือ ๑. ความสำคัญระดับตนเองและครอบครัว และ ๒. ความสำคัญระดับสังคม และประเทศชาติ^{๕๑}

สรุปได้ว่า คุณภาพชีวิตมีความสำคัญอย่างยิ่งทั้งในระดับระดับตนเองและครอบครัว และระดับสังคม และประเทศชาติซึ่งทั้งสองระดับนี้จะเป็สิ่งทีเกื้อหนุนซึ่งกันและกันในการทำให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตส่งผลให้เกิดการพัฒนาให้บรรลุผล

^{๔๗}ศุภลักษณ์ วัฒนาวิทวัส, วิทยาศาสตร์เพื่อคุณภาพชีวิต, (กรุงเทพมหานคร: เอ็ดดูเคชัน, ๒๕๕๒), หน้า ๒๕.

^{๔๘}อ่างแล้ว, ศิริ ฮามสุโพธิ์, ประชากรกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต, หน้า ๕๗.

^{๔๙}พิทยา สายหู, กลไกของสังคม, (กรุงเทพมหานคร: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๖), หน้า ๑๑.

^{๕๐}สีปพนท์ เกตุทัต, การพัฒนาคุณภาพชีวิต, (กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๕), หน้า ๒.

^{๕๑}นัฐพงศ์ เทพจारी, เอกสารการประชุมสัมมนาประมวลวิสัยทัศน์สงขลา ๒๕๕๕, (ห้องคอนเวนชันฮอลล์ ชั้น ๗, ๒๕๕๕), หน้า ๔๐.

๒.๓.๔ องค์ประกอบของคุณภาพชีวิต

องค์ประกอบของคุณภาพชีวิตที่สำคัญมีหลายประการ ได้แก่^{๕๒,๕๓,๕๔,๕๕}

๑) องค์ประกอบทางกายภาพ ได้แก่อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค ๒) องค์ประกอบด้านสังคม ได้แก่การศึกษา สุขภาพอนามัย ความมั่นคงครอบครัว ความมีคุณธรรมเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน ๓) องค์ประกอบทางจิตวิทยา ได้แก่ความสำเร็จ ความพึงพอใจ ความหวัง ความสุข ๔) องค์ประกอบทางสิ่งแวดล้อม ได้แก่ไม่มีมลพิษทางน้ำ อากาศ เสียง กลิ่น และมีป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ มีน้ำที่อุดมสมบูรณ์ มีที่ทำมาหากินอย่างสะดวก ๕) องค์ประกอบทางวัฒนธรรม ได้แก่มีประเพณีและวัฒนธรรมที่ปฏิบัติกันมายาวนานนำมาซึ่งการสร้างสรรคสังคมให้เกิดความรักและความสามัคคีในหมู่คณะ ๖) องค์ประกอบทางเศรษฐกิจ ได้แก่การมีรายได้ที่ดี มีการกินดีอยู่ดี ปราศจากการความกลัวทั้งในด้านอาหาร โรคภัยไข้เจ็บ มีอาชีพเสริมรายได้อย่างต่อเนื่องและไม่มีการเอาเปรียบซึ่งกันและกัน อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

นอกจากนี้ องค์ประกอบคุณภาพชีวิตจากความพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจในชีวิต ๔ ด้าน ได้แก่ ๑. สุขภาพและหน้าที่ (Health and Functioning) ได้แก่ การดูแลสุขภาพตนเอง การพักผ่อน การทำกิจกรรมต่าง ๆ ในเวลาว่าง การมีกิจกรรมในครอบครัว และการเดินทาง ๒. สังคมเศรษฐกิจ (Socioeconomic) ได้แก่ สภาพความเป็นอยู่ รายได้ การทำงาน เพื่อนร่วมงาน และที่อยู่อาศัย ๓. จิตวิญญาณ (Psychological Spiritual) ได้แก่ ความพึงพอใจในชีวิตความสงบทางจิตใจ การบรรลุเป้าหมายในชีวิต และความพึงพอใจในชีวิตความเป็นอยู่ ๔. ครอบครัว ได้แก่ ความสุขในครอบครัว ความสัมพันธ์กับคู่สมรส บุตร และภาวะสุขภาพของครอบครัว^{๕๖} นอกจากนี้ เครื่องมือวัดคุณภาพชีวิต ประกอบด้วยองค์ประกอบของคุณภาพชีวิต ๔ ด้าน ดังนี้

๑. ด้านร่างกาย (physical domain) คือ การรับรู้สภาพทางด้านร่างกายของบุคคล ซึ่งมีผลต่อชีวิตประจำวัน เช่น การรับรู้สภาพความสมบูรณ์แข็งแรงของร่างกาย การรับรู้ถึงความรู้สึก

^{๕๒}Campbell and Roger, *The Quality of Life*, (Newyork: Russell Sage, 1976), pp. 117-124.

^{๕๓}ภูษนิศา เมธาธรรมสาร, *แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตการทำงาน*, 20 พ.ค.2561, pirun.ku.ac.th/~fsocsrg/phusanisa.doc.

^{๕๔}Zhan.L, "Quality of Life: Conceptual and Management Issues", *Advance Nursing*, 1992, 795-800.

^{๕๕}ยูเนสโก (UNESCO), *อ้างอิงใน สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, รายงานผลการพัฒนาประเทศ ในระยะแผนพัฒนาฉบับที่ ๗ พ.ศ.๒๕๓๕ - ๒๕๓๙*, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๓๙), หน้า ๑-๕.

^{๕๖}Ferrans and Power, *Quality of life*, (Chicago: Rand Mc Nally & Company, 2012), p. 89.

ไม่มีความเจ็บปวด การรับรู้ถึงความสามารถที่จะจัดการกับความเจ็บปวดทางด้านร่วมการรับรู้ถึงผลกำลังในการดำเนินชีวิตประจำวัน การรับรู้ถึงความเป็นอิสระที่ไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่น การรับรู้ถึงความสามารถในการเคลื่อนไหวของตน การรับรู้ถึงความสามารถในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันของตนเอง การรับรู้ถึงความสามารถในการทำงาน การรับรู้ว่าคุณไม่จำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยต่าง ๆ หรือการรักษาทางการแพทย์ อื่น ๆ เป็นต้น

๒. ด้านจิตใจ (psychological domain) การรับรู้สภาพทางจิตใจของตนเอง เช่น การรับรู้ความรู้สึกทางบวกที่บุคคลมีต่อตนเอง การรับรู้ภาพลักษณ์ของตนเอง การรับรู้ถึงความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง การรับรู้ถึงความมั่นใจในตนเอง การรับรู้ถึงความคิด ความจำ สมาธิการตัดสินใจ และความสามารถในการเรียนรู้เรื่องราวต่าง ๆ ของตน ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต เช่น การรับรู้ถึงความเชื่อด้านวิญญาณ ศาสนา การให้ความหมายของชีวิต และความเชื่ออื่น ๆ ที่มีผลในทางที่ดีต่อการดำเนินชีวิต มีผลต่อการเอาชนะอุปสรรค เป็นต้น

๓. ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม (social relationships) คือ การรับรู้เรื่องความสัมพันธ์ของตนกับบุคคลอื่น การรับรู้ถึงการที่ได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลอื่นในสังคม การรับรู้ว่าคุณได้เป็นผู้ให้ความช่วยเหลือบุคคลอื่นในสังคมด้วย รวมทั้งการรับรู้ในเรื่องอารมณ์ทางเพศ หรือการมีเพศสัมพันธ์

๔. ด้านสิ่งแวดล้อม (environment) คือ การรับรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต เช่น การรับรู้ว่าคุณมีชีวิตอยู่อย่างอิสระ ไม่ถูกกักขัง มีความปลอดภัยและมั่นคงในชีวิต การรับรู้ว่าคุณได้อยู่ในสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่ดี ปราศจากมลพิษต่าง ๆ การคมนาคมสะดวก มีแหล่งประโยชน์ด้านการเงิน สถานบริการทางสุขภาพและสังคมสงเคราะห์ การรับรู้ว่าคุณมีโอกาสที่จะได้รับข่าวสาร หรือฝึกฝนทักษะต่าง ๆ การรับรู้ว่าคุณได้มีกิจกรรมสันทนาการ และมีกิจกรรมในช่วงเวลาว่าง เป็นต้น^{๕๗}

สรุปได้ว่า คุณภาพชีวิตนั้นจะมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ ด้านหน้าที่ ด้านร่างกาย ด้านสังคม ด้านจิตใจ ด้านสติปัญญา ด้านสิ่งแวดล้อมซึ่งทั้ง ๗ ด้านนี้ต่างก็มีความสัมพันธ์กันเป็นกลไกในการส่งเสริมกันในการพัฒนาคุณภาพชีวิตในทุกระดับ

^{๕๗}กระทรวงสาธารณสุข, เครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลกชุดย่อ ฉบับภาษาไทย, (เชียงใหม่: กระทรวงสาธารณสุข, ๒๕๔๕), หน้า ๒.

๒.๓.๕ การประเมินคุณภาพชีวิต

มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาประเทศไทย^{๕๘} และแอสเคป^{๕๙} ได้สรุปเกี่ยวกับสุขภาวะความอยู่ดีมีสุขไว้ว่า องค์ประกอบสำหรับความอยู่ดีมีสุขนั้นมีอยู่ด้วยกัน ๗ ด้าน ดังนี้ ๑) ด้านสุขภาพอนามัยและโภชนาการ ๒) การศึกษา ซึ่งครอบคลุมสาระต่าง ๆ ในกระบวนการเรียนรู้ ความรู้พื้นฐานและทักษะต่าง ๆ รวมทั้งการเข้าถึงบริการและคุณภาพการศึกษา ๓) ชีวิตการทำงาน เนื่องจากประชาชนจะใช้ชีวิตส่วนใหญ่อยู่กับการทำงาน การพิจารณาสภาพแวดล้อมการทำงานจึงเป็นส่วนประกอบที่สำคัญมาก และชีวิตการทำงานที่มีคุณภาพก็จะเกี่ยวข้องกับการจ้างงานและความพอใจในค่าจ้างที่ได้รับ ๔) ชีวิตครอบครัวหรือชุมชน ความสัมพันธ์ในครอบครัวถือเป็นประเด็นสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อความอยู่ดีมีสุข โครงสร้างและขนาดของครอบครัวเป็นตัวกำหนดระดับความเป็นอยู่ของสมาชิก ครอบครัวที่มีความรัก ความอบอุ่น ต้องรับรู้ความต้องการของสมาชิกแต่ละคน และดูแลสมาชิกทุกคนอย่างเท่าเทียมกันโดยไม่เลือกปฏิบัติ ๕) การเติบโตทางเศรษฐกิจ ความยากจน การกระจายรายได้และสวัสดิการ เป็นเครื่องมือสำคัญที่นำไปสู่การบรรลุเป้าหมายความอยู่ดีมีสุข ๖) สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย การดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและธรรมชาติ เป็นสิ่งจำเป็นต่อความอยู่ดีมีสุข เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ๗) ด้านประชาธิปไตย หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับประชาชน การเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกันจะนำมาซึ่งความอยู่ดีมีสุข การส่งเสริมบทบาทการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นการเพิ่มพูนและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรมนุษย์ให้เต็มขีดความสามารถ ซึ่งเป็นเครื่องมือของการวัดระดับความอยู่ดีมีสุข

สรุปได้ว่า องค์ประกอบสำหรับความอยู่ดีมีสุขประกอบด้วยสุขภาพอนามัยและโภชนาการ การศึกษา ชีวิตการทำงาน ชีวิตครอบครัวหรือชุมชน เศรษฐกิจดี สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับประชาชนมีอย่างต่อเนื่องและเป็นที่ยอมรับซึ่งกันและกัน

๒.๓.๖ ความหมายการพัฒนาคุณภาพชีวิต

การพัฒนาคุณภาพชีวิตเป็นสิ่งสำคัญในการดำรงชีพ มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่หลากหลายครอบคลุมในหลายมิติ หมายถึง คุณภาพในด้านสุขภาพ สังคม เศรษฐกิจ การศึกษาการเมืองและศาสนา^{๖๐} การศึกษาเรียนรู้ ฝึกฝนอบรมพัฒนาตน

^{๕๘}สำนักวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, *คุณภาพชีวิตของคนในเขตเมืองภาคกลาง*, (กรุงเทพมหานคร: ทิวเนตรการพิมพ์, ๒๕๔๒), หน้า ๒๒-๒๔.

^{๕๙}ESCAP, *Guidelines on Methodological Approaches to the Conduct of a Regional Survey of the Quality of Life as an Aspect of Human Resources Development*, No y, pp. 9 – 12.

^{๖๐}ยุพา อุดมศักดิ์, *เรื่องภาวะสังคมไทย*, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สุขภาพใจ, ๒๕๔๗), หน้า ๖.

เพื่อการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องดีงามในสังคม และยังเกี่ยวข้องถึงมีสิ่งแวดล้อมที่ดี (กาลยามมิตตตา) มีความประพฤติดี (ศีลสัมปทา) มีความอยากต้องการทำดี (ฉันทสัมปทา) มีการฝึกฝนอบรมพัฒนาตนเองเต็มที่ (อตตสัมปทา) มีความเห็นที่ถูกต้อง (ทวิญญูสัมปทา) มีความไม่ประมาและท (อัปปมาทสัมปทา) รู้จักคิดถูกวิธี (โยนิโสมนสิการสัมปทา)^{๖๑}

สรุปได้ว่า การพัฒนาคุณภาพชีวิต หมายถึงการพัฒนาทั้งร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา ให้เกิดการดำรงชีวิตอย่างมีความสุขทั้งในส่วนตัวตน สังคม ชุมชน และประเทศให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและสมบูรณ์

๒.๓.๗ องค์ประกอบการพัฒนาคุณภาพชีวิต

คุณภาพชีวิตที่จะมีความสุขและเจริญก้าวหน้าได้จึงจำเป็นที่จะต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ฉะนั้น องค์ประกอบที่สำคัญของชีวิต ๓ ประการ คือ

๑. สุขภาพกาย หมายถึง การมีร่างกายแข็งแรง มีพละทานามัยที่สมบูรณ์ และไม่มีโรคภัยเบียดเบียน โดยไม่จำเป็นต้องเป็นแชมป์กีฬา หรือผู้มีพลังกายมหาศาล

๒. สุขภาพใจ (จิต) หมายถึง มีจิตใจร่าเริง แจ่มใส มั่นคง แข็งแกร่ง มีสติสัมปชัญญะ มีสมาธิ และปัญญา โดยไม่จำเป็นต้องเชี่ยวชาญในเรื่องสมาธิ และวิปัสสนากัมมัฏฐาน

๓. สุขภาพทรัพย์ (เศรษฐกิจ) หมายถึง มีเงินมีทอง และทรัพย์สมบัติพอประมาณ สามารถดำรงชีพได้อย่างราบรื่น สบาย ๆ มีกิน มีใช้ โดยไม่มีปัญหาเรื่องการเงิน ไม่จำเป็นต้องร่ำรวย หรือเป็นเศรษฐีทั้งสุขภาพกาย สุขภาพใจ (จิต) และสุขภาพทรัพย์ (เศรษฐกิจ) ล้วนเป็นสิ่งสำคัญมาก และเป็นสิ่งจำเป็นที่จะทำให้ชีวิตของคนเราดำเนินไปด้วยดี มีอุปสรรคน้อย ซึ่งในการดำเนินชีวิตจะมีความสุขและความเจริญนั้น

๓.๑ จะต้องพร้อมทั้ง ๓ อย่าง คือ สุขภาพกาย สุขภาพใจ (จิต) และสุขภาพทรัพย์(เศรษฐกิจ) ตลอดทุกช่วงเวลา

๓.๒ แต่ละตัวอยู่ในระดับที่ดี มีความเหมาะสม และมีความสมดุลภายในตัวของมันเองซึ่งอาจแตกต่างกันตามวัน ตามสภาพการณ์ หรือตามช่วงเวลาของชีวิต

๓.๓ การรู้จักการปรับส่วนผสมของทั้ง ๓ อย่าง ให้มีความเหมาะสม และอยู่ในสภาพที่สมดุลอยู่เสมอ ถือเป็นสิ่งจำเป็น และเป็นศิลปะในการดำเนินชีวิตโดยตรง^{๖๒}

^{๖๑}ชัยวัฒน์ ปัญจพงษ์,การพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในสังคมไทย,(กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๕), หน้า ๗๕.

^{๖๒}ณ ลินพัฒน,การพัฒนาคุณภาพชีวิต,(กรุงเทพมหานคร: แพร่พิทยา, ๒๕๔๑), หน้า ๒๓.

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของการพัฒนาคุณภาพชีวิตได้แก่ สุขภาพกาย สุขภาพใจ สุขภาพทางทรัพย์สินที่จะช่วยหนุนเสริมให้ความเป็นอยู่ในการดำเนินชีวิตของมนุษย์เรามีความสุข และเจริญก้าวหน้า

๒.๓.๘ แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิต

แนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตมีดังต่อไปนี้

๑. พัฒนากาย เพื่อมุ่งให้ร่างกายมีสุขภาพร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์ ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ และความพิการใด ๆ

๒. พัฒนาทางอารมณ์ เพื่อมุ่งให้อารมณ์มีความสุขสนุกสนานร่าเริง ไม่มีความเครียดหรือวิตกกังวลต่อการเรียน หรือต่อการปฏิบัติงานในหน้าที่รับผิดชอบ มีความเจริญหู เจริญตา เจริญใจ มองโลกในแง่ดีตลอดไป

๓. พัฒนาทางสังคม เพื่อมุ่งให้เป็นคนที่มีเกียรติ ได้รับการยกย่อง เคารพนับถือการยอมรับความรู้สึกเป็นเจ้าของ และความต้องการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

๔. พัฒนาทางความคิด เพื่อมุ่งให้เป็นคนที่มีความต้องการที่จะรู้และเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการคิดค้นหาวิธีการป้องกันแก้ไขปัญหาทั้งหลาย ให้ตัวเองได้ดำรงชีพอยู่อย่างสุขสบาย

๕. พัฒนาทางจิตใจ เพื่อมุ่งให้เป็นคนที่มีคุณค่า มีประโยชน์ต่อชุมชน เป็นที่พึ่งที่ยึดเหนี่ยวทางใจ มีความมั่นใจว่าชีวิตนี้มีคุณค่า มีความสุขหรือมีชีวิตที่ดีกว่าในอนาคต ได้รับความหลุดพ้นจากทุกข์ทั้งหลาย

๖. พัฒนาทางปัญญา เพื่อมุ่งให้เป็นคนมีความเฉลียวฉลาด สามารถคิดพิจารณาเรื่องต่าง ๆ ได้อย่างมีเหตุผล ซึ่งปัญญาจะแตกฉานในบุคคลได้นั้น จำเป็นจะต้องมีการศึกษาเล่าเรียนมีความสนใจเอาใจใส่ต่อวิชาความรู้ที่ครูอาจารย์อบรมสั่งสอนเพื่อให้เป็นผู้มีความรู้ความสามารถและนำไปพัฒนาชีวิตที่มีคุณค่าต่อไปภายภาคหน้า

๗. พัฒนาทางวินัย เพื่อมุ่งให้เป็นคนมีระเบียบวินัยในตนเอง สามารถเคารพและปฏิบัติต่อภาระหน้าที่ต่างๆที่มีอยู่ในกรอบของข้อบังคับของกฎเกณฑ์ที่ได้กำหนดขึ้น ไม่ประพฤติดนออกนอกกลุ่มนอกทางการมีวินัยที่ดีนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ ได้ทรงมีพระชนนะว่า

“คนที่มีระเบียบวินัยนั้นเป็นผู้ที่เข้มแข็ง เป็นผู้หวังดีต่อตัวเอง เป็นผู้จะมีความสำเร็จในอนาคต”^{๖๓}

^{๖๓}สุภาพ เครือเนต,แนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิต,พิมพ์ครั้งที่ ๒,(กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เสียง เชียง, ๒๕๔๑), หน้า ๑๔.

สรุปได้ว่า แนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตประกอบไปด้วย การพัฒนาทางกาย อารมณ์ สังคม จิตใจ สติปัญญา และวินัย ซึ่งจะเป็นสิ่งที่ทำให้การพัฒนาคุณภาพชีวิตดำเนินไปอย่างมีความสุข

๒.๔ ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิต

สถาบันฝึกอบรมการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีชื่อเสียงของสหรัฐอเมริกาได้จัดระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ตามกรอบแนวคิดขององค์การสหประชาชาติ^{๖๔} ที่ได้กล่าวถึงปัจจัยหลักการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนว่าหมายถึงการเปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนของสังคมได้เข้ามามีส่วนร่วมกับภาครัฐใน ๕ ระดับ ดังนี้

๑) การมีส่วนร่วมในระดับให้ข้อมูลข่าวสาร (Information) ซึ่งเป็นระดับเริ่มต้นประชาชนมีบทบาทน้อย เป้าหมาย คือ การให้ข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นและถูกต้องแก่ประชาชน รวมทั้งเสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับประเด็นปัญหา ทางเลือก และทางเลือก ตัวอย่างเช่น การจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ เช่น แผ่นพับ เสียงตามสาย ฯลฯ คำสัญญาที่หน่วยงานให้กับประชาชน คือ การให้ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นและถูกต้อง

๒) การมีส่วนร่วมในระดับปรึกษาหารือ (Consult) ระดับนี้ประชาชนจะมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล ข้อเท็จจริง ความรู้สึก และแสดงความคิดเห็นประกอบการตัดสินใจ เป้าหมายคือการได้รับข้อมูลและรับความคิดเห็นจากประชาชนเกี่ยวกับสภาพปัญหา ทางเลือก และแนวทางแก้ไข ตัวอย่างเช่น การสำรวจความคิดเห็น การสนทนากลุ่มย่อย การจัดเวทีสาธารณะ ฯลฯ คำสัญญาที่หน่วยงานให้กับประชาชน คือ การให้ข้อมูลข่าวสารกับประชาชนทั้งผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยการรับฟังความคิดเห็น ตระหนักถึงข้อมูล และความคิดเห็นของประชาชนในการตัดสินใจ

๓) การมีส่วนร่วมในระดับการเข้ามามีบทบาท (Involve) เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทำงาน ตลอดกระบวนการตัดสินใจมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและข้อมูลข่าวสารระหว่างรัฐและประชาชนอย่างจริงจัง เป้าหมายคือ การทำงานร่วมกับประชาชนเพื่อสร้างความมั่นใจว่า ความต้องการและความคิดเห็นของประชาชนจะได้รับการพิจารณา ตัวอย่างเช่น การประชุมเชิงปฏิบัติการ การสำรวจความคิดเห็นโดยการปรึกษาหารือ ฯลฯ คำสัญญาที่หน่วยงานให้กับประชาชน คือ การทำงานกับประชาชนเพื่อให้ความคิดเห็นและข้อมูลจากประชาชนสะท้อนในทางเลือก

๔) การมีส่วนร่วมในระดับสร้างความร่วมมือ (Collaborate) เป็นการให้บทบาทแก่ประชาชนในระดับสูง โดยประชาชนและรัฐทำงานร่วมกันในกระบวนการตัดสินใจ เป้าหมายคือ การ

^{๖๔}United Nation, "Popular Participation as a Strategy for Promoting Community Level Action and Nation Development Report of the Meeting for The Adhoc Group of Expert", Department of International Economic and Social Affairs, (New York: United Nation, 1981), pp.123-124.

เป็นหุ้นส่วนกับประชาชนในทุกขั้นตอนของการตัดสินใจตั้งแต่การระบุปัญหา พัฒนาทางเลือกและแนวทางแก้ไข ตัวอย่างเช่น การตั้งเป็นคณะที่ปรึกษาฝ่ายประชาชน การสร้างฉันทามติ กระบวนการตัดสินใจแบบมีส่วนร่วม ฯลฯ คำสัญญาที่หน่วยงานให้กับประชาชน คือ การร่วมงานกับประชาชนให้ได้ข้อเสนอแนะและแนวคิดใหม่จากประชาชน โดยสัญญาว่าจะนำข้อมูลเหล่านั้นตัดสินใจทางออกของปัญหาให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

๕) การมีส่วนร่วมในระดับให้อำนาจแก่ประชาชน (Empower) ถือเป็นขั้นที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วมสูงสุด เป้าหมายคือ การให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจลงมือด้วยตนเอง โดยรัฐจะดำเนินการตามการตัดสินใจในรูปแบบการมีส่วนร่วม คือ การลงประชามติ และการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้ง โดยกระบวนการระดมความคิดเห็นที่มีผลกระทบต่อประชาชนโดยตรง ประโยชน์ของการตัดสินใจ ขั้นนี้ คือ การสร้างการเรียนรู้ร่วมกัน เข้าใจและความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน คำสัญญาที่หน่วยงานให้กับประชาชน คือ การปฏิบัติตามสิ่งที่ประชาชนตัดสินใจเลือก

นอกจากนี้ ปัจจัยที่สำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ยังประกอบไปด้วย ๒ ประการ คือ ปัจจัยด้านประชากร และปัจจัยด้านปัจจัยการศึกษา ซึ่งปัจจัยด้านประชากรนั้นมีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประเทศนั้น ๆ เป็นอย่างดี ตัวชี้วัดที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชากรที่เห็นได้ชัดคือการที่ประชากรได้มีสุขภาพที่ดี มีการเกิด การตาย การย้ายถิ่น จำนวนขนาด ความหนาแน่น การกระจายตัวที่เหมาะสมย่อส่งผลต่อการพัฒนาประเทศไปในทิศทางที่ต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพ^{๖๕} ส่วนปัจจัยการศึกษา เป็นปัจจัยที่สำคัญและมีอิทธิพลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชากรเนื่องจากการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาสติปัญญา และสุขภาพของบุคคลที่ได้อยู่แล้ว ให้เจริญยิ่งขึ้น^{๖๖} ยังมีปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมการพัฒนา โดยแบ่งออกเป็นปัจจัยหลัก ๒ ปัจจัย คือ

๑. ปัจจัยทางด้านบุคคลและทางด้านเศรษฐกิจประกอบด้วย เพศ อายุ ภูมิฐานะ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส สถานภาพในครอบครัว ขนาดของครอบครัว อาชีพ รายได้ สถานที่ทำงาน ระยะเวลาในการประกอบอาชีพในชุมชน

๒. ปัจจัยทางด้านสังคม ประกอบด้วย ความต้องการเกียรติเป็นที่น่ายกย่องจากบุคคลอื่น การได้รับการชักจูง จากผู้นำชุมชน เพื่อนบ้าน เจ้าหน้าที่โครงการและความต้องการเป็นกลุ่มเป็นพวก

^{๖๕}กรมการพัฒนาชนบท,คู่มือการจัดเก็บข้อมูลเพื่อการพัฒนาชุมชน,(กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัดเพิ่มเสริมกิจ, ๒๕๔๑), หน้า ๒๑ - ๒๘.

^{๖๖}อาษา เมฆสวรรค์,การปกครองระดับตำบล หมู่บ้านกับความมั่นคงแห่งชาติ,พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, ๒๕๔๒), หน้า ๓๔ - ๓๙.

เคยมีกิจกรรมแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ร่วมกันมาก่อน การคำนึงถึงผลประโยชน์ตอบแทน และความสัมพันธ์ทางสังคมที่ดีของคนในชุมชน^{๖๗}

นอกจากนั้น การมีส่วนร่วมจะต้องคำนึงถึงปัจจัยสภาพแวดล้อมซึ่งมีความซับซ้อนอย่างมาก ด้วย ได้แก่ ๑.ปัจจัยทางกายภาพและชีวภาพ ๒.ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ ๓.ปัจจัยทางด้านการเมือง ๔.ปัจจัยทางด้านสังคม ๕.ปัจจัยทางด้านวัฒนธรรม ๖.ปัจจัยทางด้านประวัติศาสตร์ และที่สำคัญ บุคคลที่มีส่วนสำคัญในการมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาสิ่งแวดล้อมให้สำเร็จได้นั้นประกอบด้วย ประชาชนในท้องถิ่น ผู้นำท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ของรัฐ บุคคลภายนอก^{๖๘}

กล่าวโดยสรุป ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในพัฒนาคุณภาพชีวิตจึง ประกอบได้ด้วย ปัจจัยด้านประชากร ปัจจัยด้านสภาพส่วนบุคคล ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านสังคม ปัจจัยด้านการศึกษา ปัจจัยด้านการสื่อสาร ปัจจัยด้านการปรึกษาหารือ ปัจจัยด้านเข้ามา มีบทบาท ปัจจัยด้านสร้างร่วมมือ และปัจจัยด้านการให้อำนาจแก่ประชาชน

๒.๕ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวพระพุทธศาสนา

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่เน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยการเพ่งพินิจพิจารณาถึงตนเองเป็นหลักก่อนให้เข้าใจอย่างลึกซึ้งดีแล้วแล้วค่อยทำความเข้าใจในสิ่งที่อยู่นอกตัวเอง โดยพระพุทธศาสนามีหลักพุทธธรรมที่สามารถนำมาบูรณาการกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตได้เป็นอย่างดี เมื่อนำมาบูรณาการแล้วก็จะทำให้เกิดสันติสุขต่อตนเอง ต่อสังคม และต่อชุมชน ดังจะได้อธิบายต่อไป

๒.๕.๑ ความหมายของการพัฒนาในพระพุทธศาสนา

การพัฒนา คือ กระบวนการทำให้เจริญก้าวหน้าหรือการเปลี่ยนแปลงไปสู่ทิศทางที่ดี การพัฒนาตามทฤษฎีของพระพุทธศาสนาตรงกับคำว่า "ภาวนา" คือการทำให้เจริญออกมา ซึ่งตรงภาษาอังกฤษว่า "Development" ถ้าพิจารณาจากรากศัพท์คำว่าพัฒนามาจากภาษาบาลีว่า "วิฒนะ" หรือ "วิฒนา" ซึ่งหมายความว่าเจริญก้าวหน้าหรือยืนยาวนาน การพัฒนาในหลักพระพุทธศาสนาจะต้องดำเนินไปพร้อม ๆ กันใน ๔ ประการ คือ

^{๖๗}นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ และคณะ,ทิศทางการปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทยและต่างประเทศเปรียบเทียบ,(สำนักปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี), ๒๕๔๙, หน้า ๒๐.

^{๖๘}Cohen, john M, and UpHoff, Norman T.,Rural Development participation: Concepts and measures for Project design, Implementation and Evaluation,In Rural Development monograph 2,The Rural Development Committee for International Studies, (Cornell University, January, 1997), pp. 17-19

(๑) กายภาวนา (Physical development) เป็นการฝึกอบรมกาย การพัฒนาร่างกายให้รู้จักติดต่อกับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพทั้งหลายในทางเกื้อกูล เป็นคุณ ไม่เกิดโทษ รู้จักบริโภคปัจจัย ๔ (อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค) ได้ตรงตามคุณค่าที่แท้จริงไม่บริโภคตามค่านิยม ความออร่อย หรือโก้หรู ซึ่งอาจส่งผลเสียเป็นอันตรายต่อสุขภาพได้ นอกจากนี้ยังฝึกให้รู้จักใช้อินทรีย์คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย และ ใจในการติดต่อ หรือใช้สอยอุปกรณ์ เทคโนโลยี และ ประสพการณ์ต่าง ๆ เพื่อศึกษาเรียนรู้เป็นกิจหลัก ไม่ใช่เสพบริโภคเพียงเพื่อความสนุกสนาน

(๒) ศิลภาวนา (Social development) เป็นการฝึกอบรมด้านพฤติกรรม และ พัฒนาสังคม เป็นการพัฒนาด้านกายและวาจาให้มีพฤติกรรมทางสังคม ไม่เบียดเบียนหรือก่อให้เกิดความเดือดร้อนเสียหายแก่ผู้อื่น มีความสัมพันธ์ทางสังคมกับผู้อื่นอย่างเหมาะสม เกื้อกูลสร้างสรรค์ ส่งเสริมสันติสุข ด้วยสังคหวัตถุ ๔ (ทาน ปิยวาจา อัตถจริยา และสมานัตตตา) ดำเนินอาชีพสุจริต ดำรงตนอยู่ในระเบียบวินัยของสังคมสามารถอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นได้เป็นอย่างดีมีความเอื้อเฟื้อเกื้อกูลต่อบุคคลอื่น

(๓) จิตภาวนา (Emotional development) เป็นการฝึกอบรมด้านจิตใจ การพัฒนาบุคคลให้มีจิตที่สมบูรณ์ประกอบด้วย คุณภาพ สมรรถภาพ และสุขภาพจิตที่ดี คุณภาพจิตที่ดี ได้แก่ จิตที่มีศรัทธา เมตตา กรุณา เอื้ออาทร มีมุทิตา ความเคารพ อ่อนน้อม กตัญญูกตเวที เสียสละ มีหิริโอตตปปะ สมรรถภาพจิตที่ดี ได้แก่ จิตใจเข้มแข็ง มั่นคง เพียรพยายาม อุตสาหะ วิริยะ มีความรับผิดชอบ มีสติ และสมาธิ สุขภาพจิตที่ดี ได้แก่ การมีจิตใจร่าเริง เบิกบาน สดชื่นอิมเอบ ผ่องใส และสงบสุข จิตใจเข้มแข็ง ทำให้มีความมั่นคงและมีความเจริญงอกงามด้วยคุณธรรมทั้งหลาย

(๔) ปัญญาภาวนา คือ การพัฒนาปัญญา (Wisdom development) เป็นการฝึกอบรมด้าน การพัฒนาบุคคลให้รู้จักคิด พิจารณาวินิจฉัย แก้ไขปัญหา และดำเนินการต่าง ๆ ด้วยปัญญา เข้าใจเหตุผล มองทุกสิ่งไปตามเหตุและปัจจัย ไม่มีอคติ ปราศจากการครอบงำของกิเลส เป็นอยู่ โดยรู้เท่าทันธรรมชาติของโลกและชีวิตเข้าถึงอิสรภาพ ปลอดทุกข์ปราศจากปัญหา รู้เท่าทันเห็นแจ้งโลกและชีวิตตามสภาพความเป็นจริง สามารถทำจิตใจให้เป็นอิสระหลุดพ้นจากกิเลส ทำตนให้พ้นจากความทุกข์ มีความสุข สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งสามารถทำตนให้อยู่เหนือปัญหา เหนือความขัดแย้ง และพัฒนาส่วนรวมให้มีความสุข มีความเสมอภาค^{๒๙}

นอกจากนี้จิตภาวนาหรือการพัฒนาจิตว่ายังหมายถึง การเจริญจิตภาวนา การพัฒนาจิต การฝึกอบรมจิตใจ ให้เข้มแข็งมั่นคงเจริญงอกงามด้วยคุณธรรมทั้งหลาย เช่น มีเมตตา กรุณา ขยันมั่นเพียร อุตหน มีสมาธิ และสดชื่น ผ่องใส เบิกบาน ได้แก่ (๑) พัฒนาให้จิตมีคุณภาพ สร้างเสริมจิตให้ตั้งมั่น ประณีต มีเมตตาความรัก ความเป็นมิตร กรุณา อภัยช่วยเหลือ อนุเคราะห์

^{๒๙}จันทน์ อภิวัฒน์สิทธิ์,จริยธรรมสำหรับผู้นำ,กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์,๒๕๕๔),

จาคะ ใจเอื้อเพื่อเผื่อแผ่ เอื้ออารี มีคารวะ เคารพเห็นความสำคัญของคนอื่น (๒) พัฒนาจิตให้มีสมรรถภาพ สร้างให้จิตมีความสามารถ มีสติ ความระลึกได้มีวิริยะ ความเพียรพยายาม ขันติ ความอดทน ความทนทาน สมานติ ตั้งมั่นแน่วแน่ สัจจะ จริ่งใจ อธิษฐานเด็ดเดี่ยวต่อจุดหมาย และ (๓) พัฒนาจิตให้มีสุขภาพ คือ สุข จิตมีสุขภาพดี สดชื่น ร่าเริง เบิกบาน ปลอดโปร่ง สงบ ผ่องใสพร้อมจะยิ้มได้ ปิติ เอิบอิ่มใจ มีความปรารถนาดี แขมชื่นใจ ปสัสสทธิ ผ่อนคลาย ไม่ขัดข้องขุ่นมัว หม่นหมอง หดหู่เหี่ยวแห้ง เศร้าโศก เรียกว่า สุขภาพจิตดี^{๗๐}

การพัฒนา พระพุทธเจ้าทรงมุ่งเน้นที่การพัฒนาจิตเป็นสำคัญ ดังจะเห็นได้จากที่ทรงตรัสพระดำรัสเกี่ยวกับการฝึกจิตแก่ภิกษุรูปหนึ่งว่า “การฝึกจิตที่ควบคุมได้ยาก เปลี่ยนแปลงง่าย ชอบใฝ่หาแต่อารมณ์ที่ปรารถนา จัดว่าเป็นความดี เพราะจิตที่ฝึกดีแล้วย่อมนำสุขมาให้ ผู้มีปัญญาควรรักษาจิตที่เห็นได้ยากละเอียดยิ่ง ชอบใฝ่หาแต่อารมณ์ที่ปรารถนา เพราะจิตที่คุมครองแล้วย่อมนำสุขมาให้”^{๗๑}

สรุปได้ว่า การพัฒนาในความหมายทางพระพุทธศาสนา หมายถึงการพัฒนาตนเองให้เกิดความสงบ ระวังจิตใจ โดยมุ่งเน้นการปฏิบัติให้ระงับจิตใจให้เกิดกุศลภายในจิตใจของตนเอง เมื่อควบคุมจิตใจของตนเองได้ มุ่งให้เกิดคุณงามความดี และเกิดกุศลแล้วก็สามารถบำเพ็ญกิจธุระได้อย่างสมบูรณ์

๒.๕.๒ การพัฒนาคนให้มีคุณภาพชีวิต

ในพระพุทธศาสนา หลักพรหมวิหาร ๔ เป็นหลักธรรมพื้นฐานสำหรับพัฒนาคนให้มีคุณภาพชีวิต ถ้าคนไม่มีธรรมะข้อนี้เป็นพื้นฐานในใจแล้ว จะบัญญัติกฎหมายหรือวินัยอย่างไรก็ไม่ได้ผลจริงจังยั่งยืนเพราะคนจะหาทางหลีกเลี่ยง อย่างน้อยก็ไม่มีความยินดี เต็มใจ พร้อมใจที่จะปฏิบัติตาม การพัฒนาคนต้องทำให้คนประพฤติปฏิบัติทำการทั้งหลายด้วยปัญญา จากเจตนาที่ดีบนฐานแห่งจิตใจที่มีคุณธรรม มีความรับผิดชอบ และมีจิตสำนึกต่อสังคม พรหมวิหาร ๔ ข้อนี้จึงเป็นท่าทีที่สำคัญของจิตใจ “พรหมวิหาร” แปลว่า ธรรมประจำใจของพรหม พรหม คือ เทพเจ้าสูงสุดในศาสนาพราหมณ์ ที่สร้างโลกและอภิบาลโลก ในทัศนะของพราหมณ์ ถือว่ามนุษย์อยู่กันไป พอถึงกัปหนึ่งโลกจะพินาศ และพระพรหมจะสร้างโลกขึ้นมาใหม่ แล้วพระพรหมก็ลิขิตชีวิต และจัดสรรสังคมมนุษย์ว่าจะให้เป็นอยู่กันอย่างไร

แต่พระพุทธศาสนา ถือว่าทุกคนมีส่วนรับผิดชอบในการสร้างสรรค์และอภิบาลสังคม เพราะฉะนั้น ทุกคนต้องทำตัวให้เป็นพรหม โดยประพฤติตามหลักที่เรียกว่า พรหมวิหาร ๔ ข้อนี้ คือ

^{๗๐} พระครูสุนทรธรรมโสภณ .คุณ ลักษณะ ของจิตะ การพัฒนาจิต , ๑๐ ม.ค. ๖๕., <http://www.src.ac.th/web/index.php?option=content&task=view&id=๓๕๔&Itemid=๖๙>.

^{๗๑} ชู.ธ.(ไทย) ๒๕/๓๕/๓๖.

- (๑) เมตตา มีใจไมตรี ปราบปรามดี อยากให้เขาเป็นสุข
- (๒) กรุณา พลอยสะเทือนใจ ทนนิ่งอยู่ไม่ได้ที่จะเห็นทุกข์ของเขา
- (๓) มุทิตา พลอยยินดีในความดีงามความสุขความสำเร็จของเขา
- (๔) อุเบกขา วางใจเป็นกลางต่อทุกคนเพื่อรักษารธรรม

ทำที่พื้นฐาน ๔ ประการนี้เข้าใจง่าย เพราะเป็นท่าที่แสดงออกต่อผู้อื่นเพราะฉะนั้น วิธีที่จะดูความหมายก็ดูที่คนอื่น คือ ดูตามสถานการณ์ที่คนอื่นประสบ จึงจะรู้ว่าจะใช้พรหมวิหารข้อไหน แล้วความหมายจะชัดออกมาเอง

สถานการณ์ที่ ๑ เมื่อคนอื่นเขาอยู่เป็นปกติ เราก็มียเมตตา คือ มีความหวังดี มีความรัก มีความเป็นมิตร (เมตตา มาจากรากศัพท์เดียวกับคำว่า มิตร คือ คุณสมบัติของมิตรนั่นเอง ได้แก่ น้ำใจที่หวังดีอยากให้เขาเป็นสุข)

สถานการณ์ที่ ๒ เมื่อบุคคลอื่นนั้นตกต่ำ คือ เขาเดือดร้อนเป็นทุกข์ประสบปัญหาเราก็มียกรุณา คือ พลอยห่วงใยสะเทือนใจไปกับความทุกข์ของเขา อยากจะช่วยบำบัดทุกข์นั้นหรือยกเขาขึ้นมาจากความทุกข์นั้น

สถานการณ์ที่ ๓ เมื่อบุคคลอื่นนั้นเปลี่ยนจากปกติและตกต่ำเป็นสูงขึ้น คือ ประสบความสำเร็จ มีความสุข ทำอะไร ๆ ได้ดี หรือก้าวไปในความดีงาม เราก็มียมุทิตา คือ พลอยยินดีด้วย ในความดีงามและความสุข ความสำเร็จของเขา พร้อมทั้งจะส่งเสริมสนับสนุน

สถานการณ์ที่ ๔ ซึ่งสำคัญที่สุดที่จะรักษาสังคมไว้ได้ คือ เมื่อบุคคลอื่นนั้นละเมียดธรรม หรือสมควรรับผิดชอบต่อธรรม เราก็มียอุเบกขา คือ วางใจเป็นกลาง ไม่ชวนชวาย ช่วยเหลือที่จะทำให้เสียธรรม โดยวางเฉยต่อบุคคลนั้น ให้เขารับผิดชอบต่อธรรมและตามธรรม ดำรงอยู่ในความสมเหตุสมผล เพราะฉะนั้น สังคมจึงต้องมีพรหมวิหารให้ครบและให้เหมาะสมพอดี ถ้าปฏิบัติให้ถูกต้องแล้ว สังคมจะมีดุลยภาพ เริ่มตั้งแต่ในสังคมที่เล็กที่สุด คือ ครอบครัว^{๗๒}

๒.๔.๓ การพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักไตรสิกขา

คำว่าไตรสิกขา แปลว่า การศึกษา (สิกขา) แยกชื่อยออกไปเป็น ๓ ด้านโดยสอดคล้องกับองค์ประกอบแห่งการดำเนินชีวิตของมนุษย์ที่มี ๓ ด้าน คือ พฤติกรรม จิตใจ และปัญญา เรียกว่า ไตรสิกขา ซึ่งมีสาระสำคัญ ดังนี้

(๑) อริสัลสิกขา คือ การฝึกฝนพัฒนาด้านพฤติกรรม หมายถึง การพัฒนาพฤติกรรมทางกาย และวาจา ให้มีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมอย่างถูกต้อง มีผลดี สิ่งแวดล้อมที่เราเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์ มี ๒ ประเภท คือ

^{๗๒}พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), *นิตินาสตรแนวพุทธ*, พิมพ์ครั้งที่ ๖, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทพิมพ์สวย จำกัด, ๒๕๕๐), หน้า ๔๒-๔๔.

(๑) สิ่งแวดล้อมทางสังคม ได้แก่ เพื่อนมนุษย์ รวมทั้งสัตว์อื่นๆ

(๒) สิ่งแวดล้อมทางวัตถุ ได้แก่ ปัจจัย ๔ เครื่องใช้วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ รวมทั้งเทคโนโลยี และสิ่งทั้งหลายที่มีในธรรมชาติ

(๒) อธิจิตตสิกขา หมายถึง การฝึกฝนพัฒนาในด้านจิตใจ มีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะจิตใจเป็นฐานของพฤติกรรม เนื่องจากพฤติกรรมทุกอย่างเกิดขึ้นจากความตั้งใจ หรือเจตนาและเป็นไปตามเจตจำนงและแรงจูงใจที่อยู่เบื้องหลัง ถ้าจิตใจได้รับการพัฒนา ให้ตั้งงามแล้ว ก็จะควบคุมดูแลและนำพฤติกรรมไปในทางที่ตั้งงามด้วย แม้ความสุข ความทุกข์ในที่สุดก็อยู่ที่ใจ

ยิ่งไปกว่านั้น ปัญญาจะเจริญงอกงามได้ ต้องอาศัยจิตใจที่เข้มแข็งสู้ปัญหา เอาใจใส่มีความเพียรพยายามที่จะคิดค้น ไม่ท้อถอย ยิ่งเรื่องที่เกิดหรือพิจารณาที่น่ายาก หรือละเอียดลึกซึ้ง ก็ยิ่งต้องมีจิตใจที่สงบแน่วแน่ ไม่ฟุ้งซ่าน ไม่พลุ่งพล่าน กระทบกระชวย คือ ต้องมีสมาธิจึงจะคิดได้ชัดเจนเจาะลึกทะลุได้ และมองเห็นทั่วตลอด จิตที่ฝึกดีแล้ว จึงเป็นฐานที่จะให้ปัญญาทำงานและพัฒนาอย่างได้ผล

การพัฒนาจิตใจนี้มีสมาธิเป็นแกน หรือเป็นศูนย์กลาง จึงเรียกกง่าย ๆ ว่า สมาธิ และอาจแยกออกได้เป็นการพัฒนาคุณสมบัติของจิตใจในด้านต่าง ๆ คือ

(๑) พัฒนาคุณธรรม ซึ่งเป็นคุณภาพของจิตใจ กล่าวคือ คุณสมบัติที่เสริมสร้างจิตใจให้ตั้งงามให้เป็นจิตใจที่สูง ประณีต และประเสริฐ เช่น หลักอิทธิบาท ๔ จาคะ คือ ความมีน้ำใจเสียสละเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ กตัญญูกตเวทิตา หิริ คือ ความละอายต่อบาป ละอายใจต่อการทำความชั่ว โอตตัปปะ คือ ความกลัวบาป เกรงกลัวต่อความชั่วคร้ามขยาดต่อทุจริต คารวะ คือ ความเคารพ ความใส่ใจรู้จักให้ความสำคัญแก่สิ่งนั้นนั้น อย่างถูกต้องเหมาะสม มัทวะ คือ ความอ่อนโยน สุภาพ นุ่มนวล ไม่กระด้าง

(๒) พัฒนาสมรรถภาพและประสิทธิภาพของจิตใจ โดยเสริมสร้างคุณสมบัติที่ทำให้จิตใจมีความเข้มแข็ง หนักแน่น มั่นคง แกล้วกล้าสามารถ ทำกิจหน้าที่ได้ผลดี เช่น ฉันทะ คือความใฝ่รู้ใฝ่สร้างสรรค์ วิริยะอุตสาหะ จิตตะ คือ ความมีใจจดจ่อ หรือสิ่งที่ทำ สัจจะ คือ ความตั้งใจจริง อธิฐาน คือ ความตั้งใจเด็ดเดี่ยว ตบะ คือ พลังเพากิเลส สติ คือ ความระลึกรู้ได้ สมาธิ คือ ภาวะจิตที่ตั้งมั่นแน่วแน่

(๓) พัฒนาความสุขและภาวะที่เกื้อหนุนสุขภาพของจิตใจ คุณสมบัติที่ควรเสริมสร้างขึ้นให้มีอยู่ประจำในจิตใจ เพื่อความมีสุขภาพจิตที่ดี พระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้หลายอย่างโดยเฉพาะ เช่น ปราโมทย์ คือ ความร่าเริง สดชื่น ปีติ คือ ความอิ่มใจ ปัสสัทธิ คือ ความสงบเย็น สุข คือ ความคล่องใจ สันติ คือ ความสงบ เกษม คือ ความปลอดภัย สติภาพ คือ ความเย็นสบาย เสรีภาพ คือ ความมีใจเสรีเป็นอิสระ ปรีโยทาทตา คือ ความผ่องใส วิมรียาทิกัตตา คือ ความมีใจไร้พรมแดน

การพัฒนาจิตใจ หรือเรื่องของสมาธิทั้งหมดนี้ แม้จะมีประโยชน์มากมาย นำไปใช้เพื่อวัตถุประสงค์ได้หลายอย่าง เช่น ในเรื่องพลังจิต และในด้านการหาความสุขทางจิตใจ แต่คุณค่าแท้จริงที่ท่านมุ่งหมายก็คือ เพื่อเป็นฐานหรือเป็นเครื่องเกื้อหนุนการพัฒนาปัญญาจนสามารถ วางใจถูกต้องต่อสิ่งทั้งหลาย ทำจิตใจให้หลุดพ้นเป็นอิสระได้โดยสมบูรณ์ และมีชีวิตที่เป็นอยู่ด้วยปัญญาอย่างแท้จริง

(๓) อธิปัญญาสิกขา หมายถึง การพัฒนาปัญญา ซึ่งมีความสำคัญสูงสุด เพราะปัญญาเป็นตัวนำทางและควบคุมพฤติกรรมทั้งหมด คนเราจะมีพฤติกรรมอะไร อย่างไร และแค่ไหน ก็อยู่ที่ว่าจะมีปัญญาชี้แนะหรือบอกทางให้เท่าใด และปัญญาเป็นตัวปลดปล่อยจิตใจ ให้ทางออกแก่จิตใจ เช่น เมื่อจิตใจอึดอัดมีปัญหาติดตันอยู่ พอเกิดปัญญารู้ว่าจะทำอย่างไร จิตใจก็โล่งเป็นอิสระได้ การพัฒนาปัญญาเป็นเรื่องกว้างขวาง แยกออกไปได้หลายด้าน และมีหลายชั้นหลายระดับ เช่น

๑) ปัญญาที่ช่วยให้ดำเนินชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพประสบความสำเร็จ ความสำเร็จ ความเข้าใจข้อมูลความรู้ รวมทั้งศิลปะวิทยาการต่าง ๆ เข้าถึงเนื้อหาความหมายได้ถูกต้องชัดเจน การรับรู้เรียนรู้อย่างถูกต้องตามเป็นจริง ตรงตามสภาวะของสิ่งนั้น ๆ หรือตามที่มันเป็นความจริงจกจับสาระของความรู้หรือเรื่องราวต่าง ๆ รู้จุด รู้ประเด็น สามารถยกขึ้นพูด ยกขึ้นแสดง หรือยกขึ้นวางเป็นหลักได้ ความรู้จกสื่อสารถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจและความต้องการของตน ให้ผู้อื่นรู้ตาม เห็นตาม เป็นต้น การคิดการวินิจฉัยที่ถูกต้องชัดเจนและเที่ยงตรง ความรู้จกแยกแยะวิเคราะห์วิจัยสืบสาวเหตุปัจจัยของเรื่องราวต่าง ๆ ที่จะทำให้สามารถแก้ไขปัญหาและทำการสร้างสรรค์ต่าง ๆ ได้ ความรู้จกจัดทำดำเนินการหรือบริหารจัดการกิจการต่าง ๆ ให้สำเร็จผล ตามที่มุ่งหมาย ความรู้จกเชื่อมสัมพันธ์ประสบการณ์ ข้อมูลและองค์ความรู้ต่าง ๆ โยงเข้ามาประสานเป็นภาพองค์รวมที่ชัดเจน หรือโยงออกไปสู่ความหยั่งรู้ หยั่งเห็นใหม่ ๆ ได้

๒) ปัญญาที่ช่วยให้ดำเนินเข้าสู่วิถีชีวิตที่ถูกต้องดีงาม ความรู้เข้าใจในระบบความสัมพันธ์ของสิ่งทั้งหลาย ที่อิงอาศัย สืบเนื่องส่งผลต่อกันตามเหตุปัจจัย มองเห็นภาวะและกระบวนการ ที่ชีวิตสังคม และโลกคือหมู่สัตว์ มีความเป็นมาและจะเป็นไปตามกระแสแห่งเจตจำนง และเหตุปัจจัยที่ตนประกอบ สร้างสม จัดสรร และมีปฏิสัมพันธ์กับปัจจัยอื่นทั้งหลายเรียกง่าย ๆ ว่าเป็นไปตามกรรม

๓) ปัญญาที่ช่วยให้บรรลุจุดหมายสูงสุดของชีวิตที่ดีงาม ความรู้เข้าใจเข้าถึงเท่าทันความจริงของสังขาร คือ โลกและชีวิตที่เปลี่ยนแปลงเป็นไปตามกฎธรรมดาของธรรมชาติ^{๗๓}

^{๗๓}พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), **พระพุทธศาสนาพัฒนาคนและสังคม**, (จัดพิมพ์ในระบบเครือข่ายโดยสำนักงานเลขาธิการรัฐมนตรีศึกษาแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้, ๒๒ มกราคม ๒๕๖๕. (SEAMEO Secretariat), [Online]: <http://www.seameo.org/v/payutto/index.htm> [o.m.n. bodde].

๒.๕.๔ หลักพุทธธรรมในการพัฒนาคุณภาพชีวิต

ในพระพุทธศาสนามีหลักธรรมที่ใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ได้แก่ เบญจศีล เบญจธรรม อิทธิบาท ๔ พรหมวิหาร ๔ และสังคหวัตถุ ๔ ตามลำดับ ดังนี้

๑. หลักเบญจศีล หรือศีล ๕

เบญจศีล หมายถึง การปฏิบัติด้วยการสำรวม ระวังทางกายและทางวาจาของตนให้เรียบร้อยดีงาม เป็นปกติ ศีลจึงมีความสำคัญมากในสังคมมนุษย์ทั้งด้านส่วนตัวและส่วนรวม กล่าวคือ ในด้านส่วนตัว ศีลเป็นพื้นฐานของสมาธิ ความตั้งมั่นแห่งจิตใจ สมาธิเป็นพื้นฐานของปัญญา ปัญญาเป็นพื้นฐานของความรู้ที่สามารถพาให้บรรลุผลสูงสุดในทางพุทธปรัชญา เถรวาทได้^{๗๔} เบญจศีลคือ “กรุธรรม แปลว่าการรักษาศีล ๕ ให้มีความบริสุทธิ์อยู่เสมอ” ซึ่งเป็น “วินัยของคฤหัสถ์ที่เป็นระเบียบข้อบังคับของตนเอง ไม่ปฏิบัติในสิ่งที่ทำให้เกิดความเดือดร้อนแก่ตนเองและผู้อื่น”^{๗๕} นอกจากนี้ ศีล ๕ ได้แก่^{๗๖}

๑) ปาณาติปาตา เวรมณี เว้นจากปาณาติบาต คือ ไม่ทำลายชีวิตจับเอาสารว่า ความประพฤติหรือการดำเนินชีวิตที่ปราศจากการเบียดเบียนผู้อื่นทางด้านชีวิตร่างกาย องค์ประกอบของปาณาติบาตจึงมีอยู่ ๕ ประการ ได้แก่

- (๑) สัตว์มีชีวิต
- (๒) มีความสำคัญหรือรู้ว่าสัตว์มีชีวิต
- (๓) มีจิตคิดจะฆ่าให้ตายเสีย
- (๔) ตั้งใจฆ่าหรือพยายามฆ่า
- (๕) สัตว์ตายด้วยความพยายามนั้น^{๗๗}

เมื่อองค์ประกอบพร้อมครบด้วยองค์ ๕ นี้ จึงถือได้ว่าศีลขาด ถ้าไม่ครบเพียงแต่ต่าง ร้อย ทำเองหรือใช้ให้คนอื่นทำศีลย่อมขาดได้เหมือนกัน

๒) อทินนาทานา เวรมณี เว้นจากอทินนาทาน คือ ไม่เอาของที่เขา มิได้ให้ หรือไม่ลักขโมย จับเอาสารว่า ความประพฤติหรือดำเนินชีวิตที่ปราศจากการเบียดเบียนผู้อื่นทางด้านทรัพย์สินและกรรมสิทธิ์

อทินนาทานมีองค์ประกอบ ๕ ประการ ได้แก่

- (๑) พัสตุอันผู้อื่นหวงแหน

^{๗๔}ที.ปา.(ไทย) ๑๑/๒๒๘/๑๗๒.

^{๗๕}ช.ว.(ไทย) ๕๒/๒๒๘/๑๘๓.

^{๗๖}พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), **พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๕ (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ บริษัทสหธรรมิก จำกัด, ๒๕๕๒), หน้า ๗๖๙ - ๗๗๐.

^{๗๗}ที.ปา.(ไทย) ๑๑/๒๘๖/๒๒๖.

(๒) ความเป็นผู้มีมีความสำคัญว่าเป็นของอันผู้อื่นหวงแหน

(๓) จิตคิดจะลัก

(๔) ความพยายาม

(๕) ลักมาได้ด้วยความพยายามนั้น^{๗๘}

เมื่อพร้อมด้วยองค์ประกอบ ๕ นี้คือลขาท ถ้าไม่ครบองค์คือลขาทเป็นเพียงแต่ต่างพริ้อย ไม่บริสุทธี ทั้งทำเองหรือใช้ให้ผู้อื่นทำ

๓) กาเมสุมิจณาจารา เวมณี เว้นจากกาเมสุมิจณาจารา คือ ไม่ประพฤติผิดในกาม ทั้งหลายจับเอาสาระว่าความประพฤติหรือการดำเนินชีวิตที่ปราศจากการเบียดเบียนผู้อื่นทางด้าน คุครอง บุคคลที่รักหวงแหน ไม่ผิดประเพณีทางเพศ ไม่นอกใจคุครองของตน

องค์ประกอบของกาเมสุมิจณาจารนี้มีอยู่ ๔ ประการ^{๗๙} ได้แก่

(๑) วัตถุอันไม่ควรถึง ได้แก่ หญิงหรือชายนั้นเป็นผู้ต้องห้าม มิให้ล่วงละเมิด

(๒) จิตคิดจะเสพในวัตถุ (หญิงหรือชายนั้น) ที่ไม่ควรถึงนั้น

(๓) ความพยายามในอันเสพ ได้แก่ การพยายามประกอบกามกิจกับหญิงหรือชายนั้น

(๔) ยังมรรคให้ถึงมรรคหยุดอยู่ ได้แก่ อวัยวะเพศล่วงล้ำเข้าไปอวัยวะเพศตรงข้าม

เมื่อประกอบพร้อมด้วยองค์ครบทั้ง ๔ นี้ คือลขาท ถ้าไม่ครบองค์ไม่ลขาท ใช้ให้คนอื่นทำกับ คนอื่นคือลขาท

๔) มุสาวาทา เวมณี เว้นจากมุสาวาทา คือ ไม่พูดเท็จ จับเอาสาระว่าความประพฤติ หรือ การดำเนินชีวิตที่ปราศจากการเบียดเบียนผู้อื่นด้วยวาจาเท็จโกหกหลอกลวงต้อรอนประโยชน์ หรือ แกล้งทำลาย

มุสาวาทานั้นมีองค์ ๔ ประการ ได้แก่

(๑) เรื่องไม่จริง

(๒) จิตคิดจะกล่าวให้คลาดเคลื่อน

(๓) ความพยายามเกิดจากจิตนั้น

(๔) ผู้อื่นรู้เรื่องนั้น^{๘๐}

เมื่อพร้อมด้วยองค์ประกอบ ๔ นี้คือลขาท ถ้าไม่ครบองค์คือลขาทเป็นเพียงแต่ต่างพริ้อย ไม่บริสุทธี ทั้งทำเองหรือใช้ให้ผู้อื่นทำ

^{๗๘}มหามกุฏราชวิทยาลัย, มังคลัตถทีปนีแปล เล่ม ๒, พิมพ์ครั้งที่ ๑๐, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘), หน้า ๙๙.

^{๗๙}เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๐๑-๑๐๒.

^{๘๐}อ้างแล้ว, มหามกุฏราชวิทยาลัย, มังคลัตถทีปนีแปล เล่ม ๒, หน้า ๑๐๑.

๕. สุราเมรยัมชชปมาทภูฏานา เวมณีนี เว้นจากของเมา คือสุราและเมรยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท คือไมเสพของมีนเมา จับเอาสาระว่า ความประพฤติหรือการดำเนินชีวิตที่ปราศจาก ความประมาทหลังพลาดมัวเมาเนื่องจากการใช้สิ่งเสพติดที่ทำให้เสียดสีสัมปชัญญะ

ความมุ่งหมายของหลักจริยศาสตร์ของพุทธศาสนาเถรวาทข้อนี้ คือ เพื่อให้คนมีสติ ไม่ประมาท สุราเมรยัมชชปมาทภูฏาน มืองค์ ๔ ประการ^{๘๑} ได้แก่

- (๑) สุราเปียร์เป็นต้นซึ่งเป็นที่ตั้งแห่งความเมารวมทั้งสิ่งเสพติดต่างๆ
- (๒) จิตมีความเป็นผู้ใคร่จะดื่ม จะเสพปรากฏ
- (๓) ผู้ดื่ม เสพถึงความพยายามอันเกิดแต่จิตนั้น
- (๔) น้ำเมาที่ดื่มแล้วไหลเข้าไปและสิ่งเสพติดอื่นๆได้ถูกเสพเข้าไปแล้ว

อานิสงส์แห่งการรักษาศีล ๕

อานิสงส์แห่งการรักษาศีล ๕ มีหลายประการ บุคคลใดก็ตามหากสามารถรักษาศีล ๕ ได้ครบทุกสิกขาบท ก็จะทำให้ตนเอง ชีวิตครอบครัว หน้าที่การงานประสบผลสำเร็จ และมีความเจริญก้าวหน้า ยิ่ง ๆ ขึ้นไปทั้งในโลกนี้ และส่งผลให้เกิดในสุคติสัมปรายภพคือส่งผลไปเกิดในภพภูมิที่สูงขึ้นตามความปรารถนา อานิสงส์ของการมีศีลซึ่งมีอยู่ ๕ ประการ ได้แก่

๑. ย่อมประสพโภคทรัพย์เป็นอันมาก
๒. ชื่อเสียงย่อมฟุ้งขจรไป
๓. จะเข้าไปสู่สมาคม ที่ประชุมใดๆ ก็มีความกล้าหาญ ไม่สะทกสะท้าน
๔. เมื่อถึงเวลาตาย ก็ตายอย่างมีสติ ไม่หลงตาย
๕. เมื่อตายไปแล้ว ก็ย่อมไปบังเกิดในสุคติโลกสวรรค์^{๘๒}

สมเด็จพระญาณสังวรสมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายก ได้ตรัสถึงเรื่องอานิสงส์ของศีล ๕ ไว้ว่า

“ผู้ที่รักษาศีลข้อที่ ๑ เมื่อเกิดเป็นมนุษย์ก็จะทำให้มีพลานามัยแข็งแรงปราศจากโรคภัย อายุยืนยาวไม่มีศัตรูเบียดเบียนให้ต้องบาดเจ็บไม่มีอุบัติเหตุต่าง ๆ ที่จะทำให้บาดเจ็บหรือสิ้นอายุเสียก่อน

ผู้ที่รักษาศีลข้อที่ ๒ เมื่อเกิดเป็นมนุษย์ย่อมทำให้เกิดในตระกูลที่ร่ำรวย การทำมาหาเลี้ยงชีพมักจะประสบช่องทางที่ดีมีมี ทรัพย์สมบัติไม่วิบัติหายนะไปด้วยกันต่าง ๆ เช่น อัครีภัย วาตภัย โจรภัย ฯลฯ

^{๘๑}เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๘๔-๑๘๕.

^{๘๒}ที่.ม.๑๐/๘๐/๑๐๒.

ผู้ที่รักษาศีลข้อที่ ๓ เมื่อเกิดเป็นมนุษย์ก็จะประสบโชคดีในความรักมักได้พบรักที่แท้จริง
จริงใจไม่อกหัก มีบุตรธิดาก็ว่านอนสอนง่าย ไม่คือด้านไม่ถูกผู้อื่นหลอกลวงฉุดคร่าอนาจารไปทำให้
เสียหาย บุตรธิดาย่อมเป็นอภิชาตบุตรซึ่งจะนำชื่อเสียงมาสู่วงศ์ตระกูล

ผู้ที่รักษาศีลข้อที่ ๔ เมื่อเกิดเป็นมนุษย์ จะทำให้เป็นผู้ที่มีขุมเสียงไพเราะ พูดจา มีน้ำมี
นวล ชวนฟังมีเหตุผลชนิดที่เป็น พุทธานุชา มีโศภนปฏิภาณ ไหวพริบในการเจรจา จะเจรจาความสิ่ง
ใดก็มีผู้เชื่อฟัง และเชื่อถือสามารถว่ากล่าวสั่งสอนบุตรธิดา และศิษย์ให้อยู่ในโอวาทที่ดีได้

ผู้ที่รักษาศีลข้อที่ ๕ เมื่อเกิดเป็นมนุษย์เป็นผู้มีสมองประสาทปัญญาความคิดแจ่มใส จะ
ศึกษาเล่าเรียนสิ่งใดก็แตกฉานและทรงจำได้ง่าย ไม่หลงลืมพินเพื่อน เลอะเลือน ไม่เสียสติวิกลจริต ไม่
เป็นโรคสมองโรคประสาท ไม่ปัญญาทึบ ปัญญาอ่อนหรือปัญญานิม^{๘๓}

๒. หลักเบญจธรรม หรือธรรม ๕

๑) ความหมายของธรรม

ธรรม แปลว่า สภาพที่ทรงไว้คือสิ่งทรงความเป็นตัวของตัวเองไวทรงคุณสมบัติ
ของตัวเองไวธรรม เปนคำกลาง ๆ ไขหมายถึงทั้งสิ่งดีและไม่ดีต่างก็ทรงความเป็นตัวของ ตัวเองไวได้
ตลอดไป ไม่มีเปลี่ยนแปลง เช่น คุณสมบัติของธรรมฝ่ายดีคือป้องกันผู้ปฏิบัติตาม ไม่ให้ตกต่ำ ไม่ให้ตก
ไปในที่ชั่ว ธรรมที่หมายถึงสิ่งดีคุณความดีความจริง ความถูกต้อง สิ่งของ ที่ดีหลักปฏิบัติทางศาสนา
เช่น ใจวา มีกุศลธรรม มีเมตตาธรรม ประพฤติธรรม เขาถึงศีลธรรมความยุติธรรม ความเป็นธรรม
ธรรมที่ไม่ดีหมายถึงสิ่งไม่ดีความชั่ว เช่นใจวา อกุศลธรรม บาปธรรม กัณหาธรรม เปนตน^{๘๔}

๒) ความหมายของเบญจธรรม

เบญจธรรม หมายถึง ธรรมอันตั้งงำอย่าง หรือคุณธรรมห้าประการ คู่กับเบญจ
ศีล เป็นธรรมเกื้อกูลแก่การรักษาเบญจศีล ผู้รักษาศีลควรมีไว้ประจำใจ^{๘๕}

^{๘๓}สมเด็จพระญาณสังวรสมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายก, *วิธีสร้างบุญบารมี*,
(กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์พันธ์, ๒๕๔๘), หน้า ๑๙-๒๒. อ้างใน อ้างแล้ว พระสุธีรัตนบัณฑิต (สุทิตย์ อบอุ่น)
และคณะ, *การเสริมสร้างสุขภาวะและการเรียนรู้ตามแนวพระพุทธศาสนา, รายงานการวิจัย*, หน้า ๒๖-๒๗.

^{๘๔}พระธรรมกิตติวงศ์ (เรตโชทองดี สุ), *พจนานุกรมเพื่อการศึกษา พุทธศาสตร์คำวัด*, พิมพ์ครั้งที่ ๓,
(กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สถาบันบันลือธรรมสภา, ๒๕๕๑), หน้า ๓๔๕.

^{๘๕}พระธรรมปฎก (ป.อ.ปยุตโต), *พจนานุกรมพุทธศาสนฉบับประมวลศัพท์*, พิมพ์ครั้งที่ ๒๑,
(กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์บริษัท สหธรรมิก จำกัด, ๒๕๕๔), หน้า ๒๓๙.

๓) ความสำคัญของเบญจธรรม

หลักของเบญจธรรมนั้นเป็นธรรมที่สำคัญที่ทำให้มนุษย์เราเป็นผู้มีธรรมอยู่กับตน อีกทั้งยังคอยคุ้มครองปกป้องรักษาให้เราไม่ให้เกิดไปในทางที่ชั่ว เมื่อเราประพฤติธรรมดีแล้วก็จะเป็นเกาะป้องกันเราไปทุกที่ ไปที่ไหนมีแค่คนเมตตา และปรารถนาดีให้แก่เรา และที่สำคัญยังทำให้ตนเองครอบครัว และสิ่งอยู่ด้วยกันอย่างร่มเย็นเป็นสุข เพราะมีแต่ประพฤติธรรมกัน ก็จะทำให้มนุษย์เรามีแต่ความสุข

๔) หลักเบญจธรรม^{๘๖}

๑) เมตตาและกรุณา มีความรักใคร่ ปรารถนาให้มีความสุขความเจริญ และความสามัคคีช่วยให้พ้นทุกข์ (คู่กับศีลข้อที่ ๑ ปาณาติปาตา เวรมณี)

๒) สัมมาอาชีวะ คือการหาเลี้ยงชีพในทางสุจริต (คู่กับศีลข้อที่ ๒ อทินนาทานา เวรมณี)

๓) กามสังวร คือ ความสังวรในกาม, ความสำรวมระวังรู้จักยับยั้งควบคุมตนในทางกามารมณ์ ไม่ให้หลงไหลในรูป เสียง กลิ่น รส และสัมผัส (คู่กับศีลข้อที่ ๓ กามเม สุมิฉฉาจารา เวรมณี)

๔) สัจจะ คือ ความสัตย์ ความซื่อตรง (คู่กับศีลข้อที่ ๔ มุสาวาทา เวรมณี)

๕) สติสัมปชัญญะ คือ ระลึกได้และรู้ตัวอยู่เสมอ คือ ฝึกฝนให้เป็นคนรู้จักยั้งคิด รู้สึกตัวเสมอว่า สิ่งใดควรทำ และไม่ควรทำ ระวังมิให้เป็นคนมัวเมาประมาท คู่กับศีลข้อที่ ๕ สุราเมรัยเมชชปมาทภูฏานา เวรมณี

สรุปได้ว่ามนุษย์เราจำเป็นต้องมีหลักธรรมเพื่อปฏิบัติในการทำให้ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ และจะทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีสามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างสง่างามด้วยการปฏิบัติตามและรักษาศีล ๕ และประพฤติปฏิบัติตามหลักธรรม ๕ ประการก็จะทำให้ดำรงตนอยู่ในสังคมอย่างมีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีความสุข

๓. หลักอิทธิบาท ๔

๑) หลักอิทธิบาท ๔ ที่ปรากฏในพระไตรปิฎก

อิทธิบาท ๔ ที่ปรากฏในพระไตรปิฎกได้แก่ ภิภษุในธรรมวินัยนี้ ๑) เจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วยฉันทสมาธิและปธานสังขาร ๒) เจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วยวิริยสมาธิและปธานสังขาร ๓) เจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วยจิตตสมาธิและปธานสังขาร ๔) เจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วยวิมังสาสมาธิและปธานสังขาร หลักธรรมที่ทำให้ผู้ปฏิบัติบรรลุถึงความสำเร็จทั้งในการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติงาน ต้องประกอบด้วยคุณสมบัติตามหลักอิทธิบาททั้ง ๔ ประการ ซึ่งองค์สมเด็จพระ

^{๘๖}อ้างแล้ว, พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสนานิตยสาร, หน้า ๒๓๙.

สัมมาสัมพุทธเจ้า พระองค์ได้ทรงปฏิบัติมาด้วยพระองค์เองและได้ทรงตรัสสั่งสอนให้พุทธบริษัทได้รู้ และปฏิบัติตามจน เป็นที่ประจักษ์ชัดแจ้งและเห็นจริงตามคำสั่งสอนของพระองค์ ดังนั้นที่มาและความหมายของหลัก อธิธำมาทจึงมีปรากฏตามในพุทธพจน์ดังนี้ อธิธำมาท ๔ ได้แก่ ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ๑) เจริญ อธิธำมาทที่ประกอบด้วยฉันทาสมาธิและปธานสังขาร ๒) เจริญอธิธำมาทที่ประกอบด้วยวิริยสมาธิและปธานสังขาร ๓) เจริญอธิธำมาทที่ประกอบด้วยจิตตสมาธิและปธานสังขาร ๔) เจริญอธิธำมาทที่ประกอบด้วยวิมังสาสมาธิและปธานสังขาร^{๘๗}

๒) ความหมายของอธิธำมาท

อธิธำมาท มาจากคำว่า อธิ + ฐา ซึ่งคำว่า อธิ หรืออุทธี หมายถึง ฤทธิ์หรือความสำเร็จ ความรุ่งเรือง และคำว่า ฐา หมายถึง ฐาน เจริญ หรืออุปนิสัยเครื่องบรรลุ ดังนั้น อธิธำมาท จึงหมายถึง ธรรมที่เป็นเหตุให้ประสบผลสำเร็จหรือหลักการปฏิบัติเพื่อเอาชนะอุปสรรคและปัญหาต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้บรรลุถึงความสำเร็จ และความก้าวหน้าในการทำงานตามที่มุ่งหวัง^{๘๘}

อธิธำมาท^{๘๙} แปลว่า คุณธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จแห่งผลที่มุ่งหมาย

๓) ความสำคัญของอธิธำมาท

อธิธำมาทเป็นหลักธรรมที่สำคัญหลักหนึ่งในการทำงานซึ่งมีผลให้การทำงาน ประสบความสำเร็จในการดำเนินงานเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารจัดการที่ดีและประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ได้วางไว้นั้นจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่ผู้บริหารจะต้องขับเคลื่อนให้การบริหารจัดการดำเนินไปด้วยความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางเอาไว้โดยยึดหลักธรรมอธิธำมาทดังกล่าว

๔) หลักอธิธำมาท ๔

หลักอธิธำมาทมี ๔ ประการคือ^{๙๐}

๑. ฉันทะ ความพอใจ คือ ความต้องการที่จะทำ ใฝ่ใจรักจะทำสิ่งนั้นอยู่เสมอ และปรารถนาจะทำได้ผลดียิ่ง ๆ ขึ้นไป

๒. วิริยะ ความพยายาม คือ ขยันหมั่นประกอบสิ่งนั้นด้วยความพยายาม เข้มแข็งอดทน เอาธุระ ไม่ทอดทิ้ง

^{๘๗} อภิ. วิ. (ไทย) ๓๕/๔๓๑ - ๔๖๕/๓๔๒ - ๓๕๗.

^{๘๘} พุทธชาพร วีรสิทธิ์, “ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบห้าประการของบุคลิกภาพและความสามารถในการเผชิญปัญหาและอุปสรรคตามหลักอธิธำมาท ๔ ของเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติอยู่ในสำนักงานประกันสังคม”, วิทยานิพนธ์ศาสตรจิตวิทยา, (สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๑), หน้า ๑๑-๑๒.

^{๘๙} อภิ. วิ. ๓๕/๕๐๕/๒๙๒.

^{๙๐} อภิ. วิ. ๓๕/๕๐๕/๒๙๒.

๓. จิตตะ ความคิดมุ่งไป คือ ตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำและทำสิ่งนั้นด้วยความคิด เอาจิต ผักไฟไม่ปล่อยให้ให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอยไป อุทิศตัวอุทิศใจให้แก่สิ่งที่ทำ

๔. วิมังสา ความไตร่ตรอง หรือ ทดลอง คือ หมั่นใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญตรวจตราหาเหตุผลและตรวจสอบข้อยิ่งหย่อนในสิ่งที่ทำนั้น มีการวางแผน วัตถุประสงค์ คัดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุง เป็นต้น

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) ได้กล่าวถึงอิทธิบาทไว้ว่า ความจริงอิทธิบาท ๔ นี้ เกื้อกูลกันและมักมาด้วยกันเช่นกัน เช่น เกิดฉันทะ ก็มีใจรักแล้วก็ทำให้พากเพียร เมื่อพากเพียรก็เอาใจจดจ่ออยู่เสมอและเปิดช่องให้ใช้ปัญญาพิจารณาไตร่ตรอง โดยสรุปพอเข้าใจดังนี้

๑. ฉันทะ ความพอใจ ได้แก่ ความมีใจรักในสิ่งที่ทำและพอใจต่อไปรักในจุดหมายของสิ่งที่ทำนั้น อยากทำสิ่งนั้น ๆ ให้สำเร็จ อยากให้งานนั้นหรือสิ่งนั้นบรรลุถึงจุดหมาย หมายถึงรักงานและรักจุดหมายของงาน ถ้าสามารถปลุกเร้าฉันทะให้เกิดขึ้นอย่างแรงกล้า เกิดความรักในคุณค่าความดีงาม ความสมบูรณ์ของสิ่งนั้นหรือจุดหมายนั้นอย่างเต็มที่แล้ว คนก็จะทุ่มเทชีวิตจิตใจอุทิศให้แก่สิ่งนั้น เมื่อรักแท้ก็มอบใจให้ถึงขนาดยอมสละชีวิตเพื่อสิ่งนั้นได้

๒. วิริยะ ความเพียร ได้แก่ ความอาจหาญ บุกบัน ก้าวไป ใจสู้ ไม่ย่อท้อไม่หวั่นกลัว ต่ออุปสรรคและยากลำบาก เมื่อคนรู้ว่าสิ่งใดมีคุณค่าควรแก่การบรรลุถึง ถ้าวิริยะเกิดขึ้นแก่เขาแล้วแม้ได้ยินว่าจุดหมายนั้นจะลูกถึงได้ยากนัก มีอุปสรรคมาก หรืออาจใช้เวลายาวนานเท่านี้ปีเท่านี้เดือนเขาก็ไม่ท้อถอย กลับเห็นเป็นสิ่งที่ท้าทายที่เขาจะเอาชนะให้ได้ทำให้สำเร็จ คนที่มีความเพียร เท่ากับมีแรงหมุนเวลาทำงานไปปฏิบัติธรรมก็ตาม จิตใจจะแน่วแน่ มั่นคง ฟุ้งตรงต่อจุดหมาย สมาธิก็เกิดขึ้นได้ นี้ก็เป็นวิริยะสมาธิ พร้อมทั้งมีประธานสังขาร คือความเพียรสร้างสรรค์ต้องประกอบคู่ไปด้วยกัน

๓. จิตตะ ความคิดจดจ่อ หรือเอาใจผักไฟ ได้แก่ ความมีจิตผูกพัน จดจ่อ ฝ่าคิดเรื่องนั้นใจอยู่กับงานนั้น ไม่ปล่อย ไม่ห่างไปไหน ถ้าจิตตะจะเป็นไปอย่างแรงกล้าในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง คนผู้นั้นจะไม่สนใจ ไม่รับเรื่องอื่น ๆ ใครพูดอะไรเรื่องอื่น ๆ ไม่สนใจ แต่ถ้าพูดเรื่องนั้นงานนั้นจะสนใจเป็นพิเศษทันที

๔. วิมังสา ความสอบสวนไตร่ตรอง ได้แก่ การใช้ปัญญาพิจารณามันใคร่ครวญตรวจตราหาเหตุผลและตรวจสอบข้อยิ่งหย่อน เกินเลย บกพร่องหรือขัดข้องเป็นต้นในกิจที่ทำ รู้จักทดลองและคิดค้นหาทางแก้ไขปรับปรุง การคิดหาเหตุผลและสอบสวนย่อมช่วยรวมจิตใจให้คอยกำหนด และติดตามเรื่องที่พิจารณาอย่างติดใจตลอดเวลา เป็นเหตุให้จิตแน่วแน่ แล่นดิ่งไปกับเรื่องที่พิจารณา ไม่ฟุ้งซ่าน ไม่วอกแวก และมีกำลัง^{๙๑}

^{๙๑}พระครูธรรมธรรษชาติ ฐิตวโร, พุทธจักร, ปีที่ ๖๙ ฉบับที่ ๒, (กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘): หน้า ๑๒-๑๔.

๔. หลักสังคหวัตถุ ๔

๑) ความหมายของสังคหวัตถุ

สังคหวัตถุ หมายถึง เรื่องที่จะสงเคราะห์กัน, คุณเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวใจของผู้อื่นไว้ได้, หลักการสงเคราะห์ คือช่วยเหลือกันยึดเหนี่ยวใจกันไว้ และเป็นเครื่องเกาะกุมประสานโลกคือสังคมแห่งหมู่สัตว์ไว้ดุจสลักยึดรถที่กำลังแล่นไปให้คงเป็นรถและวิ่งแล่นไปได้ มี ๔ อย่าง คือ ทาน การแบ่งปันเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน ปิยวาจา พูดจาน่ารัก นานิยมนับถือ อตถจริยา การบำเพ็ญประโยชน์ สมานัตตตา ความมีตนเสมอ คือ ทำตัวให้เข้ากันได้ เช่น ไม่ถือตัว ร่วมสุขร่วมทุกข์กัน หลักสังคหวัตถุ ๔ นั้นหมายถึงคุณธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวใจคน ผูกใจคนและประสานหมู่ชนให้มีความสามัคคีเป็นธรรมที่ทำให้คนเป็นที่รัก เป็นที่ขบใจของคนทั่วไปเป็นการปลูกไมตรีเต็มน้ำใจต่อกัน ทำให้สังคมเป็นสุข^{๑๒}

๒) ความสำคัญของสังคหวัตถุ

สังคหวัตถุเป็นหลักธรรมที่สำคัญหลักหนึ่งในการทำให้การดำเนินกิจการงานให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมั่นคง อีกทั้งยังทำให้การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้นำในองค์กรหรือหน่วยงานหากได้ยึดเอาหลักสังคหวัตถุไปประยุกต์กับการบริหารองค์กรแล้วก็จะทำให้องค์กรหรือหน่วยงานนั้นบรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างมั่นคง เพราะนอกจากจะทำให้การดำเนินงานบรรลุตามเป้าหมายแล้ว ยังเป็นการส่งเสริม สงเคราะห์ เกื้อหนุนให้กับบุคลากรในองค์กรหรือหน่วยงานได้เป็นอย่างดี เมื่อผู้บริหารได้เอาใจใส่ ดูแลผู้ใต้บังคับบัญชาให้มีกิจการที่ดีแล้ว ยังสนับสนุนและส่งเสริมให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้อยู่ร่วมกันในการทั้งในองค์กร และนอกองค์กรอย่างมีความสุข และจะทำให้บุคลากรได้มีขวัญและกำลังใจในการทำงานอย่างไม่ย่อท้อและนำมาซึ่งกิจการงานที่ประสบผลสำเร็จและยังทำให้บุคลากรอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ได้ให้การช่วยเหลือ เผื่อแผ่ แบ่งปัน ร่วมทุกข์ และร่วมสุขกันอย่างมีมิตรไมตรี ซึ่งจะเป็นสิ่งที่เกื้อหนุนระหว่างผู้บริหารและผู้ร่วมงานอย่างราบรื่น นำมาซึ่งความสำเร็จในการบริหารจัดการทั้งในองค์กร และนอกองค์กร

๕) หลักสังคหวัตถุ

สังคหวัตถุ ๔ ธรรมเครื่องยึดเหนี่ยว คือยึดเหนี่ยวใจบุคคล และประสานหมู่ชนไว้ในสามัคคี หลักการสงเคราะห์ โดยมีหลักธรรมที่สำคัญ ๔ ประการ คือ

๑. ทาน การให้ คือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ แบ่งปัน ช่วยเหลือกันด้วยสิ่งของตลอดถึงให้ความรู้และแนะนำสั่งสอน

^{๑๒}พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๙, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓), หน้า ๑๖๗.

๒. ปิยวาจา หรือ เปยยวัชชะ วาจาเป็นที่รัก วาจาสุดดีมีน้ำใจ หรือวาจาซาบซึ้งใจ คือกล่าวคำสุภาพไพเราะอ่อนหวานสมานสามัคคี ให้เกิดไมตรีและความรักใคร่นับถือ ตลอดถึงคำแสดงประโยชน์ประกอบด้วยเหตุผลเป็นหลักฐานจูงใจให้นิยมยอมตาม

๓. อัตถจริยา การประพฤติประโยชน์ คือ ขวนขวายช่วยเหลือกิจการ บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ ตลอดถึงช่วยแก้ไขปรับปรุงส่งเสริมในทางจริยธรรม

๔. สมานัตตตา ความมีตนเสมอ คือ ทำตนเสมอด้วยปลาย ปฏิบัติสม่ำเสมอทั้งในชนทั้งหลาย และเสมอในสุขทุกข์โดยรวมรับรู้ร่วมแก้ไข ตลอดถึงวางตนเหมาะสมแก่ฐานะ ภาวะบุคคล เหตุการณ์และสิ่งแวดล้อม ถูกต้องตามธรรมในแต่ละกรณี^{๙๓}

๖. พรหมวิหาร ๔

๑) ความหมายของพรหมวิหาร

พรหมวิหาร แปลว่า ธรรมเครื่องอยู่อย่างประเสริฐ ธรรมประจำใจอันประเสริฐ หลักความประพฤติที่ประเสริฐบริสุทธิ์ ธรรมที่ต้องมีไว้เป็นหลักใจและกำกับความประพฤติ จึงจะชื่อว่าดำเนินชีวิตที่หมดจดและปฏิบัติตนต่อมนุษย์สัตว์ทั้งหลายโดยชอบ^{๙๔} คำว่า “พรหมวิหาร” เป็นภาษาบาลี แปลความหมายไว้ว่า ธรรมเป็นเครื่องอยู่อย่างพรหม หรือของท่านผู้ใหญ่ ซึ่งประกอบด้วย ๒ อย่าง คือ

๑) พรหม หมายถึง พรหม หรือท่านผู้ใหญ่

๒) วิหาร หมายถึง เป็นเครื่องอยู่^{๙๕}

๒) ความหมายโดยวิเคราะห์ศัพท์

๑. เมตตา = (มีน้ำใจ) เยื่อใยใฝ่ประโยชน์สุขแก่คนสัตว์ทั้งหลาย หรือน้ำใจปรารถนาประโยชน์สุขที่เป็นไปต่อมิตร

๒. กรุณา = ทำความสะเทือนใจแก่สาธุชน เมื่อคนอื่นประสบทุกข์ หรือถ่วงถอนทำทุกข์ของผู้อื่นให้หมดไป หรือแผ่ใจไปรับรู้ต่อคนสัตว์ทั้งหลายที่ประสบทุกข์

๓. มุทิตา = โมนายินดีต่อผู้ประกอบด้วยสมบัติหรือผลดีนั้น ๆ

๔. อุเมกขา - คอยมองดูอยู่ โดยละความขวนขวายว่าสัตว์ทั้งหลายจงอย่าผูกเวรกัน เป็นต้น และโดยเข้าถึงความเป็นกลาง^{๙๖}

^{๙๓} อัง.จตุกก.(บาลี) ๒๑/๓๒/๔๒.

^{๙๔} อัง.จตุกก.(บาลี) ๒๑/๓๒/๔๒.

^{๙๕} สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส, สารานุกรมพระพุทธศาสนา, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๒๙), หน้า ๓๒๑.

^{๙๖} อ่างแล้ว, พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, หน้า ๑๒๕.

ดังนั้น สรุปได้ว่า พรหมวิหารนั้นหมายถึงธรรมอันเป็นที่อยู่ของพระพรหม ซึ่งเป็นธรรมสำหรับผู้บริหารให้ประพฤติธรรมอันเป็นแบบอย่างของผู้หน้าที่ดีอย่างคุณธรรมให้กับผู้ใต้บังคับบัญชาหรือเพื่อผู้ร่วมงาน ที่จะทำให้การดำรงอยู่ของการดำเนินงานให้เป็นไปอย่างเรียบร้อยและดีงามกับทุก ๆ ฝ่าย และทำให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์เป็นอย่างดี

๓) ลักษณะ หน้าทีหรือกิจ (รส) ผลปรากฏ (ปัจจุปัญฐาน) และปทัสถาน (เหตุใกล้) ของหลักพรหมวิหาร^{๙๗}

๑. เมตตา = (ในสถานการณ์ที่คนอื่นอยู่เป็นปกติ)

ลักษณะ = เป็นไปโดยอาการเกื้อกูลแก่คนสัตว์ทั้งหลาย

หน้าที่ = น้อมนำประโยชน์เข้าไปให้แก่เขา

ผลปรากฏ = กำจัดความอามาตแค้นเคืองให้ปราศไป

ปทัสถาน = เห็นภาวะที่น่าเจริญใจของคนสัตว์ทั้งหลาย

๒. กรุณา = (ในสถานการณ์ที่คนอื่นตกทุกข์ได้เดือดร้อน)

ลักษณะ = เป็นไปโดยอาการปลดเปลื้องทุกข์แก่คนสัตว์ทั้งหลาย

หน้าที่ = ไม่นิ่งดูดาย/ทนนิ่งอยู่ไม่ได้ต่อทุกข์ของคนสัตว์ทั้งหลาย

ผลปรากฏ = ไม่เบียดเบียน/อวิหิงสา

ปทัสถาน = เห็นภาวะไร้ที่พึ่งสภาพน่าอนาถของคนสัตว์ทั้งหลายที่ถูกทุกข์ครอบงำ

๓. มุทิตา = (ในสถานการณ์ที่คนอื่นมีสุขสำเร็จหรือทำอะไรก้าวไปด้วยดี)

ลักษณะ = พลอยยินดี/ยินดีด้วย

หน้าที่ = ไม่ริษยา/เป็นปฏิปักษ์ต่อความริษยา

ผลปรากฏ = ขจัดความริษยา ความไม่ยินดีหรือความทนไม่ได้ต่อความสำเร็จของ

ผู้อื่น

ปทัสถาน = เห็นสมบัติ/ความสำเร็จของคนสัตว์ทั้งหลาย

๔. อุเบกขา = (ในสถานการณ์รักษาธรรมตามความรับผิดชอบต่อกรรมที่เขาทำ)

ลักษณะ = เป็นไปโดยอาการเป็นกลางต่อคนสัตว์ทั้งหลาย

หน้าที่ = มองเห็นความเสมอภาคกันในสัตว์ทั้งหลาย

ผลปรากฏ = ระวังความขัดเคืองเสียใจและความคล้อยตามดีใจ

ปทัสถาน = มองเห็นภาวะที่ทุกคนเป็นเจ้าของกรรมของตน ว่าสัตว์ทั้งหลายจักได้สุข

พ้นทุกข์ ไม่เสื่อมจากสมบัติที่ได้ที่ถึงตามใจชอบได้อย่างไร

^{๙๗} อ่างแล้ว, พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, หน้า ๑๒๕.

๔) สมบัติ (ความสมบูรณ์หรือความสัมฤทธิ์ผล และวิบัติ (ความล้มเหลว หรือการปฏิบัติผิดพลาด ไม่สำเร็จผล)^{๙๘}

๑. เมตตา: สมบัติ = สงบหายไร้ความแค้นเคืองไม่พอใจ
วิบัติ = เกิดเสนาหา
๒. กรุณา: สมบัติ = สงบหายไร้วิหิงสา
วิบัติ = เกิดความโศกเศร้า
๓. มุทิตา: สมบัติ = สงบหายไร้ความริษยา
วิบัติ = เกิดความสนุกสนาน
๔. อุเบกขา: สมบัติ = สงบหายไม่มีความยินดียินดีร้าย
วิบัติ = เกิดความเฉยด้วยไม่รู้ (เฉยโง่ เฉยเมย เฉยเมิน)

๕) ข้ำศึก คือ อกุศลซึ่งเป็นศัตรูคู่ปรับที่จะทำลายหรือทำกรรมนั้น ๆ ให้เสียไป^{๙๙}

๑. เมตตา: ข้ำศึกไกล = ราคะ
ข้ำศึกไกล = พยาบาท คือความขัดเคืองไม่พอใจ
๒. กรุณา: ข้ำศึกไกล - โทมนัส คือความโศกเศร้าเสียใจ
ข้ำศึกไกล = วิหิงสา
๓. มุทิตา: ข้ำศึกไกล = โสมนัส (เช่นดีใจว่าตนจะพลอยได้รับ

ผลประโยชน์)

ข้ำศึกไกล = อรติ คือความไม่ยินดี ไม่ยินดี ริษยา

๔. อุเบกขา: ข้ำศึกไกล = อัญญาณูเบกขา (เฉยไม่รู้เรื่อง เฉยโง่ เฉยเมย)

ข้ำศึกไกล = ราคะ (ความใคร่) และปฏิฆะ (ความเคือง) หรือ

ชอบใจและขัดใจ

ดังนั้น สรุปได้ว่า พรหมวิหารเป็นธรรมอันเป็นเครื่องอันประเสริฐ ในความหมายที่ละเอียดนั้นที่มีทั้งลักษณะ หน้าที่หรือกิจ (รส) ผลปรากฏ (ปัจจุปัญฐาน) และปทัสถาน (เหตุไกล) สมบัติ (ความสมบูรณ์หรือความสัมฤทธิ์ผล และวิบัติ (ความล้มเหลว หรือการปฏิบัติผิดพลาด ไม่สำเร็จผล) และข้ำศึก คือ อกุศลซึ่งเป็นศัตรูคู่ปรับที่จะทำลายหรือทำกรรมนั้น ๆ ให้เสียไป

^{๙๘} อ่างแล้ว, พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, หน้า ๑๒๖.

^{๙๙} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๒๖.

๖) ความสำคัญของพรหมวิหาร

การบริหารองค์กรที่จะประสบผลสำเร็จได้และสามารถดำเนินงานให้บรรลุตามเป้าหมายที่ได้วางเอาไว้หัวใจที่สำคัญก็คือผู้นำหรือผู้บริหาร ซึ่งผู้บริหารจะเป็นผู้ขับเคลื่อนการดำเนินงานให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และที่สำคัญก็คือผู้นำหรือผู้บริหารจะต้องมีหลักธรรมในการครองใจผู้ใต้บังคับบัญชาโดยยึดหลักธรรมที่เรียกว่าพรหมวิหารธรรม ซึ่งเป็นหลักธรรมสำหรับผู้นำหรือผู้บริหารในการบริหารจัดการในหน่วยงานหรือองค์กรให้บรรลุผล โดยจะต้องประพฤติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีต่อผู้ใต้บังคับบัญชาทั้งในแง่ครองตนนั่นคือมีเมตตารักใคร่ปรารถนาดีต่อเพื่อนร่วมงานอย่างเสมอต้นเสมอปลาย ครองคนคือมีกรุณา คือมีความสงสารเห็นอกเห็นใจเพื่อนร่วมงาน คิดช่วยเหลือผู้อื่นอย่างสม่ำเสมอโดยไม่หวังผลตอบแทน ครองงาน คือมีมุทิตา ได้แก่การมีน้ำใจเมื่อเห็นเพื่อนร่วมงานได้ดีขบได้ดีหรือประสบผลสำเร็จทั้งในหน้าที่การงาน การครอบครัวย่างต่อเนื่อง และการครององค์กรนั่นคือมีอุเบกขา ได้แก่การมีจิตใจที่เอื้ออาลัยมีความเกื้อกูลต่อผู้ใต้บังคับบัญชา หรือเพื่อนร่วมงานอย่างเสมอต้นเสมอปลาย ให้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานร่วมกันอย่างเท่าเทียมกัน และมีจิตใจเป็นกลางอย่างเท่าเทียมกันต่อเพื่อนร่วมงาน ดังนั้นหลักธรรมพรหมวิหารธรรมนี้จึงเป็นหลักธรรมที่สำคัญอย่างยิ่งสำหรับผู้นำหรือผู้บริหารในองค์กร เพราะจะนำแต่ความเจริญก้าวหน้า มาสู่องค์กรอย่างมั่นคง

๗) หลักธรรมพรหมวิหาร

พรหมวิหาร ๔ ธรรมเครื่องอยู่อย่างประเสริฐ, ธรรมประจำใจอันประเสริฐ, หลักความประพฤติที่ประเสริฐบริสุทธิ์, ธรรมที่ต้องมีไว้เป็นหลักใจและกำกับความประพฤติ จึงจะชื่อว่าดำเนินชีวิตหมดจด และปฏิบัติตนต่อมนุษย์สัตว์ทั้งหลายโดยชอบ มีอยู่ ๔ ประการ คือ

๑. เมตตา (ความรัก ปรารถนาดีอยากให้เขามีความสุข มีจิตอันแผ่เมตตาและคิดทำประโยชน์แก่ มนุษย์สัตว์ทั่วหน้า

๒. กรุณา (ความสงสาร คิดช่วยให้พ้นทุกข์ ใฝ่ใจในอันจะปลดปล่อยบำบัดความทุกข์ยากเดือดร้อนของปวงสัตว์

๓. มุทิตา (ความยินดี ในเมื่อผู้อื่นอยู่ดีมีสุข มีจิตผ่องใสบันเทิง กอปรด้วยอาการแช่มชื่นเบิกบานอยู่เสมอ ต่อสัตว์ทั้งหลายผู้ดำรงในปกติสุข พลอยยินดีด้วยเมื่อเขาได้ดีมีสุข เจริญอกงามยิ่งขึ้นไป

๔. อุเบกขา (ความวางใจเป็นกลาง อันจะให้ดำรงอยู่ในธรรมตามที่พิจารณาเห็นด้วยปัญญา คือ มีจิตเรียบตรงเที่ยงธรรมดุจตราขู ไม่เอนเอียงด้วยรักและชัง พิจารณาเห็นกรรมที่สัตว์ทั้งหลายแล้ว อันควรได้รับผลดีหรือชั่วสมควรแก่เหตุอันตนประกอบ พร้อมทั้งจะวิปฏิบัติไปตามธรรมรวมทั้งรู้จักวางเฉยสงบใจมองดู ในเมื่อไม่มีกิจที่ควรทำ เพราะเขารับผิดชอบได้ดีแล้ว เขาสมควรรับผิดชอบตนเอง หรือเขาควรได้รับผลอันสมกับความรักของตน

ผู้ดำรงในพรหมวิหาร ย่อมช่วยเหลือมนุษย์สัตว์ทั้งหลายด้วยเมตตากรุณา และย่อมรักษาธรรมไว้ได้ด้วยอุเบกขา ดังนั้น แม้จะมีกรุณาที่จะช่วยเหลือปวงสัตว์แต่ก็ต้องมีอุเบกขาดูแลที่จะมิให้เสียธรรม^{๑๐๐}

ดังนั้น สรุปลงได้ว่าพรหมวิหารเป็นธรรมประจำใจอันประเสริฐสำหรับผู้นำทั้งมวล คือ การมีเมตตา การมีกรุณา การมีเมตตา และการมีอุเบกขา หากผู้นำได้นำเอาหลักพรหมวิหารไปประยุกต์ใช้แล้วก็จะทำให้มีแต่ความสุข ความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงานทั้งในองค์กรและนอกองค์กร

๗. ทิฏฐธัมมิกัตถสังวัตตนิกรธรรม^{๑๐๑} ธรรมเป็นไปเพื่อประโยชน์ในปัจจุบัน, หลักธรรมอันอำนวยประโยชน์สุขขั้นต้น หรือที่เรียกว่า หัวใจเศรษฐี "อุ อา กะ สะ" มี ๔ ประการ คือ ๑. อุฏฐานสัมปทา ถึงพร้อมด้วยความหมั่น คือ ขยันหมั่นเพียรในหน้าที่การงาน ประกอบอาชีพอันสุจริต มีความชำนาญ รู้จักใช้ปัญญาสอดส่อง ตรวจสอบหาอุบายวิธี สามารถจัดดำเนินการให้ได้ผลดี ๒. อารักขสัมปทา ถึงพร้อมด้วยการรักษา คือรู้จักคุ้มครองเก็บรักษาโภคทรัพย์ และผลงานอันตนได้ทำไว้ด้วยความขยันหมั่นเพียร โดยชอบธรรม ด้วยกำลังของตน ไม่ให้เป็นอันตรายหรือเสื่อมเสีย ๓. กัลยาณมิตตตา คบคนดีเป็นมิตร คือ รู้จักกำหนดคนในถิ่นที่อาศัย เลือกลงนาม สำหรับศึกษาเยี่ยงอย่าง ท่านผู้ทรงคุณมีศรัทธา ศีล จาคะ ปัญญา ๔. สมชิวตา มีความเป็นอยู่เหมาะสม คือ รู้จักกำหนดรายได้และรายจ่ายเลี้ยงชีวิตแต่พอดี มิให้ฟืดเคืองหรือฟุ่มเฟือย ให้รายได้เหนือรายจ่าย มีประหยัดเก็บไว้

สรุปได้ว่า การพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวพระพุทธศาสนานั้นมีหลักธรรมที่สามารถนำมาประยุกต์กับการเสริมสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตได้หลาย ๆ หลักธรรม ได้แก่ หลักเบญจศีล เบญจธรรม ตามหลักไตรสิกขา เป็นการพัฒนาทั้งองค์รวม อันได้แก่ การพัฒนาจิตใจของตนเองให้สมบูรณ์ครบถ้วนบริบูรณ์ด้วยการปฏิบัติตนอยู่ในศีลให้เป็นปกติ การพัฒนาจิตใจให้ตั้งอยู่ในความสงบ มุ่งมั่นประกอบคุณงามความดีเพื่อความสงบ ระวังในกองสังขารทั้งปวง และการพัฒนาปัญญาให้เกิดความความสำเร็จในกิจที่ทำเพื่อทำให้กิจการงานทั้งในตนเองและสังคมให้บรรลุเป้าหมายของการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข นอกจากนี้ ยังมีหลักอิทธิบาท ๔ หลักสังคหวัตถุ ๔ หลักพรหมวิหาร ๔ หลักทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์ ซึ่งเป็นหลักธรรมที่สามารถนำมาปฏิบัติในการครองสัมมาชีพในปัจจุบัน คือ ธรรมที่เป็นไปเพื่อประโยชน์เบื้องต้น หลักธรรม อันทำประโยชน์สุขขั้นสูงขึ้นไปการที่ต้องการให้บรรลุประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต

^{๑๐๐} อ.บุญจก.๒๒/๑๙๒/๒๕๒

^{๑๐๑} อ.บุญจก.๒๓/๑๔๔/๒๘๙.

๒.๖ ข้อมูลเกี่ยวกับบริบทชุมชนตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

สภาพทั่วไป^{๑๐๒}

ประวัติหน่วยงาน

องค์การบริหารส่วนตำบลกาญจนา เกิดขึ้นจากการยกระดับฐานะจากสภาตำบลกาญจนา ขึ้นเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง การจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลลงวันที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๕๓๙ ลงประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับทั่วไปเล่ม ๑๑๓ ตอนพิเศษ ๕๒ ง ลงวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๓๙ จึงทำให้สภาตำบลกาญจนา ได้รับการประกาศยกฐานะเป็น องค์การบริหารส่วนตำบลกาญจนา เมื่อวันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๐

ที่ตั้งและอาณาเขต

ตำบลกาญจนาตั้งอยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอเมืองแพร่ไปทางทิศตะวันออก ประมาณ ๔ กิโลเมตร ลักษณะภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นที่ราบ มีพื้นที่รับผิดชอบทั้งหมด ๗.๘๐ ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ ๔,๘๗๕ ไร่

อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ ติดต่อกับตำบลเหมืองหม้อ ตำบลบ้านถิ่น อำเภอเมืองแพร่

ทิศใต้ ติดต่อกับ ตำบลป่าแดง อำเภอเมืองแพร่

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ตำบลสวนเขื่อน ตำบลป่าแดง อำเภอเมืองแพร่

ทิศตะวันตก ติดต่อกับตำบลนาจักรอำเภอเมืองแพร่

จำนวนประชากร

ตำบลกาญจนามีจำนวนประชากรทั้งสิ้น ๔๕๒๙ คน

ชาย ๒,๑๖๔ คนคิดเป็นร้อยละ ๗.๗๘

หญิง ๒,๓๖๕ คนคิดเป็นร้อยละ ๕๒.๒๒

มีจำนวนครัวเรือน ๑,๕๖๑ ครัวเรือน

มีความหนาแน่นเฉลี่ย ๕๘๒ คน/ตารางกิโลเมตร

เขตการปกครอง

องค์การบริหารส่วนตำบลกาญจนา มีหมู่บ้านที่อยู่ในเขตปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลกาญจนา จำนวน หมู่บ้าน ๙ หมู่บ้าน ดังนี้

^{๑๐๒}ข้อมูลพื้นฐาน, องค์การบริหารส่วนตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่, <https://www.kanjana.go.th/home..> 10 เมษายน 2565.

ตารางที่ ๒.๑ จำนวนประชากรในเขตปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร่^{๑๐๓}

หมู่ที่	หมู่บ้าน	ชาย	หญิง	รวม	จำนวนครัวเรือน
๑	บ้านดอนดี	๓๒๒	๓๗๔	๖๙๖	๒๓๗
๒	บ้านดอนแก้ว	๒๐๙	๒๔๐	๔๔๙	๑๙๘
๓	บ้านหัวฝาย	๒๕๘	๒๘๑	๕๓๙	๑๙๕
๔	บ้านหนองป่อ	๒๑๘	๒๐๑	๔๑๙	๑๓๖
๕	บ้านกาว	๒๑๘	๒๒๑	๔๓๙	๑๔๑
๖	บ้านทุ่งอ่วน	๒๐๙	๒๔๓	๔๕๒	๑๔๓
๗	บ้านดอนดี	๒๖๐	๒๗๓	๕๓๓	๑๘๕
๘	บ้านหัวฝาย	๒๑๑	๒๔๔	๔๕๕	๑๖๖
๙	บ้านกาญจนา	๒๕๙	๒๘๘	๕๔๗	๑๖๐
	รวม	๒,๑๖๔	๒,๓๖๕	๔,๕๒๙	๑,๕๖๑

อาชีพในตำบล

อาชีพของประชากรตำบลกาญจนาในเขตอบต ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางเกษตรกรรม และค้าขาย บางส่วนประกอบอาชีพอุตสาหกรรมในครัวเรือน และรับจ้างแรงงาน ผลผลิตที่สำคัญของตำบลได้แก่ผลผลิตทางการเกษตรมีการเพาะปลูกและการเลี้ยงสัตว์ พืชที่ปลูกได้แก่ ข้าว ถั่วเหลือง ผลไม้ เช่นลำไย มะม่วง ส่วนทางด้านอุตสาหกรรมในครัวเรือนมีผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ การทอผ้า สินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์คือ ชุดเครื่องนอน ผลิตภัณฑ์ผ้าพื้นเมืองและสินค้าที่ควรได้รับการสนับสนุน ได้แก่ข้าวกล้อง ข้าวซ้อมมือ ข้าวแคบแผ่นถั่วเน่า เสื้อหม้อห้อม

วิสัยทัศน์ อบต

“จัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต สืบสานประเพณีท้องถิ่น คุณภาพชีวิตดี สู่เศรษฐกิจอาเซียน”

พันธกิจ

- สนับสนุนอาชีพและอาชีพเสริม
- ส่งเสริมสนับสนุนอาชีพการเกษตร

^{๑๐๓}อ้างแล้ว,ข้อมูลพื้นฐาน, องค์การบริหารส่วนตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร่, <https://www.kanjana.go.th/home>, 10 เมษายน 2565.

- ป้องกันและปราบปรามการแพร่ระบาดของยาเสพติดในชุมชน
- จัดให้มีการบำรุงทางบกและทางน้ำ
- จัดให้มีไฟฟ้าและประปาส่องสว่างอย่างเพียงพอ
- จัดหาและบำรุงรักษาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร
- ส่งเสริมสุขภาพและการสาธารณสุข
- ส่งเสริมและรักษาทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและการกำจัดขยะสิ่งปฏิกูล น้ำเสีย
- การฟื้นฟูศาสนา อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาและประเพณีท้องถิ่น
- ส่งเสริมและสนับสนุนและยกระดับคุณภาพการศึกษาและเทคโนโลยีของประชาชนทุกระดับ
- สนับสนุนและส่งเสริมกีฬา
- จัดให้มีการบริการประชาชนตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

ยุทธศาสตร์

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การพัฒนาด้านคุณภาพชีวิตและสังคม

แนวทางการพัฒนา

๑. แนวทางการพัฒนาด้านสังคมสงเคราะห์ผู้ด้อยโอกาส
๒. แนวทางการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพให้แก่ประชาชน
๓. แนวทางการพัฒนาการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและความ

ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การพัฒนาด้านระบบสาธารณูปโภคและโครงสร้างพื้นฐาน

แนวทางการพัฒนา

๑. แนวทางการพัฒนาการก่อสร้าง ปรับปรุง บำรุงถนน สะพาน รางระบายน้ำ และระบบประปาให้ครอบคลุมทุกหมู่บ้าน

๒. แนวทางการพัฒนาการส่งเสริมและพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร
๓. แนวทางการพัฒนาการก่อสร้างอาคารสถานที่สาธารณะประโยชน์

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การพัฒนาด้านสาธารณสุข อนามัยและสิ่งแวดล้อม

แนวทางการพัฒนา

๑. แนวทางการพัฒนาระบบการบริการสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมให้ทั่วถึงและครอบคลุมทุกพื้นที่

๒. แนวทางการพัฒนาการบริการสาธารณสุขและการป้องกันโรคติดต่อ

๓. แนวทางการพัฒนาและสนับสนุนการสร้างจิตสำนึกที่ดีในการอนุรักษ์

ทรัพยากรธรรมชาติและรักษาสิ่งแวดล้อม

จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานทำให้ทราบเบื้องต้นว่าการพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลกาญจนนาได้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ได้รับการยกฐานะจากสภาตำบลมาเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลในปี พ.ศ.๒๕๔๐ เป็นต้นมา ทั้งในด้านการศึกษา สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม แต่อย่างไรก็ตาม องค์การบริหารส่วนตำบลกาญจนนาก็ยังมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในหลาย ๆ ประเด็น ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาเรื่องโครงสร้างพื้นฐาน การการศึกษา สังคม ประเพณีและวัฒนธรรม เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่ อบต. ได้มีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาชุมชนให้เป็นชุมชนที่พัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

๒.๗ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ซึ่งได้มีนักวิชาต่างได้ให้ความสำคัญที่เกี่ยวกับการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืน ดังนี้

จุฑารัตน์ สวนสมุทร, ภมร ชันชะหัดต์ และธนิศร ยืนยง ได้ศึกษาวิจัย การบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีและอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี สรุปได้ว่า ๑.ระดับการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี ในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านเรียงคะแนนจากมากไปน้อยสามลำดับแรก พบว่า ด้านเปิดเผยหรือโปร่งใส มีระดับความคิดเห็นมากที่สุด รองลงมาคือด้านประสิทธิภาพ และ ด้านความเสมอภาค ตามลำดับระดับอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านเรียงคะแนนจากมากไปน้อยสามลำดับแรก พบว่า ด้านการดำเนินการ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการส่งเสริม และ ด้านการสนับสนุน ตามลำดับและ ระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านเรียงคะแนนจากมากไปน้อยสามลำดับแรก พบว่า ด้านจิตใจ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านร่างกาย และด้านสิ่งแวดล้อม ตามลำดับ

ส่วนแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี จากการสัมภาษณ์ พบว่า ๑) องค์กรมุ่งเน้นการส่งเสริมความสามารถของผู้ปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับ

ภารกิจที่ได้รับมอบหมายเพื่อให้ผลลัพธ์การทำงานมีประสิทธิภาพ สามารถสร้างประโยชน์แก่ประชาชนได้ และค้ำค้ำค่าต้องบประมาณที่ได้รับการจัดสรรและปลูกฝังให้บุคลากรปฏิบัติหน้าที่อย่างมีคุณธรรม จริยธรรม ให้ความสำคัญกับการบริการที่เป็นธรรม เท่าเทียมกัน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน สร้างการตระหนักรู้ต่อการรับผิดชอบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนเอง และ ๒) องค์กรให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างแท้จริง ส่งเสริมให้ประชาชนแสดงความคิดเห็น มีการร่วมกันกำหนดกรอบการดำเนินงานเพื่อให้เป็นที่ยอมรับ และร่วมตัดสินใจจากประชาชนในท้องถิ่น มีกระบวนการประชาสัมพันธ์อย่างชัดเจนเพื่อให้เกิดการรับรู้ และมีการสื่อสารที่ดี ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย ชัดเจน ทำให้กระบวนการทำงานมีประสิทธิภาพสูงขึ้นและสอดคล้องกับความคาดหวังของประชาชน^{๑๐๔}

ถนัด ไบยา และยุพิน แต่งอ่อน ได้ศึกษาวิจัย การประเมินผลรูปแบบการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอที่เชื่อมโยงกับการพัฒนาตำบลจัดการคุณภาพชีวิต จังหวัดน่าน สรุปได้ว่ารูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอมีคณะกรรมการระดับอำเภอเป็นคณะกรรมการขับเคลื่อนหลักในการกำหนดประเด็นการพัฒนา แผนการพัฒนา การบูรณาการทรัพยากร และกำกับติดตามประเมินผล ใช้ข้อมูลเป็นฐานโดยมีหมู่บ้านและตำบลเป็นพื้นที่ปฏิบัติการตามแผนงาน ประเด็น พขอ. ที่คัดเลือกดำเนินการมากที่สุด คือ การจัดการขยะ (ร้อยละ ๖๐) รองลงมา ได้แก่ การลดการตีตม เครื่องตีตมที่มีแอลกอฮอล์สูบบุหรี่ (ร้อยละ ๔๖.๖) อาหารปลอดภัย (ร้อยละ ๔๖.๖) และผู้สูงอายุ (ร้อยละ ๔๐.๐) ตามลำดับ และได้เพิ่มประเด็นการดำเนินการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ เป็นประเด็นหลักที่ดำเนินการในทุกอำเภอ ด้านผลการประเมินตามองค์ประกอบ UCCARE พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๓.๐-๔.๐ ในปี ๒๕๖๓ เพิ่มขึ้นเป็น ๓.๐-๔.๘ ในปี ๒๕๖๔ โดยอำเภอที่มีผลการประเมินสูงสุดได้แก่ อำเภอปัว (๔.๘) อำเภอทุ่งช้าง (๔.๘) และอำเภอเมืองน่าน (๓.๘) สำหรับปัจจัยแห่งความสำเร็จได้แก่ การใช้ข้อมูล มีทีมงานและคนทำงานที่หลากหลายคณะกรรมการมีส่วนร่วมและความเข้าใจที่ดี มีการกำหนดประเด็นอย่างมีส่วนร่วม มีการขับเคลื่อนประเด็นของพื้นที่จนเกิดผลเป็นรูปธรรม เน้นปฏิบัติการระดับตำบลหรือหมู่บ้าน การเสริมพลังการทำงาน และมีการติดตาม

^{๑๐๔}จุฑารัตน์ สวนสมุทร ภมร ชันระหัดต์ ธนิศร ยืนยง, “การบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีและอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน ในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี”, วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์), ปีที่ ๑๖ ฉบับที่ ๒ (พฤษภาคม – สิงหาคม ๒๕๖๕): หน้า ๒๑๑-๒๑๗.

ผลลัพธ์ต่อเนื่อง ดังนั้นจึงควรมุ่งเน้นการสร้างการมีส่วนร่วมในระดับตำบลหรือหมู่บ้านเพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภออย่างต่อเนื่องและยั่งยืน^{๑๐๕}

วนิชญา ชัยยา และ พระมหาบุญไทย ปุญญมโน ได้ศึกษาวิจัย การพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนไทยในศตวรรษที่ ๒๑ ตามหลักพุทธปรัชญาเถรวาท ได้ศึกษาวิจัย การพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนไทยในศตวรรษที่ ๒๑ ตามหลักพุทธปรัชญาเถรวาท ได้สรุปว่า การพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนไทยในศตวรรษที่ ๒๑ พบว่า คุณภาพชีวิตของคนไทยจะมีความสุขได้นั้นจะต้องได้รับการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิต ให้มีความมั่นคงทั้งต่อตนเองครอบครัว และชุมชน สังคมด้วยการพัฒนาคุณภาพชีวิต ๔ ทาง คือ ๑) ทางกาย ๒) ทางจิตใจและอารมณ์ ๓) ทางสังคมและสิ่งแวดล้อม และ ๔) ทางปัญญาหลักพุทธปรัชญาเถรวาทเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต พบว่าหลักพุทธปรัชญาเถรวาทสำหรับส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิต เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยใช้หลักธรรม ได้แก่ กุศลกรรมบถ ๑๐ ภาวนา ๔ และสังคหัตถุ ๔ นำมาบูรณาการโดยการพัฒนาคุณภาพชีวิตทางกายนั้นใช้หลักธรรมได้แก่ กายสุจริต ๓ วิสุจริต ๔ กายภาวนาและศีลภาวนา การพัฒนาคุณภาพชีวิตทางจิตใจและอารมณ์ใช้หลักธรรมได้แก่ มโนสุจริต ๓ และจิตตภาวนา การพัฒนาคุณภาพชีวิตทางสังคม และสิ่งแวดล้อมใช้หลักธรรมสังคหัตถุ ๔ ได้แก่ ทาน ปิยวาจา อตถจริยา สมานัตตตา และการพัฒนาคุณภาพชีวิตทางปัญญาใช้หลักธรรม ได้แก่ ปัญญาภาวนา การพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักพุทธปรัชญาเถรวาท พบว่ามีองค์ประกอบที่สำคัญอยู่สองส่วนคือกายกับใจ หรือรูปกับนาม โดยมุ่งพิจารณาถึงความเป็นจริงของชีวิตตนเอง มุ่งฝึกฝนพัฒนาเพื่อเข้าถึงความสะอาด สว่าง สงบในชีวิต เข้าใจชีวิตตามความเป็นจริงของโลก แนวคิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักพุทธปรัชญาเถรวาทนั้น เป็นแนวความคิดแบบยั่งยืนควบคู่ไปกับการพัฒนาให้เกิดความสุขของตนและผู้อื่น^{๑๐๖}

พระครูปลัดกวีวัฒน์ ได้ศึกษาวิจัย การใช้พระพุทธศาสนาเสริมสร้างคุณภาพชีวิตในชุมชนตำบลคำพิ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม สรุปได้ว่า ประชาชนรู้จักและนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาสำหรับนำมาใช้เป็นแนวทางในการเสริมสร้างคุณภาพชีวิต โดยมีแนวทางการใช้พระพุทธศาสนาเสริมสร้างคุณภาพชีวิตมากที่สุด คือ แนวทางการใช้ศีล ๕ รองลงมาคือ แนวทางการใช้หลักพรหมวิหาร ๔ แนวทางการใช้ฆราวาสธรรม ๔ และแนวทางการใช้สังคหัตถุ ๔ และมี

^{๑๐๕}ถนัด ไบยา ยุพิน แต่งอ่อน, “การประเมินผลรูปแบบการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอที่เชื่อมโยงกับการพัฒนาตำบลจัดการคุณภาพชีวิต จังหวัดน่าน”, วารสารวิชาการกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ, ปีที่ ๑๘ ฉบับที่ ๑(มกราคม - เมษายน ๒๕๖๕): หน้า ๕๙-๖๘.

^{๑๐๖}วนิชญา ชัยยา และ พระมหาบุญไทย ปุญญมโน, “การพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนไทยในศตวรรษที่ ๒๑ ตามหลักพุทธปรัชญาเถรวาท”, วารสารปรัชญาปริทรรศน์, ปีที่ ๒๗ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม - ธันวาคม ๒๕๖๕): หน้า ๑๘๑-๑๙๔.

ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยใช้พระพุทธศาสนา คือ ๑) เกิดการยอมรับความจริงเกี่ยวกับสิ่งที่เกิดขึ้นต่อสภาพร่างกาย สุขภาพของทุกคนต้องเป็นเช่นนี้ ไม่ใช่เพียงเราคนเดียวที่เป็น ๒) ด้านจิตใจและอารมณ์ เมื่อมีการรักษาศีล ฟังธรรมแล้วก็เกิดความอดทนอดกลั้น ลดความโกรธ ความโลภ เจริญสติ ฟังธรรมช่วยเหลือสังคม เชื่อในกฎแห่งกรรมทำดีได้รับผลดีทำชั่วได้รับผลชั่วไม่ประมาทปล่อยวาง ๓) เกิดความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัวและสังคม ช่วยให้เป็นคนมองโลกในแง่ดี เข้าใจ เห็นใจ ให้เกียรติ ซึ่งกันและกัน สามารถแก้ไขปัญหาและความขัดแย้งได้ รู้จักการให้ทาน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน ทำให้อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างเป็นสุข และ ๔) สามารถแก้ปัญหาด้านเศรษฐกิจและรายได้ ไม่ประมาทในการใช้จ่ายทรัพย์ ดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง ลดค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับอบายมุขต่าง ๆ^{๑๐๗}

พงศ์รัตน์ ภิรมย์รัตน์, ฤเดช เกิดวิชัย และ ญัฐพงษ์ เตชะรัตนเสถียร ได้ศึกษาวิจัย รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนจังหวัดแพร่ สรุปได้ว่า ๑) ระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนจังหวัดแพร่ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ๒) ปัจจัยที่ส่งอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในจังหวัดแพร่ ปัจจัยด้านชุมชน และสังคมที่เป็นโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตของจังหวัด ปัจจัยส่วนบุคคลที่เป็นข้าราชการ และปัจจัยด้านครอบครัวที่มีรายได้ต่อเดือน ๑๕,๐๐๑ - ๒๐,๐๐๐ บาท เป็นปัจจัยมีอิทธิพลทางบวกต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนจังหวัดแพร่ ส่วนปัจจัยส่วนบุคคลที่มีอายุ ๓๑ - ๔๐ ปี การศึกษาระดับประถมศึกษา และอายุ ๕๑ ปี ขึ้นไป เป็นปัจจัยที่ส่งผลทางลบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนจังหวัดแพร่ โดยตัวแปรร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของคุณภาพชีวิตของประชาชนจังหวัดแพร่ได้ร้อยละ ๙๙.๗ และ ๓) รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนจังหวัดแพร่ ประกอบด้วย หลักการพัฒนาคุณภาพชีวิต กระบวนการพัฒนาคุณภาพชีวิต และขั้นตอนการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนจังหวัดแพร่^{๑๐๘}

สทรรฐ์ กุลศรี ได้ศึกษาวิจัย การมีส่วนร่วมของประชาชนด้านงานส่งเสริมคุณภาพชีวิตของเทศบาลตำบล ในจังหวัดสุพรรณบุรี สรุปได้ว่า ขั้นตอนและกระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนด้านงานส่งเสริมคุณภาพชีวิต ของเทศบาลตำบล ในจังหวัดสุพรรณบุรี เป็นการสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่ประชาชนในชุมชนต่อกระบวนการมีส่วนร่วมให้เกิดขึ้นได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยการใช้ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีของชุมชนเป็นเครื่องมือไปสู่การขับเคลื่อนร่วมกับกิจกรรมอื่น และงานวิจัย

^{๑๐๗} พระครูปลัดกวีวัฒน์, “การใช้พระพุทธศาสนาเสริมสร้างคุณภาพชีวิตในชุมชนตำบลคำพี่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม”, วารสารวิชาการ สถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก, ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๒ (พฤษภาคม - สิงหาคม ๒๕๖๔): หน้า ๓๔๑-๓๕๓.

^{๑๐๘} พงศ์รัตน์ ภิรมย์รัตน์, ฤเดช เกิดวิชัย และ ญัฐพงษ์ เตชะรัตนเสถียร, “รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนจังหวัดแพร่”, วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร, ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๔ (กรกฎาคม-สิงหาคม ๒๕๖๓): หน้า ๑๔๙๒-๑๕๐๕.

ในเชิงปริมาณพบว่า ปัจจัยภายในองค์กรที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนด้านงานส่งเสริมคุณภาพชีวิต ภาพรวมอยู่ในระดับมาก คือ ด้านวัฒนธรรม ปัจจัยภายนอกองค์กรที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนด้านงานส่งเสริมคุณภาพชีวิต ภาพรวมอยู่ในระดับมากคือด้านการกักตุน หลักการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนด้านงานส่งเสริมคุณภาพชีวิต ภาพรวมอยู่ในระดับมากคือด้านการมีส่วนร่วม และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนด้านงานส่งเสริมคุณภาพชีวิต ภาพรวมอยู่ในระดับมากคือ ด้านส่งเสริมสตรี ข้อเสนอแนะควรมีการศึกษาถึงปัจจัยอื่นที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนด้านงานพัฒนาคุณภาพชีวิต เพื่อให้ทราบถึงรายละเอียดเชิงลึกต่อความสำเร็จในการบริการประชาชน^{๑๐๙}

พระสมชาย จนทสาโร ได้ศึกษาวิจัย บทบาทของผู้นำชุมชนกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชนสุขฤดี แขวงท่าแร้ง เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร สรุปได้ว่า ๑. ระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนสุขฤดีแขวงท่าแร้ง เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนรายข้อ ด้านร่างกาย ข้อว่ามีการส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนรับประทานอาหารที่เหมาะสมและเป็นประโยชน์ต่อร่างกาย อยู่ในระดับมากที่สุด ๒. บทบาทของผู้นำชุมชนเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชนสุขฤดี เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้นำชุมชนชุมชนสุขฤดี ได้มีบทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ในด้านต่าง ๆ คือ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม ๓. ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนสุขฤดี กรุงเทพมหานคร พบว่า ด้านร่างกาย ประชาชนในชุมชนไม่ค่อยสนใจในการออกกำลังกาย เพราะมุ่งแต่ประกอบสัมมาอาชีพเป็นส่วนใหญ่ ผู้นำส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนออกกำลังกายให้มากขึ้นกว่าเดิม เพื่อให้สมบูรณ์แข็งแรง^{๑๑๐}

เจตนิพัทธ์ พิธิยานุวัฒน์, พระครูโอภาสราธิคุณ (ชาตรี อาสโภ) และ พรภิรมย์ ยอดบุญ ได้ศึกษาวิจัย การพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวพระพุทธศาสนาของพนักงานในนิคมอุตสาหกรรม จังหวัดฉะเชิงเทรา สรุปได้ว่า ๑. คุณภาพชีวิตของพนักงานในนิคมอุตสาหกรรม จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า กลุ่มประชากรมีคุณภาพชีวิต ด้านสุขภาพกายระดับคุณภาพชีวิตที่ดี ด้านจิตใจมีระดับคุณภาพชีวิตที่ดี ด้านสัมพันธ์ภาพทางสังคม มีระดับคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับปานกลาง ด้านสิ่งแวดล้อม มีระดับคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับปานกลาง และคุณภาพชีวิตโดยรวม มีระดับคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับ

^{๑๐๙} สหรัฐ กุลศรี, “การมีส่วนร่วมของประชาชนด้านงานส่งเสริมคุณภาพชีวิตของเทศบาลตำบล ในจังหวัดสุพรรณบุรี”, วารสารอุบลปริทรรศน์, ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๒ (พฤษภาคม-สิงหาคม ๒๕๖๓): หน้า ๔๘๗-๕๐๔.

^{๑๑๐} พระสมชาย จนทสาโร, “บทบาทของผู้นำชุมชนกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชนสุขฤดี แขวงท่าแร้ง เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร”, วารสาร มจร การพัฒนาสังคม, ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๑ (มกราคม - เมษายน ๒๕๖๓) : หน้า ๑๒-๒๑.

ปานกลาง ๒. แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวพระพุทธศาสนาของพนักงานในนิคมอุตสาหกรรมจังหวัดฉะเชิงเทรา ได้แก่ หลักอายุสธรรม ๕ หลักศีล สมาธิ ปัญญา หลักสังคหวัตถุ ๔ และหลักสปปายะ ๗ หากบุคคลฝึกตนพัฒนาตนตามหลักธรรมดังกล่าว ก็จะสามารถเป็นคุณเครื่องให้เกิดการอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข ๓. ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพชีวิตของพนักงานในนิคมอุตสาหกรรมจังหวัดฉะเชิงเทราตามแนวพระพุทธศาสนา มี ๔ ดังนี้ ๑) การพัฒนาคุณภาพชีวิตทางด้านสุขภาพร่างกาย และจิตใจ ๒) การพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านการทำงาน ๓) การสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ และ ๔) การสร้างเครือข่ายคุณธรรม^{๑๑๑}

พัชนี ตูเล๊ะ ได้ศึกษาวิจัย ศักยภาพผู้นำชุมชนและการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อความเข้มแข็งด้านคุณภาพชีวิตและสังคมในจังหวัดนครราชสีมา สรุปได้ว่า ศักยภาพของผู้นำชุมชนอยู่ในระดับมาก ($= ๓.๕๕$, S.D.= ๐.๗๐) การมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับปานกลาง ($= ๓.๒๕$, S.D.= ๐.๗๓) ความเข้มแข็งด้านคุณภาพชีวิตและสังคมในจังหวัดนครราชสีมาอยู่ในระดับปานกลาง ($= ๓.๓๙$, S.D.= ๐.๖๑) ศักยภาพผู้นำชุมชนและการมีส่วนร่วมของประชาชนสามารถร่วมกันพยากรณ์ถึงความเข้มแข็งด้านคุณภาพชีวิตและสังคมในจังหวัดนครราชสีมา ได้ร้อยละ ๕๒.๑๐ ($R^2= ๐.๕๒๑$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้น ความเป็นพหุวัฒนธรรมของผู้นำชุมชนที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งด้านคุณภาพชีวิตและสังคม จำเป็นต้องมุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพด้านบริหารงานและด้านบริหารสังคมโดยประชาชนต้องเข้าไปมีส่วนร่วมเพื่อให้ชุมชนเกิดการพัฒนาและมีความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน^{๑๑๒}

สาตี สิริโพคา และพรสวรรค์ สุตะคาน ได้ศึกษาวิจัย การมีส่วนร่วมของประชาชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนในแขวงจำปาสักสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พบว่าระดับค่าเฉลี่ยตัวแปรการมีส่วนร่วมของประชาชน ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และคุณภาพชีวิตประชาชนอยู่ในระดับมาก โดยที่ตัวแปรทั้งสามมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกระดับมากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ส่วนการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนมีปัจจัยอิทธิพลประกอบด้วยการมีส่วนร่วมตัดสินใจ การพอประมาณ คุณธรรม และการมีความรู้ โดยตัวแปรอิทธิพลทั้ง ๔ มีสัมประสิทธิ์ในการพยากรณ์ร่วมกันที่ร้อยละ ๔๙.๘ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ส่วนผลจากการสัมภาษณ์พบว่า แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนตามหลัก

^{๑๑๑}เจตนิพัทธ์ พิธิยานุวัฒน์, พระครูโสภาสาราธิคุณ (ชาติรี อาสโภ) และ พรภิรมย์ ยอดบุญ, “การพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวพระพุทธศาสนาของพนักงานในนิคมอุตสาหกรรม จังหวัดฉะเชิงเทรา”, วารสารนวัตกรรมการจัดการศึกษาและการวิจัย, ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม – ธันวาคม ๒๕๖๓): หน้า ๕๕-๖๖.

^{๑๑๒}พัชนี ตูเล๊ะ, “ศักยภาพผู้นำชุมชนและการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อความเข้มแข็งด้านคุณภาพชีวิตและสังคมในจังหวัดนครราชสีมา”, วารสารมหาวิทยาลัยนครราชสีมาสาขานครินทร์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๖๑): หน้า ๗๔-๘๖.

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนในแขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวภาครัฐต้องสร้างความรู้ ความเข้าใจในบทบาทของตนเองของประชาชน^{๑๓๓}

รัชนิดา ไสยรส ได้ศึกษาวิจัย ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเขวาสานเมือง จังหวัดมหาสารคาม พบว่า ระดับปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเขวาสานเมือง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนระดับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเขวาสานเมือง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเขวาสานเมือง โดยรวมมีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง เท่ากับ .๗๑๒ ส่วนปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเขวาสานเมือง สามารถอธิบายว่าการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ได้ร้อยละ ๕๖.๖๐ ($R^2 = .๕๖๕$)^{๑๓๔}

อรรณวิทย์ วงศ์มณี, กิตติ เหลาสู่ภาพ ได้ศึกษาวิจัย ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติตามบทบาทของคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ ในเขตสุขภาพที่ ๑๐ ปัจจัยการบริหารงาน กระบวนการบริหาร และการปฏิบัติตามบทบาทของคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ อยู่ในระดับสูงร้อยละ ๘๓.๓๐, ๘๘.๑๐ และ ๘๕.๘๐ มีคะแนนเฉลี่ย ๕๓.๑๐ ($SD = ๖.๘๗$), ๙๙.๑๐ ($SD = ๑๑.๓๑$), ๕๑.๘๐ ($SD = ๖.๔๔$) ตามลำดับ ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติตามบทบาทของคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิต ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคลด้านรายได้ ปัจจัยการบริหารด้านกำลังคน และด้านวัสดุอุปกรณ์ กระบวนการบริหารด้านการวางแผน และการมีภาวะผู้นำ ซึ่งสามารถร่วมกันทำนายการดำเนินงานตามบทบาทของคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ ในเขตสุขภาพที่ ๑๐ ได้ร้อยละ ๕๐^{๑๓๕}

อรรณวิทย์ วงศ์มณี และกิตติ เหลาสู่ภาพ ได้ศึกษาวิจัย ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชนบท เขตเทศบาลอำเภอศรีธาตุจังหวัดอุดรธานีผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีระดับคุณภาพชีวิตใน

^{๑๓๓}สาตี สิริโพคา,พรสวรรค์ สุตะคาน, “การมีส่วนร่วมของประชาชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนในแขวงจำปาสักสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว”, วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น,ปีที่ ๑๕ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม - ธันวาคม ๒๕๖๑): หน้า ๕๑๒-๕๒๐.

^{๑๓๔}รัชนิดา ไสยรส, “ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเขวาสานเมือง จังหวัดมหาสารคาม”,วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด,ปีที่ ๑๒ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม - ธันวาคม ๒๕๖๑): หน้า ๘๓-๕๑.

^{๑๓๕}อรรณวิทย์ วงศ์มณี, กิตติ เหลาสู่ภาพ, “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติตามบทบาทของคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ ในเขตสุขภาพที่ ๑๐”,วารสารวิจัยและพัฒนาระบบสุขภาพ,ปีที่ ๑๕ ฉบับที่ ๓ (กันยายน - ธันวาคม ๒๕๖๕): หน้า ๑๖๙-๑๘๓.

ระดับปานกลางภาพรวมในทุกด้าน และมีปัจจัยนำปัจจัยเอื้อ และปัจจัยเสริมที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ดังนั้น ควรส่งเสริมให้ความรู้และคำแนะนำในการดูแลสุขภาพเพื่อให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดียิ่งขึ้นไป

มนทิญา กงลา ได้ศึกษาวิจัย ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชนบท เขตเทศบาลอำเภอศรีธาตุจังหวัดอุดรธานี พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชนบท เขตเทศบาลอำเภอศรีธาตุ จังหวัดอุดรธานี ได้แก่ ปัจจัยนำด้านเพศ (๙๕% CI: ๑.๒๐-๓.๘๖, p-value = ๐.๐๑๐) การรับรู้ภาวะสุขภาพ (๙๕% CI : ๑.๖๑-๑๐.๖๒, p-value = ๐.๐๐๓) ปัจจัยเอื้อ การเข้าถึงสถานบริการสาธารณสุข (๙๕% CI : ๐.๒๐-๐.๗๙, p-value = ๐.๐๐๙) การมีส่วนร่วมกิจกรรมในชุมชน (๙๕% CI: ๐.๒๔-๐.๙๙, p-value = ๐.๐๕๐) ปัจจัยเสริม การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคม (๙๕% CI : ๒.๑๒-๒๓.๑๕, p-value = ๐.๐๐๑)^{๑๑๖}

ปิยากร หวังมหาพร ได้ศึกษาวิจัย ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุในประเทศไทย พบว่า การดำเนินการของ ศพอส.ใช้มาตรฐานการดำเนินงานของ ศพอส.ในประเทศไทยใน ๓ ด้าน ได้แก่ ๑. ด้านการจัดกิจกรรมและบริการของศพอส. นั้นพบว่ายังมีปัญหา โดยยังไม่ได้มีการดำเนินการอย่างเต็มรูปแบบ การจัดกิจกรรมไม่ครอบคลุม ๒. ด้านสภาพแวดล้อมกายภาพสภาพทางกายภาพ สถานที่ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุไม่เพียงพอแก่การจัดกิจกรรมให้แก่ผู้สูงอายุ และ ๓. ด้านกลไกและการบริหารจัดการมีปัญหาอยู่บ้างเพราะผู้สูงอายุเองยังดำเนินการด้วยตนเองไม่ได้ ยังต้องให้ส่วนราชการโดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้สนับสนุนช่วยเหลือหลักในหลาย ๆ เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินการของศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ ได้แก่ ปัจจัยด้านงบประมาณ ปัจจัยด้านบุคลากร ปัจจัยด้านสังคม ปัจจัยด้านการเมือง และปัจจัยด้านการสื่อสาร^{๑๑๗}

พระครูปลัดกวีวัฒน์ ได้ศึกษาวิจัย การนำหลักพุทธธรรมไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนศรีธรรมโศก ๑ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช สรุปได้ว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนศรีธรรมโศก ๑ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีการปฏิบัติกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในชีวิตประจำวันนาน ๆ ครั้ง ส่วนการนำหลักธรรม ไปใช้ในการดำเนินชีวิต ประชาชนพยายามหลีกเลี่ยง และพยายามละเว้นพฤติกรรมที่ไม่ดี อยู่ในระดับค่อนข้างมาก ในด้านการใช้พรหมวิหาร ๔ ในครอบครัว มีการนำไปใช้จริงในการดำเนินชีวิต และหลัก

^{๑๑๖}มนทิญา กงลา, “ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชนบท เขตเทศบาลอำเภอศรีธาตุจังหวัดอุดรธานี”, วารสารโรงพยาบาลมหาสารคาม, ปีที่ ๑๘ ฉบับที่ ๓ (กันยายน - ธันวาคม, ๒๕๖๔): หน้า ๗๕ - ๘๕.

^{๑๑๗}ปิยากร หวังมหาพร, “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุในประเทศไทย”, วารสารสหวิทยาการวิจัย: ฉบับบัณฑิตศึกษา, ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2562): หน้า ๓๓-๔๑.

ฆราวาสธรรม ๔ ที่ประชาชนนำมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตในการอยู่ร่วมกันของครอบครัวในระดับมาก คือ จาคะ ส่วนสัจจะ ชันติ และทมะ มีการนำไปใช้ค่อนข้างมาก ส่วนการใช้หลักทางพระพุทธศาสนาหลักทฤษฎีอัมมิกัตถประโยชน์ ๔ เกี่ยวกับการวางแผนอนาคต และหลักสังคหวัตถุ ๔ เกี่ยวกับการผูกใจคน มีการนำไปใช้ค่อนข้างมาก ด้านการฝึกระงับความโกรธหรือความทุกข์ แม่และพ่อจะฝึกระงับความโกรธหรือความทุกข์ ค่อนข้างมาก ส่วนลูก ๆ และญาติ จะมีการฝึกบ้าง ซึ่งความสามารถในการระงับความโกรธหรือความทุกข์ได้นั้น ด้านแม่และพ่อสามารถระงับความโกรธหรือความทุกข์ได้ค่อนข้างมาก ส่วนลูก ๆ และญาติ สามารถระงับความโกรธหรือความทุกข์ได้ปานกลาง ส่วนด้านลักษณะการบริโภคหรืออุปโภค และลักษณะการอยู่อาศัยของสมาชิกในครอบครัว จะมีลักษณะค่อนข้างประหยัด^{๑๑๘}

สรุป จากผลการศึกษาเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี การทบทวนเอกสาร หรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทำให้ทราบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิต การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนจะบรรลุตามเป้าหมายที่ได้วางเอาไว้ในสิ่งที่สำคัญและจำเป็นประการหนึ่งที่เขาได้คิดก็คือการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้แก่ การมีส่วนร่วมด้านปัญหาและสาเหตุของปัญหา การมีส่วนร่วมด้านการวางแผนดำเนินกิจกรรม การมีส่วนร่วมด้านการลงทุนและการปฏิบัติงาน และการมีส่วนร่วมด้านการติดตามและการประเมินผลงาน ซึ่งจะต้องเสริมสร้างให้เกิดความเข้มแข็งในการพัฒนาร่วมมือร่วมใจกันในการพัฒนาคุณภาพชีวิต และปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมที่สำคัญได้แก่ ปัจจัยด้านการสื่อสาร ปัจจัยด้านการปรึกษาหารือ ปัจจัยด้านเข้ามามีบทบาท ปัจจัยด้านสร้างความร่วมมือ และปัจจัยด้านการให้อำนาจแก่ประชาชนก็เป็นปัจจัยที่สำคัญที่จะมีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนอีกด้วย อีกทั้งการนำเอาหลักพุทธธรรมมาบูรณาการในการพัฒนาให้เกิดความสุขอย่างยั่งยืนด้วยการมีภาคีทั้งภาครัฐ เอกชน ประชาชน และภาคีเครือข่ายในการขับเคลื่อนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนได้อย่างยั่งยืน ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญที่คณะผู้วิจัยจะได้ศึกษาการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ต่อไป

^{๑๑๘}พระครูปลัดกวีวัฒน์, “การนำหลักพุทธธรรมไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนศรีธรรมโศก ๑ ตำบลในเมือง อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช”,วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์,ปีที่ ๓ ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม ๒๕๖๑): หน้า ๓๒๐-๓๓๔.

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่” มีเป้าหมายในการศึกษาวิจัย คือ เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืน เพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืน และเพื่อพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ โดยมีขั้นตอนการวิจัยดังนี้

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีทั้งการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยเป็นกระบวนการศึกษาวิจัยที่มุ่งพัฒนาชุดความรู้และกระบวนการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

๑. การศึกษาวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) มุ่งเน้นการศึกษารวบรวมข้อมูล จากหนังสือ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ โดยมีขั้นตอนดังนี้

๑) ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากพระไตรปิฎก หลักการทางพระพุทธศาสนา หนังสือ รายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิต

๒) ศึกษาวิเคราะห์และรวบรวมองค์ความรู้ กฎหมาย และกระบวนการสร้างการรับรู้ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสำนักงานพัฒนาสังคมและมนุษย์ วัด ชุมชน

๓) สังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการสร้างการรับรู้ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัด

แพร่ เพื่อจัดทำเป็นชุดความรู้ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

๒. การวิจัยในเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยดำเนินการดังนี้

๑) ดำเนินการออกแบบเครื่องมือ หรือแบบสอบถามเพื่อทำการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ จากพื้นที่ ๙ ชุมชน

๒) การสำรวจความคิดเห็นระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ จากกลุ่มตัวอย่างประชาชน จำนวน ๓๖๘ คน

๓) การสำรวจความคิดเห็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ จากกลุ่มตัวอย่างประชาชน จำนวน ๓๖๘ คน

๔) วิเคราะห์ข้อมูลจากการสำรวจความคิดเห็นระดับการมีส่วนร่วม และปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของประชาชน

๕) จัดการข้อมูลในเชิงปริมาณเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับความคิดเห็นและระดับการมีส่วนร่วม และปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของประชาชน

๓. การศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

๑) สัมภาษณ์พระสงฆ์ จำนวน ๔ รูป ผู้บริหารสมาชิกกองการบริหารส่วนท้องถิ่น จำนวน ๗ คน ผู้ปกครองท้องที่ จำนวน ๕ คน ผู้นำชุมชน จำนวน ๓ คน และประชาชน จำนวน ๖ คน จำนวน ๒๕ รูปหรือคน เพื่อทราบการมีส่วนร่วมของประชาชน และปัญหาและอุปสรรคการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

๒) การสนทนากลุ่มร่วมกับคณะสงฆ์ จำนวน ๒ รูป ผู้บริหารกองการบริหารส่วนท้องถิ่น จำนวน ๒ คน เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลกาญจนา จำนวน ๑ คน ผู้ปกครองท้องที่ จำนวน ๓ คน ผู้นำชุมชน จำนวน ๓ คน และพัฒนาชุมชน จำนวน ๑ คน นักวิชาการ จำนวน ๑ คน จำนวน ๑๓ รูปหรือคน เพื่อทราบการพัฒนาารูปแบบการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

๓) ประมวลข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่มจากผู้ให้ข้อมูลในเชิงคุณภาพ แล้วนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์เพื่อให้เห็นกระบวนการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืน

๔. การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยเป็นกระบวนการการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร์ ดังนี้

๑) การพัฒนาชุดความรู้เกี่ยวกับการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืน จำนวน ๑ ชุด เพื่อสร้างความเข้าใจและตระหนักต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิต

๒) การอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร์ จำนวน ๑ ครั้ง

๓) ประเมินผลการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร์กับประชาชน จำนวน ๙ พื้นที่

๔) วิเคราะห์องค์ความรู้ กระบวนการ และผลลัพธ์ของการกระบวนการพัฒนาชุดความรู้ กระบวนการสร้างการรับรู้ และการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร์

๓.๒ พื้นที่และองค์กรในการศึกษาวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่ในการศึกษาวิจัยใน ๒ ระดับ โดยมีความสำคัญ ดังนี้

๑) **ระดับนโยบาย** ดำเนินการศึกษากับองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร์ ได้แก่ องค์กรบริหารส่วนตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร์

๒) **ระดับชุมชน** ในพื้นที่ ๙ ชุมชน นั้นมีความเกี่ยวข้องกับการทำงานของภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน พระสงฆ์ และการดำเนินการพัฒนาคุณภาพชีวิต ซึ่งเป็นชุมชนที่มีกระบวนการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิต

พื้นที่การศึกษาวิจัยดังกล่าวเป็นองค์กรและชุมชนที่มีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและกตีกาของชุมชนซึ่งหากมีการประสานงานและเสริมสร้างให้เกิดความเข้มแข็งและพัฒนากิจกรรมที่เหมาะสมสามารถนำไปสู่การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตได้

๓.๓ ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant)

สำหรับการศึกษาคั้งนี้ผู้วิจัยแบ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญของการวิจัย ดังนี้

๒) **ประชากรและกลุ่มตัวอย่างการวิจัยในเชิงปริมาณ** ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชาชนมีอายุตั้งแต่ ๑๘ ปี ขึ้นไปภายในพื้นที่เสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ

พัฒนาคุณภาพชีวิตดังกล่าว โดยมีประชากรในชุมชนจะมีจำนวน ๔,๕๒๙ คน^๑ ใช้สูตรของทาโร่ ยามาเน่ ที่กำหนดให้มีความเชื่อมั่น ๙๕ % และให้มีความคลาดเคลื่อน ๕% ($e = .๐๕$) โดยใช้สูตรของ Taro, Yamane^๒ ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

วิธีทำ

$$n = \frac{4,529}{1 + 4,529(.05)^2}$$

$$= \frac{4,529}{1 + 11.32} = \frac{4,529}{12.32}$$

$$= ๓๖๗.๖๑ \text{ ราย}$$

$$n = ๓๖๘ \text{ ราย}$$

รวมกลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น ๓๖๘ คน วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง (Sampling) นอกจากนี้ยังใช้ การสุ่มกลุ่มตัวอย่างใช้หลักการสุ่มแบบแบ่งกลุ่มประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้

กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างเป็นสัดส่วนโดยพิจารณาจากจำนวนประชากรเพื่อให้ได้ข้อมูลมีลักษณะกระจายให้สัมพันธ์กับสัดส่วนของประชากรโดยทำการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster sampling) โดยใช้หมู่บ้านเป็นเขตพื้นที่ในการสุ่มกลุ่มตัวอย่างอย่างเป็นสัดส่วนโดยใช้สูตรดังนี้

$$\text{จำนวนตัวอย่างในแต่ละกลุ่ม} = \frac{\text{จำนวนตัวอย่างทั้งหมด} \times \text{จำนวนประชากรในแต่ละกลุ่ม}}{\text{จำนวนประชากรทั้งหมด}}$$

จากสูตรจะได้ประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในแต่ละชั้นของประชาชนที่อาศัยบนพื้นที่ของตำบลกาญจนา รวม ๓๖๘ คน จากประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ รายละเอียดดังตารางที่ ๓.๑

ตารางที่ ๓.๑ แสดงกลุ่มตัวอย่างประชากรในการศึกษาจำแนกตามหมู่บ้าน

หมู่ที่	หมู่บ้าน	จำนวนประชากร	จำนวนตัวอย่าง
๑.	บ้านดอนดี	๖๙๖	๕๗
๒.	บ้านดอนแก้ว	๔๔๙	๓๖
๓.	บ้านหัวฝาย	๕๓๙	๔๔
๔.	บ้านหนองบ่อ	๔๑๙	๓๔
๕.	บ้านกวาว	๔๓๙	๓๖

^๑ข้อมูลพื้นฐาน, องค์การบริหารส่วนตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่, <https://www.kanjana.go.th/home>, 10 เมษายน 2565.

^๒Yamane, Taro, *Statistics, An Introductory Analysis* 2nd Ed., (New York: Harper and Row, 1967), p 125.

๖.	บ้านทุ่งอ่อน	๔๕๒	๓๗
๗.	บ้านดอนดี	๕๓๓	๔๓
๘.	บ้านหัวฝาย	๔๕๕	๓๗
๙.	บ้านกาญจนา	๕๔๗	๔๔
	รวม	๔,๕๒๙	๓๖๘

๒. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในเชิงคุณภาพ (Key Informant) ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยการเจาะจง (Purposive Sampling) ตามความสำคัญของประเด็นที่ศึกษา ดังนี้

๑) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในเชิงนโยบาย ได้แก่ พระสงฆ์ จำนวน ๔ รูป สมาชิกกองการบริหารส่วนท้องถิ่น จำนวน ๗ คน ผู้ปกครองท้องที่ จำนวน ๕ คน ผู้นำชุมชน จำนวน ๓ คน และประชาชน จำนวน ๖ คน จำนวน ๒๕ รูปหรือคน เพื่อทราบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

๒) ตัวแทนผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากพระสงฆ์ จำนวน ๑ รูป ผู้บริหารกองการบริหารส่วนท้องถิ่น จำนวน ๒ คน เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลกาญจนา จำนวน ๑ คน ผู้ปกครองท้องที่ จำนวน ๔ คน ผู้นำชุมชน จำนวน ๓ คน และพัฒนาชุมชน จำนวน ๑ คน นักวิชาการ จำนวน ๑ คน จำนวน ๑๓ รูปหรือคน คนเพื่อทราบแนวทางในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนและการส่งเสริมกิจกรรมวิถีพุทธเพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

ตารางที่ ๓.๒ แสดงรายชื่อผู้ให้ข้อมูลหลักในการสัมภาษณ์

ที่	ชื่อ - ฉายา/นามสกุล	ตำแหน่ง/สังกัด
๑.	พระครูไพจิตรวิวัฒน์	เจ้าอาวาสวัดหนองบ่อ
๒.	พระครูกาญจนธรรมสุนทร	เจ้าอาวาสวัดกาญจนาราม
๓.	พระครูโกศลบุญเขต	เจ้าอาวาสวัดดอนดี
๔.	พระปลัดยงยศ กิตติวัฒน์	เจ้าอาวาสวัดหัวฝาย
๕.	นางทิพย์รัตน์ วงศ์เงิน	ประธานสภาสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลกาญจนา
๖.	นายทวีศักดิ์ จิตจริง	สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลกาญจนา
๗.	นายประเสริฐ น้ำไหลทุ่ง	สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลกาญจนา
๘.	นางสาวสุรีย์พรรณ มรรคอินทร์	สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลกาญจนา
๙.	นายจำรัส น้อยปาปลุก	สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลกาญจนา
๑๐.	นางสมพร คงทน	สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลกาญจนา

๑๑.	นายประสิทธิ์ จักรหา	สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลกาญจนนา
๑๒.	นายจริต ศาลาคาม	สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลกาญจนนา
๑๓.	นายสุรพล อุเบอร์	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๑
๑๔.	นายอดิสร จิตจริง	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๒
๑๕.	นายธนกร ภาวันภูวนนท์	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๔
๑๖.	นายสุธรรม สนทยาน	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๖
๑๗.	นายสมคิด ชัดดีสะ	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๙
๑๘.	นางนุสรารณ์ อินต้อย	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๑
๑๙.	นางสาวทิพย์วัลย์ สุกุลเจริญสุข	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
๒๐.	นางสาวฐานรินทร์ กิติศิลป์พงษ์	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
๒๑.	นายธวัชชัย พุ่มเพื่อย	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
๒๒.	นางสาวลัดดาวัลย์ วงศ์ถิ่น	อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน
๒๓.	นางเกสร สมอ่อน	ประธานแม่บ้าน
๒๔.	นายนุเทพ กองวิเศษ	ประชาชน
๒๕.	นางสนอง จักรสอน	ประชาชน

ตารางที่ ๓.๓ แสดงรายชื่อผู้ให้ข้อมูลหลักในการสนทนาเฉพาะกลุ่ม

ที่	ชื่อ - ฉายา/นามสกุล	ตำแหน่ง
๑.	พระอธิการณัฐนันท์ สิริปญโญ	เจ้าอาวาสวัดดอนแก้ว
๒.	นางสายสุนีย์ อ่อนจันทร์	นายกองค์การบริหารส่วนตำบลกาญจนนา
๓.	นายประเสริฐ น้ำไหลทุ่ง	รองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลกาญจนนา
๔.	นางมณฑา สิทธิขยาพรกุล	ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลกาญจนนา
๕.	นายอนุพงษ์ คำวาง	กำนันตำบลกาญจนนา
๖.	นายสุธรรม สนทยาน	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๖
๗.	นายณัฐวุฒิ อุจัน	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๘
๘.	นายสมคิด ชัดดีสะ	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๙
๙.	นายสมควร เครื่องจักร	ผู้นำชุมชน
๑๐.	นายนุเทพ กองวิเศษ	ผู้นำชุมชน
๑๑.	นายสมบัติ อินต้อย	ผู้นำชุมชน
๑๒.	นางสาวมณฑา แก้วชัย	นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ

๑๓.	ผศ.ดร.สมจิต ขอนวงศ์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่
-----	---------------------	--

๓. กลุ่มตัวแทนประชาชนแกนนำต้นแบบในเชิงปฏิบัติการ ได้แก่ ผู้แทนประชาชนแกนนำเพื่อเข้ามามีส่วนร่วมกับภาครัฐในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ซึ่งเป็นตัวแทนประชาชน จำนวน ๙ ชุมชน จำนวน ๑๘ คน (ชุมชนละ ๒ คน) เพื่อเป็นผู้นำในการพัฒนาชุดความรู้ และกระบวนการในพื้นที่เพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร่ จังหวัดแพร่

๓.๔ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย ๑) แบบสอบถาม ๒) แบบสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม ๓) ชุดกิจกรรมและกระบวนการเพื่อสร้างการรับรู้ เสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตำบลกาญจนา ๔) แบบประเมินการรับรู้ การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตำบลกาญจนา โดยมีรายละเอียดดังนี้

๑. แบบสอบถาม (Questionnaire) สำหรับประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ตำบลกาญจนา โดยมีเนื้อหาประกอบ ๔ ส่วน ได้แก่

ตอนที่ ๑ ข้อมูลพื้นฐานของประชาชน เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ อาชีพ เป็นต้น โดยเป็นลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบปลายปิดที่มีตัวเลือกให้เลือกตอบ (Check list)

ตอนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร่ จังหวัดแพร่ โดยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) ๕ ระดับ โดยกำหนดให้ ข้อคำถามที่มีความหมายเชิงปฏิฐาน (Positive) กำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ถ้าตอบ มากที่สุด	ให้คะแนน	๕	คะแนน
ถ้าตอบ มาก	ให้คะแนน	๔	คะแนน
ถ้าตอบ ปานกลาง	ให้คะแนน	๓	คะแนน
ถ้าตอบ น้อย	ให้คะแนน	๒	คะแนน
ถ้าตอบ น้อยที่สุด	ให้คะแนน	๑	คะแนน

ตอนที่ ๓ ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร่ จังหวัดแพร่ โดยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) ๕ ระดับ โดยกำหนดให้ ข้อคำถามที่มีความหมายเชิงปฏิฐาน (Positive) กำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ถ้าตอบ มากที่สุด	ให้คะแนน	๕	คะแนน
------------------	----------	---	-------

ถ้าตอบ มาก	ให้คะแนน	๔	คะแนน
ถ้าตอบ ปานกลาง	ให้คะแนน	๓	คะแนน
ถ้าตอบ น้อย	ให้คะแนน	๒	คะแนน
ถ้าตอบ น้อยที่สุด	ให้คะแนน	๑	คะแนน

ตอนที่ ๔ ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตำบล
กาญจนา อำเภอมืองแพร์ โดยเป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิดให้ตอบ

ขั้นตอนการสร้างและการตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

๑) สํารวจหนังสือ รายงานการวิจัย ว่าด้วยระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ
พัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร์ และ
ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของ
ตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร์

๒) การนำข้อมูล ความรู้ที่รวบรวมไว้มาสร้างเป็นเครื่องมือการวิจัยทั้งแบบสอบถาม การ
สัมภาษณ์ สทนากลุ่ม และประเด็นการวิจัยอื่นๆ

๓) การตรวจสอบความเที่ยงตรง เนื้อหาของเครื่องมือ และความสอดคล้องกับ
วัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยนักวิจัย

๔) ดำเนินการออกแบบเครื่องมือการวิจัยที่ครอบคลุมและสอดคล้องกับประชากร หรือ
กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยพิจารณาจากการอธิบายตามทัศนะของผู้ให้ข้อมูล

๕) การตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย โดยผู้ทรงคุณวุฒิของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร์ และมหาวิทยาลัยแม่โจ้เชียงใหม่

๖) การวิเคราะห์เครื่องมือก่อนนำไปใช้ในการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

๗) การนำเครื่องมือไปเก็บรวบรวมข้อมูลตามที่กำหนดไว้

การตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นสำหรับการวิจัยไปทำการทดสอบคุณภาพเครื่องมือ ๒
ส่วน คือ ค่าความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Validity) และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม
ดังนี้

๑. ความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Validity) โดยการนำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปเรียน
ปรึกษากับที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญช่วยตรวจสอบความถูกต้องและความครอบคลุมของเนื้อหาที่
ต้องการศึกษา จำนวน ๓ ท่าน ได้แก่

๑) พระมหาธงชัย วชิรญาโณ ตำแหน่ง อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร์

๒) ผศ.ดร.สมจิต ขอนวงศ์ อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร์

๓) ผศ.ดร.ธาดา เจริญกุล อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหา
จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

โดยนำค่าที่ได้มาวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้อง (Index Of Concordance : IOC) โดยใช้
สูตร ดังนี้^๓

$$IOC = \frac{\sum^R}{N}$$

เมื่อ IOC หมายถึง ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index Of Concordance : IOC)

\sum^R หมายถึง ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

N หมายถึง จำนวนผู้เชี่ยวชาญ และให้คะแนนดังนี้

+๑ หมายถึง แนใจว่าข้อความนั้นสอดคล้องกับเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา

๐ หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อความนั้นสอดคล้องหรือไม่สอดคล้องกับเนื้อหาตาม
วัตถุประสงค์ของการศึกษา

-๑ หมายถึง แนใจว่าข้อความนั้นไม่สอดคล้องกับเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา

ผู้ศึกษาได้เลือกคำถามข้อความที่มีค่า IOC มากกว่า ๐.๕๐ มาใช้เป็นข้อความจาก
ผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้ตรวจสอบแบบสอบถามแล้วเห็นว่า แบบสอบถามทุกข้อมีความเที่ยงตรงของเนื้อหา
ครอบคลุม ในแต่ละด้าน และครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยตอนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการมี
ส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยได้ค่า IOC เท่ากับ ๐.๙๗ ส่วนตอนที่ ๓ ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่
มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยได้ค่า IOC เท่ากับ ๐.๙๗

๒. ความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้ศึกษาได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นและปรับปรุงแก้ไข
แล้ว ทำการทดสอบ (Try Out) จำนวน ๓๐ ชุด กับกลุ่มประชากรที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่ม
ตัวอย่างชุมชนในการพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ของชุมชน อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ เพื่อ
ตรวจสอบว่าคำถามสามารถสื่อความหมายตรงตามความต้องการ ตลอดจน มีความเหมาะสมหรือไม่
มีความยากง่ายเพียงใด จากนั้นจึงนำมาทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยหาค่าสัมประสิทธิ์
อัลฟา (Cronbach's Alpha)^๔ ค่าระดับความเชื่อมั่นของ แบบสอบถามมากกว่า ๐.๗๐ จึงจะถือได้ว่า
แบบสอบถามมีความน่าเชื่อถือและสามารถนำไปศึกษา กับ กลุ่มตัวอย่างจริงได้ โดยตอนที่ ๒ ข้อมูล
เกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยได้ค่า เชื่อมั่น เท่ากับ ๐.๙๘ ส่วนตอนที่ ๓
ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ ๐.๙๙

^๓ ยุทธ ไกรวรรณ, **พื้นฐานการวิจัย**, (กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, ๒๕๔๕), หน้า ๑๕๘-๑๕๙.

^๔ สีน พันธุ์พินิจ, **เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์**, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทจูนพับลิชชิ่ง จำกัด,
๒๕๔๗) หน้า ๑๙๑.

๓. ปรับปรุงแบบสอบถามให้เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์สำหรับการนำไปใช้จริงต่อไป

๒. แบบสัมภาษณ์ (Interview) กับตัวแทนผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากพระสงฆ์ จำนวน ๔ รูป สมาชิกกองการบริหารส่วนท้องถิ่น จำนวน ๗ คน ผู้ปกครองท้องที่ จำนวน ๕ คน ผู้นำชุมชน จำนวน ๓ คน และประชาชน จำนวน ๖ คน จำนวน ๒๕ รูปหรือคน เพื่อทราบการมีส่วนร่วมของประชาชน ปัญหาและอุปสรรคการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ โดยมีประเด็นที่สำคัญ เช่น

ตอนที่ ๑ เป็นแบบสัมภาษณ์ส่วนบุคคลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับ

๑) ปัญหาและสาเหตุของปัญหาเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการการพัฒนาคุณภาพชีวิต
๒) การวางแผนดำเนินกิจกรรมของเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิต
๓) การลงทุนและการปฏิบัติงานของเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิต
๔) การติดตามและการประเมินผลงานของเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยมีแนวคำถามสัมภาษณ์ เช่น

- ชุมชนมีปัญหาและสาเหตุของปัญหาของการมีส่วนร่วมในการการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตำบลกาญจนาอย่างไร

- ชุมชนมีการวางแผนดำเนินกิจกรรมของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตำบลกาญจนาอย่างไร

- ชุมชนมีการลงทุนและการปฏิบัติงานของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตำบลกาญจนาอย่างไร

- ชุมชนมีการติดตามและการประเมินผลงานของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตำบลกาญจนาอย่างไร

๕) ปัญหาและอุปสรรคการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

๓. การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) กับตัวแทนผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากพระสงฆ์ จำนวน ๒ รูป ผู้บริหารกองการบริหารส่วนท้องถิ่น จำนวน ๒ คน เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลกาญจนา จำนวน ๑ คน ผู้ปกครองท้องที่ จำนวน ๓ คน ผู้นำชุมชน จำนวน ๓ คน และพัฒนาชุมชน จำนวน ๑ คน นักวิชาการ จำนวน ๑ คนจำนวน ๑๓ รูปหรือคน เพื่อทราบการพัฒนา รูปแบบการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ โดยมีประเด็นที่สำคัญ เช่น

๑. กลุ่มการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิต

๒. รูปแบบหรือกระบวนการความร่วมมือการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืน

๓. บทบาทของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืน

๔. ผลลัพธ์ของการความร่วมมือการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืน

๕. แนวทางการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืน

๔. ชุดกิจกรรมและกระบวนการสร้างการรับรู้ การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืน เป็นกระบวนการการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร่ ดังนี้

๑) การพัฒนาชุดความรู้เกี่ยวกับการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืน จำนวน ๑ ชุด เพื่อสร้างความเข้าใจและตระหนักต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพ

๒) การอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร่ จำนวน ๑ ครั้ง

๓) การประเมินผลการปฏิบัติการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตกับประชาชนที่เข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการ

๔) วิเคราะห์องค์ความรู้ กระบวนการ และผลลัพธ์ของการกระบวนการพัฒนาชุดความรู้ กระบวนการสร้างการรับรู้ การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร่

๕. แบบประเมินผลงานและกิจกรรมการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร่ แบบประเมินกิจกรรมการเสริมสร้างผลงานการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนนี้ จัดทำขึ้นเพื่อประเมินความรู้ ความเข้าใจ กระบวนการและผลลัพธ์ของผู้เข้าร่วมกิจกรรมการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร่ โดยประเมินก่อน-หลัง (Pre-test - Post-test) การเข้าร่วมกิจกรรม เนื้อหาประกอบด้วย

๑) ความรู้เกี่ยวกับบริบทการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร่

๒) ความเข้าใจต่อการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร่

๓) กระบวนการการสร้างความร่วมมือการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร่

๔) ผลลัพธ์การสร้างความร่วมมือการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร่

แบบประเมินผลการปฏิบัติการ สำหรับประชาชนที่ร่วมกิจกรรมปฏิบัติการที่อยู่ในพื้นที่ตำบลกาญจนา โดยมีเนื้อหาประกอบ ๒ ส่วน ได้แก่

ตอนที่ ๑ ข้อมูลพื้นฐานของผู้เข้าร่วมกิจกรรม เช่น เพศ อายุ เป็นต้น โดยเป็นลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบปลายปิดที่มีตัวเลือกให้เลือกตอบ (Check list)

ตอนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับแบบประเมินผลการปฏิบัติการการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร่ โดยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) ๕ ระดับ โดยกำหนดให้ ข้อคำถามที่มีความหมายเชิงปฏิฐาน (Positive) กำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้^๕

ถ้าตอบ มากที่สุด	ให้คะแนน	๕	คะแนน
ถ้าตอบ มาก	ให้คะแนน	๔	คะแนน
ถ้าตอบ ปานกลาง	ให้คะแนน	๓	คะแนน
ถ้าตอบ น้อย	ให้คะแนน	๒	คะแนน
ถ้าตอบ น้อยที่สุด	ให้คะแนน	๑	คะแนน

ขั้นตอนการสร้างและการตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

๑) สํารวจหนังสือ รายงานการวิจัย ชุดความรู้ว่าด้วยกระบวนการสร้างการรับรู้ การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร่

๒) การนำข้อมูล ความรู้ที่รวบรวมไว้มาสร้างเป็นเครื่องมือการวิจัยทั้งแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ สันทนากลุ่ม และประเด็นการวิจัยอื่นๆ

๓) การตรวจสอบความเที่ยงตรง เนื้อหาของเครื่องมือ และความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยนักวิจัย

๔) ดำเนินการออกแบบเครื่องมือการวิจัยที่ครอบคลุมและสอดคล้องกับประชากร หรือกลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยพิจารณาจากการอธิบายตามทัศนะของผู้ให้ข้อมูล

๕) การตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย โดยผู้ทรงคุณวุฒิของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ และมหาวิทยาลัยแม่โจ้เชียงใหม่

๖) การวิเคราะห์เครื่องมือก่อนนำไปใช้ในการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

๗) การนำเครื่องมือไปเก็บรวบรวมข้อมูลตามที่กำหนดไว้

^๕บุญชม ศรีสะอาด.การวิจัยเบื้องต้น, (กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น,๒๕๔๕), หน้า ๑๐๒ - ๑๐๘.

การตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นสำหรับการวิจัยไปทำการทดสอบคุณภาพเครื่องมือ ๒ ส่วน คือ ค่าความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Validity) และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม ดังนี้

๑. ความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Validity) โดยการนำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปเรียนปรึกษา กับที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญช่วยตรวจสอบความถูกต้องและความครอบคลุมของเนื้อหาที่ต้องการศึกษา จำนวน ๓ ท่าน ได้แก่

๑) พระมหาธงชัย วชิรญาโณ ตำแหน่ง อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐศาสตรมหาวิทาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทาลัย วิทยาเขตแพร่

๒) ผศ.ดร.สมจิต ขอนวงค์ อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทาลัย วิทยาเขตแพร่

๓) ผศ.ดร.ธาดา เจริญกุศล อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐศาสตรมหาวิทาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทาลัย วิทยาเขตแพร่

โดยนำค่าที่ได้มาวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้อง (Index Of Concordance : IOC)

โดยใช้สูตร ดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC หมายถึง ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index Of Concordance : IOC)

$\sum R$ หมายถึง ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

N หมายถึง จำนวนผู้เชี่ยวชาญ และให้คะแนนดังนี้

+๑ หมายถึง แนใจว่าข้อความนั้นสอดคล้องกับเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา

๐ หมายถึง ไม่แนใจว่าข้อความนั้นสอดคล้องหรือไม่สอดคล้องกับเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา

-๑ หมายถึง แนใจว่าข้อความนั้นไม่สอดคล้องกับเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา

ผู้ศึกษาได้เลือกคำถามข้อความที่มีค่า IOC มากกว่า ๐.๕๐ มาใช้เป็นข้อความจากผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้ตรวจสอบแบบสอบถามแล้วเห็นว่า แบบสอบถามทุกข้อมีความเที่ยงตรงของเนื้อหาครอบคลุม ในแต่ละด้าน และครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยโดยได้ค่า IOC เท่ากับ ๐.๘๖

๒. ความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้ศึกษาได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นและปรับปรุงแก้ไขแล้ว ทำการทดสอบ (Try Out) จำนวน ๓๐ ชุด กับกลุ่มประชากรที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างชุมชนในการพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ของชุมชน อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ เพื่อ

ตรวจสอบว่าคำถามสามารถสื่อความหมายตรงตามความต้องการ ตลอดจน มีความเหมาะสมหรือไม่ มีความยากง่ายเพียงใด จากนั้นจึงนำมาทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

โดยหาค่าสัมประสิทธิ์ อัลฟา (Cronbach's Alpha)^๖ ค่าระดับความเชื่อมั่นของแบบสอบถามมากกว่า ๐.๗๐ จึงจะถือได้ว่าแบบสอบถามมีความน่าเชื่อถือและสามารถนำไปศึกษาในกลุ่มตัวอย่างจริงได้ โดยได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ

๓. ปรับปรุงแบบสอบถามให้เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์สำหรับการนำไปใช้จริงต่อไป

๓.๕ การเก็บรวบรวมข้อมูลและการปฏิบัติการศึกษาวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูลและการปฏิบัติการศึกษาวิจัยมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

๑) การศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พร้อมการค้นหา ชุมชน วัด และองค์กรต้นแบบที่ดำเนินการเกี่ยวกับการสร้างการรับรู้ การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ จำนวน ๙ ชุมชนตามที่กำหนดไว้

๒) นำหนังสือขออนุญาตเข้าทำการศึกษาวิจัยจาก มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ไปยังเจ้าอาวาสและบุคคลที่เกี่ยวข้องเพื่อนัดหมายในการสัมภาษณ์และการเข้าศึกษาในพื้นที่

๓) นำข้อมูลมาสังเคราะห์เป็นชุดความรู้และแนวปฏิบัติเพื่อการสร้างการรับรู้ การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา

๔) การเข้าศึกษาในพื้นที่เพื่อแจกแบบสอบถาม เพื่อสำรวจความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่เสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ โดยทำการสำรวจด้านความคิดเห็นระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ จังหวัดแพร่ ด้านความคิดเห็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ และด้านแนวทางการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ โดยเป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิดให้ตอบ

๕) การสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ปัญหาและอุปสรรคการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตำบลกาญจนา

๖) การสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อทราบการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

^๖ อ่างแล้ว, สีน พันธุ์พิณีจ, เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์, หน้า ๑๙๑.

๗) กำหนดการอบรมเชิงปฏิบัติการในพื้นที่ โดยมีการเชิญประชาชนที่เป็นตัวแทนของชุมชน ๙ ชุมชน จำนวน ๑๘ คน (ชุมชนละ ๒ คน) ที่ทำงานด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิต และการสาธารณสุขเคราะห์ เป็นต้น เข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการ

๘) การประเมินผลการปฏิบัติการด้านการเสริมสร้างองค์ความรู้และแนวปฏิบัติเพื่อการสร้างการรับรู้ การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิต

๙) สนับสนุนให้เกิดการถ่ายทอดและส่งต่อองค์ความรู้เผยแพร่ความรู้และแนวปฏิบัติเรื่องการสร้างการรับรู้ การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ตลอดจนผลักดันการใช้องค์ความรู้และแนวปฏิบัติเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ตามกฎหมาย และทางพระพุทธศาสนา ให้เป็นบทเรียนและแนวทางการทำงานของคณะสงฆ์ ชุมชน และองค์กรต้นแบบ

๑๐) การสรุปบทเรียนและการวิเคราะห์ผลการอบรมเชิงปฏิบัติการ เพื่อพัฒนาเป็นชุดความรู้และกระบวนการเชิงสังคม เพื่อพัฒนาเป็นรูปแบบ กระบวนการสร้างการรับรู้ การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตำบลกาญจนนา

๑๑) เผยแพร่ผลงานวิจัย ผ่านสิ่งพิมพ์วารสาร หรือ บทความและการจัดพิมพ์เอกสารรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

ตารางที่ ๓.๔ แสดงตารางการเก็บรวบรวมข้อมูลและการปฏิบัติการวิจัย ดังนี้

ที่	กิจกรรมการวิจัย / การเก็บรวบรวมข้อมูล	ระยะเวลา ๗ เดือน						
		๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗
๑	การศึกษาจากเอกสารและแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องหรือกับทีมงานวิจัย	X						
๒	การสืบค้นข้อมูล การประสานงาน ประชาชน และการลงพื้นที่องค์กรต้นแบบในพื้นที่ ๙ ชุมชน	X						
๓	สัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องพื้นที่ และการสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group) พร้อมกับพัฒนาชุดความรู้ (วิจัยเชิงคุณภาพ)		X					
๔	การอบรมเชิงปฏิบัติการในพื้นที่เพื่อพัฒนากิจกรรมการเสริมสร้างองค์ความรู้และแนวปฏิบัติเพื่อการสร้างการรับรู้ การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตในพื้นที่ ๙ ชุมชน (วิจัยเชิงปริมาณ และวิจัยเชิงปฏิบัติการ)			X				

๕	การพัฒนาารูปแบบการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิต (สนทนากลุ่มย่อย)				X			
๖	การสนับสนุนให้เกิดการถ่ายทอดและส่งต่อองค์ความรู้เผยแพร่ความรู้และแนวปฏิบัติเรื่องการสร้างการรับรู้ การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพ (เชิงคุณภาพ)					X		
๗	การสรุปบทเรียนและการวิเคราะห์ผลการอบรมเชิงปฏิบัติการ เพื่อพัฒนาเป็นชุดความรู้และกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพ					X		
๘	การจัดทำสื่อสิ่งพิมพ์ผลงานวิจัย วิดีทัศน์นำเสนอและนวัตกรรมเพื่อเผยแพร่ความรู้สู่สาธารณชน						X	
๙	การจัดรายงานฉบับสมบูรณ์							X
๑๐	การจัดทำบทความเผยแพร่ในระดับชาติ							X

๓.๖ การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล เน้นการศึกษาวิเคราะห์ทั้งการวิจัยในเชิงเอกสาร (Documentary Research) การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) จากการแจกแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ การประชุมกลุ่มย่อย การอบรมเชิงปฏิบัติการซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาความรู้และกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตำบลกาญจนา โดยผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์และเนื้อหา (Content analysis) ดังนี้

๑. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ เน้นการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามที่ได้เก็บรวบรวมจากประชาชนในพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ชุมชนตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จำนวน ๓๖๘ คน โดยมีขั้นตอนการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

๑) เลือกแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ในการตอบไปวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้คอมพิวเตอร์

๒) แบบสอบถามตอนที่ ๑ แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของประชาชน เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ อาชีพ เป็นต้น โดยเป็นลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบปลายปิด ที่มีตัวเลือกให้เลือกตอบ (Check list)

๓) แบบสอบถามตอนที่ ๒ ซึ่งเป็นข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร่ โดยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) ๕ ระดับ โดยทำการวิเคราะห์โดยคำนวณหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นรายชื่อและรายด้าน และเฉลี่ยรวมทุกด้าน โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาค่าเฉลี่ยของคะแนน เพื่อให้เห็นระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตในแต่ละด้าน จากกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้^๗

ค่าเฉลี่ย ๑.๐๐- ๑.๕๐ = มีระดับการมีส่วนร่วมในระดับน้อยมาก

ค่าเฉลี่ย ๑.๕๑- ๒.๕๐ = มีระดับการมีส่วนร่วมในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย ๒.๕๑- ๓.๕๐ = มีระดับการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย ๓.๕๑- ๔.๕๐ = มีระดับการมีส่วนร่วมในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย ๔.๕๑- ๕.๐๐ = มีระดับการมีส่วนร่วมในระดับมากที่สุด

๔) แบบสอบถามตอนที่ ๓ ซึ่งเป็นข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร่ โดยใช้ทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปร 2 กลุ่ม โดยการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรง (Multiple Linear Regression Analysis) ด้วยวิธีการเลือกตัวแปรอิสระเข้าสมการ (Stepwise Method) เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร่ ซึ่งมีรูปสมการ ดังนี้^๘

รูปแบบของสมการเส้นตรง เพื่อที่จะพยากรณ์ค่าของตัวแปรตาม (Y)

เมื่อทราบค่าต่าง ๆ ของตัวแปรอิสระ (X) จำนวน K ตัว

สมการในรูปคะแนนดิบ

$$Y = a + b_1 x_1 + b_2 x_2 + b_3 x_3 + b_4 x_4 + b_5 x_5$$

Y คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร่

a คือ ค่าคงที่ (Constant Term) ของสมการถดถอย ในรูปของกลุ่มตัวอย่าง

b_1, b_2, b_3, b_4, b_5 คือ ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (Coefficient) ของตัวแปรอิสระ หรือค่าอิทธิพล หรือค่าน้ำหนักของแต่ละตัวแปรว่าสามารถอธิบายผลการเปลี่ยนแปลงในตัวแปรตามได้มากน้อยเพียงใด

^๗บุญชม ศรีสะอาด, การวิจัยเบื้องต้น, (กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, ๒๕๔๕), หน้า ๑๑๘.

^๘ยุทธ ไกรวรรณ, การวิเคราะห์สถิติหลายตัวแปรสำหรับงานวิจัย, (กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, ๒๕๕๖), หน้า ๑๕๑.

x_1, x_2, x_3, x_4, x_5 คือ ค่าของตัวแปรอิสระที่ได้จากกลุ่มตัวอย่าง ในรูปคะแนนดิบ เปลี่ยนสมการในรูปแบบคะแนนดิบเป็นสมการในรูปแบบมาตรฐาน ดังนี้

$$Z = B_1 Z_1 + B_2 Z_2 + B_3 Z_3 + B_4 Z_4 + B_5 Z_5$$

เมื่อ Z = ค่าของตัวแปรตามที่ได้มาจากการพยากรณ์ในรูปแบบของคะแนนมาตรฐานเมื่อทราบค่าคะแนนมาตรฐานของตัวแปรอิสระ (ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร่)

B คือ สัมประสิทธิ์การถดถอย ส่วนย่อยมาตรฐาน (Coefficient)

$Z_1 - Z_5$ คือ คะแนนมาตรฐานของตัวแปรอิสระ

๕) แบบสอบถามส่วนที่ ๔ ซึ่งเป็นข้อมูลแนวทางการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์

๖) นำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อศึกษาค่าเป็นกลางทางสถิติ และเพื่อการวิเคราะห์ปัจจัยข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลกับความคิดเห็นที่มีต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์

๗) การวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลโดยการเชื่อมโยงแนวคิดทฤษฎีที่ได้กล่าวแล้ว เพื่อให้เห็นแนวทางการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์

๒. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ มุ่งเน้นการวิเคราะห์โดยการสรุปตามสาระสำคัญด้านเนื้อหาที่กำหนดไว้ โดยวิเคราะห์

๑) วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ในประเด็นการมีส่วนร่วมของประชาชน ปัญหาและอุปสรรคการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านปัญหาและสาเหตุของปัญหาด้านการวางแผนดำเนินกิจกรรม ด้านการลงทุนและการปฏิบัติงาน ด้านการติดตามและการประเมินผลงานของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตำบลกาญจนา ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

๒) วิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มในประเด็นกลุ่มการมีส่วนร่วม รูปแบบหรือกระบวนการความร่วมมือ กิจกรรมความร่วมมือ ผลลัพธ์ของความร่วมมือ และแนวทางในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตำบลกาญจนา ที่ผ่านการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตำบลกาญจนา

๓) นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ มาวิเคราะห์ปัจจัยข้อมูลพื้นฐานที่มีต่อการสร้างองค์ความรู้และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตำบลกาญจนา เพื่อเป็นแนวทางการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิต

๓. การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเชิงปฏิบัติการ มุ่งเน้นการวิเคราะห์จากแบบประเมินการอบรมของประชาชนแกนนำในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร่โดยเน้นความรู้ กระบวนการ และผลลัพธ์ของการดำเนินการคือ

- ชุดความรู้และกระบวนการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของ ตำบลกาญจนา เพื่อสร้างความเข้าใจและตระหนักต่อการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิต

- วิเคราะห์ข้อมูลจากกิจกรรมปฏิบัติการ (Action) เกี่ยวกับบริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการและผลผลิตการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ โดยมีขั้นตอนการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

๑) เลือกแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ในการตอบไปวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้คอมพิวเตอร์

๒) แบบสอบถามตอนที่ ๑ แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของประชาชน เช่น เพศ อายุ โดยเป็นลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบปลายปิดที่มีตัวเลือกให้เลือกตอบ (Check list)

๓) แบบสอบถามตอนที่ ๒ แบบประเมินผลกิจกรรมการปฏิบัติการการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ โดยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) ๕ ระดับ โดยทำการวิเคราะห์โดยคำนวณหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นรายข้อ และรายด้าน และเฉลี่ยรวมทุกด้าน โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาค่าเฉลี่ยของคะแนน เพื่อให้เห็นกิจกรรมปฏิบัติการ (Action) การเสริมสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตในแต่ละด้าน จากกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้^๙

ค่าเฉลี่ย ๑.๐๐- ๑.๕๐ = มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยมาก

ค่าเฉลี่ย ๑.๕๑- ๒.๕๐ = มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย ๒.๕๑- ๓.๕๐ = มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย ๓.๕๑- ๔.๕๐ = มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย ๔.๕๑- ๕.๐๐ = มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด

๔) นำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อศึกษาค่าเป็นกลางทางสถิติ และเพื่อการวิเคราะห์ปัจจัยข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลกับความคิดเห็นที่มีต่อกิจกรรมการปฏิบัติการการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่

๕) การวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลโดยการเชื่อมโยงแนวคิดทฤษฎีที่ได้กล่าวแล้ว เพื่อให้เห็นบริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิตการเสริมสร้างการส่งเสริมกิจกรรมการรับรู้การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่

^๙อ้างแล้ว, บุญชม ศรีสะอาด.การวิจัยเบื้องต้น, หน้า ๑๑๘.

๓.๗ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

๑. การใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ในการอธิบายข้อมูลทั่วไปการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร่

๒. การใช้สถิติเชิงพรรณนาได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ในการอธิบายระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร่

๓. การใช้สถิติถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรง (Multiple Linear Regression Analysis) ด้วยวิธีการเลือกตัวแปรอิสระเข้าสมการ (Stepwise Method) ในการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร่

โดยวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร่ ที่ได้จากแบบสอบถาม (Questionnaire) วิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีรายละเอียดดังนี้

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามเลือกตอบ (Check List) สถิติวิจัยที่ใช้ คือ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage)

$$P = \frac{X \times 100}{N}$$

P คือ ค่าร้อยละ

X คือ จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม

N คือ จำนวนประชากร

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) สถิติวิจัยที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.)

ค่าเฉลี่ย (Mean)

$$\bar{X} = \frac{\sum fx}{N}$$

\bar{X} คือ ค่าเฉลี่ย

$\sum fx$ คือ ผลรวมของผู้ตอบแบบสอบถาม

N คือ จำนวนประชากร

ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

$$S = \sqrt{\frac{N \sum fx^2 - (\sum fx)^2}{N(N-1)}}$$

S คือ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

$\sum fX$ คือ ผลรวมของผู้ตอบแบบสอบถามแต่ละระดับ
 N คือ จำนวนประชากร

การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรง (Multiple Linear Regression Analysis) ด้วยวิธีการเลือกตัวแปรอิสระเข้าสมการ (Stepwise Method)

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิด (Open Ended Question) วิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาและนำเสนอในรูปแบบตาราง

. การวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามและเครื่องมือการวิจัย โดยการเชื่อมโยงแนวคิด ทฤษฎีที่ได้กล่าวแล้ว เพื่อให้เห็นชุดความรู้ กระบวนการวิจัย และแนวทางการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

๓.๘ สรุปกระบวนการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี มุ่งเน้นการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารจากแบบสอบถาม การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่มเฉพาะ และการวิจัยเชิงปฏิบัติการ แล้วนำมาทำการวิเคราะห์ สรุป และอภิปรายผล โดยจับประเด็นหลักของเรื่อง (Traits) และจำแนกเหตุการณ์หลัก ๆ ด้วยการแยกเป็นประเด็น ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย หลังจากนั้นคณะผู้วิจัยจะนำเสนอรายงานแบบพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Analytical Description) พร้อมอ้างอิงคำพูดผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยเป็นการนำเสนอผลการวิจัยชุดองค์ความรู้ในการสังเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพประกอบการบรรยายตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยการพรรณนาความ (Descriptive Presentation) ประกอบภาพถ่ายพร้อมการบรรยาย จากผลการลงพื้นที่สำรวจผลงานทางเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธในพื้นที่ เพื่อหาข้อมูลที่จะนำมาสังเคราะห์ให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนแล้วนำไปสู่การสรุปองค์ความรู้การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธ หลังจากนั้น จึงดำเนินการลงมือปฏิบัติการวิจัยโดยการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา และกิจกรรมการปฏิบัติการ การสนทนาเฉพาะกลุ่มวิเคราะห์การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา เพื่อการเรียนรู้องค์ความรู้พื้นที่กับชาวบ้านในชุมชน ที่มีกระบวนการสร้างสรรค์และการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนที่เหมาะสม โดยการประเมินผลจากการสอบถาม เพื่อจัดทำผลงานวิจัย วิดีทัศน์นำเสนอ รวมทั้งหนังสือสรุปองค์ความรู้ วารสาร และการจัดพิมพ์เอกสารฉบับสมบูรณ์

๓.๙ การนำเสนอผลการศึกษารายวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาแบบผสมวิธีที่ใช้วิธีการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลทั้งในเชิงปริมาณ เชิงคุณภาพ และเชิงปฏิบัติการจากกลุ่มตัวอย่างทั้งที่เป็นพระสงฆ์ ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่

สถานศึกษาในตำบล ประชาชน พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์อำเภอ และตัวแทนองค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และจากกลุ่มตัวอย่างประชาชนในพื้นที่ชุมชนตำบลกาญจนา รวมจำนวน ๓๖๘ คน โดยใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) จำนวน ๒๕ รูปหรือคน การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) จำนวน ๑๓ รูปหรือคน และการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) จำนวน ๑๘ คน เป็นเครื่องมือในการศึกษา การนำเสนอข้อมูลจะอยู่ในลักษณะการนำเสนอข้อมูลในเชิงสถิติพื้นฐาน ซึ่งประกอบด้วยสถิติเชิงพรรณนา เช่น ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ความถี่ รวมทั้งการใช้สถิติถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรง (Multiple Linear Regression Analysis) ด้วยวิธีการเลือกตัวแปรอิสระเข้าสมการ (Stepwise Method) ในการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ และการวิเคราะห์ข้อมูลที่เชื่อมโยงกับสถิติการวิจัย การพรรณนาความ (Descriptive Presentation) ในเชิงคุณภาพประกอบภาพถ่ายและการพรรณนาความประกอบการบรรยายเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความรู้และแนวปฏิบัติเรื่องการสร้างการรับรู้เรื่องการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืน เพื่อให้เห็นรูปแบบ กระบวนการ และการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืน รวมทั้งมีแนวทางการเสริมสร้างที่เหมาะสมในพื้นที่ เพื่อนำไปสู่การประยุกต์ใช้ในระดับนโยบาย ชุมชน องค์กร และปัจเจกบุคคล โดยมีผลตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

๑) ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

๒) ผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

๓) ผลการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของชุมชนตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

๔) ผลการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

๕) ชุดความรู้การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของชุมชนตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

บทที่ ๔

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัด” มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ ๑) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร์ ๒) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร์ ๓) เพื่อพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร์ และ ๔) เพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร์ ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีการศึกษาวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) โดยเป็นการศึกษาทั้งเอกสาร (Documentary Research) การศึกษาในเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยผู้ศึกษาวิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้เครื่องมือจากการแจกแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น ๓๖๘ ชุดจากกลุ่มประชากรทั้งหมด ๔,๕๒๙ ราย นำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรง (Multiple Linear Regression Analysis) ด้วยวิธีการเลือกตัวแปรอิสระเข้าสมการ (Stepwise Method) และเชิงคุณภาพแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) จำนวนทั้งสิ้น ๒๕ รูป/คน เป็นกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิด้านองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้นำปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน พระสงฆ์ และกลุ่มประชาชน ซึ่งเป็นกลุ่มของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) การสนทนากลุ่ม จำนวน ๑๕ คน และการวิจัยเชิงปฏิบัติการ จำนวน ๑๘ คน จึงทำให้ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อตอบวัตถุประสงค์แต่ละข้อดังนี้

๔.๑ ผลการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของ ตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร่

๔.๑.๑ ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ, อายุ, ระดับการศึกษา, อาชีพ และ รายได้ โดยการแจกแจงค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย ดังปรากฏในตารางดังนี้

ตารางที่ ๔.๑ จำนวน และค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม

(n = ๓๖๘)

สถานภาพส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	๑๖๕	๔๔.๘๐
หญิง	๒๐๓	๕๕.๒๐
รวม	๓๖๘	๑๐๐.๐
อายุ		
๑๘-๓๐ ปี	๒๓	๖.๓๐
๓๑-๔๐ ปี	๖๗	๑๘.๒๐
๔๑-๕๐ ปี	๑๑๐	๒๙.๙๐
๕๑ ปีขึ้นไป	๑๖๘	๔๕.๗๐
รวม	๓๖๘	๑๐๐.๐
ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ประถมศึกษา	๑๐๔	๒๘.๓๐
มัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า	๗๖	๒๐.๗๐
มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า	๑๒๓	๓๓.๔๐
อนุปริญญา	๓๖	๙.๘๐
ปริญญาตรี	๒๕	๖.๘๐
สูงกว่าปริญญาตรีขึ้นไป	๔	๑.๑๐

รวม	๓๖๘	๑๐๐.๐
อาชีพ		
รับราชการ	๑๙	๕.๒๐
รับจ้างทั่วไป	๑๙๙	๕๔.๑๐
ทำการเกษตร	๑๐๗	๒๙.๑๐
ประกอบธุรกิจส่วนตัว	๔๓	๑๑.๗๐
รวม	๓๖๘	๑๐๐.๐
รายได้		
ต่ำกว่า ๑-๕,๐๐๐ บาท	๒๘	๗.๖๐
๕,๐๐๑-๑๐,๐๐๐ บาท	๒๖๑	๗๐.๘๐
๑๐,๐๐๑-๑๕,๐๐๐ บาท	๓๕	๙.๕๐
๑๕,๐๐๑ บาท ขึ้นไป	๔๔	๑๒.๐๐
รวม	๓๖๘	๑๐๐.๐

จากตารางที่ ๔.๑ ซึ่งเป็นการแสดงข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม ที่อยู่ในเขตตำบลกาญจนนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ซึ่งสามารถอธิบายในแต่ละประเด็นได้ดังต่อไปนี้

เพศ ประชาชนที่อาศัยบนพื้นที่บริการบนพื้นที่สูง ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน ๒๐๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๕.๒๐, รองลงมาคือ เพศชาย จำนวน ๑๖๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๔.๘๐ ตามลำดับ

อายุ ประชาชนที่อาศัยบนพื้นที่ตำบลกาญจนนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุ ๕๑ ปีขึ้นไป จำนวน ๑๖๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๕.๗๐, รองลงมาคือ อายุ ๔๑-๕๐ ปี จำนวน ๑๑๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๙.๙๐, อายุ ๓๑-๔๐ ปี จำนวน ๖๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๒๐ และน้อยที่สุดคืออายุ ๑๘-๓๐ ปี จำนวน ๒๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๖.๓๐ ตามลำดับ

วุฒิการศึกษา ประชาชนที่อาศัยบนพื้นที่ตำบลกาญจนนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า จำนวน ๑๒๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๔๐, รองลงมาประถมศึกษา จำนวน ๑๐๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๓๐, มัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า จำนวน ๗๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๗๐, ปริญญาตรี จำนวน ๒๕

คน คิดเป็นร้อยละ ๖.๘๐ และน้อยที่สุดคือสูงกว่าปริญญาตรีขึ้นไป จำนวน ๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๑.๑๐ ตามลำดับ

อาชีพ ประชาชนที่อาศัยบนพื้นที่ตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่รับจ้างทั่วไป จำนวน ๑๙๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๔.๑๐, รองลงมาทำการเกษตร จำนวน ๑๐๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๙.๑๐, ประกอบธุรกิจส่วนตัว จำนวน ๔๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๗๐ และน้อยที่สุดคือรับราชการ จำนวน ๑๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๕.๒๐ ตามลำดับ

รายได้ ประชาชนที่อาศัยบนพื้นที่ตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้ ๕,๐๐๑-๑๐,๐๐๐ บาท จำนวน ๒๖๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๐.๘๐, รองลงมารายได้ ๑๐๐๑-๑๕๐๐๐ บาท จำนวน ๓๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๙.๕๐, และน้อยที่สุดคือรายได้ ๑-๕๐๐๐ บาท ขึ้นไป จำนวน ๒๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๗.๖๐ ตามลำดับ

๔.๑.๒ ผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

การวิจัยเรื่อง “การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่” ใช้การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ตามความคิดเห็นของประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ โดยภาพรวมและรายด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม ด้านการมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน และด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๒ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ตามความคิดเห็นของประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ โดยภาพรวมเป็นรายด้าน

n=๓๖๘

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่	ระดับความคิดเห็น		การแปลผล
	\bar{X}	S.D.	
๑. ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา	๓.๕๖	๐.๔๕	มาก
๒. ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม	๓.๕๔	๐.๕๗	มาก
๓. ด้านการมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน	๓.๕๔	๐.๔๓	มาก
๔. ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน	๓.๕๑	๐.๖๑	มาก

เฉลี่ยรวม	๓.๕๓	๐.๔๓	มาก
-----------	------	------	-----

จากตารางที่ ๔.๒ พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ย (\bar{X} = ๓.๕๓, S.D. = ๐.๔๓) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน ดังนี้ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา รองลงมาได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม และน้อยที่สุดได้แก่ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๓ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับความคิดเห็นของประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา

n=๓๖๘

ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา	ระดับความคิดเห็น		การแปลผล
	\bar{X}	S.D.	
๑. ภาครัฐในพื้นที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสำรวจปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชน	๓.๕๑	๐.๖๑	มาก
๒. ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหาของแต่ละชุมชนเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชน	๓.๕๕	๐.๕๙	มาก
๓. ประชาชนในพื้นที่สนใจที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการแก้ไขปัญหาในการพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชน	๓.๕๖	๐.๖๑	มาก
๔. ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการให้ความสำคัญกับปัญหาและสาเหตุของปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชน	๓.๕๘	๐.๗๓	มาก
๕. ประชาชนในพื้นที่มีความกระตือรือร้นในการมีส่วนร่วมด้านการให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับปัญหาและสาเหตุในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างต่อเนื่อง	๓.๕๙	๐.๖๙	มาก
ภาพรวม	๓.๕๖	๐.๔๕	มาก

จากตารางที่ ๔.๓ พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลกาญจนนา อำเภอเมืองแพร่ต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ย (\bar{X} = ๓.๖๕, S.D. = ๐.๕๔) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงตามค่าเฉลี่ยดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่ “ภาครัฐในพื้นที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสำรวจปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชน” รองลงมาได้แก่ “ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหาของแต่ละชุมชนเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชน” และน้อยที่สุดได้แก่ “ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการให้ความสำคัญกับปัญหาและสาเหตุของปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชน” ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๔ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับความคิดเห็นของประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลกาญจนนา อำเภอเมืองแพร่ต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม

n=๓๖๘

ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม	ระดับความคิดเห็น		การแปลผล
	\bar{X}	S.D.	
๑. ภาครัฐเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชน	๓.๕๕	๐.๗๔	มาก
๒. ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการรับรู้ หรือเข้าใจ ในกระบวนการวางแผนการดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชน	๓.๕๗	๐.๗๐	มาก
๓. ประชาชนได้มีส่วนร่วมประชุมหรือรวมตัวกันเพื่อหาแนวทางในการวางแผนดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชน	๓.๖๐	๐.๗๔	มาก
๔. ประชาชนได้มีส่วนร่วมเสนอแผนงานการดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตร่วมกันกับทุกภาคส่วนอย่างต่อเนื่อง	๓.๔๘	๐.๗๒	ปานกลาง
๕. ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบหรือเป็นผู้ประสานงานหลักระหว่างภาครัฐกับประชาชนในการวางแผนงานการดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนา	๓.๔๗	๐.๗๓	ปานกลาง

คุณภาพชีวิตในชุมชน			
ภาพรวม	๓.๕๓	๐.๕๗	มาก

จากตารางที่ ๔.๔ พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร์ ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ย (\bar{X} = ๓.๕๒, S.D. = ๐.๕๖) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากและปานกลาง โดยเรียงตามค่าเฉลี่ยดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่ “ประชาชนได้มีส่วนร่วมประชุมหรือรวมตัวกันเพื่อหาแนวทางในการวางแผนดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชน” รองลงมาได้แก่ “ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการรับรู้ หรือเข้าใจ ในกระบวนการวางแผนการดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชน” และน้อยที่สุดได้แก่ “ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบหรือเป็นผู้ประสานงานหลักระหว่างภาครัฐกับประชาชนในการวางแผนงานการดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชน” ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๕ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับความคิดเห็นของประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร์ ด้านการมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน

n=๓๖๘

ด้านการมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน	ระดับความคิดเห็น		การแปลผล
	\bar{X}	S.D.	
๑. ภาครัฐเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณากิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต	๓.๕๔	๐.๕๗	มาก
๒. ประชาชนในพื้นที่ได้มีส่วนร่วมด้านแรงกายในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างสม่ำเสมอ	๓.๔๔	๐.๖๐	ปานกลาง
๓. ประชาชนในพื้นที่ทุกกลุ่มได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมจากการพัฒนาคุณภาพชีวิต	๓.๕๐	๐.๖๕	ปานกลาง
๔. ประชาชนในพื้นที่ได้มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างเสมอภาค	๓.๕๗	๐.๖๕	มาก
๕. ประชาชนในพื้นที่ได้มีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมจากการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่าง	๓.๕๔	๐.๕๙	มาก

ใกล้เคียง			
ภาพรวม	๓.๕๓	๐.๕๒	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๕ พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ด้านการมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง มีค่าเฉลี่ย (\bar{X} = ๓.๕๓, S.D. = ๐.๖๑) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากและปานกลาง โดยเรียงตามค่าเฉลี่ยดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่ “ประชาชนในพื้นที่ได้มีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมจากการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างใกล้ชิด” รองลงมาได้แก่ “ประชาชนในพื้นที่ได้มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างเสมอภาค” และน้อยที่สุดได้แก่ “ประชาชนในพื้นที่ได้มีส่วนร่วมด้านร่างกายในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างสม่ำเสมอ” ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๖ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับความคิดเห็นของประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน

n=๓๖๘

ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน	ระดับความคิดเห็น		การแปลผล
	\bar{X}	S.D.	
๑. ภาครัฐเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในกระบวนการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต	๓.๖๓	๐.๗๓	มาก
๒. ภาครัฐได้ประชาสัมพันธ์ขั้นตอนหรือช่องทางให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต	๓.๕๐	๐.๗๖	มาก
๓. ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการรับรู้หรือเข้าใจในกระบวนการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต	๓.๔๖	๐.๗๓	ปานกลาง
๔. ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการเข้าใจหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต	๓.๔๕	๐.๗๕	ปานกลาง

๕. ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการได้รับข้อมูลที่แท้จริงในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต	๓.๕๔	๐.๗๔	มาก
ภาพรวม	๓.๕๑	๐.๖๑	มาก

จากตารางที่ ๔.๖ พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลกาญจน อำเภอมืองแพร์ต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจน อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร์ ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=3.51$, $S.D.=0.61$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากและปานกลาง โดยเรียงตามค่าเฉลี่ยดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่ “ภาครัฐเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในกระบวนการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต” รองลงมาได้แก่ “ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการได้รับข้อมูลที่แท้จริงในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต” และน้อยที่สุดได้แก่ “ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการเข้าใจหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต” ตามลำดับ

กล่าวโดยสรุป

ความคิดเห็นของประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลกาญจน อำเภอมืองแพร์ต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจน อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=4.02$, $S.D.=0.57$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากและปานกลาง ดังนี้

ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลกาญจน อำเภอมืองแพร์ต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจน อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร์ ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=3.65$, $S.D.=0.54$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงตามค่าเฉลี่ยดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่ “ภาครัฐในพื้นที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสำรวจปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชน” รองลงมาได้แก่ “ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหาของแต่ละชุมชนเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชน” และน้อยที่สุดได้แก่ “ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการให้ความสำคัญกับปัญหาและสาเหตุของปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชน” ตามลำดับ

ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร์ ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.52$, $S.D. = 0.56$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากและปานกลาง โดยเรียงตามค่าเฉลี่ยดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่ “ประชาชนได้มีส่วนร่วมประชุมหรือรวมตัวกันเพื่อหาแนวทางในการวางแผนดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชน” รองลงมาได้แก่ “ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการรับรู้ หรือเข้าใจ ในกระบวนการวางแผนการดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชน” และน้อยที่สุดได้แก่ “ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบหรือเป็นผู้ประสานงานหลักระหว่างภาครัฐกับประชาชนในการวางแผนงานการดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชน” ตามลำดับ

ด้านการมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร์ ด้านการมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.49$, $S.D. = 0.61$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากและปานกลาง โดยเรียงตามค่าเฉลี่ยดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่ “ประชาชนในพื้นที่ได้มีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมจากการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างใกล้ชิด” รองลงมาได้แก่ “ประชาชนในพื้นที่ได้มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างเสมอภาค” และน้อยที่สุดได้แก่ “ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมด้านร่างกายในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างสม่ำเสมอ” ตามลำดับ

ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร์ ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.51$, $S.D. = 0.61$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากและปานกลาง โดยเรียงตามค่าเฉลี่ยดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่ “ภาครัฐเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในกระบวนการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต” รองลงมาได้แก่ “ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการได้รับข้อมูลที่แท้จริงในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต” และน้อยที่สุดได้แก่ “ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการเข้าใจหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต” ตามลำดับ

๔.๒ ผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร่

๔.๒.๑ ผลการศึกษาในระดับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร่

การวิจัยเรื่อง “การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร่” ใช้การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผลการวิเคราะห์ระดับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร่ตามความคิดเห็นของประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร่โดยภาพรวมและรายด้าน ได้แก่ ด้านการสื่อสาร ด้านการปรึกษาหารือ ด้านการเข้ามามีบทบาท ด้านการสร้างความร่วมมือ และด้านการให้อำนาจแก่ประชาชน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๗ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับความคิดเห็นของประชาชนในตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ต่อปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร่ โดยภาพรวมเป็นรายด้าน

n=๓๖๘

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร่	ระดับความคิดเห็น		การแปลผล
	\bar{X}	S.D.	
๑. ด้านการสื่อสาร	๓.๕๗	๐.๕๗	มาก
๒. ด้านการปรึกษาหารือ	๓.๕๕	๐.๕๗	มาก
๓. ด้านการเข้ามามีบทบาท	๓.๕๖	๐.๕๙	มาก
๔. ด้านการสร้างความร่วมมือ	๓.๕๐	๐.๖๑	ปานกลาง
๕. ด้านการให้อำนาจแก่ประชาชน	๓.๕๔	๐.๖๐	มาก
ภาพรวม	๓.๕๔	๐.๕๐	มาก

จากตารางที่ ๔.๗ พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนในตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ต่อปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร่ โดยภาพรวม อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ย (\bar{X} =๓.๕๔, S.D.=๐.๕๐) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากและปานกลาง ดังนี้ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่

ด้านด้านการสื่อสาร รองลงมาได้แก่ ด้านด้านการเข้ามามีบทบาท ด้านด้านการปรึกษาหารือ ด้านการให้อำนาจแก่ประชาชน และน้อยที่สุด ได้แก่ด้านการสร้างความร่วมมือ ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๘ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับความคิดเห็นของประชาชนในตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ต่อระดับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ด้านการสื่อสาร

n=๓๖๘

ด้านการสื่อสาร	ระดับความคิดเห็น		การแปลผล
	\bar{X}	S.D.	
๑. การให้ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับความจำเป็นในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่อย่างสม่ำเสมอ	๓.๖๘	๐.๗๔	มาก
๒. การให้ประชาชนได้รับข้อมูลจากหน่วยงานภาครัฐในประเด็นปัญหาของการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่	๓.๕๘	๐.๗๐	มาก
๓. การให้ประชาชนได้รับความรู้ในการหาทางเลือก และแก้ไขการพัฒนาคุณภาพชีวิตในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง	๓.๕๓	๐.๗๒	มาก
๔. การให้ประชาชนได้รับแจกแผ่นพับเพื่อประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้กับประชาชน	๓.๔๘	๐.๗๒	ปานกลาง
๕. การให้ประชาชนได้รับฟังเสียงตามสายในชุมชนเพื่อประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต	๓.๕๗	๐.๗๐	มาก
ภาพรวม	๓.๕๗	๐.๕๗	มาก

จากตารางที่ ๔.๘ พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนในตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ต่อระดับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ด้านการสื่อสาร โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ย (\bar{X} = ๓.๕๗, S.D.=๐.๕๗) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากและปานกลาง โดยเรียงตามค่าเฉลี่ยดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่ “การให้ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับความจำเป็นในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่อย่างสม่ำเสมอ” รองลงมาได้แก่ “การให้ประชาชนได้รับข้อมูลจากหน่วยงานภาครัฐในประเด็นปัญหาของการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่”

และน้อยที่สุดได้แก่ “การให้ประชาชนได้รับแจกแผ่นพับเพื่อประชาสัมพันธ์ ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้กับประชาชน” ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๙ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับความคิดเห็นของประชาชนในตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ต่อระดับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร์ ด้านการปรึกษาหารือ

n=๓๖๘

ด้านการปรึกษาหารือ	ระดับความคิดเห็น		การแปลผล
	\bar{X}	S.D.	
๑. การให้ประชาชนได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับกับสภาพปัญหาในการพัฒนาคุณภาพชีวิตในพื้นที่	๓.๖๕	๐.๖๙	มาก
๒. การให้ประชาชนแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการในการพัฒนาคุณภาพชีวิตในพื้นที่อย่างสม่ำเสมอ	๓.๕๔	๐.๗๐	มาก
๓. การให้ประชาชนได้เข้าประชุมหรือรวมตัวกันเพื่อหาแนวทางในการดำเนินงานการพัฒนาคุณภาพชีวิตในพื้นที่	๓.๕๔	๐.๗๑	มาก
๔. การให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นในการดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตร่วมกันกับทุกภาคส่วนอย่างต่อเนื่อง	๓.๕๑	๐.๗๕	มาก
๕. การให้ประชาชนได้ร่วมสนทนากับภาครัฐ ภาคประชาชน และภาคอื่น ๆ ในการตัดสินใจประกอบการพิจารณาในการพัฒนาคุณภาพชีวิตในพื้นที่	๓.๕๐	๐.๗๒	ปานกลาง
ภาพรวม	๓.๕๕	๐.๕๗	มาก

จากตารางที่ ๔.๙ พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนในตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ต่อระดับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร์ ด้านการปรึกษาหารือ โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ย (\bar{X} =๓.๕๕, S.D.=๐.๕๗) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากและปานกลาง โดยเรียงตามค่าเฉลี่ยดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่ “การให้ประชาชนได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับกับสภาพปัญหาในการพัฒนาคุณภาพชีวิตในพื้นที่” รองลงมาได้แก่ “การให้ประชาชนแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการในการพัฒนาคุณภาพชีวิตในพื้นที่อย่างสม่ำเสมอ” และน้อยที่สุดได้แก่ “การให้ประชาชนได้ร่วมสนทนากับภาครัฐ ภาคประชาชน และภาคอื่น ๆ ในการตัดสินใจประกอบการพิจารณาในการพัฒนาคุณภาพชีวิตในพื้นที่” ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๐ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับความคิดเห็นของประชาชนในตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ต่อระดับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ด้านการเข้ามามีบทบาท

n=๓๖๘

ด้านการเข้ามามีบทบาท	ระดับความคิดเห็น		การแปลผล
	\bar{X}	S.D.	
๑. การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณาเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต	๓.๕๔	๐.๗๗	มาก
๒. การให้ประชาชนในพื้นที่ทุกกลุ่มได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างเสมอภาคกัน	๓.๕๕	๐.๗๓	มาก
๓. การให้ประชาชนในพื้นที่ได้เสนอข้อมูลข่าวสารระหว่างรัฐและประชาชนอย่างจริงจังในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างต่อเนื่อง	๓.๕๘	๐.๗๔	มาก
๔. การให้ประชาชนในพื้นที่ได้ร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการในการพัฒนาคุณภาพชีวิตเป็นประจำทุกปี	๓.๖๓	๐.๗๘	มาก
๕. การให้ประชาชนในพื้นที่ได้แสดงความคิดเห็นในกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างสม่ำเสมอ	๓.๔๘	๐.๗๕	ปานกลาง
ภาพรวม	๓.๕๙	๐.๕๙	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๐ พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนในตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ต่อระดับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ด้านการเข้ามามีบทบาท โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ย (\bar{X} = ๓.๕๙, S.D. = ๐.๕๙) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากและปานกลาง โดยเรียงตามค่าเฉลี่ยดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่ “การให้ประชาชนในพื้นที่ได้ร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการในการพัฒนาคุณภาพชีวิตเป็นประจำทุกปี” รองลงมาได้แก่ “การให้ประชาชนในพื้นที่ได้เสนอข้อมูลข่าวสารระหว่างรัฐและประชาชนอย่างจริงจังในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างต่อเนื่อง” และน้อยที่สุดได้แก่ “การให้ประชาชนในพื้นที่ได้แสดงความคิดเห็นในกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างสม่ำเสมอ” ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๑ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับความคิดเห็นของประชาชนในตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ต่อระดับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ด้านการสร้างความร่วมมือ

n=๓๖๘

ด้านการสร้างความร่วมมือ	ระดับความคิดเห็น		การแปลผล
	\bar{X}	S.D.	
๑. การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในกระบวนการระบุปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต	๓.๔๘	๐.๗๓	ปานกลาง
๒. การให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาทางเลือกและแนวทางแก้ไขการดำเนินงานภาครัฐเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต	๓.๔๙	๐.๗๖	ปานกลาง
๓. การให้ประชาชนในพื้นที่ได้เข้าร่วมเป็นคณะที่ปรึกษาฝ่ายประชาชนในกระบวนการดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต	๓.๕๑	๐.๗๔	มาก
๔. การให้ประชาชนสร้างฉันทามติในการดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต	๓.๕๐	๐.๘๐	ปานกลาง
๕. การให้ประชาชนในพื้นที่ได้ตัดสินใจแบบมีส่วนร่วมในการดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต	๓.๕๓	๐.๗๘	มาก
ภาพรวม	๓.๕๐	๐.๖๑	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๑๑ พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนในตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ต่อระดับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ด้านการสร้างความร่วมมือ โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง มีค่าเฉลี่ย (\bar{X} =๓.๕๐, S.D.=๐.๖๑) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากและปานกลาง โดยเรียงตามค่าเฉลี่ยดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่ “การให้ประชาชนในพื้นที่ได้ตัดสินใจแบบมีส่วนร่วมในการดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต” รองลงมาได้แก่ “การให้ประชาชนในพื้นที่ได้เข้าร่วมเป็นคณะที่ปรึกษาฝ่ายประชาชนในกระบวนการดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต” และน้อยที่สุดได้แก่ “การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในกระบวนการระบุปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต” ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๒ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับความคิดเห็นของประชาชนในตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ต่อระดับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ด้านการให้อำนาจแก่ประชาชน

n=๓๖๘

ด้านการให้อำนาจแก่ประชาชน	ระดับความคิดเห็น		การแปลผล
	\bar{X}	S.D.	
๑. การให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการสร้างการเรียนรู้ร่วมกันเกี่ยวกับขั้นตอนหรือช่องทางในการดำเนินงานภาครัฐในการพัฒนาคุณภาพชีวิต	๓.๕๓	๐.๗๗	มาก
๒. การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้รับรู้หรือเข้าใจในกระบวนการดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต	๓.๖๓	๐.๗๓	มาก
๓. การสร้างความตระหนักให้ประชาชนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกันในการดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต	๓.๕๓	๐.๗๖	มาก
๔. การให้ประชาชนทำประชามติทุกครั้งเกี่ยวกับโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิต	๓.๔๙	๐.๗๒	ปานกลาง
๕. การให้ประชาชนลงประชามติในการดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตทุกครั้ง	๓.๕๐	๐.๗๓	ปานกลาง
ภาพรวม	๓.๕๓	๐.๖๐	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๒ พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนในตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ต่อระดับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ด้านการให้อำนาจแก่ประชาชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ย (\bar{X} = ๓.๕๓, S.D. = ๐.๖๐) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากและปานกลาง โดยเรียงตามค่าเฉลี่ยดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่ “การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้รับรู้หรือเข้าใจในกระบวนการดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต” รองลงมาได้แก่ “การสร้างความตระหนักให้ประชาชนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกันในการดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต” และน้อยที่สุดได้แก่ “การให้ประชาชนทำประชามติทุกครั้งเกี่ยวกับโครงการการพัฒนาคุณภาพชีวิต” ตามลำดับ

กล่าวโดยสรุป

ความคิดเห็นของประชาชนในตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ต่อปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ โดยภาพรวม อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=3.54$, $S.D.=0.50$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากและปานกลางดังนี้

ด้านการสื่อสาร พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนในตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ต่อปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ โดยภาพรวม อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=3.54$, $S.D.=0.50$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากและปานกลาง ดังนี้ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่ ด้านด้านการสื่อสาร รองลงมาได้แก่ ด้านด้านการเข้ามามีบทบาท ด้านด้านการปรึกษาหารือ ด้านการให้อำนาจแก่ประชาชน และน้อยที่สุด ได้แก่ด้านการสร้างความร่วมมือ ตามลำดับ

ด้านการปรึกษาหารือ พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนในตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ต่อระดับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ด้านการปรึกษาหารือ โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=3.55$, $S.D.=0.57$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากและปานกลาง โดยเรียงตามค่าเฉลี่ยดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่ “การให้ประชาชนได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาในการพัฒนาคุณภาพชีวิตในพื้นที่” รองลงมาได้แก่ “การให้ประชาชนแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการในการพัฒนาคุณภาพชีวิตในพื้นที่อย่างสม่ำเสมอ” และน้อยที่สุดได้แก่ “การให้ประชาชนได้ร่วมสนทนากับภาครัฐ ภาคประชาชน และภาคอื่น ๆ ในการตัดสินใจประกอบการพิจารณาในการพัฒนาคุณภาพชีวิตในพื้นที่” ตามลำดับ

ด้านการเข้ามามีบทบาท พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่เชิงสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมของชุมชนต่อความรู้และทัศนคติด้านจิตอาสาในการพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=3.55$, $S.D.=0.63$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงตามค่าเฉลี่ยดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่ “การปฏิบัติตามกฎ ข้อบังคับของส่วนรวมในการจัดการขยะในครัวเรือน ชุมชนและหมู่บ้าน” รองลงมาได้แก่ “การร่วมกิจกรรมการพัฒนาแหล่งน้ำในพื้นที่สาธารณประโยชน์ของชุมชนและหมู่บ้าน” และน้อยที่สุดได้แก่ “การร่วมเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับในการปรับปรุงการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ให้เหมาะสม” ตามลำดับ

ด้านการสร้างความร่วมมือ พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนในตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ต่อระดับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ด้านการเข้ามามีบทบาท โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=3.55$, $S.D.=0.55$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากและปานกลาง

โดยเรียงตามค่าเฉลี่ยดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่ “การให้ประชาชนในพื้นที่ได้ร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการในการพัฒนาคุณภาพชีวิตเป็นประจำทุกปี” รองลงมาได้แก่ “การให้ประชาชนในพื้นที่ได้เสนอข้อมูลข่าวสารระหว่างรัฐและประชาชนอย่างจริงจังในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างต่อเนื่อง” และน้อยที่สุดได้แก่ “การให้ประชาชนในพื้นที่ได้แสดงความคิดเห็นในกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างสม่ำเสมอ” ตามลำดับ

ด้านการให้อำนาจแก่ประชาชน พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนในตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ต่อระดับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร่ ด้านการให้อำนาจแก่ประชาชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = ๓.๕๓$, S.D. = ๐.๖๐) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากและปานกลาง โดยเรียงตามค่าเฉลี่ยดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่ “การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้รับรู้หรือเข้าใจในกระบวนการดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต” รองลงมาได้แก่ “การสร้างความตระหนักให้ประชาชนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกันในการดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต” และน้อยที่สุดได้แก่ “การให้ประชาชนทำประชาคมทุกครั้งเกี่ยวกับโครงการการพัฒนาคุณภาพชีวิต” ตามลำดับ

๔.๒.๒ ผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร่

การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร่ ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัย จำนวน ๕ ตัว ที่คาดว่าจะมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิต และนำมาวิเคราะห์ การถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรง และสร้างสมการทำนายพยากรณ์ตัวแปรตาม ๔ ตัวแปร คือ การมีส่วนร่วมในการคิดค้นหาสาเหตุของปัญหา การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผน การมีส่วนร่วมในการประเมินผลจากตัวแปรอิสระ ๕ ตัว นำเสนอผลการวิเคราะห์แบ่งออกเป็น ๒ ส่วน ดังนี้

๑. ค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

๒. ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรง เส้นตรง / แจกแจงปกติ MRA

๑. ค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม และระหว่างตัวแปรอิสระด้วยกัน ด้วยวิธีเป็นการหารระดับความสัมพันธ์เชิงเส้นตรง ที่เรียกว่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ โดยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่มีค่าเป็นบวก (+) หมายความว่าข้อมูลสองชุดเปลี่ยนแปลงตามกัน กล่าวคือ ถ้าค่าของตัวแปรหนึ่งสูง ค่าของอีกตัวแปรหนึ่งจะสูงไปด้วยและถ้าค่าของตัวแปรหนึ่งต่ำค่าของตัวแปรอีกตัวหนึ่งจะต่ำด้วย สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่มีค่าเป็นลบ (-) หมายความว่าข้อมูลสองชุดเปลี่ยนแปลงในทางตรงกันข้ามหรือกลับกัน กล่าวคือ ถ้าค่าของตัวแปร

หนึ่งสูง ค่าของอีกตัวแปรหนึ่งจะต่ำ และถ้าค่าของตัวแปรหนึ่งต่ำ ค่าของตัวแปรอีกตัวแปรหนึ่งจะสูง ค่าระดับความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นจากค่า (Correlation Coefficient (r) มีเกณฑ์การวัดระดับความสัมพันธ์^๑ ดังนี้

ระดับความสัมพันธ์ระหว่าง ๐.๐๐๑ - ๐.๐๐๕ มีระดับความสัมพันธ์ค่อนข้างต่ำ

ระดับความสัมพันธ์ระหว่าง ๐.๕๐๑ - ๐.๗๐๐ มีระดับความสัมพันธ์ปานกลาง

ระดับความสัมพันธ์ระหว่าง ๐.๗๐๑ ขึ้นไป มีระดับความสัมพันธ์สูง

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระด้วยกัน ควรมีค่าไม่เกิน ๐.๘๕ เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาการเกิด (Multicollinearity) ซึ่งหมายถึง ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันเองสูงมากเกินไปจนไม่เหมาะที่จะนำตัวแปรคู่ที่มีความสัมพันธ์กันสูงเข้าไปในสมการทั้งสองตัว^๒

ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาออกเป็น ๒ ส่วน ดังนี้

๑.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ระหว่างตัวแปรอิสระ (x) กับตัวแปรตาม (y)

๑.๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรอิสระด้วยกัน

๑.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ระหว่างตัวแปรอิสระ (x) กับตัวแปรตาม (y)

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ระหว่างตัวแปรอิสระ (x) จำนวน ๑๑ ตัว กับตัวแปรตาม (y) จำนวน ๑ ตัว นำเสนอดังตารางที่ ๑๕

ตารางที่ ๑.๑๓ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม

ตัวแปร	Pearson's (r)	P-Value
การสื่อสาร	๑.๐๐๐	.๐๐๐**
การปรีกษาหารือ	.๖๓๐	.๐๐๐**
การเข้ามามีบทบาท	.๖๔๙	.๐๐๐**
การสร้างความร่วมมือ	.๖๓๘	.๐๐๐**
การให้อำนาจแก่ประชาชน	.๖๗๗	.๐๐๐**

หมายเหตุ ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑

^๑คูชฎี อายุวัฒน์ และคณะ, ความเบื้องต้นเกี่ยวกับประชากร, ขอนแก่น : ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๓, หน้า ๒.

^๒สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ และ กรรณิการ์ สุขเกษม, การวิเคราะห์การถดถอย : แนวคิด วิธีการ และการประยุกต์ใช้ (Regression Analysis : Concepts, Methods and Applications), กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ เลียงเชียง, ๒๕๓๖, หน้า ๒๕.

จากตารางที่ ๑๓ จากการวิเคราะห์ค่าประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ระหว่างตัวแปรอิสระ (X) จำนวน ๕ ตัว กับตัวแปรตาม จำนวน ๔ ตัว มีความสัมพันธ์ตามตัวแปร (Y) ดังนี้

ตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์เชิงบวก จำนวน ๕ ตัวแปร ได้แก่ การสื่อสาร (๑.๐๐๐) การให้อำนาจแก่ประชาชน (.๖๗๗) การเข้ามามีบทบาท (.๖๔๙) การสร้างความร่วมมือ (.๖๓๘) การศึกษาหาหรือ (.๖๓๐) โดยมีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ทุกตัว

๑.๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรอิสระด้วยกัน

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรอิสระด้วยกัน (x_1, x_2, \dots, x_5) โดยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังตารางที่ ๔.๑๔

ตัวแปรที่ศึกษา	การสื่อสาร (x_1)	การศึกษาหาหรือ (x_2)	การเข้ามามีบทบาท (x_3)	การสร้างความร่วมมือ (x_4)	การให้อำนาจแก่ประชาชน (x_5)
การสื่อสาร (x_1)	๑.๐๐๐	.๖๓๗**	.๖๕๒**	.๖๓๐**	.๖๔๑**
การศึกษาหาหรือ (x_2)		๑.๐๐๐	.๖๘๘**	.๖๑๓**	.๗๑๑**
การเข้ามา มีบทบาท (x_3)			๑.๐๐๐	.๖๗๗**	.๗๑๗**
การสร้างความ ร่วมมือ (x_4)				๑.๐๐๐	.๖๔๗**
การให้อำนาจแก่ ประชาชน (x_5)					๑.๐๐๐

หมายเหตุ ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑

จากตารางที่ ๔.๑๔ พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ ๕ ตัวแปร ได้แก่ ๑) การสื่อสาร ๒) การศึกษาหาหรือ ๓) การเข้ามามีบทบาท ๔) การสร้างความร่วมมือ ๕) การให้อำนาจแก่ประชาชน ไม่มีความสัมพันธ์สูงเกิน ๐.๘๕ โดยส่วนใหญ่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ระดับปานกลาง (๐.๕๐๑ - ๐.๗๐๐) จำนวน ๘ คู่ ตัวแปรอิสระคู่ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ระดับความสัมพันธ์สูง (๐.๗๐๑ ขึ้นไป) จำนวน ๒ คู่ โดยทุกตัวมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑

๒. ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรง (Multiple Linear Regressions)

การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรงมีลักษณะความสำคัญ คือ การวิเคราะห์หาผลหรืออิทธิพลของตัวแปรอิสระหลาย ๆ ที่มีต่อตัวแปรตามตัวหนึ่งมีข้อสมมติฐาน ว่าความสัมพันธ์ระหว่างตัว

แปรตาม และตัวแปรอิสระเป็นความสัมพันธ์เชิงเส้นตรง (Linear Relationship) เพื่อที่จะทำให้สามารถนำผลตัวแปรอิสระแต่ละตัวที่มีผลต่อตัวแปรตามมารวมกันได้ (Additivity) กล่าวคือ ตัวแปรอิสระแต่ละตัวมีผลต่อตัวแปรตามหรือไม่ และตัวแปรอิสระทุกตัวรวมกันมีผลต่อตัวแปรตามมากน้อยเพียงใด ก่อนการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรง ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบดูว่า ตัวแปรอิสระสัมพันธ์กันหรือไม่ โดยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Coefficient) ระหว่างตัวแปรอิสระทุกตัวเป็นอิสระจากกันและไม่มีปัญหาเกี่ยวกับ Multicollinearity ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรง (Multiple Linear Regressions) ตามขั้นตอนดังนี้

๒.๑ กำหนดตัวแปรที่จะใช้ในการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรง ดังแสดงตารางที่ ๑๕
ตารางที่ ๔.๑๕ ตัวแปรที่จะใช้ในการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรง

ตัวแปร	รายละเอียด	รหัส	รหัสข้อมูล
ตัวแปรตาม Y	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่	ค่าเฉลี่ยของคะแนนระดับ ๕ ระดับ ประกอบด้วย ตัวแปรย่อย (y_1, y_2, y_3, y_4)	มาตราอันตรภาค
ตัวแปรอิสระ X ₁	การสื่อสาร	ค่าเฉลี่ยของคะแนนระดับการมีส่วนร่วม ๕ ระดับ	มาตราอันตรภาค
X ₂	การปฎิภาหหรือ	ค่าเฉลี่ยของคะแนนระดับการมีส่วนร่วม ๕ ระดับ	มาตราอันตรภาค
X ₃	การเข้ามามีบทบาท	ค่าเฉลี่ยของคะแนนระดับการมีส่วนร่วม ๕ ระดับ	มาตราอันตรภาค
X ₄	การสร้างความร่วมมือ	ค่าเฉลี่ยของคะแนนระดับการมีส่วนร่วม ๕ ระดับ	มาตราอันตรภาค
X ₅	การให้อำนาจแก่ประชาชน	ค่าเฉลี่ยของคะแนนระดับการมีส่วนร่วม ๕ ระดับ	มาตราอันตรภาค

ตารางที่ ๔.๑๖ ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณ ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน ค่าสถิติ t และระดับนัยสำคัญทางสถิติ

Multiple R	.๘๔๗
R Square	.๗๑๘
F	๑๗๕.๕๐๗*

Sig. of F	0.000				
ค่าแปร พยากรณ์ หรือตัวแปร อิสระ	ค่าสัมประสิทธิ์ ของปัจจัย (B)	ค่าความคลาด เคลื่อนมาตรฐาน (SE.B)	ค่าสัมประสิทธิ์ การถดถอย มาตรฐาน (Beta)	ค่าสถิติ t(T)	ระดับนัยสำคัญของ t(Sig.T)
Constant	.๙๑๐	๐.๐๙๐		๙.๙๕๒	๐.๐๐๐
การให้อำนาจ แก่ประชาชน	.๑๙๕	.๐๓๕	.๒๖๘	๕.๕๑๕	๐.๐๐๐
การสร้าง ความร่วมมือ	.๑๗๖	.๐๓๓	.๒๒๙	๕.๓๘๒	๐.๐๐๐
การเข้ามามี บทบาท	.๑๕๘	.๐๓๕	.๒๑๕	๔.๕๕๔	๐.๐๐๐
การ ปรึกษาหารือ	.๑๒๓	.๐๓๔	.๑๖๑	๓.๕๙๓	๐.๐๐๐
การสื่อสาร	.๐๘๔	.๐๓๓	.๑๑๐	๒.๕๓๕	๐.๐๑๒

$a = 0.910$ $R = 0.847$ $R^2 = 0.718$ $SE_{est} = 0.23070$ $F = 175.507^*$

หมายเหตุ ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑

จากตารางที่ ๔.๑๖ ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร่ โดยใช้การวิเคราะห์แบบการคัดเลือกตัวแปรอิสระ แก่สมการทีละตัว (Stepwise Method) พบว่า

๑. ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม ด้านการมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน และด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .๘๔๗

๒. ตัวแปรอิสระทั้งห้าตัวสามารถร่วมกันอธิบายการผันแปรกับตัวแปรตาม คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ โดยสามารถอธิบายการผันแปรได้ร้อยละ ๗๑.๘ ($R^2 = 0.718$)

๓. ตัวแปรอิสระที่มีผลต่อการผันแปรกับตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ เรียงลำดับตัวแปรที่มีผลการผันแปรกับตัวแปรตามในรูปแบบคะแนนมาตรฐานมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด ดังนี้

ด้านการให้อำนาจแก่ประชาชน ด้านการสร้างความร่วมมือ ด้านการเข้ามามีบทบาท ด้านการปฎิภาหหรือ ด้านการสื่อสารตามลำดับ

๒.๒ รูปแบบของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของ ตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร์

สมการพยากรณ์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของ ตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร์ เมื่อทราบค่าคงที่ (Constant) เท่ากับ (.910) ทราบค่าน้ำหนัก ความสำคัญของตัวพยากรณ์ ซึ่งอยู่ในรูปคะแนนดิบ (b) และทราบน้ำหนักความสำคัญของตัวพยากรณ์ ซึ่งอยู่ในรูปคะแนนมาตรฐาน (Beta) จึงสามารถสร้างสมการได้ดังนี้

สมการถดถอยในรูปคะแนนดิบ คือ

$$\hat{y} = a + b_1(X_1) + b_2(X_2) + b_3(X_3) + b_4(X_4) + b_5(X_5)$$

แทนค่าในสูตร

$$\hat{y} = .910 + .195(x_5) + .176(x_4) + .158(x_3) + .123(x_2) + .084(x_1) \text{ หรือ}$$

$$Y \text{ (การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืน)} = .910 + .195(\text{การให้อำนาจแก่ประชาชน}) + .176(\text{การสร้างความร่วมมือ}) + .158(\text{การเข้ามามีบทบาท}) + .123(\text{การปฎิภาหหรือ}) + .084 (\text{ด้านการสื่อสาร})$$

สมการถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน คือ

$$\hat{Z} = B_1Z_1 + B_2Z_2 + B_3Z_3 + B_4Z_4 + B_5Z_5$$

แทนค่าในสูตร

$$\hat{Z} = .268Z_1 + .229Z_2 + .215Z_3 + .161Z_4 + .110Z_5 \text{ หรือ}$$

$$Z \text{ (การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืน)} = .268 (\text{ด้านการให้อำนาจแก่ประชาชน}) + .229 (\text{ด้านการสร้างความร่วมมือ}) + .215(\text{ด้านการเข้ามา มีบทบาท}) + .161(\text{ด้านการปฎิภาหหรือ}) + .110(\text{ด้านการสื่อสาร})$$

นอกจากนี้ คณะผู้วิจัยยังได้ทำการลงพื้นที่ภาคสนามเพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัด แพร์ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์กับผู้มีส่วนได้เสียในกลุ่มผู้นำปกครองท้องที่ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน พระสงฆ์ สมาชิกองค์กรการบริหารส่วนตำบล รักษาความ ปลอดภัยประจำหมู่บ้าน และประชาชน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้างที่ผู้ศึกษากำหนดขึ้นซึ่ง ครอบคลุมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ได้แก่ ๔ ประเด็น คือ ๑) ด้านการมี ส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ๒) ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม ๓) ด้านการมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน และ ๔) ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล สรุประเด็นที่สำคัญได้ดังนี้

๑) ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ในกิจกรรมนี้ประชาชนมีส่วนร่วมดีแต่ยังมีส่วนร่วมน้อย และผู้สนใจแต่ละกลุ่มยังมีน้อยเพราะสภาพเศรษฐกิจในครอบครัวและภาระหน้าที่ ประชาชนส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุไม่มีเวลาในการเข้าร่วมเพราะร่างกายไม่เอื้ออำนวย คนหนุ่มสาวไปทำงานที่อื่นจึงไม่มีเวลาร่วมกับชุมชน คนในชุมชนยังขาดความสามัคคีในการทำกิจกรรม การประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรับทราบล่วงหน้าในการพัฒนาคุณภาพชีวิตกระชั้นชิดเกินไปจึงไม่สามารถไปร่วมกิจกรรมได้ อีกทั้ง ประชาชนในพื้นที่ที่ยังไม่ค่อยจะมีความกระตือรือร้นและให้ความสำคัญต่อปัญหาและค้นหาสาเหตุของการมีส่วนร่วม นอกจากนี้ประชาชนต้องประกอบอาชีพเพื่อหาเลี้ยงชีพทั้งด้านทำการเกษตร รับจ้าง จึงไม่มีเวลาเข้ามามีส่วนร่วมในการรับรู้รับทราบและค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาได้ ดังผู้ให้ข้อมูลสำคัญกล่าวไว้ว่า

“การที่ประชาชนในชุมชนได้มีส่วนร่วมกิจกรรมมีน้อย และผู้สนใจแต่ละกลุ่มน้อยเพราะสภาพเศรษฐกิจในครอบครัวและภาระหน้าที่”^๓

“ประชาชนส่วนมากเป็นผู้สูงอายุจึงไม่มีเวลาในการเข้าร่วมค้นหาปัญหาและสาเหตุเพราะร่างกายไม่เอื้ออำนวย”^๔

“เนื่องจากคนวัยหนุ่มสาวไปทำงานที่อื่นเอาลูกหลานให้ตายายเลี้ยงดูส่งผลให้ไม่มีเวลาไปร่วมกิจกรรม”^๕

“คนในชุมชนยังไม่ค่อยให้ความสำคัญในการร่วมทำกิจกรรม ยังขาดพลังสามัคคีในการร่วมงาน”^๖

“การประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรับทราบล่วงหน้าในการพัฒนาคุณภาพชีวิตกระชั้นชิดเกินไปทำให้ชาวบ้านเตรียมตัวไม่ทันเพราะมีแผนงานไปทำธุระอย่างอื่นแล้ว”^๗

“ส่วนมากประชาชนในชุมชนต้องไปประกอบอาชีพเพื่อหาเลี้ยงชีพทั้งด้านทำการเกษตร รับจ้าง จึงไม่สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการรับรู้รับทราบปัญหาและสาเหตุของปัญหาได้”^๘

^๓สัมภาษณ์, นายเอ, เมื่อวันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๖๖.

^๔สัมภาษณ์, นายบี, เมื่อวันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๖๖.

^๕สัมภาษณ์, นายซี, เมื่อวันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๖๖.

^๖สัมภาษณ์, นายดี, เมื่อวันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๖๖.

^๗สัมภาษณ์, นายอี, เมื่อวันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๖๖.

^๘สัมภาษณ์, นายเอฟ, เมื่อวันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๖๖.

“บางที่ประชาชนในพื้นที่ยังไม่ค่อยจะมีความกระตือรือร้นและให้ความสำคัญต่อปัญหาและค้นหาสาเหตุเท่าที่ควร”^๙

ภาพประกอบที่ ๔.๑ การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ที่มาของภาพ : จากทีมวิจัย

๒) ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านการวางแผนดำเนินกิจกรรม ประชาชนยังไม่ค่อยได้เข้าร่วมวางแผนเท่าที่ควร บางกิจกรรมคนในพื้นที่ไม่ค่อยให้ความร่วมมือ การวางแผนมีการสื่อสารที่ล่าช้า การประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนร่วมวางแผนด้วยการประชุมร่วมกับสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล (สอบต.) ยังไม่ทั่วถึง การสร้างพื้นที่ให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนยังไม่ครอบคลุมคนในชุมชนเนื่องจากพื้นที่ชุมชนใหญ่เครื่องมือหรือเทคโนโลยียังไม่สามารถเข้าถึง มีการประชุมเพื่อประชาคม ระดมปัญหาความต้องการด้านปัญหาแล้วนำมากำหนดเป็นยุทธศาสตร์ จัดทำโครงการเพื่อเสนอหน่วยงานที่รับผิดชอบ แต่อย่างไรก็ตามองค์การบริหารส่วนตำบลมีการวางแผนกิจกรรมดีร่วมกับ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล สอบต.และคณะกรรมการ ดังผู้ให้ข้อมูลสำคัญกล่าวไว้ว่า

“ด้านการวางแผนประชาชนยังไม่ค่อยได้เข้าร่วมวางแผนเท่าที่ควรเนื่องจากมีภาระหน้าที่ต้องประกอบอาชีพ”^{๑๐}

“บางกิจกรรมคนในพื้นที่ไม่ค่อยให้ความร่วมมือ การวางแผนมีการสื่อสารที่ล่าช้าส่งผลให้ไม่ทราบการพัฒนาเท่าที่ควร”^{๑๑}

“บางที่การประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนร่วมวางแผนด้วยการประชุมร่วมกับ สอบต.ยังไม่ทั่วถึง”^{๑๒}

^๙สัมภาษณ์, นายเอฟ, เมื่อวันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๖๖.

^{๑๐}สัมภาษณ์, นายจี, เมื่อวันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๖๖.

^{๑๑}สัมภาษณ์, นายเอช, เมื่อวันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๖๖.

^{๑๒}สัมภาษณ์, นายไอ, เมื่อวันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๖๖.

“การสร้างพื้นที่ให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนยังไม่ครอบคลุมคนในชุมชนเนื่องจากพื้นที่ชุมชนใหญ่เครื่องมือ/เทคโนโลยียังไม่สามารถเข้าถึงจึงเกิดปัญหาในด้านการไม่ทราบขอบเขตการพัฒนาอย่างทั่วถึง”^{๑๓}

“ผู้บริหารท้องถิ่นมีการประชุมเพื่อทำการประชาคม ระดมปัญหา ความต้องการด้านปัญหาจากประชาชนในพื้นที่แล้วนำมากำหนดเป็นยุทธศาสตร์ จัดทำโครงการเพื่อเสนอหน่วยงานที่รับผิดชอบเป็นประจำต่อไป”^{๑๔}

ภาพประกอบที่ ๔.๒ การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ที่มาของภาพ : จากทีมวิจัย

๓) ด้านการมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านการลงทุนและการปฏิบัติงาน ประชาชนไม่ค่อยเข้าใจวัตถุประสงค์ของการดำเนินกิจกรรมจึงส่งผลต่อการมีส่วนร่วมน้อย บางครั้งหน่วยงานของรัฐยังเข้าไปดูแลช่วยเหลือยังไม่ทั่วถึง มีการลงทุนน้อยเพราะประชาชนมีปัญหาด้านการเงิน การจัดกิจกรรมโครงการและการปฏิบัติงานมีเวลาจำกัดเกินไป องค์การบริหารส่วนตำบลให้การสนับสนุนการพัฒนาหมู่บ้าน จัดทำผ้าป่าเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต เนื่องจากชุมชนส่วนใหญ่มีผู้สูงอายุมาก เห็นควรการตั้งศูนย์ดูแลผู้สูงอายุ มีที่ออกกำลังกายให้เหมาะสมกับวัย มีการตรวจคัดกรองโรคต่าง ๆ และมีการอบรมให้ความรู้ด้านต่าง ๆ นอกจากนี้มีหน่วยงานต่าง ๆ ได้จัดสรรงบประมาณมาดำเนินโครงการให้ และนำเอากองทุนต่าง ๆ ในชุมชนมาช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยเช่น กองทุนหมู่บ้าน เป็นต้น อีกทั้งมีการร่วมสนับสนุนทุนปัจจัย สิ่งของแก่ประชาชนที่ยากไร้ หรือได้รับผลกระทบจากไฟไหม้บ้าน ร่วมบำเพ็ญกุศลรับเป็นเจ้าภาพสวดพระอภิธรรม และเทศน์ฟรีแก่ประชาชนในชุมชน ช่วยเหลือฝ่ายปกครองท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถานศึกษา และวัด มีการร่วมบริจาคปัจจัยช่วยเหลือแก่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำ

^{๑๓}สัมภาษณ์, นายเจ, เมื่อวันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๖๖.

^{๑๔}สัมภาษณ์, นางเค, เมื่อวันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๖๖.

หมู่บ้าน (อสม.) การพัฒนาหมู่บ้าน ทุนการศึกษา สนับสนุนอุปกรณ์การศึกษา ให้การสนับสนุนตั้ง กองทุนสงฆ์อาพาธในวัด และครอบคลุมถึงชุมชน ได้มีการดำเนินการรวมกลุ่มสหกรณ์ หรือกลุ่มอาชีพ เพื่อก้าวสู่วิสาหกิจชุมชน ดังผู้ให้ข้อมูลสำคัญกล่าวไว้ว่า

“ประชาชนยังไม่ค่อยเข้าใจวัตถุประสงค์ของการดำเนินกิจกรรมของรัฐจึงส่งผล ต่อการมีส่วนร่วมน้อย”^{๑๕}

“บางครั้งเมื่อหน่วยงานของรัฐดำเนินการจัดกิจกรรมบางที่ยังเข้าไปดูแล ช่วยเหลือในพื้นที่ยังไม่ทั่วถึงมากนัก”^{๑๖}

“การมีส่วนร่วมด้านทุนนั้นประชาชนมีการลงทุนน้อยเพราะมีปัญหาด้าน การเงิน”^{๑๗}

“การจัดกิจกรรมโครงการของหน่วยงานท้องถิ่นและการปฏิบัติงานยังมีเวลา จำกัดเกินไปส่งผลให้ประชาชนไม่ค่อยได้รับความเข้าใจมากนัก”^{๑๘}

“องค์การบริหารส่วนตำบลกาญจนนาให้การสนับสนุนการพัฒนาหมู่บ้าน จัดทำ ผ้าป่าเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต”^{๑๙}

“เนื่องจากตำบลกาญจนนาเป็นชุมชนส่วนใหญ่ที่มีผู้สูงอายุมาก ภาครัฐควร ดำเนินการเร่งด่วนเช่น การตั้งศูนย์ดูแลผู้สูงอายุ มีที่ออกกำลังกายให้เหมาะสมกับ วัย มีการตรวจคัดกรองโรคต่าง ๆ และมีการอบรมให้ความรู้ด้านต่าง ๆ ให้มาก ขึ้น”^{๒๐}

“บางที่มีหน่วยงานต่าง ๆ ได้จัดสรรงบประมาณมาช่วยดำเนินโครงการให้ และ ผู้นำชุมชนยังได้นำเอากองทุนต่าง ๆ ในชุมชนมาช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยเช่น กองทุนหมู่บ้าน เป็นต้น”^{๒๑}

“ได้ร่วมสนับสนุนทุนปัจจัย สิ่งของแก่ประชาชนที่ยากไร้ หรือได้รับผลกระทบ จากไฟไหม้บ้าน ร่วมบำเพ็ญกุศลรับเป็นเจ้าของภาพสวดพระอภิธรรม และเทคนิคฟรีแก่ ประชาชนในชุมชน ช่วยเหลือฝ่ายปกครองท้องที่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถานศึกษา และวัด”^{๒๒}

^{๑๕}สัมภาษณ์, นางเอล, เมื่อวันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๖๖.

^{๑๖}สัมภาษณ์, นางเอ็ม, เมื่อวันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๖๖.

^{๑๗}สัมภาษณ์, นางเอ็น, เมื่อวันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๖๖.

^{๑๘}สัมภาษณ์, นายโอ, เมื่อวันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๖๖.

^{๑๙}สัมภาษณ์, นายพี, เมื่อวันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๖๖.

^{๒๐}สัมภาษณ์, นายคิว, เมื่อวันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๖๖.

^{๒๑}สัมภาษณ์, นายอาร์, เมื่อวันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๖๖.

^{๒๒}สัมภาษณ์, นายเอส, เมื่อวันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๖๖.

“ร่วมบริจาคปัจจัยช่วยเหลือแก่อสม. การพัฒนาหมู่บ้าน ทุนการศึกษา
สนับสนุนอุปกรณ์การศึกษาเมื่อทางชุมชนได้จัดขึ้น”^{๒๓}

ภาพประกอบที่ ๔.๓ การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก
ที่มาของภาพ : จากทีมวิจัย

๔) ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านการติดตามและประเมินผล ประชาชนแต่ละกลุ่มยังไม่มีส่วนร่วมมากในการให้ข้อคิดเห็นด้านการติดตามและประเมินผล บางครั้งได้ร่วมสังเกตการณ์ดำเนินโครงการกิจกรรม โครงการส่วนใหญ่มาจากส่วนกลาง เมื่อสิ้นสุดโครงการไม่ได้ติดตามประเมินผลของโครงการ มีการติดตามกิจกรรมดีพอสมควร ส่วนการประเมินมีส่วนร่วมในระดับหนึ่งอาจจะล่าช้าบ้างแต่ก็ออกมาดี ส่วนด้านการแจ้งข่าวสารด้านติดตามและประเมินผลของการดำเนินกิจกรรมยังไม่ครอบคลุมคนในชุมชนได้ทั่วถึง ดังผู้ให้ข้อมูลสำคัญกล่าวไว้ว่า

“ประชาชนแต่ละกลุ่มยังไม่มีส่วนร่วมมากในการให้ข้อคิดเห็นด้านการติดตามและประเมินผล”^{๒๔}

“ได้ร่วมสังเกตการณ์ดำเนินโครงการกิจกรรมที่ทางท้องถิ่นดำเนินการจัดกิจกรรม”^{๒๕}

“โครงการส่วนใหญ่มาจากส่วนกลาง เมื่อสิ้นสุดโครงการมักจะไม่ได้ติดตามประเมินผลของโครงการอย่างต่อเนื่อง”^{๒๖}

“มีการติดตามกิจกรรมดีพอสมควร ส่วนการประเมินมีส่วนร่วมในระดับหนึ่งอาจจะล่าช้าบ้างแต่ก็ออกมาดี ส่วนในด้านการแจ้งข่าวสารด้านติดตามและประเมินผลของ

^{๒๓}สัมภาษณ์, นางที, เมื่อวันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๖๖.

^{๒๔}สัมภาษณ์, นายยู, เมื่อวันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๖๖.

^{๒๕}สัมภาษณ์, นายวี, เมื่อวันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๖๖.

^{๒๖}สัมภาษณ์, นายดับบิว, เมื่อวันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๖๖.

การดำเนินกิจกรรมยังไม่ครอบคลุมคนในชุมชนได้ทั่วถึงทุกพื้นที่ซึ่งไม่ค่อยได้รับทราบ^{๒๗} และทั่วถึงกันมากเท่าไร^{๒๘} อีกทั้งไม่ค่อยมีเวลาร่วม^{๒๙} แลประเมิน^{๓๐}

ภาพประกอบที่ ๔.๔ การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ที่มาของภาพ : จากทีมวิจัย

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาประชาชนมีส่วนร่วมดี แต่ผู้สนใจแต่ละกลุ่มยังมีไม่ค่อนมากเนื่องจากสภาพเศรษฐกิจในครอบครัวและภาระหน้าที่ การออกไปประกอบอาชีพ การประชาสัมพันธ์กระชั้นชิดเกินไป อีกทั้ง ประชาชนในพื้นที่ยังไม่ค่อยจะมีความกระตือรือร้น และให้ความสำคัญต่อปัญหาและค้นหาสาเหตุของการมีส่วนร่วมด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม ประชาชนยังไม่ค่อยได้เข้าร่วมวางแผนเท่าที่ควร การวางแผนมีการสื่อสารที่ล่าช้า การประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนร่วมวางแผนด้วยการประชุมร่วมกับสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล (สอบต.) ยังไม่ทั่วถึง การสร้างพื้นที่ให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนยังไม่ครอบคลุมคนในชุมชนเนื่องจากพื้นที่ชุมชนใหญ่ ด้านการมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน ประชาชนไม่ค่อยเข้าใจวัตถุประสงค์ของการดำเนินกิจกรรม รัฐบาลยังเข้าไปดูแลช่วยเหลือยังไม่ทั่วถึง ประชาชนมีส่วนร่วมในการลงทุนน้อยเพราะมีปัญหาด้านการเงิน การจัดกิจกรรมโครงการและการปฏิบัติงานมีเวลาจำกัดเกินไป แต่อย่างไรก็ตาม องค์การบริหารส่วนตำบลได้ให้การสนับสนุนการพัฒนาหมู่บ้าน จัดทำผ้าป่าเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต มีการตั้งศูนย์ดูแลผู้สูงอายุ มีที่ออกกำลังกายให้เหมาะสมกับวัย มีการตรวจคัดกรองโรคต่าง ๆ และมีการอบรมให้ความรู้ด้านต่าง ๆ นำเอากองทุนต่าง ๆ ในชุมชนมาช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิต ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล ประชาชนแต่ละกลุ่มยังไม่มีส่วนร่วมมากในการให้ข้อคิดเห็นด้านการติดตามและประเมินผล

^{๒๗} สัมภาษณ์, นายเอ็กส์, เมื่อวันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๖๖.

^{๒๘} สัมภาษณ์, นางวายุ, เมื่อวันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๖๖.

^{๒๙} สัมภาษณ์, นายโบ, เมื่อวันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๖๖.

^{๓๐} สัมภาษณ์, นายยีน, เมื่อวันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๖๖.

๔.๓ ผลการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

จากการศึกษาข้อมูลทางเอกสาร (Documentary Research) ที่เป็นแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับ “การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่” ผลสรุปจากการสอบถามประชาชนพื้นที่ของชุมชนตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ และผลสรุปวิเคราะห์จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน ๒๕ รูปหรือคน เกี่ยวกับของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ แล้วได้รวมถึงผลวิเคราะห์ เพื่อจะนำไปสู่กระบวนการสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๑๕ คน เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ใน ๕ ประเด็น ได้แก่

๑. กลุ่มการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิต

ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตนั้น มีกลุ่มที่สังเคราะห์ได้ที่มีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิต จำนวน ๓ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านสังคมสงเคราะห์ผู้ด้อยโอกาส ได้แก่ กลุ่มแม่บ้านพ่อบ้าน^{๓๑} กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน^{๓๒} กลุ่มสตรีแม่บ้าน^{๓๓} กลุ่มสงเคราะห์มาบปกิจหมู่บ้าน^{๓๔} กลุ่มสาธารณสุขสงเคราะห์^{๓๕} และกลุ่มพระสงฆ์สาธารณสุขสงเคราะห์^{๓๖} ๒) ด้านการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพให้แก่ประชาชน ได้แก่ กลุ่มพัฒนาชุมชน^{๓๗} ๓) ด้านการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ได้แก่ กลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนและหมู่บ้าน^{๓๘} กลุ่มอาสาสมัครรักษาความปลอดภัยในหมู่บ้าน^{๓๙} กลุ่มอนุรักษ์ศิลปะ ประเพณี และวัฒนธรรม^{๔๐}

^{๓๑}บทสรุปของการสนทนาเฉพาะกลุ่ม, วันที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๖๕.

^{๓๒}เรื่องเดียวกัน.

^{๓๓}เรื่องเดียวกัน.

^{๓๔}เรื่องเดียวกัน.

^{๓๕}เรื่องเดียวกัน.

^{๓๖}เรื่องเดียวกัน.

^{๓๗}เรื่องเดียวกัน.

^{๓๘}เรื่องเดียวกัน.

^{๓๙}เรื่องเดียวกัน.

^{๔๐}เรื่องเดียวกัน.

๒. รูปแบบหรือกระบวนการความร่วมมือการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืน

ด้านรูปแบบหรือกระบวนการความร่วมมือการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนนั้นในกลุ่มการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยแยกได้เป็น ๒ ประการ ได้แก่ กระบวนการความร่วมมือที่เป็นทางการ^{๔๑} ได้แก่ กลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนและหมู่บ้าน^{๔๒} กลุ่มอาสาสมัครรักษาความปลอดภัยในหมู่บ้าน กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน^{๔๓} กลุ่มพ่อบ้าน กลุ่มสตรีแม่บ้าน ซึ่งเป็นกลุ่มที่ทางราชการได้กำหนดให้มีการจัดตั้งขึ้นมาเพื่อช่วยเหลือประชาชนในชุมชน^{๔๔} และกระบวนการความร่วมมือที่ไม่เป็นทางการ^{๔๕} ซึ่งเป็นกลุ่มที่เกิดจากการจัดตั้งขึ้นมาเองตามวัตถุประสงค์ที่แต่ละกลุ่มมีความสนใจในการช่วยเหลือสงเคราะห์ประชาชนในชุมชนด้วยความเสียสละเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ได้แก่ กลุ่มพัฒนาชุมชน^{๔๖} กลุ่มอนุรักษ์ศิลปะ ประเพณี และวัฒนธรรม^{๔๗} กลุ่มพระสงฆ์สาธารณสุขสงเคราะห์^{๔๘} กลุ่มสงเคราะห์ฌาปนกิจหมู่บ้าน^{๔๙}

๓. บทบาทของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืน

บทบาทของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนด้านสังคมสงเคราะห์ผู้ด้อยโอกาส พบว่า ประชาชนได้มีการร่วมกิจกรรม บอดี้กรอง กัน แก้ว พฤติกรรมเด็กเสี่ยงพิเศษ โดยใช้นวัตกรรมสื่อ Body Control and Body Movement,^{๕๐} นอกจากนี้ยังได้ร่วมประชุมผู้ปกครองศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบล กาญจนา ในการขับเคลื่อนการศึกษา การพัฒนาการของเด็กก่อนวัยเรียน การจัดหลักสูตรการเรียนการสอน อย่างถูกวิธีในวัยเด็ก,^{๕๑} อีกทั้งได้ร่วมกิจกรรมวันเด็กแห่งชาติประจำปี ๒๕๖๖^{๕๒} นอกจากนี้ได้ร่วมประชุม

^{๔๑} อ่างแล้ว, บทสรุปของการสนทนาเฉพาะกลุ่ม, วันที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๖๕.

^{๔๒} เรื่องเดียวกัน.

^{๔๓} เรื่องเดียวกัน.

^{๔๔} เรื่องเดียวกัน.

^{๔๕} เรื่องเดียวกัน.

^{๔๖} เรื่องเดียวกัน.

^{๔๗} เรื่องเดียวกัน.

^{๔๘} เรื่องเดียวกัน.

^{๔๙} เรื่องเดียวกัน.

^{๕๐} เรื่องเดียวกัน.

^{๕๑} เรื่องเดียวกัน.

^{๕๒} เรื่องเดียวกัน.

คณะกรรมการกองทุนหลักประกันสุขภาพองค์การบริหารส่วนตำบลกาญจนนา และอนุมัติงบประมาณโครงการที่ขอรับการสนับสนุน^{๕๓} นอกจากนี้ยังได้ร่วมอบรมโครงการส่งเสริมการออกกำลังกายในชุมชนลดความเสี่ยงโรคเรื้อรัง^{๕๔}

ภาพประกอบที่ ๔.๕ การอบรมโครงการส่งเสริมการออกกำลังกายในชุมชนลดความเสี่ยงโรคเรื้อรัง
ที่มาของภาพ : องค์การบริหารส่วนตำบลกาญจนนา

นอกจากนี้ยังได้ร่วมโครงการเฝ้าระวังป้องกันและควบคุมโรคติดต่อในเด็กศูนย์พัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลกาญจนนา และร่วมโครงการส่งเสริมสุขภาพอนามัยช่องปากและส่งเสริมพัฒนาการเด็กประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๖^{๕๕}

ด้านการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพให้แก่ประชาชน พบว่า ด้านการพัฒนาประชาชนได้เข้ามาทำประชาคมในการเสนอปัญหาความต้องการในพื้นที่ตำบลกาญจนนา ทั้ง ๙ หมู่บ้าน^{๕๖} นอกจากนี้ยังได้ร่วมกิจกรรม Big Cleaning Day ทำความสะอาดถนน ตัดกิ่งไม้ตัดหญ้าปรับปรุงภูมิทัศน์บ้านกวาว^{๕๗}, ทั้งในวัด ชุมชนตำบลกาญจนนา และสนามกีฬา^{๕๘}, นอกจากนี้ได้มีการร่วมพัฒนาวัดและโรงเรียนวัดกาญจนนา ปรับภูมิทัศน์ และจัดสถานที่ จัดกิจกรรมภายใต้ (บวร- บ้าน วัด โรงเรียน) กับองค์การบริหารส่วนตำบลกาญจนนาร่วมกับ โรงเรียนวัด, สมาชิกสภาอบต. และผู้ใหญ่บ้าน และคณะจิตอาสาชาวบ้าน^{๕๙}, นอกจากนี้ยังได้ร่วมสำรวจและเก็บข้อมูลถึงขยะเปียกในระดับครัวเรือนของพื้นที่ตำบลกาญจนนา^{๖๐}, ร่วมรับผ้าห่มกันหนาว ประจำปี^{๖๑}

^{๕๓}อ้างแล้ว, บทสรุปของการสนทนาเฉพาะกลุ่ม, วันที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๖๕.

^{๕๔}เรื่องเดียวกัน.

^{๕๕}เรื่องเดียวกัน.

^{๕๖}เรื่องเดียวกัน.

^{๕๗}เรื่องเดียวกัน.

^{๕๘}เรื่องเดียวกัน.

^{๕๙}เรื่องเดียวกัน.

^{๖๐}เรื่องเดียวกัน.

^{๖๑}เรื่องเดียวกัน.

ด้านการส่งเสริมอาชีพให้แก่ประชาชน พบว่า ประชาชนกลุ่มสตรีได้ร่วมฝึกอาชีพหลักสูตรระยะสั้น (การปักลายผ้า)^{๖๒}, อีกทั้งกลุ่มแม่บ้านและสตรียังได้ร่วมกิจกรรมอบรมความรู้และทักษะด้านอาชีพ^{๖๓} นอกจากนี้ยังได้ร่วมประชุมและให้ข้อมูลการนำผังภูมิสังคม เพื่อการบริหารจัดการน้ำหมู่บ้านหรือชุมชน ไปสู่การปฏิบัติการแก้ไขน้ำท่วมและน้ำแล้งในพื้นที่ตำบลกาญจนา ณ ลำเหมืองหลวงตำบลกาญจนา^{๖๔} นอกจากนี้ยังได้ร่วมกิจกรรมสร้างสรรค์เพื่อผู้สูงอายุตำบลกาญจนา โรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบพึ่งตนเอง ด้วยการตัดตุ๊กตา สาธิตดอกไม้ หรือปลา จัดนิทรรศการและแสดงตัวอย่างผลิตภัณฑ์โรงเรียนผู้สูงอายุนบ้านถิ่น และร่วมกิจกรรมการเสริมความรู้อาหารสมองที่เหมาะสม ทักษะด้านกล่อมมัดเล็ก มัดใหญ่ให้กับผู้สูงอายุ สร้างความสุขทางใจ^{๖๕}

ภาพประกอบที่ ๔.๖ การร่วมกิจกรรมสร้างสรรค์เพื่อผู้สูงอายุตำบลกาญจนา โรงเรียนผู้สูงอายุ
ที่มาของภาพ : องค์การบริหารส่วนตำบลกาญจนา

ภาพประกอบที่ ๔.๗ การฝึกอาชีพหลักสูตรระยะสั้น (การปักลายผ้า) กลุ่มสตรีในเขตองค์การบริหาร
ส่วนตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่
ที่มาของภาพ : องค์การบริหารส่วนตำบลกาญจนา

ด้านการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน พบว่า ประชาชนได้มีบทบาทในการร่วมกิจกรรมประเพณีลอยกระทง ประจำปี กับราชภัฏอุตรดิตถ์ (เขตแพร่) ผู้นำท้องที่ โรงเรียนวัดกาญจนาราม โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลกาญจนา กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มหนุ่มสาว และประชาชน, นอกจากนี้ยังได้ร่วมอบรมอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน

^{๖๒}อ้างแล้ว, บทสรุปของการสนทนาเฉพาะกลุ่ม, วันที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๖๕.

^{๖๓}เรื่องเดียวกัน.

^{๖๔}เรื่องเดียวกัน.

^{๖๕}เรื่องเดียวกัน.

(อปพร.) หลักสูตรจัดตั้ง ประจำปี ๒๕๖๖^{๖๖} นอกจากนี้ยังได้เข้าร่วมประชุมหารือเกี่ยวกับการจัดทำถึงขยะเปียก ลดโลกร้อนและทำบันทึกข้อตกลง (MOU) ร่วมกันเพื่อแก้ปัญหาขยะเปียก อีกทั้งได้เข้าร่วมกับศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนตำบลกาญจนนา (อปพร.) ในการจัดทำผ้าป่าสามัคคีสมทบกองทุนสวัสดิการ อปพร. ณ สนามกีฬาอบต.กาญจนนา^{๖๗}

นอกจากนี้ยังได้เข้าร่วมกิจกรรมกับนายกองค์การบริหาร ส่วนตำบลกาญจนนา ร่วมกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาอบต. โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลกาญจนนา โรงเรียนวัดกาญจนาราม อสม. ในกิจกรรม KICK OFF ผนวกรวมการจัดทำถึงขยะเปียก ลดโลกร้อน ณ บริเวณหน้าวัดดอนแก้ว ถึงตลาดอิมดง, ได้เข้าร่วมการแข่งขันมวยทะเล และการแข่งเรือกระทะ ในงานประเพณีลอยกระทง, ร่วมประชุมสามัญประจำปี สภาเด็กและเยาวชนตำบลกาญจนนากับองค์การบริหารส่วนตำบลกาญจนนา^{๖๘} อีกทั้งยังได้เข้าร่วมโครงการเยาวชนคนแพร่ไม่ทนต่อการทุจริต ปี ๒๕๖๖ จัดโดย ชมรม STRONG- จิตพอเพียงต้านทุจริตจังหวัดแพร่ ร่วมกับบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดแพร่และภาคีเครือข่าย^{๖๙} นอกจากนี้ยังได้เข้าร่วมโครงการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า ตามโครงการสัตว์ปลอดโรค คนปลอดภัย จากโรคพิษสุนัขบ้าตามพระปณิธานสมเด็จพระเจ้าน้องนางเธอเจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี กรมพระศรีสวางควัฒน วรขัตติยราชนารี ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๖^{๗๐}

ภาพประกอบที่ ๔.๘ การร่วมโครงการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า ในเขตพื้นที่ตำบลกาญจนนา
ที่มาของภาพ : องค์การบริหารส่วนตำบลกาญจนนา

นอกจากนี้ยังได้เข้าร่วมงานนมัสการมณฑลปจตุรถาจารย์วัดหัวฝาย^{๗๑}, ร่วมงานนมัสการพระธาตุแก้วแก้วมณีสหสิปปัญญา ห่มผ้าพระธาตุ พร้อมทั้งสวดพระพุทธรูป ตักบาตรข้าวสารอาหารแห้ง ถวายปัจจัย ณ วัดดอนแก้ว^{๗๒}, ร่วมกิจกรรมงานนมัสการไหว้สาพระธาตุหม้อคว่ำ ประจำปี ๒๕๖๖ ณ วัดหนองบ่อ, ร่วมขบวนแห่งานยกช่อฟ้า ฉลองอุโบสถวัดบ้านดอนดี, ร่วมงานประเพณี วันสงกรานต์

^{๖๖} อ่างแล้ว, บทสรุปของการสนทนาเฉพาะกลุ่ม, วันที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๖๕.

^{๖๗} เรื่องเดียวกัน.

^{๖๘} เรื่องเดียวกัน.

^{๖๙} เรื่องเดียวกัน.

^{๗๐} เรื่องเดียวกัน.

^{๗๑} เรื่องเดียวกัน.

^{๗๒} เรื่องเดียวกัน.

และพิธีรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ ประจำปี ๒๕๖๖^{๗๓} นอกจากนี้ยังได้เข้าร่วมตั้งจุดตรวจเพื่อบริการประชาชน ตามโครงการป้องกันและลดอุบัติเหตุช่วงเทศกาลปีใหม่ ปี ๒๕๖๖ “ชีวิตวิถีใหม่ ขับขี่อย่างปลอดภัย ไร้อุบัติเหตุ” จำนวน ๗ วัน, ร่วมประชุมพิจารณาจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลกาญจนนา และการพิจารณาคัดเลือกคณะกรรมการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลกาญจนนา, ร่วมโครงการพัฒนาแกนนำชุมชนสร้างตำบลสุจริตด้วยจิตพอเพียง ตำบลกาญจนนา^{๗๔}

ภาพประกอบที่ ๔.๙ การสนทนาเฉพาะกลุ่ม

ที่มาของภาพ : จากทีมวิจัย

๔. ผลลัพธ์ของการความร่วมมือการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืน

ผลลัพธ์ของการความร่วมมือการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนนา พบว่า เกิดความร่วมมือในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตค่อนข้างดี ได้แก่ ด้าน ๑) ด้านสังคมสงเคราะห์ผู้ด้อยโอกาส ได้แก่ ประชาชนได้มีส่วนร่วมจัดกิจกรรม บอดีกรอง กัน แก่พหุติกรรมเด็กเสี่ยงพิเศษ เพื่ออยู่ร่วมกับสังคม ได้อย่างมีความสุขและเป็นที่ยอมรับกับส่งผลให้เด็กพิเศษมีความสุขและได้รับการยอมรับมากขึ้น นอกจากนี้ผลการได้ร่วมกันในการขับเคลื่อนการศึกษา การพัฒนาการของเด็กก่อนวัยเรียน การจัดหลักสูตรการเรียนการสอนอย่างถูกวิธีในวัยเด็ก ก่อให้เกิดประสิทธิภาพ เรียนดี มีความสุข และเพิ่มแนวทางป้องกันความปลอดภัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การได้ร่วมจัดกิจกรรมวันเด็กแห่งชาติทำให้เด็กมีความสุขและสนุกสนาน ผลของการร่วมโครงการส่งเสริมการออกกำลังกายในชุมชนส่งผลให้ประชาชนห่างไกลจากโรค อีกทั้งมีสุขภาพที่แข็งแรง ผลการร่วมเฝ้าระวังป้องกันและควบคุมโรคติดต่อในเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทำให้เด็กมี

^{๗๓}เรื่องเดียวกัน.บทสรุปของการสนทนาเฉพาะกลุ่ม, วันที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๖๕.

^{๗๔}เรื่องเดียวกัน.

สุขภาพดี และทำให้พัฒนาการเด็กดีขึ้น^{๗๕} นอกจากนี้ผลการเข้าร่วมประชุมคณะกรรมการกองทุนหลักประกันสุขภาพทำให้ทราบการดำเนินการรายงานสรุปการเงิน อีกทั้งผลการเข้าร่วมอบรมโครงการส่งเสริมการออกกำลังกายส่งผลให้ได้ความรู้ในการดูแลสุขภาพของตนเองในพื้นที่แบบยั่งยืน นอกจากนี้ผลจากการร่วมโครงการเฝ้าระวังป้องกันและควบคุมโรคติดต่อในเด็กทำให้เด็กมีสุขภาพอนามัยช่องปากและมีพัฒนาการที่ดีขึ้น^{๗๖}

๒) ด้านการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพให้แก่ประชาชน พบว่า ประชาชนได้เข้ามามีบทบาทในการร่วมทำประชาคมได้เสนอปัญหาและความต้องการของประชาชนในการแก้ปัญหาการพัฒนาได้อย่างตรงเป้า ผลของการร่วมกิจกรรม Big Cleaning Day ส่งผลให้ชุมชน วัด และโรงเรียนเกิดความสะอาด น่าอยู่ และปลอดภัยจากโรคติดต่อ นอกจากนี้ผลการดำเนินการร่วมสำรวจและเก็บข้อมูลถึงขยะเปียกในระดับครัวเรือนส่งผลให้เกิดการมีการคัดแยกขยะ และทำให้ลดโลกร้อนได้อีกวิธีหนึ่ง ผลการได้ร่วมสำรวจน้ำลำเหมืองหลวงในวางแผนการบริหารจัดการน้ำตำบลกาญจนากลุ่มทำให้ได้เส้นทางส่งน้ำในการทำเกษตรอย่างพอเพียง นอกจากนี้ ผลจากการได้ร่วมการรับแจกผ้าห่มช่วงฤดูหนาวส่งผลให้ประชาชนมีความอบอุ่น และมีสุขภาพที่แข็งแรง อีกทั้งยังได้ร่วมติดตั้งราวกันตกในชุมชนส่งผลให้เกิดความปลอดภัยในการเดินทาง^{๗๗}

ด้านการส่งเสริมอาชีพให้แก่ประชาชน พบว่า ประชาชนที่เป็นสตรีได้รับความรู้ และเกิดความชำนาญด้านการปักลายผ้าสามารถสร้างรายได้ให้กับตนเองได้ อีกทั้งแม่บ้านและสตรี สร้างโอกาสและทางเลือกในการประกอบอาชีพเป็นการเพิ่มรายได้และลดรายจ่ายในครัวเรือน นอกจากนี้นักเรียนได้มีความรู้และทักษะอาชีพในการปลูกพืชผักสวนครัวเศรษฐกิจพอเพียง นอกจากนี้ผลการได้ร่วมสำรวจแหล่งน้ำในพื้นที่ตำบลกาญจนานำให้แก้ไขปัญหา น้ำท่วมและน้ำแล้งในพื้นที่ตำบลกาญจนานำให้ประชาชนมีน้ำทำการเกษตรเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ผลการเข้าร่วมกิจกรรมสร้างสรรค์เพื่อผู้สูงอายุโรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบพึ่งตนเองทำให้ได้รับความรู้ และประสบการณ์ด้านอาชีพระยะสั้น อีกทั้งทำให้ได้ออกกำลังกาย เกิดความสนุกสนาน และมีความสุข^{๗๘}

ด้านการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน พบว่า ผลจากการได้ร่วมกิจกรรมประเพณีลอยกระทงประจำปีทำให้เกิดความรัก ความสามัคคีปรองดองกันในหมู่ประชาชน และได้สืบสานประเพณีวัฒนธรรมอันดีงาม นอกจากนี้ผลจากการได้อบรมอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) หลักสูตรจัดตั้งแล้วทำให้เกิดการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครอปพร.ตำบลกาญจนานำให้มีประสิทธิภาพ พร้อมรับใช้ประชาชนตำบลกาญจนานำ อีกทั้งผลจากการได้เข้าร่วมประชุมหารือการจัดทำถัง ขยะเปียก ลดโลกร้อนและทำบันทึกข้อตกลง (MOU)

^{๗๕}บทสรุปของการสนทนาเฉพาะกลุ่ม, วันที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๖๕.

^{๗๖}เรื่องเดียวกัน.

^{๗๗}เรื่องเดียวกัน.

^{๗๘}เรื่องเดียวกัน.

ร่วมกันส่งผลให้เกิดการแก้ปัญหาขยะเปียกและยังช่วยลดมลภาวะทำให้ลดโลกร้อนอีกทาง นอกจากนี้ ผลจากการได้จัดทำผ้าป่าสามัคคี สมทบกองทุนสวัสดิการ อปพร. ทำให้สมาชิก อปพร. ได้มีขวัญและกำลังใจในการช่วยเหลือประชาชนในตำบลกาญจนาอย่างเต็มศักยภาพ ผลการได้เข้าร่วมประชุมสามัญประจำปี สภาเด็กและเยาวชนตำบลกาญจนาทำให้เด็กและเยาวชนได้มีพื้นที่กิจกรรมที่ดีในการดำรงตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีในการทำกิจกรรมช่วยเหลือชุมชน และการมีจิตสำนึกที่ดีต่อการไม่ทุจริต นอกจากนี้ผลจากการได้ร่วมโครงการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า ในเขตพื้นที่ตำบลกาญจนาทำให้สัตว์ปลอดโรค คนปลอดภัย^{๗๙}

นอกจากนี้ผลจากการได้ร่วมงานประเพณีนมัสการพระธาตุของวัดในชุมชนตำบลกาญจนา ส่งผลให้ประชาชนได้ทำบุญ มีความสุข อิ่มใจ อีกทั้งเป็นการรักษาประเพณีอันดีงามที่ควรคุณค่าแก่การอนุรักษ์ให้กับอนุชนรุ่นหลังได้สืบทอดได้ ผลจากการได้ร่วมงานประเพณี วันสงกรานต์และพิธีรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุทำให้ประชาชนและผู้สูงอายุได้ร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาและได้แสดงออกถึงความกตัญญูต่อบิดา มารดา และผู้อาวุโสในหมู่บ้าน และเกิดความสนุกสนาน นอกจากนี้ผลจากการได้ร่วมตั้งจุดตรวจรถเพื่อบริการประชาชนทำให้ลดการเกิดอุบัติเหตุให้กับประชาชนในชุมชน และนอกจากนี้ผลจากการได้ร่วมกิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลกาญจนาทำให้ผู้สูงอายุมีความสุข สนุกสนาน และได้ความรู้เกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข^{๘๐}

ภาพประกอบที่ ๔.๑๐ การสนทนาเฉพาะกลุ่ม ที่มาของภาพ : จากทีมวิจัย

สรุปได้ว่า ผลการศึกษาการพัฒนาารูปแบบการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ จังหวัดแพร่ มีรูปแบบที่ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ได้แก่ ด้านสังคมสงเคราะห์ผู้ด้อยโอกาส ด้านการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพให้แก่ประชาชน และด้านการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ส่วนรูปแบบหรือกระบวนการความร่วมมือการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนเป็นรูปแบบที่เกิดจากทางองค์การ

^{๗๙}บทสรุปของการสนทนาเฉพาะกลุ่ม, วันที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๖๕.

^{๘๐}เรื่องเดียวกัน.

ปกครองส่วนท้องถิ่นหรือทางราชการดำเนินการให้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตเป็นส่วนมากด้วยการใช้หลักพรหมวิหารธรรม และเป็นรูปแบบหรือกระบวนการความร่วมมือการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนที่เกิดจากจัดตั้งขึ้นมาเองตามวัตถุประสงค์ที่แต่ละกลุ่มมีความสนใจในการช่วยเหลือสงเคราะห์ประชาชนในชุมชนด้วยความเสียสละเกื้อกูลซึ่งกันและกันที่เน้นการช่วยเหลือด้วยหลักสังคหัตถุธรรม ส่วนด้านบทบาทของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนมีทั้งบทบาทในการประชุม ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินกิจกรรม ร่วมรับผลประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ส่วนผลลัพธ์ของการความร่วมมือการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนเกิดความร่วมมือในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตค่อนข้างดี ด้านสังคมสงเคราะห์ผู้ด้อยโอกาสทำให้ได้แก่เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุได้มีขวัญและกำลังใจในการดำเนินชีวิตและมีความสุข ด้านการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพทำให้แก่ประชาชนโดยภาพรวมมีอาชีพเสริมในการเลี้ยงชีพได้อย่างเหมาะสม สามารถสร้างรายได้ตามอัตภาพ และดำรงตนได้อย่างมีความสุข ส่วนด้านการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินทำให้ประชาชนมีความมั่นคงในการดำเนินชีวิต มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข

๔.๔ ผลการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนอำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร่

ผลของศึกษาการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจน อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร่ โดยทำการประเมินผลการปฏิบัติการอบรมการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจน อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร่ ในลักษณะของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ได้ใช้แบบประเมินผลการปฏิบัติการที่มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า ๕ ระดับ (Rating Scale) ครอบคลุมการประเมินด้านบริบท (Content Evaluation) การประเมินด้านปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) การประเมินด้านกระบวนการ (Process Evaluation) การประเมินด้านผลผลิต (Product Evaluation) มีรายละเอียด ดังนี้

ภาพประกอบที่ ๔.๑๑ การลงพื้นที่ปฏิบัติการอบรม
ที่มาของภาพ : จากทีมวิจัย

๔.๔.๑ ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ, อายุ โดยการแจกแจงค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย ดังปรากฏในตารางดังนี้

ตารางที่ ๔.๑๗ จำนวน และค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม

(n = ๑๘)

สถานภาพส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	๖	๓๓.๓๐
หญิง	๑๒	๖๖.๗๐
รวม	๑๘	๑๐๐.๐
อายุ		
๑๘-๓๐ ปี	-	-
๓๑-๔๐ ปี	๔	๒๒.๒๐
๔๑-๕๐ ปี	๒	๑๑.๑๐
๕๑ ปีขึ้นไป	๑๒	๖๖.๗๐
รวม	๓๖๘	๑๐๐.๐

จากตารางที่ ๔.๑๗ ซึ่งเป็นการแสดงข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม ที่อยู่ในเขตตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ซึ่งสามารถอธิบายในแต่ละประเด็นได้ดังต่อไปนี้

เพศ ประชาชนที่ร่วมกิจกรรมปฏิบัติการ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน ๑๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๖.๗๐, รองลงมาคือ เพศชาย จำนวน ๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๓๐ ตามลำดับ

อายุ ประชาชนที่ร่วมกิจกรรมปฏิบัติการ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุ ๕๑ ปีขึ้นไป จำนวน ๑๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๖.๗๐, รองลงมาคือ อายุ ๓๑-๔๐ ปี จำนวน ๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๒๐, อายุ ๔๑-๕๐ ปี จำนวน ๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๑๐ ตามลำดับ

๔.๔.๒ ผลการวิเคราะห์การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

การวิจัยเรื่อง “การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่” ใช้การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผลการวิเคราะห์การประเมินผลการปฏิบัติการการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ในลักษณะของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ตามความคิดเห็นของประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่โดยภาพรวมและรายด้าน ได้แก่ ประเมินด้านบริบท (Content Evaluation) ประเมินด้านปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) ประเมินด้านกระบวนการ (Process Evaluation) และประเมินด้านผลผลิต (Product Evaluation) มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๑๘ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ตามความคิดเห็นของประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ต่อระดับผลการประเมินกิจกรรมการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ โดยภาพรวมเป็นรายด้าน

n=๑๘

ผลการประเมินกิจกรรมการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่	ระดับปฏิบัติการ		การแปลผล
	\bar{X}	S.D.	
๑. ด้านบริบท	๔.๓๑	๐.๑๘	มาก
๒. ด้านปัจจัยนำเข้า	๔.๓๖	๐.๑๙	มาก
๓. ด้านกระบวนการ	๔.๔๒	๐.๑๕	มาก
๔. ด้านผลผลิต	๔.๓๓	๐.๑๙	มาก
เฉลี่ยรวม	๔.๓๕	๐.๑๑	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๘ พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ต่อระดับผลการประเมินกิจกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ย (\bar{X} = ๔.๓๕, S.D. = ๐.๑๑) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ดังนี้

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่ ด้านกระบวนการ รองลงมาได้แก่ ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านผลผลิต และน้อยที่สุดได้แก่ด้านบริบท ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๙ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับความคิดเห็นของประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ต่อระดับผลการประเมินกิจกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร่ ด้านบริบท

n=๑๘

ด้านบริบท	ระดับปฏิบัติการ		การแปลผล
	\bar{X}	S.D.	
๑. เป้าประสงค์ของกิจกรรมสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนผู้เข้าร่วมกิจกรรม	๔.๓๓	๐.๔๙	มาก
๒. เป้าประสงค์ของกิจกรรมสอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน	๔.๓๓	๐.๔๙	มาก
๓. เป้าประสงค์ของกิจกรรมสอดคล้องกับปัญหา อันนำไปสู่ความจำเป็นของการดำเนินกิจกรรม	๔.๒๘	๐.๔๖	มาก
ภาพรวม	๔.๓๑	๐.๑๘	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๙ พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ต่อระดับผลการประเมินกิจกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร่ ด้านบริบทโดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=๔.๓๑$, S.D.=๐.๑๘) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงตามค่าเฉลี่ยดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่ “เป้าประสงค์ของกิจกรรมสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนผู้เข้าร่วมกิจกรรม” และ”เป้าประสงค์ของกิจกรรมสอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน” และน้อยที่สุดได้แก่ “เป้าประสงค์ของกิจกรรมสอดคล้องกับปัญหาอันนำไปสู่ความจำเป็นของการดำเนินกิจกรรม” ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๒๐ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับความคิดเห็นของประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ต่อระดับผลการประเมินกิจกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร่ ด้านปัจจัยนำเข้า

ด้านปัจจัยนำเข้า	ระดับปฏิบัติการ		การ แปลผล
	\bar{X}	S.D.	
๑. จำนวนผู้เข้าอบรมมีความเหมาะสม	๔.๒๒	๐.๔๓	มาก
๒. จำนวนวิทยากรผู้ควบคุมดูแลมีความเหมาะสม	๔.๒๘	๐.๔๖	มาก
๓. วิทยากรผู้ควบคุมดูแลมีความสุภาพ	๔.๒๘	๐.๔๖	มาก
๔. การตอบข้อซักถามของวิทยากรผู้ควบคุมดูแลมีความเหมาะสม	๔.๓๙	๐.๕๐	มาก
๕. กำหนดการในการทำกิจกรรมมีความเหมาะสม	๔.๓๙	๐.๕๐	มาก
๖. เอกสารประกอบการทำกิจกรรมมีความเหมาะสม	๔.๓๙	๐.๕๐	มาก
๗. สถานที่ที่ใช้ในการทำกิจกรรมมีความเหมาะสม	๔.๔๔	๐.๕๑	มาก
๘. ขั้นตอนการปฏิบัติงานภาคปฏิบัติการมีความเหมาะสม	๔.๓๓	๐.๔๙	มาก
๙. การสื่อสารระหว่างการดำเนินกิจกรรมมีความเหมาะสม	๔.๔๔	๐.๕๑	มาก
๑๐. ระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรมมีความเหมาะสม	๔.๓๙	๐.๕๐	มาก
ภาพรวม	๔.๓๖	๐.๑๙	มาก

จากตารางที่ ๔.๒๐ พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ต่อระดับผลการประเมินกิจกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ด้านปัจจัยนำเข้าโดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ย (\bar{X} = ๔.๓๖, S.D. = ๐.๑๙) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงตามค่าเฉลี่ยดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่ “สถานที่ที่ใช้ในการทำกิจกรรมมีความเหมาะสม” “การสื่อสารระหว่างการดำเนินกิจกรรมมีความเหมาะสม” รองลงมาได้แก่ “การตอบข้อซักถามของวิทยากรผู้ควบคุมดูแลมีความเหมาะสม” “กำหนดการในการทำกิจกรรมมีความเหมาะสม” “เอกสารประกอบการทำกิจกรรมมีความเหมาะสม” และน้อยที่สุดได้แก่ “จำนวนผู้เข้าอบรมมีความเหมาะสม” ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๒๑ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับความคิดเห็นของประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ต่อระดับผลการประเมินกิจกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ กระบวนการ

n=๑๘

ด้านกระบวนการ	ระดับปฏิบัติการ		การ แปลผล
	\bar{X}	S.D.	
๑. มีการจัดลำดับขั้นกำหนดการได้อย่างเหมาะสม	๔.๔๔	๐.๕๑	มาก
๒. การจัดกิจกรรมเป็นไปตามกำหนดการที่วางไว้	๔.๔๔	๐.๕๐	มาก
๓. การจัดกิจกรรมมีความสอดคล้องกับเป้าประสงค์	๔.๔๕	๐.๕๑	มาก
๔. กระบวนการจัดลำดับขั้นกิจกรรมมีความเหมาะสม	๔.๓๙	๐.๕๐	มาก
๕. คณะทำงานร่วมดำเนินงานด้วยมนุษย์สัมพันธ์ที่ดี	๔.๔๔	๐.๕๑	มาก
๖. คณะทำงานประสานกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้เป็นอย่างดี	๔.๔๔	๐.๕๑	มาก
๗. คณะทำงานมีกระบวนการในการบริหารจัดการที่ดี	๔.๓๓	๐.๔๘	มาก
๘. คณะทำงานช่วยแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินงานได้เป็นอย่างดี	๔.๓๙	๐.๕๐	มาก
ภาพรวม	๔.๔๒	๐.๑๔	มาก

จากตารางที่ ๔.๒๑ พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ต่อระดับผลการประเมินกิจกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ด้านกระบวนการโดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=4.42$, S.D.=0.14) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงตามค่าเฉลี่ยดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่ “ภาครัฐในพื้นที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสำรวจปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชน” รองลงมาได้แก่ “ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหาของแต่ละชุมชนเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชน” และน้อยที่สุดได้แก่ “ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการให้ความสำคัญกับปัญหาและสาเหตุของปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชน” ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๒ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับความคิดเห็นของประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ต่อระดับผลการประเมินกิจกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ด้านผลผลิต

n=๑๘

ด้านผลผลิต	ระดับปฏิบัติการ		การแปลผล
	\bar{X}	S.D.	
๑. ความรู้ความเข้าใจที่ได้รับ	๔.๓๓	๐.๔๙	มาก
๒. การพัฒนาทักษะในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนหลังการฝึกอบรม <u>ศักยภาพ</u> เพิ่มขึ้นมากน้อยเพียงใด	๔.๓๙	๐.๕๐	มาก
๓. การพัฒนาความรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนหลังการฝึกอบรม <u>ความมั่นใจ</u> เพิ่มขึ้นมากน้อยเพียงใด	๔.๒๘	๐.๔๖	มาก
๔. การพัฒนาทักษะวางแผนงานแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบหลังการฝึกอบรม <u>ศักยภาพ</u> เพิ่มขึ้นมากน้อยเพียงใด	๔.๓๓	๐.๔๙	มาก
๕. การพัฒนาทักษะความสัมพันธ์และกระบวนการกลุ่มหลังการฝึกอบรม <u>ศักยภาพ</u> เพิ่มขึ้นมากน้อยเพียงใด	๔.๓๓	๐.๔๙	มาก
๖. การพัฒนาประสบการณ์หลังผ่านการฝึกอบรม เกิดการเชื่อมโยงเป็นเครือข่าย เพิ่มขึ้นมากน้อยเพียงใด	๔.๓๓	๐.๔๙	มาก
๗. ความพึงพอใจในการเข้ารับการอบรมครั้งนี้	๔.๒๘	๐.๔๖	มาก
ภาพรวม	๔.๓๓	๐.๑๙	มาก

จากตารางที่ ๔.๒๑ พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ด้านผลผลิตโดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=๔.๓๓$, S.D.=๐.๑๙) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงตามค่าเฉลี่ยดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่ “การพัฒนาทักษะในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนหลังการฝึกอบรม ศักยภาพ เพิ่มขึ้นมากน้อยเพียงใด” รองลงมาได้แก่ “ความรู้ความเข้าใจที่ได้รับ” “การพัฒนาทักษะวางแผนงานแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบหลังการฝึกอบรม ศักยภาพ เพิ่มขึ้นมากน้อยเพียงใด” “การพัฒนาทักษะความสัมพันธ์และกระบวนการกลุ่มหลังการฝึกอบรม ศักยภาพ เพิ่มขึ้นมากน้อยเพียงใด” “การพัฒนาประสบการณ์หลังผ่านการฝึกอบรม เกิดการเชื่อมโยง

เป็นเครือข่าย เพิ่มขึ้นเล็กน้อยเพียงใด” และน้อยที่สุดได้แก่ “ความพึงพอใจในการเข้ารับการอบรมครั้งนี้” ตามลำดับ

กล่าวโดยสรุป

ความคิดเห็นของประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ต่อระดับผลการประเมินกิจกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปฏิบัติมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=๔.๓๕$, $S.D.=๐.๑๑$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ดังนี้

ด้านบริบท พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ต่อระดับผลการประเมินกิจกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ด้านบริบทโดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=๔.๓๑$, $S.D.=๐.๑๘$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงตามค่าเฉลี่ยดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่ “เป้าประสงค์ของกิจกรรมสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนผู้เข้าร่วมกิจกรรม” และ “เป้าประสงค์ของกิจกรรมสอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน” และน้อยที่สุดได้แก่ “เป้าประสงค์ของกิจกรรมสอดคล้องกับปัญหาอันนำไปสู่ความจำเป็นของการดำเนินกิจกรรม” ตามลำดับ

ด้านปัจจัยนำเข้า พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ต่อระดับผลการประเมินกิจกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ด้านบริบทโดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=๔.๓๑$, $S.D.=๐.๑๘$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงตามค่าเฉลี่ยดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่ “เป้าประสงค์ของกิจกรรมสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนผู้เข้าร่วมกิจกรรม” และ “เป้าประสงค์ของกิจกรรมสอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน” และน้อยที่สุดได้แก่ “เป้าประสงค์ของกิจกรรมสอดคล้องกับปัญหาอันนำไปสู่ความจำเป็นของการดำเนินกิจกรรม” ตามลำดับ

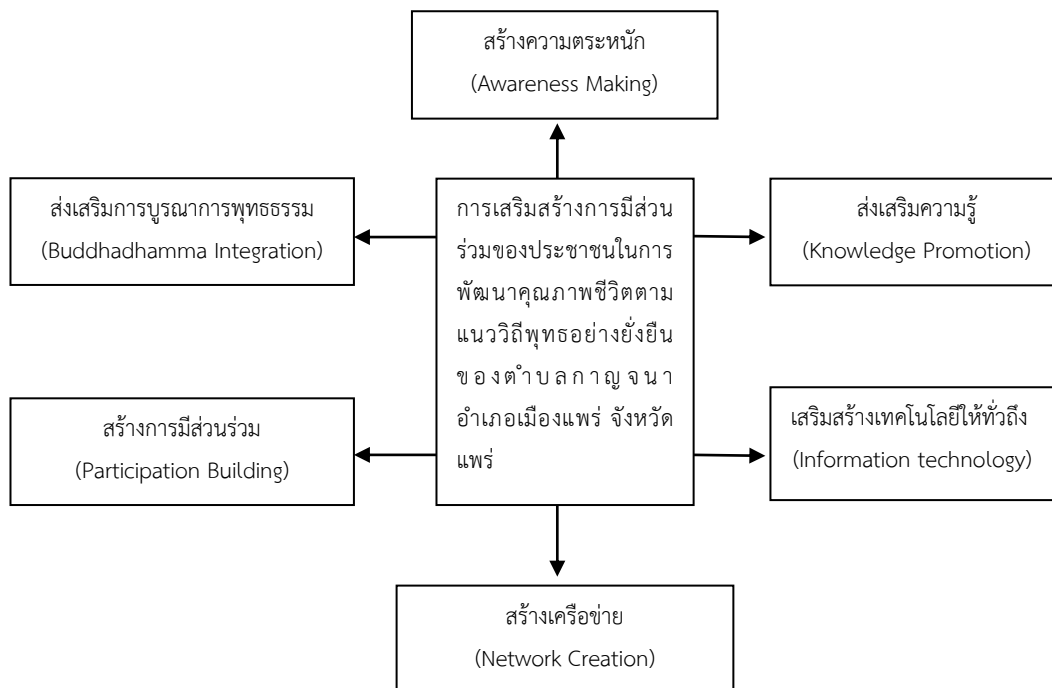
ด้านกระบวนการ พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ต่อระดับผลการประเมินกิจกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ด้านกระบวนการโดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=๔.๔๒$, $S.D.=๐.๑๔$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงตามค่าเฉลี่ยดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่ “ภาครัฐในพื้นที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสำรวจปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชน” รองลงมาได้แก่ “ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหาของแต่ละชุมชนเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชน” และน้อยที่สุดได้แก่ “ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการให้ความสำคัญกับปัญหาและสาเหตุของปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชน” ตามลำดับ

ด้านผลผลิต ความคิดเห็นของประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ต่อระดับผลการประเมินผลกิจกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร่ ด้านผลผลิตโดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=๔.๓๓$, S.D.=๐.๑๙) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงตามค่าเฉลี่ยดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่ “การพัฒนาทักษะในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนหลังการฝึกอบรม ศักยภาพ เพิ่มขึ้นเล็กน้อยเพียงใด” รองลงมาได้แก่ “ความรู้ความเข้าใจที่ได้รับ” “การพัฒนาทักษะวางแผนงานแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบหลังการฝึกอบรม ศักยภาพ เพิ่มขึ้นเล็กน้อยเพียงใด” “การพัฒนาทักษะความสัมพันธ์และกระบวนการกลุ่มหลังการฝึกอบรม ศักยภาพ เพิ่มขึ้นเล็กน้อยเพียงใด” “การพัฒนาประสบการณ์หลังผ่านการฝึกอบรม เกิดการเชื่อมโยงเป็นเครือข่าย เพิ่มขึ้นเล็กน้อยเพียงใด” และน้อยที่สุดได้แก่ “ความพึงพอใจในการเข้ารับการอบรมครั้งนี้” ตามลำดับ

๔.๕ องค์ความรู้จากการวิจัย

การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร่ ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ทั้งในด้านสังคมสงเคราะห์ผู้ด้อยโอกาส ด้านการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพให้แก่ประชาชน และด้านการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน โดยภาครัฐ ทั้งในส่วนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้แก่องค์การบริหารส่วนตำบลกาญจนา มีโครงการส่งเสริมและสนับสนุนในการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี ซึ่งจะเป็นการทำงานที่ส่วนราชการได้ดำเนินให้โดยประชาชนเป็นผู้เข้าร่วมกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ในการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตเป็นส่วนใหญ่ มีการประสานงานและทำงานร่วมกันดีทั้งภาคราชการ ประชาชน พระสงฆ์ แต่อย่างไรก็ตามผลจากการที่ประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมกิจกรรมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตนั้นส่งผลให้ประชาชนได้มีคุณภาพชีวิตที่ดีในระดับหนึ่งแต่ยังมีเงื่อนไขหรือข้อจำกัดทั้งในด้านกฎระเบียบ ข้อบังคับ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ งบประมาณ การที่จะให้ประชาชนมีการพัฒนาคุณภาพชีวิตประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้นนั้น ทางหน่วยงานภาครัฐคือองค์การบริหารส่วนตำบลกาญจนาควรนำเอาหลักพุทธธรรมมาบูรณาการในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างจริงจัง และเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมด้วยการสร้างความตระหนัก ส่งเสริมความรู้ เสริมสร้างเทคโนโลยีให้ทั่วถึง สร้างเครือข่าย สร้างการมีส่วนร่วม ส่งเสริมการบูรณาการพุทธธรรมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้มากขึ้น ทั้งเครือข่ายภาคีภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน พระสงฆ์ และเอกชน ทั้งในชุมชน และนอกชุมชนได้มีส่วนร่วมคิด ร่วมประชุม ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมประเมินผลในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร่ ให้มีประสิทธิภาพ

และประสิทธิผล มีคุณภาพชีวิตที่ดี ที่ครอบคลุมทั้งทางกาย ทางสังคม ทางจิตใจ และทางปัญญา ดังแผนภูมิองค์ความรู้การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ดังนี้

แผนภูมิที่ ๔.๑ องค์ความรู้การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัด” มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ ๑) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ๒) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ๓) เพื่อพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ และ ๔) เพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

การศึกษาวินิจฉัยครั้งนี้ ใช้วิธีการศึกษาวินิจฉัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) โดยเป็นการศึกษาทั้งเอกสาร (Documentary Research) การศึกษาในเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ผู้ศึกษาวินิจฉัยได้ศึกษาค้นคว้าวิจัยจากการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยจากการแจกแบบสอบถาม จากกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น ๓๖๘ ชุดจากกลุ่มประชากรทั้งหมด ๔,๕๒๙ ราย นำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ และการศึกษาเชิงคุณภาพโดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) จำนวนทั้งสิ้น ๒๕ รูปหรือคน เป็นกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิด้านองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้นำปกครองส่วนท้องถิ่น อสม.ตำบล พระสงฆ์ และกลุ่มประชาชนจิตอาสาซึ่งเป็นกลุ่มของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) การสนทนาเฉพาะกลุ่มจำนวน ๑๓ รูปหรือคน และการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) จำนวน ๑๘ คน (ชุมชนละ ๒ คน) จากประชาชนแกนนำ จึงทำให้ผลการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อตอบวัตถุประสงค์แต่ละข้อดังนี้ มีวิธีการดังนี้

๑. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวินิจฉัย ประกอบด้วย

๑.๑ แบบสอบถาม สำหรับประชาชนที่อาศัยในชุมชนตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตำบล

กาญจนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร์ และเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร์

๑.๒ แบบการสัมภาษณ์ สำหรับพระสงฆ์ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้นำปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน และประชาชนที่อาศัยในชุมชนตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร์ เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชน และปัญหาและอุปสรรคการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร์

๑.๓ การสนทนาเฉพาะกลุ่ม สำหรับเป็นกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิด้านองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำปกครองส่วนท้องถิ่น เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลกาญจนา พระสงฆ์ ผู้นำชุมชน และนักวิชาการ เพื่อพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร์

๑.๔ การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (ชุมชนละ ๒ คน) โดยการอบรมจากประชาชนแกนนำ เพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร์

๒. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

๒.๑ จากการศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พร้อมการค้นหา ชุมชน วัด และองค์กรต้นแบบที่ดำเนินการเกี่ยวกับการสร้างการรับรู้ การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร์

๒.๒ แบบสอบถาม สำหรับประชาชนที่อาศัยในพื้นที่ของชุมชนตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร์ จำนวน ๓๖๘ ราย ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร์ และเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร์

๒.๒ การสัมภาษณ์ (Interview Guideline) คณะผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก สำหรับพระสงฆ์ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้นำปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน และประชาชนที่อาศัยในชุมชนตำบลกาญจนา จำนวน ๒๕ รูปหรือคน เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชน ปัญหาและอุปสรรคการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตำบลกาญจนา

๒.๓ การสนทนาเฉพาะกลุ่ม (Focus Group Discussion) สำหรับเป็นกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิด้านองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำปกครองส่วนท้องถิ่น เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลกาญจนา พระสงฆ์ ผู้นำชุมชน และนักวิชาการ จำนวน ๑๓ รูปหรือคน เพื่อพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร์

๒.๔ แบบประเมินการอบรมสำหรับประชาชนแกนนำเพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

๓. ชั้นสร้างเครื่องมือที่ใช้ ในการวิจัยผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเองโดยใช้วัตถุประสงค์ของงานวิจัยเป็นหลัก มีทั้งหมด ๔ ชนิดประกอบด้วย แบบสอบถาม แบบการสัมภาษณ์ และแบบบันทึกการสนทนาเฉพาะกลุ่ม มีการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือตามหลักการ

๔. ชั้นเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย โดยใช้เครื่องมือที่สร้างขึ้นและผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้วรวบรวมข้อมูลในภาคสนาม จากนั้นตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล

๕. ชั้นวิเคราะห์ข้อมูล โดยวิธีพรรณนา วิธีการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรง และวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา โดยวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ในบทนี้มีหัวข้อหลัก ๔ หัวข้อ ได้แก่ ๑) ผลการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ๒) ผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ๓) ผลการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ และ ๔) ผลการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ดังมีรายละเอียดดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ ผลการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

๑. ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

การแสดงข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม ที่อยู่ในเขตพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ของชุมชนตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ซึ่งสามารถอธิบายในแต่ละประเด็นได้ดังต่อไปนี้

เพศ ประชาชนที่อาศัยอยู่ชุมชนตำบลกาญจนาตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน ๒๐๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๕.๒๐

อายุ ประชาชนที่อาศัยอยู่ชุมชนตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุ ๕๑ ปีขึ้นไป จำนวน ๑๖๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๕.๗๐, รองลงมาคืออายุ ๔๑-๕๐ ปี จำนวน ๑๑๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๘๐, และน้อยที่สุดคืออายุ ๑๘-๓๐ ปี จำนวน ๒๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๖.๓๐ ตามลำดับ

วุฒิการศึกษา ประชาชนที่อาศัยอาศัยอยู่ชุมชนตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า จำนวน ๑๒๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๔๐, รองลงมาประถมศึกษา จำนวน ๑๐๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๓๐, และน้อยที่สุดคือสูงกว่าปริญญาตรีขึ้นไป จำนวน ๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๑.๑๐ ตามลำดับ

อาชีพ ประชาชนที่อาศัยบนพื้นที่พัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ของชุมชนตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่รับจ้างทั่วไป จำนวน ๑๙๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๔.๑๐, รองลงมาทำการเกษตร จำนวน ๑๐๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๙.๑๐, และน้อยที่สุดคือรับราชการ จำนวน ๑๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๕.๒๐ ตามลำดับ

รายได้ ประชาชนที่อาศัยบนพื้นที่พัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ของชุมชนตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้ ๕,๐๐๑-๑๐,๐๐๐ บาท จำนวน ๒๖๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๐.๘๐, รองลงมารายได้ ๑๐๐๑-๕๐๐๐ บาท จำนวน ๓๕ คน และน้อยที่สุดคือ รายได้ ๑-๕๐๐๐ บาท ขึ้นไป จำนวน ๒๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๗.๖๐ ตามลำดับ

๒. ผลการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

จากการศึกษา พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนในชุมชนตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ต่อปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ โดยภาพรวม อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ย (\bar{X} = ๓.๕๔, S.D. = ๐.๕๐) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ดังนี้ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของ ปัญหา รองลงมาได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม และน้อยที่สุดได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน ตามลำดับ

๕.๑.๒ ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

๑. ผลการศึกษา พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนในตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ต่อปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ โดยภาพรวม อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ย (\bar{X} = ๓.๕๔, S.D. = ๐.๕๐) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากและปานกลาง ดังนี้ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่ ด้านด้านการสื่อสาร รองลงมาได้แก่ ด้านด้านการเข้ามาจับทบาท ด้านด้านการปรึกษาหารือ ด้านการให้อำนาจแก่ประชาชน และน้อยที่สุด ได้แก่ด้านการสร้างความร่วมมือ ตามลำดับ

๒. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ โดยใช้การวิเคราะห์แบบการคัดเลือกตัวแปรอิสระแก่สมการที่ละตัว (Stepwise Method) พบว่า

๑) ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ได้แก่ การสื่อสาร การให้อำนาจแก่ประชาชน การเข้ามามีบทบาท (.๖๔๙) การสร้างความร่วมมือ การศึกษาหารือ โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .๘๔๗

๒) ตัวแปรอิสระทั้งห้าตัวสามารถร่วมกันอธิบายการผันแปรกับตัวแปรตาม คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ โดยสามารถอธิบายการผันแปรได้ร้อยละ ๗๑.๘ ($R^2 = ๐.๗๑๘$)

๓) ตัวแปรอิสระที่มีผลต่อการผันแปรกับตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ เรียงลำดับตัวแปรที่มีผลการผันแปรกับตัวแปรตามในรูปแบบคะแนนมาตรฐานมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด ดังนี้ ด้านการให้อำนาจแก่ประชาชน ด้านการสร้างความร่วมมือ ด้านการเข้ามามีบทบาท ด้านการศึกษาหารือ ด้านการสื่อสารตามลำดับ

๔) รูปแบบของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

สมการพยากรณ์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ เมื่อทราบค่าคงที่ (Constant) เท่ากับ (.910) ทราบค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวพยากรณ์ ซึ่งอยู่ในรูปคะแนนดิบ (b) และทราบน้ำหนักความสำคัญของตัวพยากรณ์ ซึ่งอยู่ในรูปคะแนนมาตรฐาน (Beta) จึงสามารถสร้างสมการได้ดังนี้

สมการถดถอยในรูปคะแนนดิบ คือ

$$\hat{y} = a + b_1(X_1) + b_2(X_2) + b_3(X_3) + b_4(X_4) + b_5(X_5)$$

แทนค่าในสูตร

$$\hat{y} = .910 + .195(x_5) + .176(x_4) + .158(x_3) + .123(x_2) + .084(x_1) \text{ หรือ}$$

$$Y \text{ (การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืน)} \\ = .910 + .195(\text{การให้อำนาจแก่ประชาชน}) + .176(\text{การสร้างความร่วมมือ}) + .158(\text{การเข้ามามีบทบาท}) + \\ .123(\text{การศึกษาหารือ}) + .084 (\text{ด้านการสื่อสาร})$$

สมการถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน คือ

$$\hat{Z} = B_1Z_1 + B_2Z_2 + B_3Z_3 + B_4Z_4 + B_5Z_5$$

แทนค่าในสูตร

$$\hat{Z} = .268Z_1 + .229Z_2 + .215Z_3 + .161Z_4 + .110Z_5 \text{ หรือ}$$

Z (การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืน)
 = .268 (ด้านการให้อำนาจแก่ประชาชน) + .229 (ด้านการสร้างความร่วมมือ) + .215(ด้านการเข้ามามี
 บทบาท) + .161(ด้านการปรึกษาหารือ) + .110(ด้านการสื่อสาร)

๓. ผลวิเคราะห์การลงพื้นที่ภาคสนามโดยการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์กับผู้มีส่วนได้เสียเพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ประชาชนมีส่วนร่วมไม่ค่อนมาก แต่ผู้สนใจแต่ละกลุ่มยังมีไม่ค่อนมากเนื่องจากสภาพเศรษฐกิจในครอบครัวและภาระหน้าที่ การออกไปประกอบอาชีพ การประชาสัมพันธ์กระชั้นชิดเกินไป อีกทั้ง ประชาชนในพื้นที่ยังไม่ค่อยจะมีความกระตือรือร้น และให้ความสำคัญต่อปัญหาและค้นหาสาเหตุของการมีส่วนร่วม ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม ประชาชนยังไม่ค่อยได้เข้าร่วมวางแผนเท่าที่ควร การวางแผนมีการสื่อสารที่ล่าช้า การประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนร่วมวางแผนด้วยการประชุมร่วมกับสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล (สอต.) ยังไม่ทั่วถึง การสร้างพื้นที่ให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนยังไม่ครอบคลุมคนในชุมชนเนื่องจากพื้นที่ชุมชนใหญ่ ด้านการมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน ประชาชนไม่ค่อยเข้าใจวัตถุประสงค์ของการดำเนินกิจกรรม รัฐยังเข้าไปดูแลช่วยเหลือยังไม่ทั่วถึง ประชาชนมีส่วนร่วมในการลงทุนน้อยเพราะมีปัญหาด้านการเงิน การจัดกิจกรรมโครงการและการปฏิบัติงานมีเวลาจำกัดเกินไป แต่อย่างไรก็ตาม องค์การบริหารส่วนตำบลได้ให้การสนับสนุนการพัฒนาหมู่บ้าน จัดทำผ้าป่าเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต มีการตั้งศูนย์ดูแลผู้สูงอายุ มีที่ออกกำลังกายให้เหมาะสมกับวัย มีการตรวจคัดกรองโรคต่าง ๆ และมีการอบรมให้ความรู้ด้านต่าง ๆ นำเอากองทุนต่าง ๆ ในชุมชนมาช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิต ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล ประชาชนแต่ละกลุ่มยังไม่มีส่วนร่วมมากในการให้ข้อคิดเห็นด้านการติดตามและประเมินผล

๕.๑.๓ ผลการวิเคราะห์การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

จากการศึกษา พบว่า ผลการวิเคราะห์การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ จังหวัดแพร่ พบว่า มีรูปแบบที่ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ได้แก่ ด้านสังคมสงเคราะห์ผู้ด้อยโอกาส ด้านการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพให้แก่ประชาชน และด้านการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ส่วนรูปแบบหรือกระบวนการความร่วมมือการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธ

อย่างยั่งยืนเป็นรูปแบบที่เกิดจากทางองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นหรือทางราชการดำเนินการให้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตเป็นส่วนมาก โดยยึดหลักสังคหวัตถุธรรม และอีกส่วนเป็นรูปแบบหรือกระบวนการความร่วมมือการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนที่เกิดจากจัดตั้งขึ้นมาเองตามวัตถุประสงค์ที่แต่ละกลุ่มมีความสนใจในการช่วยเหลือสงเคราะห์ประชาชนในชุมชนด้วยความเสียสละเกื้อกูลซึ่งกันและกันด้วยการใช้หลักแห่งความมีเมตตา กรุณา มุทิตา และมีความเป็นกลางในการมีส่วนร่วมแก่ประชาชนต่อการสงเคราะห์ผู้ด้วยโอกาส ส่วนด้านบทบาทของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนมีทั้งบทบาทในการประชุม ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินกิจกรรม ร่วมรับผลประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ส่วนผลลัพธ์ของการความร่วมมือการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนเกิดความร่วมมือในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตค่อนข้างดี ด้านสังคมสงเคราะห์ผู้ด้วยโอกาสทำให้ได้แก่เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุได้มีขวัญและกำลังใจในการดำเนินชีวิตและมีความสุข ด้านการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพทำให้แก่ประชาชนโดยภาพรวมมีอาชีพเสริมในการเลี้ยงชีพได้อย่างเหมาะสม สามารถสร้างรายได้ตามอัตภาพ และดำรงตนได้อย่างมีความสุข ส่วนด้านการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินทำให้ประชาชนมีความมั่นคงในการดำเนินชีวิต มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข

๕.๑.๔ ผลการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนานำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

๑. ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

การแสดงผลข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม ที่อยู่ในเขตพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ของชุมชนตำบลกาญจนานำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ซึ่งสามารถอธิบายในแต่ละประเด็นได้ดังต่อไปนี้

เพศ ประชาชนที่ร่วมกิจกรรมปฏิบัติการ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน ๑๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๖.๖๐, รองลงมาคือ เพศชาย จำนวน ๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๓๐ ตามลำดับ

อายุ ประชาชนที่ร่วมกิจกรรมปฏิบัติการ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุ ๕๑ ปีขึ้นไป จำนวน ๑๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๖.๗๐, รองลงมาคือ อายุ ๓๑-๔๐ ปี จำนวน ๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๒๐, อายุ ๔๑-๕๐ ปี จำนวน ๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๑๐ ตามลำดับ

๒. ผลการวิเคราะห์การประเมินผลการปฏิบัติการการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนานำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

ผลการศึกษา พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่ร่วมการปฏิบัติการอบรมในตำบลกาญจนบุรี อำเภอเมืองแพร่ต่อระดับผลการประเมินกิจกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนบุรี อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.11) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ดังนี้ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่ ด้านกระบวนการ รองลงมาได้แก่ ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านผลผลิต และน้อยที่สุดได้แก่ด้านบริบท ตามลำดับ

๕.๒ อภิปรายผล

๕.๒.๑ ผลจากการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนบุรี อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

สมมติฐานการวิจัยข้อที่ ๑ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนบุรี อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ โดยรวมอยู่ในระดับน้อย

ผลการวิจัยพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนบุรี อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่วางเอาไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเป็นหน่วยงานภาครัฐได้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่โดยเฉพาะปัจจุบันได้มุ่งเน้นเอาประชาชนมาเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาเป็นที่ตั้งในการพัฒนาและที่สำคัญมุ่งเน้นเสริมสร้างให้ประชาชนอยู่ดี กินดี มีสุขภาพอนามัยที่สมบูรณ์แข็งแรง และมีคุณภาพชีวิตที่ดีโดยเน้นให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหรือเสริมสร้างคุณภาพชีวิตจึงส่งผลให้การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนบุรี อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จุฑารัตน์ สอนสมุทร, ภมร ชันชะหัดต์ และธนิศร ยืนยง ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีและอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน ในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี พบว่า ระดับการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี ในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก^๑ นอกจากนี้ยังผลการวิจัยดังกล่าวยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พงศ์รัตน์ ภิรมย์รัตน์, ฤเดช เกิดวิชัย และ ณัฐพงษ์ เตชะรัตนเสถียร ได้ศึกษาวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนา

^๑จุฑารัตน์ สอนสมุทร, ภมร ชันชะหัดต์, ธนิศร ยืนยง, “การบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีและอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน ในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี”, วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์), ปีที่ ๑๖ ฉบับที่ ๒ (พฤษภาคม – สิงหาคม ๒๕๖๕): หน้า ๒๑๑-๒๑๗.

คุณภาพชีวิตของประชาชนจังหวัดแพร่ พบว่า ระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนจังหวัดแพร่ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก^๒ นอกจากนี้ยังผลการวิจัยดังกล่าวยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระสมชาย จนทสาโร ได้ศึกษาวิจัยเรื่องบทบาทของผู้นำชุมชนกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชนสุขฤดี แขวงท่าแร่ เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร สรุปได้ว่า ๑. ระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนสุขฤดีแขวงท่าแร่ เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก^๓

๕.๑.๒ ผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

สมมติฐานการวิจัยข้อที่ ๒ ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ได้แก่ การสื่อสาร การปรึกษาหารือ เข้ามามีบทบาท สร้างความร่วมมือ และการให้อำนาจแก่ประชาชน

ผลจากการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ได้แก่ ด้านการให้อำนาจแก่ประชาชน ด้านการสร้างความร่วมมือ ด้านการเข้ามามีบทบาท ด้านการปรึกษาหารือ ด้านการสื่อสาร ซึ่งปัจจัยทั้ง ๕ ด้าน มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่วางเอาไว้ ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่าการให้อำนาจแก่ประชาชนอย่างจริงจังจากหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็จะส่งผลให้ประชาชนให้ความร่วมมือดี มีกำลังใจในการเข้ามามีบทบาททั้งด้านการปรึกษาหารือ มีการสื่อสารที่ชัดเจนในการเสริมสร้างให้ประชาชนได้มีความตระหนักและเรียนรู้ก็จะส่งผลให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิต

ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สาลี สิริโพคา และพรสวรรค์ สุตะคาน ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนในแขวงจาลาสาส์กสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พบว่าระดับค่าเฉลี่ยตัวแปรการมีส่วนร่วมของประชาชน ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และคุณภาพชีวิตประชาชนอยู่ในระดับมาก โดยที่ตัวแปรทั้งสามมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกระดับมากอย่างมีนัยสำคัญ

^๒พงศรัตน์ ภิรมย์รัตน์, ฤเดช เกิดวิชัย และ ณัฐพงษ์ เตชะรัตนเสถียร, “รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนจังหวัดแพร่”, วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร, ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๔ (กรกฎาคม-สิงหาคม ๒๕๖๓): หน้า ๑๔๙๒-๑๕๐๕.

^๓พระสมชาย จนทสาโร, “บทบาทของผู้นำชุมชนกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชนสุขฤดี แขวงท่าแร่ เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร”, วารสาร มจร การพัฒนาสังคม, ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๑ (มกราคม - เมษายน ๒๕๖๓) : หน้า ๑๒-๒๑.

ทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ส่วนการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนมีปัจจัยอิทธิพลประกอบด้วยการมีส่วนร่วมร่วมตัดสินใจ การพอประมาณ คุณธรรม และการมีความรู้ โดยตัวแปรอิทธิพลทั้ง ๔ มีสัมประสิทธิ์ในการพยากรณ์ร่วมกันที่ร้อยละ ๔๙.๘ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕^๔ นอกจากนี้ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ รัชนิดา ไสยรส ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเขวาสันอุดม จังหวัดมหาสารคาม พบว่า ระดับปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเขวาสันอุดม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนระดับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเขวาสันอุดม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเขวาสันอุดม โดยรวมมีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง เท่ากับ .๗๑๒ ส่วนปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเขวาสันอุดม สามารถอธิบายว่าการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ได้ร้อยละ ๕๖.๖๐ ($R^2 = .๕๖๕$)^๕

ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อรรถวิทย์ วงศ์มณี, กิตติ เหลลาสุภาพ ได้ศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติตามบทบาทของคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ ในเขตสุขภาพที่ ๑๐ ปัจจัยการบริหารงาน กระบวนการบริหาร และการปฏิบัติตามบทบาทของคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ อยู่ในระดับสูงร้อยละ ๘๓.๓๐, ๘๘.๑๐ และ ๘๕.๘๐ มีคะแนนเฉลี่ย ๕๓.๑๐ ($SD = ๖.๘๗$), ๙๙.๑๐ ($SD = ๑๑.๓๑$), ๕๑.๘๐ ($SD = ๖.๔๔$) ตามลำดับ ปัจจัยที่มีส่งผลต่อการปฏิบัติตามบทบาทของคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิต ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคลด้านรายได้ ปัจจัยการบริหารด้านกำลังคน และด้านวัสดุอุปกรณ์ กระบวนการบริหารด้านการวางแผน และการมีภาวะผู้นำ ซึ่งสามารถร่วมกันทำนายการดำเนินงานตามบทบาทของคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ ในเขตสุขภาพที่ ๑๐ ได้ร้อยละ ๕๐^๖

^๔สาตี ลีริโพคา,พรสวรรค์ สุตะคาน,“การมีส่วนร่วมของประชาชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนในแขวงจำปาศักดิ์สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว”,วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น,ปีที่ ๑๕ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม - ธันวาคม ๒๕๖๑): หน้า ๕๑๒-๕๒๐.

^๕รัชนิดา ไสยรส,“ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเขวาสันอุดม จังหวัดมหาสารคาม”,วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด,ปีที่ ๑๒ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม - ธันวาคม ๒๕๖๑): หน้า ๘๓-๕๑.

^๖อรรถวิทย์ วงศ์มณี, กิตติ เหลลาสุภาพ,“ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติตามบทบาทของคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ ในเขตสุขภาพที่ ๑๐”,วารสารวิจัยและพัฒนาระบบสุขภาพ,ปีที่ ๑๕ ฉบับที่ ๓ (กันยายน - ธันวาคม ๒๕๖๕): หน้า ๑๖๙-๑๘๓.

นอกจากนี้ผลการวิจัยดังกล่าว ยังสอดคล้องกับมติของ กงลา ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชนบท เขตเทศบาลอำเภอศรีธาตุจังหวัดอุดรธานี พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชนบท เขตเทศบาลอำเภอศรีธาตุ จังหวัดอุดรธานี ได้แก่ ปัจจัยนำด้านเพศ (๙๕% CI: ๑.๒๐-๓.๘๖, p-value = ๐.๐๑๐) การรับรู้ภาวะสุขภาพ (๙๕% CI : ๑.๖๑-๑๐.๖๒, p-value = ๐.๐๐๓) ปัจจัยเอื้อ การเข้าถึงสถานบริการสาธารณสุข (๙๕% CI : ๐.๒๐-๐.๗๙, p-value = ๐.๐๐๙) การมีส่วนร่วมกิจกรรมในชุมชน (๙๕% CI: ๐.๒๔-๐.๙๙, p-value = ๐.๐๕๐) ปัจจัยเสริม การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคม (๙๕% CI : ๒.๑๒-๒๓.๑๕, p-value = ๐.๐๐๑)^๗

๕.๑.๓ ผลการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

ผลจากพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ พบว่า รูปแบบที่ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ได้แก่ ด้านสังคมสงเคราะห์ผู้ด้อยโอกาส ด้านการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพให้แก่ประชาชน และด้านการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ส่วนรูปแบบหรือกระบวนการความร่วมมือการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนเป็นรูปแบบที่เกิดจากทางองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นหรือทางราชการดำเนินการให้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตเป็นส่วนมากโดยยึดหลักสังคหวัตถุธรรม ได้แก่ หลักการให้การสงเคราะห์ การใช้การปรึกษาหารือ การสร้างประโยชน์แก่ประชาชน และการดำรงตนให้เป็นแบบอย่างในการพัฒนาชุมชน และอีกส่วนเป็นรูปแบบหรือกระบวนการความร่วมมือการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนที่เกิดจากจัดตั้งขึ้นมาเองตามวัตถุประสงค์ที่แต่ละกลุ่มมีความสนใจในการช่วยเหลือสงเคราะห์ประชาชนในชุมชนด้วยความเสียสละเกื้อกูลซึ่งกันและกันด้วยการใช้หลักแห่งความเมตตา กรุณา มุทิตา และมีความเป็นกลางในการมีส่วนร่วมแก่ประชาชนต่อการสงเคราะห์ผู้ด้อยโอกาส ส่วนด้านบทบาทของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนมีทั้งบทบาทในการประชุม ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินกิจกรรม ร่วมรับผลประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ส่วนผลลัพธ์ของการความร่วมมือการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนเกิดความร่วมมือในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตค่อนข้างดี ด้านสังคมสงเคราะห์ผู้ด้อยโอกาสจึงทำให้ได้แก่เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุได้มีขวัญและกำลังใจในการดำเนินชีวิตและมีความสุข ด้านการพัฒนาและส่งเสริม

^๗ มนติญา กงลา, “ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชนบท เขตเทศบาลอำเภอศรีธาตุจังหวัดอุดรธานี”, วารสารโรงพยาบาลมหาสารคาม, ปีที่ ๑๘ ฉบับที่ ๓ (กันยายน - ธันวาคม, ๒๕๖๔): หน้า ๗๕ - ๘๕.

อาชีพทำให้แก่ประชาชนโดยภาพรวมมีอาชีพเสริมในการเลี้ยงชีพได้อย่างเหมาะสม สามารถสร้างรายได้ตามอัตภาพ และดำรงตนได้อย่างมีความสุข ส่วนด้านการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน และความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินทำให้ประชาชนมีความมั่นคงในการดำเนินชีวิต มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข

ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของเจตนิพัทธ์ พิธิยานุวัฒน์, พระครูโอภาสราธิคุณ (ชาตรี อาสโภ) และ พรภริมย์ ยอดบุญ ได้ศึกษาวิจัย การพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวพระพุทธศาสนาของพนักงานในนิคมอุตสาหกรรม จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่าแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวพระพุทธศาสนาของพนักงานในนิคมอุตสาหกรรมจังหวัดฉะเชิงเทรา ได้แก่ หลักอายุสธรรม ๕ หลักศีล สมาธิ ปัญญา หลักสังคหวัตถุ ๔ และหลักสปปายะ ๗ หากบุคคลฝึกตนพัฒนาตนตามหลักธรรมดังกล่าว ก็จะสามารถเป็นคุณเครื่องให้เกิดการอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข นอกจากนี้ ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของพระครูปลัดกวีวัฒน์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การใช้พระพุทธศาสนาเสริมสร้างคุณภาพชีวิตในชุมชนตำบลคำพิ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม พบว่า ประชาชนรู้จักและนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาสำหรับนำมาใช้เป็นแนวทางในการเสริมสร้างคุณภาพชีวิต โดยมีแนวทางการใช้พระพุทธศาสนาเสริมสร้างคุณภาพชีวิตมากที่สุด คือ แนวทางการใช้ศีล ๕ รองลงมาคือ แนวทางการใช้หลักพรหมวิหาร ๔ แนวทางการใช้ฉราวาสธรรม ๔ และแนวทางการใช้สังคหวัตถุ ๔^๕

ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของวนิชญา ชัยยา และ พระมหาบุญไทย ปุญญมโน ได้ศึกษาวิจัย การพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนไทยในศตวรรษที่ ๒๑ ตามหลักพุทธปรัชญาเถรวาท ได้ศึกษาวิจัย การพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนไทยในศตวรรษที่ ๒๑ ตามหลักพุทธปรัชญาเถรวาท ได้สรุปว่า การพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนไทยในศตวรรษที่ ๒๑ พบว่า คุณภาพชีวิตของคนไทยจะมีความสุขได้นั้นจะต้องได้รับการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิต ให้มีความมั่นคงทั้งต่อตนเองครอบครัว และชุมชน สังคมด้วยการพัฒนาคุณภาพชีวิต ๔ ทาง คือ ๑) ทางกาย ๒) ทางจิตใจ และอารมณ์ ๓) ทางสังคมและสิ่งแวดล้อม และ ๔) ทางปัญญา^๖

^๕พระครูปลัดกวีวัฒน์, “การใช้พระพุทธศาสนาเสริมสร้างคุณภาพชีวิตในชุมชนตำบลคำพิ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม”, วารสารวิชาการ สถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก, ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๒ (พฤษภาคม - สิงหาคม ๒๕๖๔): หน้า ๓๔๑-๓๕๓.

^๖วนิชญา ชัยยา และ พระมหาบุญไทย ปุญญมโน, “การพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนไทยในศตวรรษที่ ๒๑ ตามหลักพุทธปรัชญาเถรวาท”, วารสารปรัชญาปริทรรศน์, ปีที่ ๒๗ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม - ธันวาคม ๒๕๖๕): หน้า ๑๘๑-๑๙๔.

๕.๑.๔ ผลการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนาอำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

ผลการศึกษา พบว่า ผลการประเมินกิจกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=๔.๓๕$, S.D.=๐.๑๑) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน ดังนี้ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่ ด้านกระบวนการ รองลงมาได้แก่ ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านผลผลิต และน้อยที่สุดได้แก่ด้านบริบท ตามลำดับ

ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ถนัด ไบยา และยุพิน แดงอ่อน ได้ศึกษาวิจัย การประเมินผลรูปแบบการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอที่เชื่อมโยงกับการพัฒนาตำบลจัดการคุณภาพชีวิต จังหวัดน่าน สรุปได้ว่า รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอมีคณะกรรมการระดับอำเภอเป็นคณะกรรมการขับเคลื่อนหลักในการกำหนดประเด็นการพัฒนา แผนการพัฒนา การบูรณาการทรัพยากร และกำกับติดตามประเมินผล ใช้ข้อมูลเป็นฐานโดยมีหมู่บ้านและตำบลเป็นพื้นที่ปฏิบัติการตามแผนงาน ประเด็น พขอ. ที่คัดเลือกดำเนินการมากที่สุด คือ การจัดการขยะ (ร้อยละ ๖๐) รองลงมา ได้แก่ การลดการตีมีเครื่องตีที่มีแอลกอฮอล์สูบบุหรี่ (ร้อยละ ๔๖.๖) อาหารปลอดภัย (ร้อยละ ๔๖.๖)และผู้สูงอายุ (ร้อยละ ๔๐.๐) ตามลำดับ และได้เพิ่มประเด็นการดำเนินการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙เป็นประเด็นหลักที่ดำเนินการในทุกอำเภอ ด้านผลการประเมินตามองค์ประกอบ UCCARE พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๓.๐-๔.๐ ในปี ๒๕๖๓ เพิ่มเป็น ๓.๐-๔.๘ ในปี ๒๕๖๔ โดยอำเภอที่มีผลการประเมินสูงสุดได้แก่ อำเภอปัว (๔.๘) อำเภอทุ่งช้าง (๔.๘) และอำเภอเมืองน่าน (๓.๘) สำหรับปัจจัยแห่งความสำเร็จได้แก่ การใช้ข้อมูล มีทีมงานและคนทำงานที่หลากหลายคณะกรรมการมีสัมพันธภาพและความเข้าใจที่ดี มีการกำหนดประเด็นอย่างมีส่วนร่วม มีการขับเคลื่อนประเด็นของพื้นที่จนเกิดผลเป็นรูปธรรม เน้นปฏิบัติการระดับตำบลหรือหมู่บ้าน การเสริมพลังการทำงาน และมีการติดตามผลลัพธ์ต่อเนื่อง ดังนั้นจึงควรมุ่งเน้นการสร้างการมีส่วนร่วมในระดับตำบลหรือหมู่บ้านเพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภออย่างต่อเนื่องและยั่งยืน^{๑๐}

ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของสหรัฐ กุลศรี ได้ศึกษาวิจัย การมีส่วนร่วมของประชาชนด้านงานส่งเสริมคุณภาพชีวิตของเทศบาลตำบล ในจังหวัดสุพรรณบุรี สรุปได้ว่า ขั้นตอนและกระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนด้านงานส่งเสริมคุณภาพชีวิต ของเทศบาลตำบล ในจังหวัดสุพรรณบุรี เป็นการสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนในชุมชนต่อ

^{๑๐}ถนัด ไบยา ยุพิน แดงอ่อน, “การประเมินผลรูปแบบการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอที่เชื่อมโยงกับการพัฒนาตำบลจัดการคุณภาพชีวิต จังหวัดน่าน”,วารสารวิชาการกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ, ปีที่ ๑๘ ฉบับที่ ๑(มกราคม - เมษายน ๒๕๖๕): หน้า ๕๙-๖๘.

กระบวนการมีส่วนร่วมให้เกิดขึ้นได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยการใช้ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีของชุมชน เป็นเครื่องมือไปสู่การขับเคลื่อนร่วมกับกิจกรรมอื่น และงานวิจัยในเชิงปริมาณพบว่า ปัจจัยภายในองค์กรที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนด้านงานส่งเสริมคุณภาพชีวิต ภาพรวมอยู่ในระดับมาก คือ ด้านวัฒนธรรม ปัจจัยภายนอกองค์กรที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนด้านงานส่งเสริมคุณภาพชีวิต ภาพรวมอยู่ในระดับมากคือด้านการกักดูแล หลักการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนด้านงานส่งเสริมคุณภาพชีวิต ภาพรวมอยู่ในระดับมากคือด้านการมีส่วนร่วม และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนด้านงานส่งเสริมคุณภาพชีวิต ภาพรวมอยู่ในระดับมากคือ ด้านส่งเสริมสตรี ข้อเสนอแนะควรมีการศึกษาถึงปัจจัยอื่นที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนด้านงานพัฒนาคุณภาพชีวิต เพื่อให้ทราบถึงรายละเอียดเชิงลึกต่อความสำเร็จในการบริการประชาชน^{๑๑}

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่อง “การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร่ จังหวัดแพร่” จึงควรมีข้อเสนอแนะในเชิงนโยบายและข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ได้แก่

๑. องค์การบริหารส่วนตำบลกาญจนาควรเสริมสร้างให้ประชาชนให้ความสำคัญกับปัญหาและสาเหตุของปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชน
๒. องค์การบริหารส่วนตำบลกาญจนาควรส่งเสริมให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมรับผิดชอบหรือเป็นผู้ประสานงานหลักระหว่างภาครัฐกับประชาชนในการวางแผนงานการดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชน
๓. องค์การบริหารส่วนตำบลกาญจนาควรส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่ได้มีส่วนร่วมด้านร่างกายในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างสม่ำเสมอ
๔. องค์การบริหารส่วนตำบลกาญจนาควรส่งเสริมให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการเข้าใจหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างยั่งยืน

^{๑๑}สทรรฐ์ กุลศรี, “การมีส่วนร่วมของประชาชนด้านงานส่งเสริมคุณภาพชีวิตของเทศบาลตำบล ในจังหวัดสุพรรณบุรี”, วารสารอุบลปริทรรศน์, ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๒ (พฤษภาคม-สิงหาคม ๒๕๖๓): หน้า ๔๘๗-๕๐๔.

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

การดำเนินการเชิงปฏิบัตินั้นเป็นสิ่งสำคัญรองลงมาจากดำเนินการทางนโยบาย เนื่องจากความสำเร็จแบบมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้นไม่ได้เกิดจากการดำเนินการทางนโยบายอย่างเดียวเท่านั้น ต้องอาศัยการดำเนินการเชิงปฏิบัติด้วยจึงจะสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้

๑. องค์การบริหารส่วนตำบลกาญจนาคกรจัดกิจกรรมประชุมประชาชนเพื่อให้ความสำคัญกับปัญหาและสาเหตุของปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชน

๒. องค์การบริหารส่วนตำบลกาญจนาคกรจัดกิจกรรมอบรมให้ประชาชนได้มีส่วนรับผิดชอบหรือเป็นผู้ประสานงานหลักระหว่างภาครัฐกับประชาชนในการวางแผนงานการดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชน

๓. องค์การบริหารส่วนตำบลกาญจนาคกรกิจกรรมสัมมนาในการส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่ได้มีส่วนร่วมด้านร่างกายในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างสม่ำเสมอ

๔. องค์การบริหารส่วนตำบลกาญจนาคกรจัดกิจกรรมอบรมในการส่งเสริมให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการเข้าใจหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างยั่งยืน

๕. องค์การบริหารส่วนตำบลกาญจนาคกรเร่งส่งเสริมทั้งภาครัฐ เอกชน และสร้างภาคีเครือข่ายความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ในการเข้ามามีส่วนร่วมในการถึงข้อมูลข่าวสาร และเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนาคกร อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

จากการวิจัยนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเชิงวิชาการดังนี้

๑) ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับ “การเสริมสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนในภาคเหนือตอนบน”

๒) ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับ “การพัฒนาและยกระดับชุมชนต้นแบบคุณภาพชีวิตแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายเพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจฐานรากอย่างยั่งยืนในภาคเหนือตอนบน”

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

๑.๑ ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. กรุงเทพฯ
มหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๓๙.

๑.๒ ข้อมูลทุติยภูมิ

๑.๒.๑ หนังสือ

กระทรวงสาธารณสุข. เครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลกชื่อย่อ ฉบับภาษาไทย.

เชียงใหม่ : กระทรวงสาธารณสุข, ๒๕๔๕.

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. จอมปราชญ์นักการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : ชัคเชสมิเดีย, ๒๕๔๔.

เกษม จันทร์แก้ว. สิ่งแวดล้อมเทคโนโลยีและชีวิต. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์,
๒๕๔๒.

โกวิท พวงงาม. มิติใหม่การปกครองท้องถิ่น วิสัยทัศน์กระจายอำนาจและการบริหารท้องถิ่น,
กรุงเทพฯ : เสมาธรรม, ๒๕๕๐.

ชนิษฐา สุขทวี. แนวทางการสร้างเครือข่ายกิจกรรมจิตอาสาที่ส่งเสริมทักษะชีวิตด้านการสร้าง
สัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดนครนายก.

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๖๒.

โฆสิต ปั้น เปี่ยมรัษฎ์. การพัฒนาประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนา
เศรษฐกิจและการศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๓๒.

จำนงค์ อภิวินาสสิทธิ์. จริยธรรมสำหรับผู้ผู้นำ. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๔.

ชาญชัย อินทรประวัตติ. การพัฒนาคุณภาพชีวิต. นครราชสีมา : เอเชียสาส์น, ๒๕๔๗.

ชัยวัฒน์ ปัญจพงษ์. การพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอ
เดียนส์, ๒๕๔๕.

จิตยา สุวรรณชฎ. สังคมวิทยา. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๗.

ดุชนิ สุทธิปริยาศรี. ทักษะชีวิตการค้นพบตนเองด้านสุขภาพ. กรุงเทพมหานคร : คณะสาธารณสุข
ศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๒.

ณ ลินพัฒน์. การพัฒนาคุณภาพชีวิต. กรุงเทพมหานคร : แพร์พิทยา, ๒๕๔๑.

ถวิลวดี บุรีกุล. การมีส่วนร่วมแนวคิด ทฤษฎี และกระบวนการ. กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า.
๒๕๔๘.

นางเยาว์ หลีพันธ์. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำโครงการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กใน
จังหวัดจันทบุรี. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๗.

นิรันดร์ จงวุฒิเวช. กลวิธี แนวทางวิธีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนาชุมชน
ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. บรรณาธิการโดย ทวีทองหงส์วิวัฒน์.
(กรุงเทพฯ : ศูนย์การศึกษานโยบายสาธารณสุข มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๒๗.

นฤมล นิราทร. การสร้างเครือข่ายการทำงาน : ข้อควรพิจารณาบางประการ. มหาวิทยาลัยธรรม
ศาสตร์:กรุงเทพมหานคร, ๒๕๔๓.

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐)”, ราชกิจจานุเบกษา
๑๓๙. ตอนพิเศษ ๒๕๘ ง (พฤศจิกายน ๒๕๖๕), หน้า ๒๐.

พระราชวรมนู (ป.อ. ปยุตโต). ทางสายกลางของการศึกษาไทย. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร :
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๒๗.

พระมหาสุทิตย์ อากาศโร. เครือข่ายธรรมชาติความรู้และการจัดการ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เดือน
, ๒๕๔๗.

พระมหาสุทิตย์ อากาศโร และเชมณัฐ อินทร์สุวรรณ. ตัวชี้วัดความสุข : กลยุทธ์การสร้างและการ
ใช้เพื่อชุมชนเป็นสุข. กรุงเทพมหานคร : สถาบันเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข,
๒๕๕๓.

พระธรรมกิตติวงศ์ (รตฺโชทฺของดี สุ). พจนานุกรมเพื่อการศึกษา พุทธศาสตร์คำวัด. พิมพ์ครั้งที่ ๓
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สถาบันบันลือธรรมสภา, ๒๕๕๑.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. พิมพ์ครั้งที่ ๙ .
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). พจนานุกรมพุทธศาสน ฉบับประมวลศัพท์. พิมพ์ครั้งที่ ๒๑.
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์บริษัท สหธรรมิก จำกัด, ๒๕๕๔.

_____ . บทบาทของพระสงฆ์ในสังคมไทยปัจจุบัน : พุทธศาสนากับสังคมไทย.
กรุงเทพมหานคร : รุ่งแสงการพิมพ์, ๒๕๔๓.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). นิติศาสตร์แนวพุทธ. พิมพ์ครั้งที่ ๖. กรุงเทพมหานคร :
บริษัท พิมพ์สวย จำกัด, ๒๕๕๐.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์. พิมพ์ครั้งที่ ๑๕.
นนทบุรี : โรงพิมพ์ บริษัทสหธรรมิก จำกัด, ๒๕๕๒.

พัทยา สายหู. กลไกของสังคม. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๖.

มหามกุฏราชวิทยาลัย. มงคลัตถ์ปิณีแปล เล่ม ๒. พิมพ์ครั้งที่ ๑๐. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์
มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘.

ยุพา อุดมศักดิ์. **เรื่องภาวะสังคมไทย**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สุขภาพใจ, ๒๕๔๗.

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. **หลักการพัฒนาชุมชนและหลักการพัฒนาชนบท**. กรุงเทพฯ : ไทยอนุเคราะห์ไทย. ๒๕๔๖.

_____. **พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๓๒**. กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๓๙.

ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน**. กรุงเทพมหานคร : อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๓๙.

วีระศักดิ์ เครือเทพ. **เครือข่าย: นวัตกรรมการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, ๒๕๕๐.

สมเด็จพระญาณสังวรสมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายก. **วิธีสร้างบุญบารมี**, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์นพรัตน์, ๒๕๔๘.

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส. **สารานุกรมพระพุทธศาสนา**, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๒๙.

สมศักดิ์ สามัคคีธรรม. **การพัฒนา การจัดการความขัดแย้ง การมีส่วนร่วม และสังคมเข้มแข็ง**. กรุงเทพฯ : สุภชินัญญ์ พรินติ้งกรุ๊ป, ๒๕๕๑.

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. **สังคมไทย : แนวทางวิจัยและการพัฒนา**. กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์, ๒๕๒๕.

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ศูนย์ศึกษาเศรษฐกิจพอเพียง. **ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการบริหารการพัฒนา**. กรุงเทพฯ: ศูนย์ศึกษาเศรษฐกิจพอเพียง สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๕๑.

สิน พันธุ์พินิจ. **เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร : บริษัทจูนพับลิชชิ่ง จำกัด, ๒๕๔๗.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. **รายงาน ผลการพัฒนาประเทศ ในระยะแผนพัฒนาฉบับที่ ๗ พ.ศ.๒๕๓๕ - ๒๕๓๙**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๓๙.

สำนักบริหารกองทุนพัฒนาชุมชน. **“ทำได้ หายจน” เรื่องราวการต่อสู้ชีวิตกับรวมอาชีพครัวเรือน กข.คจ.ดีเด่น**. กรุงเทพมหานคร : มปก, ๒๕๕๔

สำนักวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. **คุณภาพชีวิตของคนในเขตเมืองภาคกลาง**. กรุงเทพมหานคร : ทิพนตร์การพิมพ์, ๒๕๔๒.

สัมพันธ์ เตชะอธิก และคณะ. **การพัฒนาความเข้มแข็งขององค์กรชาวบ้าน**. กรุงเทพฯ ฯ เจริญวิทย์การพิมพ์, ๒๕๓๗.

ลีปนันท เกตุทัต. **การพัฒนาคุณภาพชีวิต**. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕.

สุภาพ เครือเนต. **แนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิต**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์
เลี้ยงเชียง, ๒๕๔๑.

สุนีย์ มัลลิกะมาลย์. **รัฐธรรมนูญกับการมีส่วนร่วมของประชาชน**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕.

เสรี พงศพิศ. **เครือข่าย**. กรุงเทพมหานคร: เจริญวิทยการพิมพ์, ๒๕๔๘.

ศิริ ฮามสุโพธิ์. **ประชากรกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต**. กรุงเทพฯ : โอ.เอส.พรีนติ้ง เฮาส์, ๒๕๔๓.

ศุภลักษณ์ วัฒนาวิทวัส. **วิทยาศาสตร์เพื่อคุณภาพชีวิต**. กรุงเทพมหานคร : เอิร์ดเวฟ เอ็ดดูเคชั่น.
๒๕๔๒.

อรทัย กกผล. **การมีส่วนร่วมของประชาชนกับการพัฒนานโยบายสาธารณะระดับท้องถิ่น**.
เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๘.

_____. **คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน สำหรับนักบริหารท้องถิ่น**. (กรุงเทพฯ :
เจริญสนิทวงศ์การพิมพ์, ๒๕๒๒.

อัมพร สุคันธวิช. **มนุษย์สังคม**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๘.

๑.๒.๒ บทความ

เจตนิพัทธ์ พิธิยานุวัฒน์, พระครูโสภาสาราธิคุณ (ชาตรี อาสโภ) และ พรภิรมย์ ยอดบุญ. "การพัฒนา
คุณภาพชีวิตตามแนวพระพุทธศาสนาของพนักงานในนิคมอุตสาหกรรม จังหวัด
ฉะเชิงเทรา". **วารสารนวัตกรรมการจัดการศึกษาและการวิจัย**. ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๒
(กรกฎาคม – ธันวาคม ๒๕๖๓): ๕๕-๖๖.

จุฑารัตน์ สวนสมุทร, ภมร ชันชะหัดต์ และธนิศร ยืนยง. "การบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีและอำนาจ
หน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน ในอำเภอ
คลองหลวง จังหวัดปทุมธานี". **วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา (สาขามนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์)**. ปีที่ ๑๖ ฉบับที่ ๒ (พฤษภาคม – สิงหาคม ๒๕๖๕): ๒๑๑-๒๑๗.

ถนัด ไบยา ยุพิน แต่งอ่อน. "การประเมินผลรูปแบบการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอที่
เชื่อมโยงกับการพัฒนาตำบลจัดการคุณภาพชีวิต จังหวัดน่าน". **วารสารวิชาการกรม
สนับสนุนบริการสุขภาพ**, ปีที่ ๑๘ ฉบับที่ ๑ (มกราคม - เมษายน ๒๕๖๕): ๕๙-๖๘.

ประสงค์ เอี่ยมอนันต์. "การพัฒนาเขตบริเวณในเขตเมืองเก่า". **เมืองโบราณ**. ปีที่ ๒๑ ฉบับที่ ๑-๔
(มกราคม-ธันวาคม ๒๕๔๓): ๓๐.

พงษ์รัตน์ ภิรมย์รัตน์, ฤเดช เกิดวิชัย และ ณิชูพงษ์ เตชะรัตนเสถียร, "รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิต
ของประชาชนจังหวัดแพร่". **วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร**. ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๔
(กรกฎาคม-สิงหาคม ๒๕๖๓): ๑๔๙๒-๑๕๐๕.

- พระครูธรรมธรสุชาติ ฐิตวโร. พุทธจักร. ปีที่ ๖๙ ฉบับที่ ๒ (กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘): ๑๒-๒๔.
- พระครูปลัดกวีวัฒน์. "การนำหลักพุทธธรรมไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนศรีธรรมโศก ๑ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช". **วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์**. ปีที่ ๓ ฉบับที่ 3 (กันยายน - ธันวาคม ๒๕๖๑): ๓๒๐-๓๓๔.
- _____. "การใช้พระพุทธศาสนาเสริมสร้างคุณภาพชีวิตในชุมชนตำบลคำพี่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม". **วารสารวิชาการ สถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก**. ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๒ (พฤษภาคม - สิงหาคม ๒๕๖๔): ๓๔๑-๓๕๓.
- พระสมชาย จนทสาร์, "บทบาทของผู้นำชุมชนกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชนสุขฤดี แขวงท่าแร่ เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร". **วารสาร มจร การพัฒนาสังคม**. ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๑ (มกราคม - เมษายน ๒๕๖๓): ๑๒-๒๑.
- พชนี ตูเล๊ะ. "ศักยภาพผู้นำชุมชนและการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อความเข้มแข็งด้านคุณภาพชีวิตและสังคมในจังหวัดนราธิวาส". **วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์**, ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๖๑): ๗๔-๘๖.
- วนิชญา ชัยยา และ พระมหาบุญไทย ปุญญมโน. "การพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนไทยในศตวรรษที่ ๒๑ ตามหลักพุทธปรัชญาเถรวาท". **วารสารปรัชญาปริทรรศน์**. ปีที่ ๒๗ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม - ธันวาคม ๒๕๖๕): ๑๘๑-๑๙๔.
- สรัฐ กุลศรี. "การมีส่วนร่วมของประชาชนด้านงานส่งเสริมคุณภาพชีวิตของเทศบาลตำบล ในจังหวัดสุพรรณบุรี". **วารสารอุบลปริทรรศน์**. ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๒ (พฤษภาคม-สิงหาคม) ๒๕๖๓: ๔๘๗-๕๐๔.
- สุทธิพันธ์ อรัญญาส. "การพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนและการสร้างเครือข่ายชุมชนสัมพันธ์วิถีพุทธ". **วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์**. ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๑ (มกราคม - มีนาคม ๒๕๖๔): ๒๐๒-๒๑๖.
- อนัญพรรณ ไชยพิริยะกุล และชุลีรัตน์ เจริญพร. "แนวทางการจัดการความรู้ต้นแบบการเป็นผู้นำจิตอาสากรณีศึกษา เทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน". **วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์**. ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๓ (กันยายน-ธันวาคม ๒๕๖๔): มปน.
- อรศิริ ไม้ทอง, พระสุธีรัตนบัณฑิต และพระเทพวัชรจารย์. "กระบวนการเสริมสร้างจิตอาสาและความรับผิดชอบต่อสังคมของเยาวชนนานาชาติ". **วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์**. ปีที่ ๑๗. ฉบับที่ ๓ (กันยายน-ธันวาคม ๒๕๖๔): ๑-๑๘.
- อเนก เหล่าธรรมทัศน์. "ประชาสังคมพัฒนาการและนัยยะแห่งอนาคต". **วารสารนิเวศวิทยา**. ฉบับที่ ๒๓. (๒๕๕๗): ๓๔.

๑.๒.๓ รายงานการวิจัย

พระครูวาทีวรวัฒน์ และคณะ. “การพัฒนาเครือข่ายจิตอาสาอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมชุมชนในตลาดน้ำในจังหวัดเพชรบุรี”. รายงานการวิจัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๓.

พระสุธีรัตนบัณฑิต (สุทิตย์ ออบอุ่น) และคณะ. “การเสริมสร้างสุขภาวะและการเรียนรู้ตามแนวพระพุทธศาสนา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย”. รายงานการวิจัย.

พัชราพร วีรสิทธิ์. “ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบห้าประกอบของบุคลิกภาพและความสามารถในการเผชิญปัญหาและอุปสรรคตามหลักอิทธิบาท ๔ ของเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติอยู่ในสำนักงานประกันสังคม”. วิทยานิพนธ์ศาสตรจิตวิทยา. สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๑.

อรทัย อัจฉา และสมศักดิ์ นัคลาจารย์. “รายงานการวิจัยเชิงปฏิบัติการเรื่อง เครือข่ายอาสาสมัครเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมเอตลัส”. มหาวิทยาลัยมหิดล สถาบันวิจัยประชากรและสังคม, ๒๕๔๐.

อัครเดช พรหมกัลป์ และคณะ. “การพัฒนาองค์ความรู้และองค์ประกอบชุมชนสร้างสรรค์ “Smart Community ของชุมชนในสังคมไทย”. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๓.

๑.๒.๔ เอกสารอัดสำเนา

โกวิท พวงงาม. “การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน”. เอกสารโรเนียว การบรรยายหลักสูตรการอบรมสาวตรีสืบสวน. กองบัญชาการตำรวจนครบาล, ๒๕๔๕.

นฐพงศ์ เทพจारी. เอกสารการประกอบสัมมนาประมวลวิสัยทัศน์สงขลา ๒๕๕๕. (ห้องคอนเวนชั่นฮอลล์ ชั้น ๗, ๒๕๔๙).

๑.๒.๕ สัมภาษณ์

นายเอ, สัมภาษณ์, ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๖๖.

นายบี, สัมภาษณ์, ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๖๖.

นายซี, สัมภาษณ์, ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๖๖.

นายดี, สัมภาษณ์, ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๖๖.

นายอี, สัมภาษณ์, ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๖๖.

นายเอฟ, สัมภาษณ์, ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๖๖.

นายจี, สัมภาษณ์, ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๖๖.

นายเอช, สัมภาษณ์, ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๖๖.

นายไอ, สัมภาษณ์, ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๖๖.
 นายเจ, สัมภาษณ์, ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๖๖.
 นายเค, สัมภาษณ์, ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๖๖.
 นางเอล, สัมภาษณ์, ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๖๖.
 นางเอ็ม, สัมภาษณ์, ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๖๖.
 นางเอ็น, สัมภาษณ์, ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๖๖.
 นายโอ, สัมภาษณ์, ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๖๖.
 นายพี, สัมภาษณ์, ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๖๖.
 นายคิว, สัมภาษณ์, ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๖๖.
 นายอาร์, สัมภาษณ์, ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๖๖.
 นายเอส, สัมภาษณ์, ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๖๖.
 นางที, สัมภาษณ์, ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๖๖.
 นายยู, สัมภาษณ์, ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๖๖.
 นายวี, สัมภาษณ์, ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๖๖.
 นายดับบิว, สัมภาษณ์, ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๖๖.
 นายเอ็กซ์, สัมภาษณ์, ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๖๖.
 นางวาย, สัมภาษณ์, ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๖๖.
 นายโบ, สัมภาษณ์, ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๖๖.
 นายยีน, สัมภาษณ์, ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๖๖.

๑.๒.๔ สารนิเทศจากเวปไซด์เว็ป (World Wide Web)

ข้อมูลพื้นฐาน. องค์การบริหารส่วนตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่,
<https://www.kanjana.go.th/home>, 10 เมษายน 2565.
 แผนพัฒนาอำเภอ ๕ ปี (พ.ศ.๒๕๖๑ - ๒๕๖๕) อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่.
http://phrae.go.th/file_strategic/B๕/maeng๖๔.pdf, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๕.
 ภูมิศาสตร์ เศรษฐศาสตร์, แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตการทำงาน,
<http://pirun.ku.ac.th/~fsocsrg/phusanisa.doc>. 20 พ.ค.2561.
 พระครูสุนทรธรรมโสภณ. คุณลักษณะของจิตะการพัฒนาคิต .
<http://www.src.ac.th/web/index.php?option=content&task=view&id=๓๕๔&Itemid=๖๙>. ๑๐ ม.ค. ๖๕.
 พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). พระพุทธศาสนาพัฒนาคนและสังคม. (จัดพิมพ์ในระบบเครือข่ายโดย
 สำนักงานเลขาธิการรัฐมนตรีศึกษาแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้. (SEAMEO Secretariat).

<http://www.seameo.org/v/payutto/index.htm> [o m.n. bodde.๒๒ มกราคม ๒๕๖๕.

รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี พ.ศ.๒๕๖๓. <https://www.kanjana.go.th/home>, ๒๗ มกราคม ๒๕๖๕.

สถาบันพระปกเกล้า, การปกครองส่วนท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐, http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=การปกครองส่วนท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย_พุทธศักราช_๒๕๖๐, ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๕.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. แผนฯ ๑๒ ฉบับประชาชน นวัตกรรมคือหัวใจของการพัฒนา ๒๕๖๑. ๑๕ มีนาคม ๒๕๖๕. <http://planning.dld.go.th/>.

สำนักงานจังหวัดแพร่ กลุ่มงานยุทธศาสตร์ และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด. แผนพัฒนาจังหวัดแพร่ พ.ศ.๒๕๖๑-๒๕๖๕ ฉบับทบทวน พ.ศ.๒๕๖๔ (เล่มที่ ๑). ๒๘ มกราคม ๒๕๖๕. http://phrae.go.th/file_strategic/๖๑-๖๕plan๖๔-๑.pdf, หน้า ๙๔-๙๖.

๒. ภาษาอังกฤษ

๒.๑ SECONDARY SOURCES:

๒.๑.๑ Books

Campbell and Roger. **The Quality of Life**. Newyork : Russell Sage, 1976.

Cohen, J. M., & Uphoff, N. T.. **Participation place in rural Development: Seeking Clarity through Specificity**, World Development. New York: Cornell University,1980.

Ferrans and Power. **Quality of life**. Chicago : Rand Mc Nally & Company, 2012.

ESCAP. **Guidelines on methodological approaches to the conduct of a regional Survey of the quality of life as an aspect of human resources Development**

Ramos L.A.A. and L.B. Fletcher. **Planning for Rural Development: Rural Development with Popular Participatio.**,Lowa : Department of Economics. Iowa State University, 1982.

UNESCO, **Indicator of Environment Quality and Quality of Life. Research and Social Science**, No 38, Paris: UNESCO, 1381.

- UNDP. **The Quality of Work Life: what is the focus of the European Commission.**
New York: United Nations. Human Development Report, 2009.
- United Nation. **“Popular Participation as a Strategy for Promoting Community Level Action and Nation Development Report of the Meeting for The Adhoc Group of Expert”** . Department of International Economic and Social Affair.
New York: United Nation, 1981.
- WHOQOL GROUP. **“ The World Health Organization Quality of Life Assessment (WHOQOL) : position paper from the World Health Organization”** . Social Sciences Medicine, 1995.
- Yamane, Taro. **Statistics, An Introductory Analysis.** 2nd Ed. New York: Harper and Row, 1967.
- Zhan.L **“Quality of Life : Conceptual and Management Issues”**. **Advance Nursing,** 1992.

ภาคผนวก

ผนวก ก เครื่องมือการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่าง
ยั่งยืนของตำบลกาญจน อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร่

คำชี้แจง

๑. แบบสอบถามชุดนี้ จัดทำขึ้นเพื่อสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติการการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจน อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร่ ซึ่งท่านเป็นบุคคลหนึ่งที่ได้รับการคัดเลือกให้ตอบแบบสอบถาม โปรดตอบแบบสอบถามตามความคิดเห็นของท่านให้ครบถ้วนทุกข้อคำถาม คำตอบของท่าน ผู้วิจัยจะรักษาไว้เป็นความลับ และจะไม่มีผลกระทบต่อการทำงานของท่าน หรือหน่วยงานที่ท่านรับผิดชอบ เนื่องจากผู้วิจัยจะนำคำตอบของท่านไปใช้วิเคราะห์ในภาพรวมเท่านั้น

๒. แบบสอบถามชุดนี้ ประกอบด้วย ๔ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบเลือกตอบ (Checklist)

ตอนที่ ๒ เป็นการสอบถามเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจน อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร่

ตอนที่ ๓ เป็นการสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจน อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร่

ตอนที่ ๔ เป็นคำถามปลายเปิด (Open Ended Question) เกี่ยวกับแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจน อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร่

ขออนุโมทนาขอบคุณทุกท่านที่ได้สละเวลาตอบแบบสอบถามนี้ตามความเป็นจริงหรือตามความคิดเห็นของท่านมากที่สุด คำตอบของท่าน ผู้วิจัยจะเก็บไว้เป็นความลับและจะใช้สำหรับการวิจัยครั้งนี้เท่านั้น

พระครูโสภณกิตติบัณฑิต, ผศ.ดร. และคณะ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

ตอนที่ ๑ เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

กรุณาใส่เครื่องหมาย ✓ ลงใน ใน ที่ตรงกับข้อมูลของตัวท่านมากที่สุด

๑. เพศ

ชาย หญิง

๒. อายุ

๑๘-๓๐ ๓๑-๔๐ ๔๑-๕๐ ๕๑ ปีขึ้นไป

๓. วุฒิการศึกษา

ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า
 มัธยมศึกษาตอนปลายหรือ เทียบเท่า
 อนุปริญญา ปริญญาตรี สูงกว่าปริญญาตรีขึ้นไป

๔. อาชีพ

รับราชการ รับจ้างทั่วไป
 ทำการเกษตร ประกอบธุรกิจส่วนตัว

๕. รายได้

๑-๕,๐๐๐ บาท ๕,๐๐๐-๑๐,๐๐๐ บาท
 ๑๐,๐๐๑-๑๕,๐๐๐ บาท ๑๕,๐๐๐ ขึ้นไป

ตอนที่ ๒ เป็นการสอบถามเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ๔ ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม ด้านการมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน และด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน

คำชี้แจง: กรุณาใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด โดยประมาณค่าระดับความคิดเห็น ดังนี้

๕ หมายถึง	มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด
๔ หมายถึง	มีการปฏิบัติในระดับมาก
๓ หมายถึง	มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง
๒ หมายถึง	มีการปฏิบัติในระดับน้อย
๑ หมายถึง	มีการปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องข้อความที่ตรงกับเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ข้อ	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่	ระดับปฏิบัติการ				
		มากที่สุด ๕	มาก ๔	ปานกลาง ๓	น้อย ๒	น้อยที่สุด ๑
๑. ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา						
๑	ภาครัฐในพื้นที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสำรวจปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชน					
๒	ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหาของแต่ละชุมชนเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชน					
๓	ประชาชนในพื้นที่สนใจที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการแก้ไขปัญหาในการพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชน					
๔	ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการให้ความสำคัญกับปัญหาและสาเหตุของปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชน					
๕	ประชาชนในพื้นที่มีความกระตือรือร้นในการมีส่วนร่วมด้านการให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับปัญหาและสาเหตุในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างต่อเนื่อง					
๒. ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม						
๖	ภาครัฐเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชน					
๗	ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการรับรู้ หรือ เข้าใจ ในกระบวนการวางแผนการดำเนิน					

ข้อ	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่	ระดับปฏิบัติการ				
		มากที่สุด ๕	มาก ๔	ปานกลาง ๓	น้อย ๒	น้อยที่สุด ๑
	กิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชน					
๘	ประชาชนได้มีส่วนร่วมประชุมหรือรวมตัวกันเพื่อหาแนวทางในการวางแผนดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชน					
๙	ประชาชนได้มีส่วนร่วมเสนอแผนงานการดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตร่วมกับทุกภาคส่วนอย่างต่อเนื่อง					
๑๐	ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบหรือเป็นผู้ประสานงานหลักระหว่างภาครัฐกับประชาชนในการวางแผนงานการดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชน					
๓. ด้านการมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน						
๑๑	ภาครัฐเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณากิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต					
๑๒	ประชาชนในพื้นที่ได้มีส่วนร่วมด้านร่างกายในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างสม่ำเสมอ					
๑๓	ประชาชนในพื้นที่ทุกกลุ่มได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมจากการพัฒนาคุณภาพชีวิต					

ข้อ	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่	ระดับปฏิบัติการ				
		มากที่สุด ๕	มาก ๔	ปานกลาง ๓	น้อย ๒	น้อยที่สุด ๑
๑๔	ประชาชนในพื้นที่ได้มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างเสมอภาค					
๑๕	ประชาชนในพื้นที่ได้มีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมจากการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างใกล้ชิด					
๔. ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน						
๑๖	ภาครัฐเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในกระบวนการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต					
๑๗	ภาครัฐได้ประชาสัมพันธ์ขั้นตอนหรือช่องทางให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต					
๑๘	ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการรับรู้หรือเข้าใจในกระบวนการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต					
๑๙	ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการเข้าใจหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต					
๒๐	ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการได้รับข้อมูลที่แท้จริงในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต					

ตอนที่ ๓ เป็นการสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา

คุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ๕ ด้าน คือ ด้านการสื่อสาร ด้านการปรึกษาหารือ ด้านการเข้ามามีบทบาท ด้านการสร้างความร่วมมือ และด้านการให้อำนาจแก่ประชาชน

คำชี้แจง: กรุณาใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

โดยประมาณค่าระดับความคิดเห็น ดังนี้

๕ หมายความว่า	มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด
๔ หมายความว่า	มีการปฏิบัติในระดับมาก
๓ หมายความว่า	มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง
๒ หมายความว่า	มีการปฏิบัติในระดับน้อย
๑ หมายความว่า	มีการปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด

ข้อ	ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่	ระดับปฏิบัติการ				
		มากที่สุด ๕	มาก ๔	ปานกลาง ๓	น้อย ๒	น้อยที่สุด ๑
๑. ด้านการสื่อสาร						
๑	การให้ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับความจำเป็นในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่อย่างสม่ำเสมอ					
๒	การให้ประชาชนได้รับข้อมูลจากหน่วยงานภาครัฐในประเด็นปัญหาของการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่					
๓	การให้ประชาชนได้รับความรู้ในการหาทางเลือก และแก้ไขการพัฒนาคุณภาพชีวิตในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง					
๔	การให้ประชาชนได้รับแจกแผ่นพับเพื่อประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้กับประชาชน					

ข้อ	ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร่	ระดับปฏิบัติการ				
		มากที่สุด ๕	มาก ๔	ปานกลาง ๓	น้อย ๒	น้อยที่สุด ๑
๕	การให้ประชาชนได้รับฟังเสียงตามสายในชุมชนเพื่อประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต					
๒. ด้านการปรึกษาหารือ						
๖	การให้ประชาชนได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาในการพัฒนาคุณภาพชีวิตในพื้นที่					
๗	การให้ประชาชนแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการในการพัฒนาคุณภาพชีวิตในพื้นที่อย่างสม่ำเสมอ					
๘	การให้ประชาชนได้เข้าประชุมหรือรวมตัวกันเพื่อหาแนวทางในการดำเนินงานการพัฒนาคุณภาพชีวิตในพื้นที่					
๙	การให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นในการดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตร่วมกันกับทุกภาคส่วนอย่างต่อเนื่อง					
๑๐	การให้ประชาชนได้ร่วมสนทนากับภาครัฐ ภาคประชาชน และภาคอื่น ๆ ในการตัดสินใจประกอบการพิจารณาในการพัฒนาคุณภาพชีวิตในพื้นที่					
๓. ด้านการเข้ามามีบทบาท						
๑๑	การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณาเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต					
๑๒	การให้ประชาชนในพื้นที่ ทุกกลุ่มได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างเสมอภาคกัน					

ข้อ	ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิต อย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่	ระดับปฏิบัติการ				
		มากที่สุด ๕	มาก ๔	ปานกลาง ๓	น้อย ๒	น้อยที่สุด ๑
๑๓	การให้ประชาชนในพื้นที่ได้เสนอข้อมูล ข่าวสารระหว่างรัฐและประชาชนอย่าง จริงจังในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่าง ต่อเนื่อง					
๑๔	การให้ประชาชนในพื้นที่ได้ร่วมประชุมเชิง ปฏิบัติการในการพัฒนาคุณภาพชีวิตเป็น ประจำทุกปี					
๑๕	การให้ประชาชนในพื้นที่ได้แสดงความ คิดเห็นในกระบวนการมีส่วนร่วมในการ พัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างสม่ำเสมอ					
๔. ด้านการสร้างความร่วมมือ						
๑๖	การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วม ในกระบวนการระบุปัญหาเกี่ยวกับการ พัฒนาคุณภาพชีวิต					
๑๗	การให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการ พัฒนาทางเลือกและแนวทางแก้ไขการ ดำเนินงานภาครัฐเกี่ยวกับการพัฒนา คุณภาพชีวิต					
๑๘	การให้ประชาชนในพื้นที่ได้เข้าร่วมเป็น คณะที่ปรึกษาฝ่ายประชาชนใน กระบวนการดำเนินงานเกี่ยวกับการ พัฒนาคุณภาพชีวิต					
๑๙	การให้ประชาชนสร้างฉันทามติในการ ดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต					
๒๐	การให้ประชาชนในพื้นที่ได้ตัดสินใจแบบมี ส่วนร่วมในการดำเนินงานเกี่ยวกับการ พัฒนาคุณภาพชีวิต					

ข้อ	ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิต อย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่	ระดับปฏิบัติการ				
		มากที่สุด ๕	มาก ๔	ปานกลาง ๓	น้อย ๒	น้อยที่สุด ๑
๕. ด้านการให้อำนาจแก่ประชาชน						
๒๑	การให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการสร้าง การเรียนรู้ร่วมกันเกี่ยวกับขั้นตอนหรือ ช่องทางในการดำเนินงานภาครัฐในการ พัฒนาคุณภาพชีวิต					
๒๒	การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้รับรู้หรือ เข้าใจในกระบวนการดำเนินงานเกี่ยวกับ การพัฒนาคุณภาพชีวิต					
๒๓	การสร้างความตระหนักให้ประชาชนเกิด ความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกันในการ ดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต					
๒๔	การให้ประชาชนทำประชาคมทุกครั้ง เกี่ยวกับโครงการการพัฒนาคุณภาพชีวิต					
๒๕	การให้ประชาชนลงประชามติในการ ดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต ทุกครั้ง					

ตอนที่ ๔ เป็นคำถามปลายเปิด (Open Ended Question) เกี่ยวกับแนวทางการมีส่วนร่วมของ
ประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบล
กาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

๔.๑ แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของ
ตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ด้านปัญหาและสาเหตุของปัญหาเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

๔.๒ แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของ
ตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ด้านการวางแผนดำเนินกิจกรรมเป็นอย่างไร

.....
.....
.....

๔.๓ แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของ
ตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ด้านการลงทุนและการปฏิบัติงานเป็นอย่างไร

.....
.....
.....

๔.๔ แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของ
ตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ด้านการติดตามและการประเมินผลงานเป็นอย่างไร

.....
.....
.....

คณะวิจัยขอขอบคุณผู้ให้ข้อมูลทุกท่านในการตอบแบบสอบถาม

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรื่อง การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่าง
ยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

คำชี้แจง

๑. แบบสัมภาษณ์ชุดนี้ จัดทำขึ้นเพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ เพื่อเป็นฐานคิดสำคัญในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

๒. แบบสัมภาษณ์ชุดนี้ ประกอบด้วย ๒ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสัมภาษณ์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

ตอนที่ ๓ เป็นแบบสัมภาษณ์ปัญหา และอุปสรรคการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ได้สละเวลาตอบแบบสัมภาษณ์นี้ตามความเป็นจริงหรือตามความคิดเห็นของท่านมากที่สุด คำตอบของท่าน ผู้วิจัยจะเก็บไว้เป็นความลับ และจะใช้สำหรับการวิจัยครั้งนี้เท่านั้น

พระครูโสภณกิตติบัณฑิต, ผศ.ดร.

ผศ.ดร.สายัณห์ อินนันใจ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

ตอนที่ ๑ เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....อายุ.....ปี

ตำแหน่ง.....

วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์.....

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสัมภาษณ์สภาพการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

๑. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับสภาพการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตำบลกาญจนา จังหวัดแพร่ด้านปัญหาและสาเหตุของปัญหาเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

๒. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับสภาพการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตำบลกาญจนา จังหวัดแพร่ด้านการวางแผนดำเนินกิจกรรมเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

๓. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับสภาพการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตำบลกาญจนา จังหวัดแพร่ด้านการลงทุนและการปฏิบัติงานเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

๔. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับสภาพการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตำบลกาญจนา จังหวัดแพร่ด้านการติดตามและการประเมินผลงานเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

ตอนที่ ๓ เป็นแบบสัมภาษณ์ปัญหา และอุปสรรคการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

๑. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตำบลกาญจนา จังหวัดแพร่ด้านปัญหาและสาเหตุของปัญหามีอย่างไร

.....
.....
.....

๒. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตำบลกาญจนา จังหวัดแพร่ด้านการวางแผนดำเนินกิจกรรมมีอย่างไร

.....
.....
.....

๓. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตำบลกาญจนา จังหวัดแพร่ด้านการลงทุนและการปฏิบัติงานมีอย่างไร

.....
.....
.....

๔. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตำบลกาญจนา จังหวัดแพร่ด้านการติดตามและการประเมินผลงานมีอย่างไร

.....
.....
.....

แบบสนทนากลุ่ม

เรื่อง การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่าง
ยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

ตอนที่ ๑ ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ให้การสนทนากลุ่ม

๑. ชื่อ, นามสกุล.....
๒. ตำแหน่ง.....
๓. กลุ่ม.....
๔. วันที่สนทนากลุ่ม.....เวลา
๕. สถานที่สนทนากลุ่ม.....

ตอนที่ ๒ แบบสนทนากลุ่มเฉพาะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

ประกอบด้วยแนวคำถามดังนี้

๑. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตำบลกาญจนาอำเภอเมือง
แพร่ จังหวัดแพร่มีกลุ่มด้านใดบ้าง
๒. รูปแบบหรือกระบวนการความร่วมมือการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา
คุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ เป็นอย่างไร
๓. บทบาทของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธ
อย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ เป็นอย่างไร
๔. ผลลัพธ์ความร่วมมือของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตาม
แนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ เป็นอย่างไร

แบบประเมินผลการฝึกอบรม

เรื่อง การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่าง
ยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

คำชี้แจง

๑. แบบประเมินผลการปฏิบัติการชุดนี้ จัดทำขึ้นเพื่อประเมินผลการปฏิบัติการเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติการการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ซึ่งท่านเป็นบุคคลหนึ่งที่ได้รับการคัดเลือกให้ตอบแบบประเมินผลการปฏิบัติการ โปรดตอบแบบประเมินผลการปฏิบัติการตามความคิดเห็นของท่านให้ครบถ้วนทุกข้อคำถาม คำตอบของท่าน ผู้วิจัยจะรักษาไว้เป็นความลับ และจะไม่มีผลกระทบต่อกรปฏิบัติงานของท่าน หรือหน่วยงานที่ท่านรับผิดชอบ เนื่องจากผู้วิจัยจะนำคำตอบของท่านไปใช้วิเคราะห์ในภาพรวมเท่านั้น

๒. แบบสอบถามชุดนี้ ประกอบด้วย ๒ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบเลือกตอบ (Checklist)

ตอนที่ ๒ แบบประเมินผลกิจกรรมเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

ขออนุโมทนาขอบคุณทุกท่านที่ได้สละเวลาตอบแบบประเมินผลกิจกรรมนี้ตามความเป็นจริงหรือตามความคิดเห็นของท่านมากที่สุด คำตอบของท่าน ผู้วิจัยจะเก็บไว้เป็นความลับและจะใช้สำหรับการวิจัยครั้งนี้เท่านั้น

พระครูโสภณกิตติบัณฑิต,ผศ.ดร.และคณะ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

แบบประเมินภาพรวมการฝึกอบรม
การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืน
ของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้เข้าร่วมกิจกรรม

๑. เพศ ชาย หญิง
๒. อายุ ๒๐-๓๐ ๓๑-๔๐ ๔๑-๕๐ ๕๑ ปีขึ้นไป

ตอนที่ ๒ ประเมินผลกิจกรรมเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

ข้อ	รายการ	ระดับปฏิบัติการ				
		๕	๔	๓	๒	๑
๑. ประเมินด้านบริบท (Content Evaluation)						
๑	เป้าประสงค์ของกิจกรรมสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนผู้เข้าร่วมกิจกรรม					
๒	เป้าประสงค์ของกิจกรรมสอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน					
๓	เป้าประสงค์ของกิจกรรมสอดคล้องกับปัญหา อันนำไปสู่ความจำเป็นของการดำเนินกิจกรรม					
๒. ประเมินด้านปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation)						
๖	จำนวนผู้เข้าอบรมมีความเหมาะสม					
๗	จำนวนวิทยากรผู้ควบคุมดูแลมีความเหมาะสม					
๘	วิทยากรผู้ควบคุมดูแลมีความสุภาพ					
๙	การตอบข้อซักถามของวิทยากรผู้ควบคุมดูแลมีความเหมาะสม					
๑๐	กำหนดการในการทำกิจกรรมมีความเหมาะสม					
๑๑	เอกสารประกอบการทำกิจกรรมมีความเหมาะสม					
๑๒	สถานที่ที่ใช้ในการทำกิจกรรมมีความเหมาะสม					
๑๓	ขั้นตอนการปฏิบัติงานภาคปฏิบัติการมีความเหมาะสม					

ข้อ	รายการ	ระดับปฏิบัติการ				
		๕	๔	๓	๒	๑
๑๔	การสื่อสารระหว่างการดำเนินกิจกรรมมีความเหมาะสม					
๑๕	ระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรมมีความเหมาะสม					
๓. ประเมินด้านกระบวนการ (Process Evaluation)						
๑๖	มีการจัดลำดับขั้นกำหนดการได้อย่างเหมาะสม					
๑๗	การจัดกิจกรรมเป็นไปตามกำหนดการที่วางไว้					
๑๘	การจัดกิจกรรมมีความสอดคล้องกับเป้าประสงค์					
๑๙	กระบวนการจัดลำดับขั้นกิจกรรมมีความเหมาะสม					
๒๐	คณะทำงานร่วมดำเนินงานด้วยมนุษย์สัมพันธ์ที่ดี					
๒๑	คณะทำงานประสานกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้เป็นอย่างดี					
๒๒	คณะทำงานมีกระบวนการในการบริหารจัดการที่ดี					
๒๓	คณะทำงานช่วยแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินงานได้เป็นอย่างดี					
๔. ประเมินด้านผลผลิต (Product Evaluation)						
๒๔	ความรู้ความเข้าใจที่ได้รับ					
๒๕	การพัฒนาทักษะในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนหลังการฝึกอบรม <u>ศักยภาพของท่าน</u> เพิ่มขึ้นมากน้อยเพียงใด					
๒๖	การพัฒนาความรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนหลังการฝึกอบรม <u>ความมั่นใจของท่าน</u> เพิ่มขึ้นมากน้อยเพียงใด					
๒๗	การพัฒนาทักษะวางแผนงานแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบหลังการฝึกอบรม <u>ศักยภาพ</u> เพิ่มขึ้นมากน้อยเพียงใด					
๒๘	การพัฒนาทักษะความสัมพันธ์และกระบวนการกลุ่มหลังการฝึกอบรม <u>ศักยภาพ</u> เพิ่มขึ้นมากน้อยเพียงใด					
๒๙	การพัฒนาประสบการณ์หลังผ่านการฝึกอบรม เกิดการเชื่อมโยงเป็นเครือข่าย เพิ่มขึ้นมากน้อยเพียงใด					
๓๐	ความพึงพอใจในการเข้ารับการอบรมครั้งนี้					

ผนวก ข

ภาพถ่ายการลงพื้นที่ทำวิจัย

ภาพการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักเพื่อศึกษาการเสริมสร้างจิตอาสาวิถีพุทธแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ของชุมชนตำบลกาญจนอำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร่

ภาพสนทนากลุ่มเฉพาะผู้ให้ข้อมูลหลักเพื่อเสนอรูปแบบกระบวนการเสริมสร้างเครือข่ายจิตอาสา
วิถีพุทธแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ของชุมชนตำบลกาญจนนา
อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

ภาพปฏิบัติการอบรมเพื่อเสริมสร้างเครือข่ายจิตอาสาวิถีพุทธแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่
เชิงสร้างสรรค์ของชุมชนตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

ภาคผนวก ค

การรับรองการนำวิจัยไปใช้ประโยชน์

๑. กิจกรรมด้านการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษา

- สามารถนำกระบวนการศึกษาวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนในรายวิชา เช่น วิชาหลักรัฐศาสตร์ในพระไตรปิฎก ในหลักสูตรปริญญาโท และ วิชาการพัฒนาระบบราชการไทย ในระดับปริญญาตรี ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่
- สามารถนำผลการศึกษาไปสะท้อนข้อมูลให้กับประชาชนในการพัฒนาพื้นที่ของชุมชน ตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่
- สามารถนำผลการศึกษาไปวิเคราะห์ร่วมกับนักวิชาการทางด้านการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ โดยความร่วมมือของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดแพร่ สาธารณสุขจังหวัด พระพุทธศาสนาจังหวัดแพร่ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดแพร่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๒. กิจกรรมด้านการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่

- สามารถพัฒนาโครงการสัมมนาทางรัฐศาสตร์ในด้านการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่
- สามารถพัฒนาและต่อยอดโครงการสัมมนาทางรัฐศาสตร์ให้มีประสิทธิภาพของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- สามารถนำข้อมูลเกี่ยวกับการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ไปเผยแพร่ให้ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้ที่เกี่ยวข้องให้มากขึ้น

๓. กิจกรรมด้านวิชาการ

- มีการสัมมนาตามโครงการ ๑ ครั้ง เช่น สัมมนาเรื่อง “การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่” โดยสามารถหาแนวทางและมาตรการในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ได้เป็นอย่างดี
- มีการพัฒนาทักษะในการวิจัยให้กับทีมงานวิจัยและนิสิตในระดับปริญญาโทของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ เพื่อการเรียนรู้ในมิติที่หลากหลาย เช่น การ

จัดสัมมนาการเสริมสร้างการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตาม
แนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่

- มีการศึกษาร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อวิเคราะห์หาแนวการเสริมสร้างการมีส่วนร่วม
ร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอ
เมืองแพร่

ภาคผนวก ง
ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบ

๑. ผลผลิต (Input) ที่ได้จากแผนงาน

แผนงานวิจัยนี้ ได้เอกสารผลงานทางวิชาการ เช่น รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ ๑ ชิ้น บทความวิจัย จำนวน ๑ ชิ้น ชุดองค์ความรู้ จำนวน ๑ ชุด

๒. ผลลัพธ์ (Outcome) ที่เกิดขึ้นและการนำไปใช้ประโยชน์

๑) ประโยชน์กับวงวิชาการ

โครงการวิจัยนี้ ๑. ได้ตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานวิชาการ บทความวิจัย เรื่อง การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ๑ เรื่อง ๒. ได้ประชาชนต้นแบบในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ๑๘ คน

๒) ประโยชน์กับชุมชนและสังคม

โครงการวิจัยนี้ได้ช่วยแก้ปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยเฉพาะด้านสังคมสงเคราะห์ผู้ด้อยโอกาส ด้านการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพให้แก่ประชาชน และด้านการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ของชุมชน ตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ อีกทั้งยังได้ทราบปัญหาและความต้องการของประชาชนในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาศักยภาพให้มากขึ้น

๓) ประโยชน์เชิงเศรษฐกิจ

การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ในโครงการวิจัยนี้ จะสามารถลดปัญหาและความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจให้กับชุมชน พร้อมปรับตัวเข้าสู่สังคมอุดมสุขได้อย่างมีประสิทธิภาพ ฉะนั้นหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องได้ให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ซึ่งได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาทั้งเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตั้งแต่ระดับชุมชนไปถึงระดับประเทศให้มีความเข้มแข็ง เพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย เกิดการพัฒนาได้อย่างยั่งยืน

๔) ประโยชน์เชิงนโยบาย

การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ในโครงการวิจัยนี้ สามารถลดปัญหาและความเหลื่อมล้ำ สร้างความเข้มแข็ง พร้อมปรับตัวเข้าสู่สังคมอุดมสุขได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งหน่วยงานภาครัฐ องค์กรบริหารส่วนตำบล และเอกชนที่เกี่ยวข้องได้มีนโยบายในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วม

ของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืน

๓. ผลกระทบ (Impact) ที่เกิดขึ้น

๑) ผลกระทบเชิงวิชาการ

- ผลจากการวิจัยชิ้นนี้ได้ช่วยเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ด้านได้องค์ความรู้เสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ไปสู่ชุมชนและสถานศึกษาทั้งในทุกระดับเพื่อเป็นการกระจายองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์สำหรับชุมชน นักเรียน นิสิตและนักศึกษาทุกเพศ ทุกวัยได้หันมาสนใจศึกษาในด้าน การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนาเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีในวงกว้างมากขึ้น

๒) ผลกระทบเชิงชุมชนและสังคม

- ได้เสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ คือ ทำให้ประชาชนในชุมชนตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ มีการสงเคราะห์ผู้ด้อยโอกาส มีการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพให้แก่ประชาชน และมีการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมได้เป็นอย่างดี

๓) ผลกระทบเชิงเศรษฐกิจ

- ทำให้เกิดมูลค่าเพิ่มด้านการบริการด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต เกิดการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในชุมชนของประชาชน และการเสริมสร้างสังคมแห่งการเอื้ออาทรสำหรับประชาชนอย่างยั่งยืน

๔) ผลกระทบเชิงสิ่งแวดล้อม

- เมื่อประชาชนได้รับการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ทำให้ชุมชนตำบลกาญจนา เป็นชุมชนแห่งการเสริมสร้างสุขภาวะของสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

๕) ผลกระทบเชิงนโยบาย

- เมื่อประชาชนได้รับการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ที่ดำเนินการโดยชุมชน ทำให้เป็นภาคแห่งการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่าง

ยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ แล้วภาครัฐสามารถนำไปเป็นนโยบายในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนววิถีพุทธอย่างยั่งยืนของตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ โดยมีจังหวัดแพร่เป็นต้นแบบ

ก. ประวัติหัวหน้าวิจัย และคณะ

ส่วนที่ ๑: ก. ประวัติหัวหน้าวิจัย

๑. ชื่อ พระครูโสภณกิตติบัณฑิต,ผศ.ดร.

Phrakrusoponkittibundit,Assistant Professor, Dr.

๒. ตำแหน่งปัจจุบัน

- อาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

๓. หน่วยงานและสถานที่ติดต่อได้สะดวก

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ เลขที่ ๑๑๑ บ้านหนองห้า ถ.
ยันตรกิจโกศล ต.แม่คำมี อ.เมือง จ.แพร่ ๕๔๐๐๐ โทรศัพท์เคลื่อนที่ ๐๙-๘๕๕๖-๙๓๕๑,
phdbsn11@gmail.com

๔. ประวัติการศึกษา

- พุทธศาสตรบัณฑิต (พธ.บ.) วิชาเอกการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

- รัฐศาสตรบัณฑิต (ร.บ.) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

- รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (ร.ม.) วิชาเอกการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

- Buddhist Studies (M.Phil) New Delhi University, India

- Political Science (Ph.D.) Banaras Hindu University, India

๕. สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ (แตกต่างจากวุฒิการศึกษา) ระบุสาขาวิชาการ

๑. ภาษาอังกฤษ

๒. คอมพิวเตอร์

๖. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ

๑) ชื่อเรื่อง “ความพึงพอใจของนักเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดแพร่ ต่อพฤติกรรมการสอนของพระนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่” พ.ศ. ๒๕๔๖ สถานภาพ : ผู้ร่วมวิจัย

๒) ชื่อเรื่อง “การประยุกต์ใช้พรหมวิหารธรรมของผู้บริหารกับบุคลากรในหน่วยงานของรัฐ ในรายวิชาการระบบราชการไทย” พ.ศ. ๒๕๕๖ สถานภาพ : หัวหน้าโครงการ

๓) ชื่อเรื่อง “กระบวนการพัฒนาทุนมนุษย์ตามแนวองค์การธุรกิจวิถีพุทธในจังหวัดแพร่ : ศึกษาเฉพาะกรณี บริษัทนิมซีเส็งลิซซิ่ง จำกัด” พ.ศ. ๒๕๕๗ สถานภาพ : หัวหน้าโครงการ

๔) ชื่อเรื่อง “การสืบค้นการจัดระบบการอนุรักษ์เอกสารโบราณของวัดและการถ่ายทอดภูมิปัญญาล้านนาเพื่อสร้างแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นจังหวัดแพร่” พ.ศ. ๒๕๕๘ สถานภาพ : ผู้ร่วมโครงการ

๕) ชื่อเรื่อง “การเสริมสร้างสุขภาวะและการเรียนรู้ตามแนวพระพุทธศาสนา ภาคเหนือที่ ๑ (จังหวัดแพร่ จังหวัดน่าน และจังหวัดอุตรดิตถ์)” พ.ศ. ๒๕๕๘ สถานภาพ : ผู้ร่วมวิจัย

๖) ชื่อเรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์คัมภีร์พุทธวงสะในคัมภีร์ไบเบิลสถานฉบับวัดสูงเม่น อำเภอสูงเม่นจังหวัดแพร่” พ.ศ.๒๕๕๘ สถานภาพ : หัวหน้าโครงการ

๗) ชื่อเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาชาวเขาจังหวัดแพร่” พ.ศ.๒๕๕๙ สถานภาพ : หัวหน้าโครงการ

๘) ชื่อเรื่อง “วิสาหกิจชุมชนจังหวัดแพร่ : องค์ความรู้และการจัดการเชิงเครือข่ายเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน” พ.ศ.๒๕๖๐ สถานภาพ : ผู้อำนวยการแผนงาน

๙) ชื่อเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเครือข่ายกองทุนสวัสดิการชุมชนของการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนในจังหวัดแพร่” พ.ศ.๒๕๖๑ : ผู้ร่วมวิจัย

๑๐) ชื่อเรื่อง “สุขภาวะพระสงฆ์ : การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างสุขภาวะตามแนววิถีพุทธโดยการบูรณาการสาธารณสุขชุมชนเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีในภาคเหนือตอนบน” พ.ศ.๒๕๖๑ สถานภาพ : ผู้อำนวยการแผนงาน

๑๑) ชื่อเรื่อง “อาหารพื้นบ้าน : กระบวนการจัดการอาหารพื้นบ้านยอตนิยมตามหลักโภชนาการเพื่อสร้างเสริมสุขภาพผู้สูงอายุเขตภาคเหนือตอนบน” พ.ศ.๒๕๖๒ สถานภาพ : ผู้อำนวยการแผนงาน

๑๒) ชื่อเรื่อง “โรคไม่ติดต่อเรื้อรัง : การป้องกันและเสริมสร้างสุขภาพของพระสงฆ์แบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในภาคเหนือ” พ.ศ.๒๕๖๓ สถานภาพ : ผู้อำนวยการแผนงาน

๑๓) ชื่อเรื่อง “การถอดรหัสคำว่า “โพชฌงค์ ๗” ตามหลักมหาสติปัฏฐานสูตร” พ.ศ. ๒๕๖๔ สถานภาพ : ผู้ร่วมวิจัย

๑๔) ชื่อเรื่อง “การเสริมสร้างเครือข่ายจิตอาสาวิถีพุทธแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ของชุมชนตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่” พ.ศ. ๒๕๖๕ สถานภาพ : หัวหน้าโครงการ

๗. ผลงานวิจัย-บทความ หนังสือ ที่ตีพิมพ์ และแหล่งทุน

บทความวิจัยเรื่อง “The Process of Human Capital Development in Accordance with Business Organization on Buddhist Approach in Phrae Province” Journal of International Buddhist Studies, Volume 7 Number 1 (January – June 2016), ISSN: 1906-6244, pp. 133-138.

บทความวิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาชาวเขาจังหวัดแพร่” พ.ศ.๒๕๕๙. ตีพิมพ์บทความวิจัยลงวารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ฉบับที่ ๗ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๖๑)

บทความวิจัยเรื่อง “การสืบค้นการจัดระบบการอนุรักษ์เอกสารโบราณของวัดและการถ่ายทอดภูมิปัญญาล้านนาเพื่อสร้างแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นจังหวัดแพร่” พ.ศ. ๒๕๕๘ ผู้ร่วมวิจัย แหล่งทุน วช. นำเสนอประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ ๔ เมื่อ ๓๑ มีนาคม ๒๕๖๐ มจร.วิทยาเขตขอนแก่น

บทความวิจัยเรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์คัมภีร์พุทธวงศ์ในคัมภีร์ไบเบิลฉบับวัดสูงเม่น อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่” พ.ศ.๒๕๕๘ หัวหน้าโครงการ แหล่งทุน วช. (JIBS) Journal of International Buddhist Studies, Volume 9 Number 1 (January – June ๒๐๑๘)

บทความวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเครือข่ายกองทุนสวัสดิการชุมชนของการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนในจังหวัดแพร่” พ.ศ. ๒๕๖๑ ผู้ร่วมวิจัย แหล่งทุน วช. นำเสนอประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ ๔ เมื่อ ๑๙ กันยายน ๒๕๖๑ วิทยาลัยสงฆ์นครน่านฯ

บทความวิจัยเรื่อง “วิสาหกิจชุมชนจังหวัดแพร่: องค์ความรู้และการจัดการเชิงเครือข่ายเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน” พ.ศ.๒๕๖๐ ผู้อำนวยการแผน แหล่งทุน สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มจร. วารสารธรรมทรรศน์ ปีที่ ๑๙ (๑) (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๖๒)

บทความวิจัยเรื่อง “สุขภาวะพระสงฆ์ : การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างสุขภาวะตามแนววิถีพุทธโดยการบูรณาการสาธารณสุขชุมชนเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีในภาคเหนือตอนบน” พ.ศ.๒๕๖๑ สถานภาพ : ผู้อำนวยการแผน แหล่งทุน สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มจร. วารสารสันติศึกษาทรรศน์ ปีที่ ๙ (๒) (มีนาคม-เมษายน ๒๕๖๔)

บทความวิจัยเรื่อง “อาหารพื้นบ้าน : กระบวนการจัดการอาหารพื้นบ้านยอดนิยมตามหลักโภชนาการเพื่อสร้างเสริมสุขภาพผู้สูงอายุเขตภาคเหนือตอนบน” พ.ศ.๒๕๖๒ สถานภาพ : ผู้อำนวยการแผน แหล่งทุน สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มจร. วารสารสันติศึกษาทรรศน์ ปีที่ ๙ (๓) (พฤษภาคม-มิถุนายน ๒๕๖๔)

บทความวิจัยเรื่อง “โรคไม่ติดต่อเรื้อรัง : การป้องกันและเสริมสร้างสุขภาพของพระสงฆ์แบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในภาคเหนือ” พ.ศ.๒๕๖๓ สถานภาพ : ผู้อำนวยการแผน แหล่งทุน สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มจร. นำเสนอประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ ๙ เมื่อ ๔ เมษายน ๒๕๖๕ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทความวิจัยเรื่อง “การถอดรหัสคำว่า “โพฆณังค์ ๗” ตามหลักมหาสติปัฏฐานสูตร” พ.ศ. ๒๕๖๔ ผู้ร่วมวิจัย แหล่งทุน มหาวิทยาลัยแม่โจ้ นำเสนอประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ ๒ เมื่อ ๓-๔ มิถุนายน ๒๕๖๕ มจร.วิทยาเขตแพร่

บทความวิจัยเรื่อง “การเสริมสร้างเครือข่ายจิตอาสาวิถีพุทธแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ของชุมชนตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่” พ.ศ.๒๕๖๕. ตีพิมพ์บทความวิจัยลงวารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ ๑๑ (๓) (กันยายน-ธันวาคม ๒๕๖๕)

ส่วนที่ ๒ : ข. ประวัติผู้ร่วมวิจัย

1. ชื่อ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สายัณห์ อินนันใจ
Assistant Professor Dr. Sayan Innunjai
2. ตำแหน่งปัจจุบัน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชารัฐศาสตร์, อาจารย์ระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

3. หน่วยงานและสถานที่ติดต่อได้สะดวก

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ เลขที่ 111 ตำบลแม่คำมี อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ 54000 โทร. 0-5464-6585

4. ประวัติการศึกษา

- พธ.บ. (สังคมวิทยา) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- M.A. (Sociology), University of Mysore, Karnataka (INDIA)
- Ph.D. (Sociology), Marathwada University, Aurangabad (INDIA)

5. สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ (แตกต่างจากวุฒิการศึกษา) ระบุสาขาวิชาการ

- พระพุทธศาสนา
- รัฐศาสตร์

6. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับงานทั้งภายในและภายนอกประเทศ

- เป็นอาจารย์ กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตแพร่
- เป็นอาจารย์ กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตแพร่
- เป็นอาจารย์ ระดับปริญญาตรี หลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตแพร่